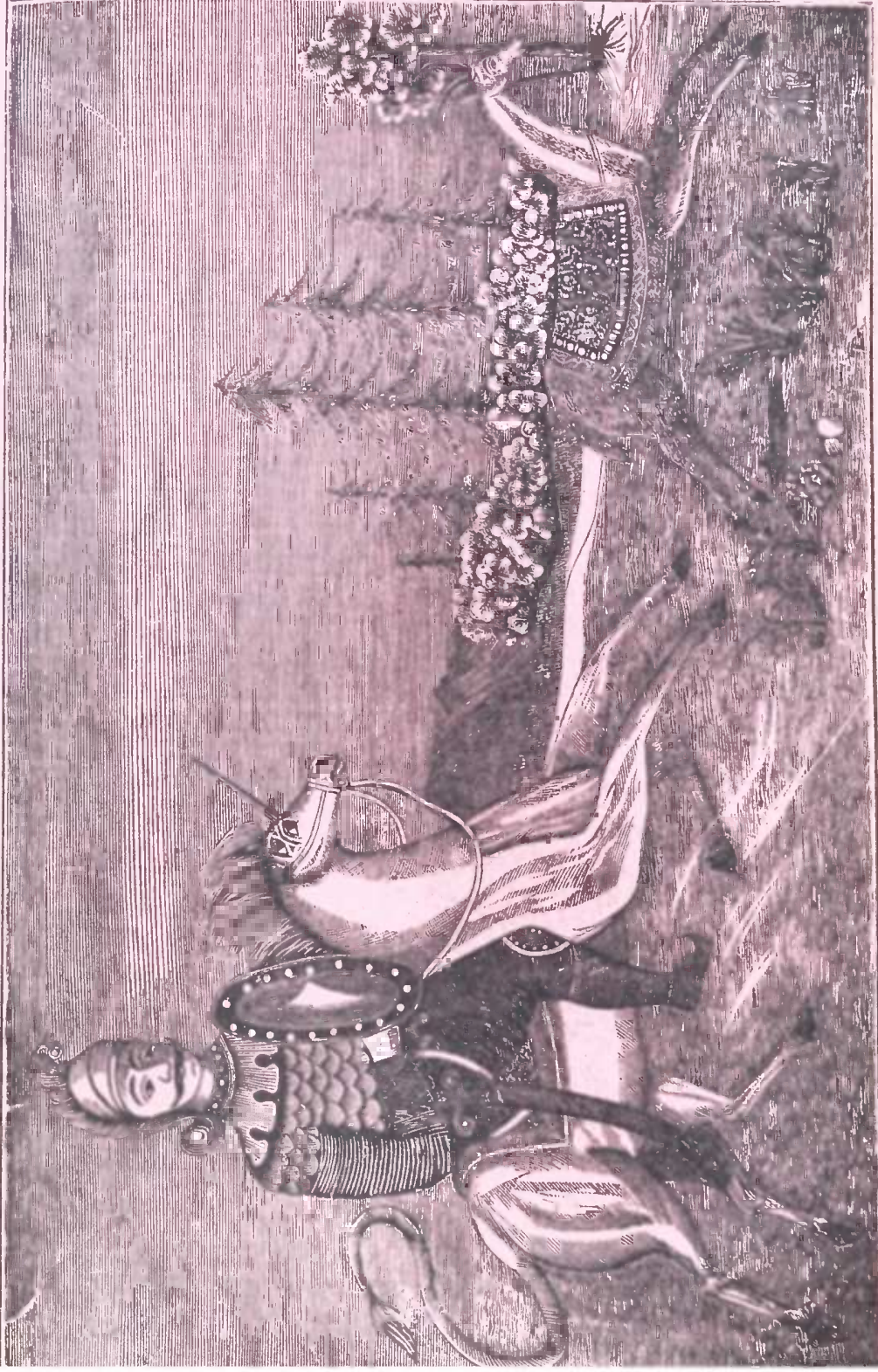

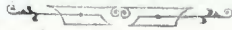
„ყარაგანიანი“ ვეშტხე კარი.

4

IV

ქ ა რ ი მ ე ო ტ ხ ე

ყარაშანიანი

სპარსულიდან ქართულად ნათარგმნი სახლთ-ხუცის და სარ-
დლის თავადი დავით ორბელიანისაგან. საამოთ სასმეველი.

(მესამე გამოცემა).

გამოცემული
დავით ლაშარევიძისაგან.

ტფილისი

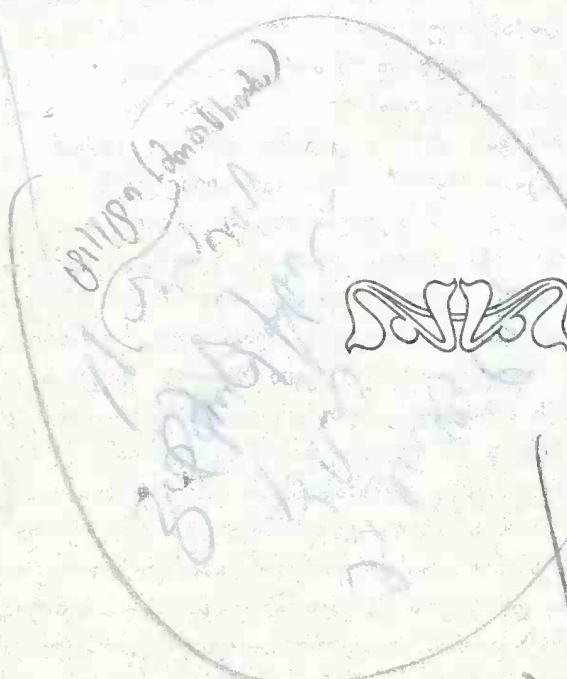
სტამბა „იდეალი“ (მ. დ. კიკნაძისა), ვლისაბედის ქუჩა, № 17.

1909.

შინაარსი.

ყარამანისაგან და სხვათა სანადიროდ წასვლა, ამ ნადირობაში ყარამანისაგან ნადირის ნახვა და დაკარგვა.—ყარამანის საძებნელად წასვლა თორმეტ დღისაგან თვითო თვითო მხარეს.—მცირე რამ ყარამანის ამბავი. — ზორაბის მოსვლა, ყარამანის წინაშე თვისის ამბის მბობა და ყარამანისაგან მასზედ შემწეობა.—აქვანი-ნარისაგან ჯინისტნის სულთნების შეპყრობა და აქვანის განელმწიფება.—ყარამანისაგან წასვლა შაჰრჯანანში; აქვანი დღისაგან ზორაბის ცოლის მუშთარი-ბანოს გამოხსნა.—საჰმან ადამიანთ-მონათესავის მოსვლა ყარამანის წინაშე.—ყარამანისა და ანყაფუზ დღის ომი და ყარამანისაგან მისი დამორჩილება და ანყაფუზისაგან ერთგულად მსახურება.—ანყაფუზ დღისაგან ყარამანის აჰანგის-ციხეში მიყვანა მუშთარი-ბანოს გამოსახსნელად და აქვანი დღის სასიკვდილოდ.—ყარამანისაგან აჰანგის ციხეში მოსვლა, აქვანი დღის მოკვლა, მუშთარი-ბანოს და სხვათა პყრობილთა განთავისუფლება.—ყარამანისაგან ზღვის კუნძულში წასვლა და იმ ზღვიდამ მხეცის გამოსვლა. იმ მხეცის ჭიდილი ყარამანისაგან ხელების დაკვეთა და ეგრე ზღვაში შესვლა.—ყარამანისაგან ზღვაში ჩასვლა და საკვირველების ნახვა.—ყარამანისაგან ჯინისტანში მისვლა და ყარამანისაგან ოკიანეს ზღვიდამ ბერი დღის გამოყვანა.—საჰმანისაგან და ჯინისტნის ხალხთა აქვანი დღის შვილის ქაბუნარას ომი ძლიერი.—მცირე რამ ყარამანის ამბავი.—ქაბუნარას და საჰმანის ომი ძლიერი.—მცირე ამბავი შაჰპალი-შაჰისა და სარვიხურამანისა.—ყარამანის მოსვლა და ჯინისტნიდამ გულისტამ-ბალირამში ყარამანისაგან საჰმანის გაგზავნა გულისტანში თვისის მოსვლის მბობისათვის.—ყარამანისა და სარვიხურამანის წასასვლელად მომზადება.—ყარამანისა და სარვიხურამანისა და სხვათა ხელმწიფეთა და ფალავანთა, ჯართა და დევთა წასვლა ერანისაკენ.—ყარამანისაგან ყაფის მთაში მისვლა ფალანგსარ-ჯადოს სადგომთან.—ფალანგსარ-ჯადოსაგან სარვიხურამანისა, ყამარ-ბანოსი და მუშთარი-ბანოს მოპარვა და ყარამანისა მათ ქალთა საძებრათ წასვლა.—ყარამანისაგან ზღვის პირს მოსვლა და უშანგის ცოლის დილაფრუზის გამოხსნა ზღვის კაცებისაგან.—ყარამანისაგან ყათრანის ცოლის ყამარლუხის გამოხსნა და ფალანგსარ-ჯადოს შეპყრობა.—ყარამანისაგან სარვიხურამანისა და მუშთარი-ბანოს გამოხსნა ფალანგსარ-ჯადოს საპყრობილიდამ.—ყარამანისაგან ფალანგსარ-ჯადოს სიკვდილი და შემდეგ ხოსროვშირისა და გულჩინისა და სხვათა ფალავანთა თვალების ახილვა.—ყარამანისა თავის ჯართა ხელმწიფისა და ფალავანების ერთად შეყრა და სიხა-

რული.—ყარამანის მომზადება ქუი-ყაფის კარის ასაწევად და მრავალთა ჯარ-
 თა შიგ გავლა.—ყაფის მთილამ აყრა ყარამანისა და გამგზავრება ერანისაკენ.
 —საჰმანისაგან ბერი კაცისა და ყმაწვილის მოტაცება ჯარიდამ, ყარამანის
 წინაშე მიყვანა.—ყარამანისაგან დემტი-ყიფჩაღის ქალაქში წასვლა.—ყარამა-
 ნისა უშანგ-ბათის ქალაქს მისვლა უშანგის მოსახმარებლად. — ყარამანისაგან
 მრავალთა ჯართა დაწყობა და გაგზავნა უშანგ-შაჰის მისაშველებლად.—რა-
 ჰინდ დევის მოსვლა და მრავლის მარდუხორმების დახოცვა. — საჰმანისაგან
 ყარამანთან წასვლა, გზასა ზედა ომი ჰაერიდამ და მრავლის ამოწყვეტა.—
 ყარამანის ლაშქრის მოსვლა ჰაერიდამ წდევთა, ფერიათა და სხვათა მრავალთა
 ჯართა უშანგის და ყარამანის წინაშე.—განკითხვა უშანგ ხელმწიფისაგან ქე-
 თან-შაჰისი, სარჯანი-ჰინდისა და გურგან-ბელად-ქამანისა. — ოჰყალი ჯადოს
 ძმის აღრაფ-ჯადოსაგან ხოსროვშირისა, ყათრანისა, გარდანქეშანისა და შაჰ-
 პალის ქალების მოტაცება.—ყარამანისაგან მათდა საქებრათ წასვლა.—აღრაფ-
 ჯადოს სიკვდილი და ფალანგებისა და ქალების გამოხსნა.

Handwritten notes in Georgian script, written diagonally on the right side of the page. The text includes:

საქმის აღწერა (Description of the matter)
 საქმის აღწერა (Description of the matter)
 საქმის აღწერა (Description of the matter)
 საქმის აღწერა (Description of the matter)

IV

კ ა რ ი მ ე ო თ ხ ე

ყ ა რ ა მ ა ნ ი ა ნ ი

ეს ყარამანისაგან ჯინისტანში მისვლა, ანუაფუს დევის დამორჩილება, აჭანგის ციხეში აქვანი-დევის სიკვდილი, იქიდან ტყვეების გამოხსნა და ყარამანისაგან ზღვაში ჩასვლა. აქავ ყარამანისაგან დილაფურუს დედოფლის ტყვეობიდან გამოხსნა, ყაფის მთაში მისვლა, ფალანგსარ-ჯადოს სიკვდილი. ერანელთა ფალევენების ჰერობილობიდან განთავისუფლება, უშანგბათში მისვლა უშანგ-ხელმწიფის შემწედ, ქუთან-შაჰასი და ყარამიჯინის დამორჩილება, ოჭყალი-ჯადოს და იმის ძმის აღრახ-ჯადოს სიკვდილი.

იმ ყამად რომ ყარამანს საჰმან ადამიანთ-მონათესავე უშანგ-შაჰას-თან გაეგზავნა, გარდანქეშანიც თან გაეყოლებინა და თავიანთ ამბავიც შეეტყობინებინა, იმათის მოსვლის გზის მანუკებულნი და უშანგის წიგნის მომლოდინენი იყვნენ, ლხინითა და ნადირობით დროს ატარებდნენ. დღეს ერთსა საჰმანი და გარდანქეშანი მოვიდნენ და ამადლებულის ხელმწიფის წიგნი ყარამანს მოართვეს. წიგნი გახსნეს, აღმოიკითხეს და მხიარულობას მიეცნენ—და მასინ ყარამანმა სოქვა ლექსი:

უსტარი მომესაამო გულისა მოსალხენია,

აწ პატრონისა ჩემისა უცხო ამბავი მსმენია.

იმ ყამათ ყოველთა ბადიირამში მეოფთა ერანელთ ფალავანთა ყარამანთან ვედრება სწადდათ რომ თავიანთ ქვეუანაში წასულიყვნენ. ამ ვედრებისათვის და უშანგ ხელმწიფის მოწერილ წიგნს ევეჯანი ყარამანს ჰირს შესტკერდნენ და თხოვნა ვერ გაებდნათ და ამბობდნენ გნახოთ საბუიჩანი წასვლისას რას ბრძანებსო. ყარამანმა მათ შეატყო და შაჰ-შაჰ-შაჰას მოახსენა: „ხელმწიფეო, ყამი არის ახლა, დასტურს ვითხოვთ

და წყალობას ვიპყით—რომ დაგვიტხოვოთ ჩვენ ჩვენს სამყოფს წარვი-
დეთო“. რა ამით უარამანისაგან დათხოვნა შეიტყუეს უზომოდ განმხი-
რულდნენ. იმ უამად რანიც დევნი, თუ ფერიანი, თუ ხელმწიფი და
ხელმწიფის შვილები იუვენენ შევიდნენ. უარამანსა და შაჰბალი-ფერიას
თაყვანი სცეს, ყოველნი თავ-თავის განწესებულს ალაგას დასდნენ, უ-
არამანის ფალავნობას და ძაღვულობას აქებდნენ. უარამანს უურება დაუწ-
ყეს და გულისა შინა ამბობდნენ: „ნეტარ რადის ბრძანებს წასვლასა რომ
ჩვენც თან ვიასხლოთ და ვემსახუროთ“. უარამანმა მათ თავიანთ ალა-
გას დასხდომა უბრძანა და სუფრის მოღება ბრძანა. მამინვე ბრძანებისა-
მებრ აღსრულეს. სუფრა მოიღეს და ისრეთი მეჯლისი გაიმართა რომ
მხახვათავის გასაკვირველი იყო. ამ შექცევასში უარამანმა მუნ მისდომთ
ფალავანთ შემოხედა და უბრძანა: „სარდალნო და ფალავანნო! დაემზა-
დებით, ხვალ სწავლირთ წარვიდეთ, რამდენსამე დღეს დავარ-ცხის
გარეშემოს შექცევით ვინადირთ, მერმე შაჰბალ-შაჰას გამოვეთხოვოთ
და ჩვენს ქვეყანაში უმანგ-ხელმწიფის სამსახურში წავიდეთ“. რა ფა-
ლავანებმა ესე მოისმინეს, დიდს სიხარულს მიეცნენ. მერე მტირეს ხანს
შემდეგ ნადიში გაიურა, ყოველნი თავ-თავის სადგომს წავიდნენ და
იმავე დღეს ნადირობის თადარიგში შევიდნენ.

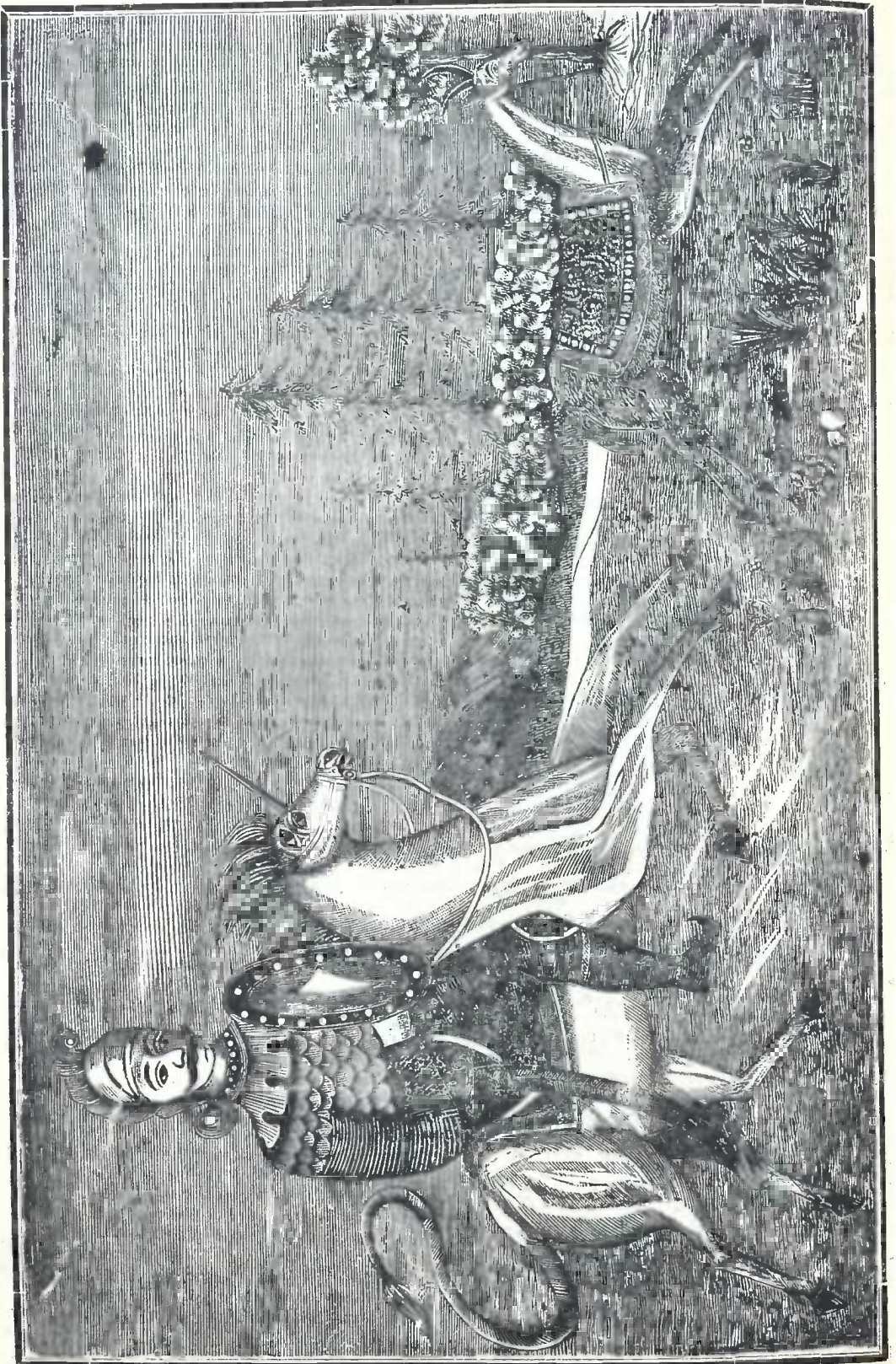
რა მეორე დილა გათენდა და ქვეყნის დამამშვენებელმან მზემან
სიბნელის ზეწარი დაიხა და ქვეყანა თვისის ბრწყინვალეობით მოჭვინა.
სარდალნი და ფალავანნი იარაღით შეიკაზმნენ, ყოველნი მოვიდნენ და
უარამანის კარვის წინ დადგნენ. საფი გასწივეს და უარამანის გამოს-
ვლას ელოდნენ. უარამანი შიგნით კარავში ზე აღზდგა, ღვთის სახელი
ახსენა, თვისის სამოცდა ოთხის იარაღით შეიჭურვა, თვისის კარავიდან
გამოვიდა და შემოვარდას ამხედრდა. რა მუნ შეკრებილთა თვალი გა-
დაავლო, ნახა რომ რაჭინდ-ხელმწიფე, სარვიხურამან, ყათრან, ბარამ-
ჯიბილ, გარდანქეშან და სხვანი ყოველნი სარდალნი და დიდებულნი
ცხენებზედ შემსხდარან და მზათ დგანან სახეირანის გამოსვლას ელიან.
რა უარამანი მათ მიუახლოვდა, ერთმანერთს თავი დაუკრეს და მიესალმ-
ნენ, საბუირანმა მათზედ გვიან გამოსვლისათვის ბოდიში მოითხოვა და
მათაც მდაბლად მადლობა მოახსენეს. რა ამით ყოველთა უარამან სრულის
იარაღით შეჭურვილი იხილეს საგანებელსა რასმეს მიეცნენ. რაჭინდ
ხელმწიფე დიდად გაჭკვირდა, მივიდა და უარამანს ჰკითხა: „ჩემო თვა-
ლის სინათლე, ქვეყანაზედ სახელოვნად გამოჩენილო, ყოვლად საკვი-
ხარო და საქებურო შვილო უარამან, ნადირობაში და შექცევასში ეტ სა-
მარი იარაღი რათ გინდაო?“ უარამანმა მოახსენა: „ჰე, ქვეყნის ხელმ-

წიფეთ! წუხელის მეტად შოთთან სიზმარი ვნახე, ვგონებ რომ კეთილი არ არის და იმისთვის ესრედ დავემზადეო“. ესე სთქვეს და აღმოსავლეთისაკენ წარვიდნენ სანადიროდ.

აქ ყარამანისა და სხვათა სანადიროდ წასვლა და ამ ნადირობაში ყარამანისაგან ნადირის ნახვა და დაკარგვა.

რა იმ უამად ყარამანი და სხვანი სანადიროდ ალაგს მივიდნენ, სამი დღე გულისტამის მთაში ნადირობაში შეექცნენ, მრავალი საკვირველი სანახავი იხილეს, მრავალი მხეცი და ნადირი მოკლეს და ამისთანის შექცევისათვის დიდს მხიარულობაში იყვნენ. მეხუთეს დღეს ყარამანს ნადირობაში ერთი ქურციკი (ჯეირანი) რამ შეეუარა და იგი ნადირი გაიგდო ერთს მხარეს და წაჭყვავა.

იმ უამათ სარგებურამან, ყათრან, ბარამჯიბილი და გარდანქეშანი ყარამანის სიახლოვეს ნადირობდნენ. იმ ნადირობაში იმათაც ნახეს რომ ყარამანის მხეცის წინ ერთი ჯეირანი წამოხლტა და ზედ ერთი ატლასის ჩული ეხურა, უცხოს მურასის თვალითა და მარგალიტით შემოკბილი იყო. ამ ჯეირანს თვალები აღმიანს უგვანდა. ყარამანი იმ ჯეირანს გამოუდგა, ჯეირანი ყარამანს და თავის მხეცს დილის ნიავსავით წინ მიუქროდა და მხეციც განრისხებული უკან მისდევდა. რა მათ ისრე მსწრათღი დევნა იხილეს, სარგებურამანი, ყათრანი და გარდანქეშანი მათ გამოუდგნენ; რამდენსაც ეცადნენ რომ ყარამანს და იმ ჯეირანს მოსწეოდნენ, ვერათრით დაეწივნენ. ვერცა თუ რამე გაიგეს, დაბრუნდნენ და კვალად ნადირობას შეექცნენ: რა რომ სადამოს უამი შეიქმნა სარდალნი და ფაღავანნი სრულებით ერთს ალაგს შემოიკრიბნენ; რა დრო გარდავიდა ყარამან აღარსაით მოვიდა, ფაღავანთა და ლაშქართა კითხულობა შექმნეს და ვერავისაგან სცნეს და ვერც არავინ მისი მნახავი იხილეს. ეს ამბავი რაჭინდს მოხსენდა და შაჰშალ-შაჰსას სარგებურამანმა უამბო და უგვლა ფაღავანმა: „ყარამანს ერთი უცხო ჯეირანი აღუჩნდა და მას გაჭყვავა. მე, ყათრან და გარდანქეშანი ბევრს ვეცადებით, მაგრამ ვერ მოვეწიენით“. იმ ლაშქარაკში იმ დამეს იქავ განისვენეს. რა დილა გათენდა, იგი ფაღავანი არცა თუ მასინ მოვიდა, სამ დღემდის ამათ იმ ადგილას დაჭყვეს, მაგრამ არცა თუ მასინ გამოჩნდა. ბადიირამის მთაში და ბარში ყოველს მხარეს მისის ამბავის სცნობლად ფეროები დაფანტეს, მაგრამ ვერა გაიგეს რა, ვერცა თუ მისსა მნახველს სულდგმულს შეხვდნენ. მისთვის დამაშვრალნი და დიდად შეწუხებულნი ყოველს მხრიდად

მოვიდნენ, ორმოცი დღეც შესრულდა რომ ყარამანისა ვერა სტენსრძ. ყველანი დიდად მწუხარებდნენ ყარამანისათვის. შემდეგ შაჰხალი-ფერიამ ზე აიხელა და თქვა: „ადმოსაფუტის მხრისაკენ ერთი ჯადო არის სახელად აშქალ ჯადო ეწოდების. ნუ თუ იმის ჯადოში ჩავარდათ?“ რა ესე სარგისურამანმა გაიგონა, ტირილი და გლოვა შექმნა და თქვა: „ვგონებ რომ მას იმის ცილი წაეკიდათ, ისეთი არავინ არის რომ წამოეყანოს და აშქალი ჯადო მიჩვენოსო? ან მოგვლა და ან ყარამანი დავისხნა და ან მეც მისის ხელისაგან მოგვადეო?“ რა ესე სთქვა მსწრაფლ ზე აღზღვა და წასასვლელად დაემზადა, მაგრამ თაღავანთა არ გაუშვეს და მოასხენეს: „ჰე ქვეყანაზედ ქებულს სარგისურამანო! ამდენი დევნი და ფერიანი აქ არიან, თქვენი მონანი შემოურდილნი, შენ რა გიჭირს რომ წახვიდეო? ხომ მოგეხსენებათ რომ ამ გვარი საქმე მრავალჯერ უქმნია საბოჲრანსაო“. ამ სიტყვის თქმაში იგი თორმეტი დევნი მოასხეს, ხელმწიფემა ბრძანა: „ამ ჯარის დაფანტვა არ შეიძლება, ნუ დაფანტავთო, მანამდის ესენი წავიდნენ და იმ თაღავანის ამბავი შეგვატყობინონო“. რა ესე ბრძანა, მაშინვე თითო დევი თითო მხარეს გაგზავნეს ყარამანის საძებნელად და მის ამბის შესატყობლად.

აქ ყარამანის საძებნელად წასვლა თორმეტის დევისაგან თვითო მხარეს.

ყველანი მსწრაფლ თითო მხარეს გაემართნენ, რანდ-ნარა დასაფუტისაკენ წავიდა, სითით-ნარა შუგავის მთისაკენ წავიდა, სამანდოვანი ბადაშხანის მხარეს, აქაქუნ დევი ბეჰბანის მთისაკენ, სეჭლან დევი ქუიბროლისაკენ, გემურ დევი ქუი-მარვისაკენ, ქეილან დევი ქუი-სანგნისტინისაკენ, საჭმან ადამიანთ მონათესავე, შაჰარი-ზარისაკენ, მნთუზ დევი ჯაზირეიყარისაკენ, სარყან დევი ბაჭრეი-მიუთის-ჯაზირისაკენ, თემურ დევი ჰაიათის სარისაკენ, ანთუზ დევი ჰეიათისაკენ, ყანუზ-დევი ქუი-ჭაბულისაკენ. უოველნი სხვა და სხვა მხარეს გაემგზავრნენ და უოველს ქვეყანაში ხმა გაატდეს, რომ უსწორთ თაღავანი ზუღუმ-მთიდამ გამოვიდა ხადრობაში და დაიკარგათ, ესოდენი ხანი ვერავის გაუგიათო რომლის მხრისაკენ წასულათ. ესე ამბავი უოველს მხარეს გამოცხადებულად შეიქმნა. გულისტამიირამში გამოცხადებით უთხრეს იქ, ზუღმათისტინის სულთნებმა და თაღავანთა სარდლებმა: „მაგისთვის ნუ შეიჭირვებთ ყარამანი ისეთი საშინელი სახის მქონემელია რომ ვერც აშქალი ჯადო და ვერც სხვა ვინმე დააკლებს რასმესაო“, ესე თქვეს და იმ თორმეტი დევს

მწუხარებით მოკრიდნენ, იმ თორმეტ დეგთ იგი აკემარე და სხვაც მრავალი ჩვეულები მოკვლათ და ფალავნისა ვერა შეეტუთ რა; ამ დევთაგან ათერთმეტნი დეგნი მოვიდნენ, მაგრამ საჭმან-ადამიანთ-მონათესავე არ მოვიდა. რა ამ დევების მოსვლა და ყარამანის უცნობლობა მოისმინა. საწვიხურამანმა, იმედ კარდაწვევტილი ძლიერ შეწუხდა და ენება რომ ყარამანის გულისათვის ხანჯლით თავი მოეკლა, მაგრამ მუნ შუთუთა არ გაუშვეს სასიკვდილოთ, მრავალი იმედიანი სიტყვები მოახსენეს და მისი მწუხარე გული იმით დააწუნარეს. შემდეგ შაჰმადი-ფერიამ თვისნი მეტნიერნი, მუნჯობნი და მერამლენი მოიწვია და რამდის ურა უბრძანა. მათ რამელი ჭყარეს მტირესა ხანსა და დაფიქრდნენ, მოახსენეს: „დიდნო სულთანნო, ნუ შესწუხდებით, იგი ფალავანი ამ ორს წელს შემდეგ ბალირამში მოვაო. ამ ორი წლის განმავლობაში, თქვენ იმას ვერ ნახვით, მხოლოდ საჭმანი კი ნახავსო. გნებავთ ეს თარიღი დასწერეთ, თუ ეს ასე არ მოხდეს და ჩვენ გავმტუენდეთ, ჩვენი თავი მუხალგათ მოგვირთმევიანო, (თავები დაგვაურვიეთ)“. ამათგან რა ესრეთი იმედიანი სიტყვები მოისმინეს, დიდსა მხიარულებას მიეცნენ. და მეტადვე საჭმანის მოუსვლელობისათვის იმედი მიეცათ და იტყოდნენ: „საჭმან თუ საბოყირანს არ შეჭყროდა და მისსა სამსახურსა შინა არ იყოს, აქამდისინ დაბრუნდებოდა“.

აქ ეს ამბავი დაუტევით და მცირე რამ ყარამანისა მოვიხსენიოთ.

იმ ჟამათ რომ ყარამანი ფალავნებს გაეყარა, ნადირობაში ჯეირანს გამოკვიდა, ერთსა ალაგას ახლეს მოეწია და თვისი დეგის ქამანი შესტორცნა, და იგი ჯეირანი ასეთი შეხტა რომ მის საგდებულსა შინა გაძვრა, იმ დღეს საღამომდისინ სდივა და ვერა გააწეორა, მრავალი უანგარიშო მთა და ბარი გადაარბეინა, მაგრამ ვერ დაიჭირა. რა საღამოს ჟამი შეიქმნა თვისის მხეცის სადავე მოსწივა და ერთსა ალაგას დადგა და ოთხსავე მხარეს თვალი მოავლო და იგი ჯეირანი ვერსად ნახა, მობრუნდა ერთის მთის ძირს, ნახა რომ მშვენიერი წყარო გამოდიოდა. ყარამანს ძლიერ მოეწონა და იმის გარემოს უცხო მწვანოვანს და უვავილოვანს ადგილას გარდახდა, ფალავანმა თვისი მხეცი ბალახსა მიუშვა და თვითონ ცეცხლი დაანთო, ისრით ნადირი მოკლა და მტირესა ხანსა შეექცა, შემდგომ თვისი იარაღი თავით დაიდგა და მტირესა მოსვენებას მიეცა. რა თვისმა მხეცმა იხილა რომ ყარამანმა დაიძინა,

ძიგნას თავი დაანება და თავსა დაადგა და უქეშიკა. როდესაც შუალამე შეიქმნა იმ მთის წვეკრიდამ ერთი საშინელი ხმა მოესმა ისრე რომ იმ მთამ სრულიად ზანზარი დაიწყო, მაგრამ უკამანი დაღლილობისაგან ასეთს მოსვენებას მისცემოდა რომ იმისთანა საშინელმა ხმამ ვერ გამოადგოდა. როდესაც ეს ხმა მხეცმა გაიგონა უური დაუგდო, მეორეთ უფრო უნამეტნავესი ხმა მოესმა, თურმე ახლო მოსულიყო. მაგრამ თვალვანმა იგი ხმაც ვერ გაიგონა. რა უკამანის საჯდომმა ექვს თეხვანმა რაშმა, უკამანის გამოუღვიძლობა ნახა, ტოტის ცემა შექქმნა და ერთი ასეთი შეჭვივირა რომ იმ მთამა და მინდორმა სრულიად ზანზარი დაიწყო. იმ ხმაზედ უკამანი ზე წარმოიჭრა და ბასრს ხმაღს ხელი მოვიღო და ორსავე მხარეს თვალი მოავლო, მაგრამ ვერა რა იხილა, შემდეგ თავის შეშთაობას ურება დაუწყო და გაშტერდა, იფიქრა უკამანმა ხეში შეშთაობარი უბრალოდ არ გამომაღვიძებდა! ნახა რომ არა იყო. მრისხანის თვალით შეხედა თვისსა შეშთაობარსა და ესე სთქვა: „რათ გამომაღვიძე? არ გამოიშვებ რომ მცირე ხანი მოვისვენო“. რა ესე სთქვა დაწვა კიდევ და დაიძინა. რა მცირე ხანი გავიდა მხეცმა ნახა რომ უფრო ახლოს მოვიდა ის საზარელი ხმა, მხეცმაც აქედამ ერთი საშინელი ხმა შესძახა და ტოტს ცემა დაუწყო, ასე რიკათ სცემდა ტოტსა რომ იმის ტოტის ცემას მიწა ჭეკრში აჭეონდა. უკამანმა ამ თავის საჯდომის თეხის ხმაზედ გამოეღვიძა და მსწრაფლად ზეზე წარმოდგა, მცირესა ხანსა მთარ-მოთარა და ვერა რა იხილა. განრისხებული თვისსა მხეცს მოუხლტა და თვისის ოთხმოცდა ოთხის ლიტრიანის მათხანით გალახა და უთხრა: „როდესაც არა არის რა, რა გადრიალებსო? ძალიან დატუქსა და უთხრა: „თუ კიდევ გამომაღვიძებ დმურთსა ვიფიცავ, უშენთ რაც უნდა დამემართოს უსიკვდილოთ არ გაგიშვებ“, ესე სთქვა და კვლად დაიძინა. რა იგი ძიღს და მოსვენებას მიეცა, იმ საზარელ ხმის მქონებულმა უცხო მხეცმა ერთი ისრის მახილზედ მოასწივა. რა უკამანის საჯდომმა შეშთაობარმა თვალი დააკვირვა, ნახა რომ იმ მთიდან ერთი საშინელი და საზარელ რამ ჩამოვიდა, მისი ექვსნი თვალინი დიდორნს საკირის ცეცხლს ემსგავსებოდა და მრისხანებით თვალებს აბრიალებდა და სადაც უკამანს ეძინა მისკენ მსწრაფად მივიდოდა. რა შეშთაობარმა ესე იხილა ძლიერ მეწუხდა, მაგრამ უკამანის გამოღვიძებისაგან შეშინდა და მისთვის ვეღარ დაიჭიხვინა და ვეღარც ტოტს ცემა დაუწყო, მცირესა ხანსა გაშტერებით ურება დაუწყო, შემდეგ მოვიდა და თავს დაადგა, იფიქრა თუ გამოვაღვიძო, ვაი თუ კიდევ უჩინო შეიქმნასო და თუ არ გამოვაღვიძო, უთუოდ ეს მხეცი მძინარეს მოჭკლავს უკამანსაო.

ესოდენი ჭირნახული და სახელი წახუნდება. რა ესეთსა განზრახვას იყო, ფაღვანის გამოდგომება ვერ გაბოდა და იგიცა სიხლოვეს მოვიდა, შეშფაობარი მსწრაფელ გარდახლტა კუდი შეიჭანდრაკა და მას მხედს მიმართა მრისხანის გულით შეუტივა, რა მტირე ხანი გამოხდა იმ მხედ-მაც იგრძნო რომ თვისთან მიდის საბრძოლველად, მანცა აქეთ გამოს-წია. უკრამანს შეშფაობრის განრისხებაზედ გამოეღვიძა, რა მარჯვნივ მიიხედა ნახა რომ ერთი საშინელი ეჭვისის სპილეს ოდენა ნადირი მის-კენ მოიწევს, ისეთია რომ თავი დიდს საუდრის გუმბათს მიუგავს, ეჭვისი თვალი ასხია, თვითთ თვალი თვითთს ადგზნებულს ქურახანას ემსგავ-სება, ეჭვისი ტოტი ება, ღომის ტოტებს ემგზავსებოდა, ასეთის ფშვე-ნით მოვიდოდა რომ მისის ჰირის ორთქლი ცეცხლებერ დამეს ანათებდა, განრისხებულმან შემოუტივა შეშფაობარს, რა შეშფაობარმა მისგან შემო-ტევა იგრძნო, იმანც მამაცურად შეუტივა. რა უკრამანმა ამ ორთა სა-შინელ მხედთაგან ერთმანეთის შეტევა იხილა, მრისხანედ გულმა ძგე-რა დაუწყო, ასე რომ მისის გულის ძგერის ხმა შორად ისმოდა, თვა-ლები თვისის მრისხანებისგან ცეცხლს დამსგავსა და მაშინვე თვისსა ბასრსა ხმაღს ხელი მოავლო და ერთი ასეთი შესძახა რომ იმ მთებმა სრულიად რეევა დაიწვეს. ასე რომ რაც იმ მთაში მყოფნი ნადირნი იფუ-ნენ სულ სხვა და სხვა მხარეს გარდაცვიდნენ. შემდეგ უკრამანმა თვის-სა შეშფაობარს უთხრა: „შენ მაგისი მოპირდაპირე არა ხარო, მე მო-მანებეო“. რა ესე უთხრა, მსწრაფელ საშინელს მხედს მიმართა. რა იმ მხედმა უკრამანის ხმა გაიკონა, იმ მხედმაც ერთი საშინლათ შებდავლა და, მიწასა და ქვას ბრღვნა დაუწყო და ჭაკში ურა დაუწყო, მერე მი-სწვდა და ერთი საშინელი უზარმაზარი ხე მოგლეჯა ძირიანათ და უ-კრამანს მოუხლტა: დასაკრავად მოუქნია, უკრამანმა ჯანი-ჯანიბის ფარი თავსა იფარა და თვისი თავი დმერთსა მიანლო და დადგა. მან მხედმან ესრედ დაჭკრა რომ უკრამანს ეგონა ეს მთები თავზედ დამექცაო, მაგ-რამ იმ დაკრულმან ვერა ავნო რა, იმ საშინელმა მხედმა რა უკრამანი ცოცხალი დაინახა განრისხებული შეახლტა, ოთხივე თათი უკრამანს შე-მოხვია და ასეთი მოუჭირა რომ სული შეუგუბა, ასე ფიცხათ მოექცა იგი მხედი რომ უკრამანს იარაღი ადარა ახმარებინა, თავის მოგლეჯას უპირებდა. ამასზედ უკრამანი დიდად აჩქარდა, ცაღის ხელით წვეკრსა სტარა და ცაღის ხელით ერთი ასეთი მუშტი დაჭკრა რომ თავის ტვი-ნი და ძვალი ერთმანერთში აურია, მან მხედმან სიმწარისგან ასეთი დაჭკრა კუდი მიწასა, რომ მიწა სრულებით შეიძრა, დაიდრიალს და მთა-სავით ძირს დაეცა; რასაც ხელი მოავლო ქვასა თუ ხესა ჭაკში ურა დაუწ-

ყოველი საშინელი გმინვა კვალად ამოუშვა და სული ხორცთაგან დატყდა.

როდესაც უარამანმა მკვლარი იხილა ძლიერ გაჭკვირდა და ღმერთს მადლობა შესწირა, შემდეგ მივიდა თავის საჯდომ ექვს ფეხოვანს გარდაეხვია, გალახვის მაგიერათ კეთილი საუბრით ბოდიში მოსთხოვა, შემდეგ მივიდა და თვალელებში აკრცა და კვალად ღმერთს მადლობა შესწირა, ამისთანა ერთგული რამის შოვნისათვის. იმ ღამეს მუნ განისვენა. რა დღეს გათენდა ფალავანმა იმ მხეცს ოთხი ტოტი მოსჭრა და ოთხი კბილი დაძრო და შინათკენ წასასვლელად დაემზადა და ფიქრობდა: „არ ვიცი რომელ გზაზედ მოველ ამ ალაგასა და ან რომელ მხრისაკენ წავიდე ბადიანამში?“

ამ განძახებაში და საგონებელში რომ იყო, იგი ჯეირანი თვალთა წინ აღმოუჩნდა. რა უარამანმა იგი ჯეირანი დაინახა, იფიქრა „ამ ჯეირანში ერთი რამ არის რომ არ მეშვება, ჩემს სიზმარსაც ეტეობა რომ ჩემის საუფარლისაგან რამდენსამე ხანს მოშორებული უნდა შევიქმნა, აჭა ვგონებ ეს არის ამ მიზეზით სრულდება“. რა ესე სიტუვა დაასრულა, კვალად ფიქრსა მიეცა და იტყოდა გულსა თვისსა: „რადგანაც ეს ჯეირანი არ მეშვება, არც მე გაუშვებო, ანუ თავსა ჩემსა მოგაკლავ და ანუ ამის მართლს და ტყუილს შევიტეობო“. ახსენა მადლი ღმერთი, თვისი ქამანი მკლავსა გარდიგდო, თვისსა მხეცსა ჰმხედრდა და გამოუდგა. რა ჯეირანმა ფალავანი შემკვლარი დაინახა, აღმოსავლეთის მხრისაკენ გაემართა, ისე მიდიოდა როგორც დილის ნიავი, უარამანიც უკან გამოუდგა მცირესა ხანსა მოსწივსა და თვალი დააკვირვა, შემთავისის სადავე მოსწია და დადგა, ჯეირანმაც უარამანს უურება დაუწყო. ამ ჯეირანს თვალთაგან ცრემლი სდიოდა. რა მისი იმ გვარი ცრემლთა დენა უარამანმა დაინახა, დიდსა საკვირველებს მიეცა და კვალადცა შეუტოვა, იგიცა გაექცა, უარამანს დილის ნიავისავით წინ მიუქროდა მზის ჩასვლამდისინ, ფალავანმა იმ ჯეირანსა სდივა, რა მზე ჩახდა სადავეს ასწივა თვალი მოავლო, ხანა რომ ერთს ასეთსა მინდორსა გასულიყო რომ მისს სიგძესა და განსა თვალი ვერ გარდასწვდებოდა, მაგრამ იგი მინდორი უცხო სამეოფი იყო, უცხო ჭავა წყლიანი, მწვანოვანი სურნელებისაგან მრავალი უცხოდ ფერად-ფერადი ვრავილი იდგა, ასე რომ იმ სურნელებისაგან კაცი უცნობო შეიქმნებოდა, ღმერთსა მადლობა მისცა თვისი დამშვრალობა იმ საამო ალაგის ხილვით დაავიწყდა, კვალად თვალი მოაწრა, იხილა რომ იმ პატრონისსა მინდორსა შინა ერთი უცხო ხე იდგა; მივიდა უარამან და იმ ხის ძირს გარდახდა, იგი ჯეირანიც უჩინო იქმნა, მცირესა ხანსა ფალავანმა მშვილდი-ისარი

იპყრა, მინდორსა მას გავიდა ერთი ნადირი მოკლას, მის ხის ძირს მოიღო ცუცხლი ანთო, შეწვა და შეექცა, მაგთამ იმ ჯეირნის საგონებელსა და ფიქრსა იყო:— „ნახე ამ ჯეირნის გამოყოფით რა სასჯელში და განსაცდელში მივეციო, რომ ეს ოდენი ხანია ჩემს საუფარულს და უსწორო ფალავანთა მოუშორდი, იგინი ჩემის ამ გვარად დაკარგვისათვის რა მწუხარებაში იქმნებიან, ვერც არა ამისი შევიტყე რამეო და ვერც შევიპყრა“. რა ესე სიტყვა დასრულა დაწვა და დაიძინა.

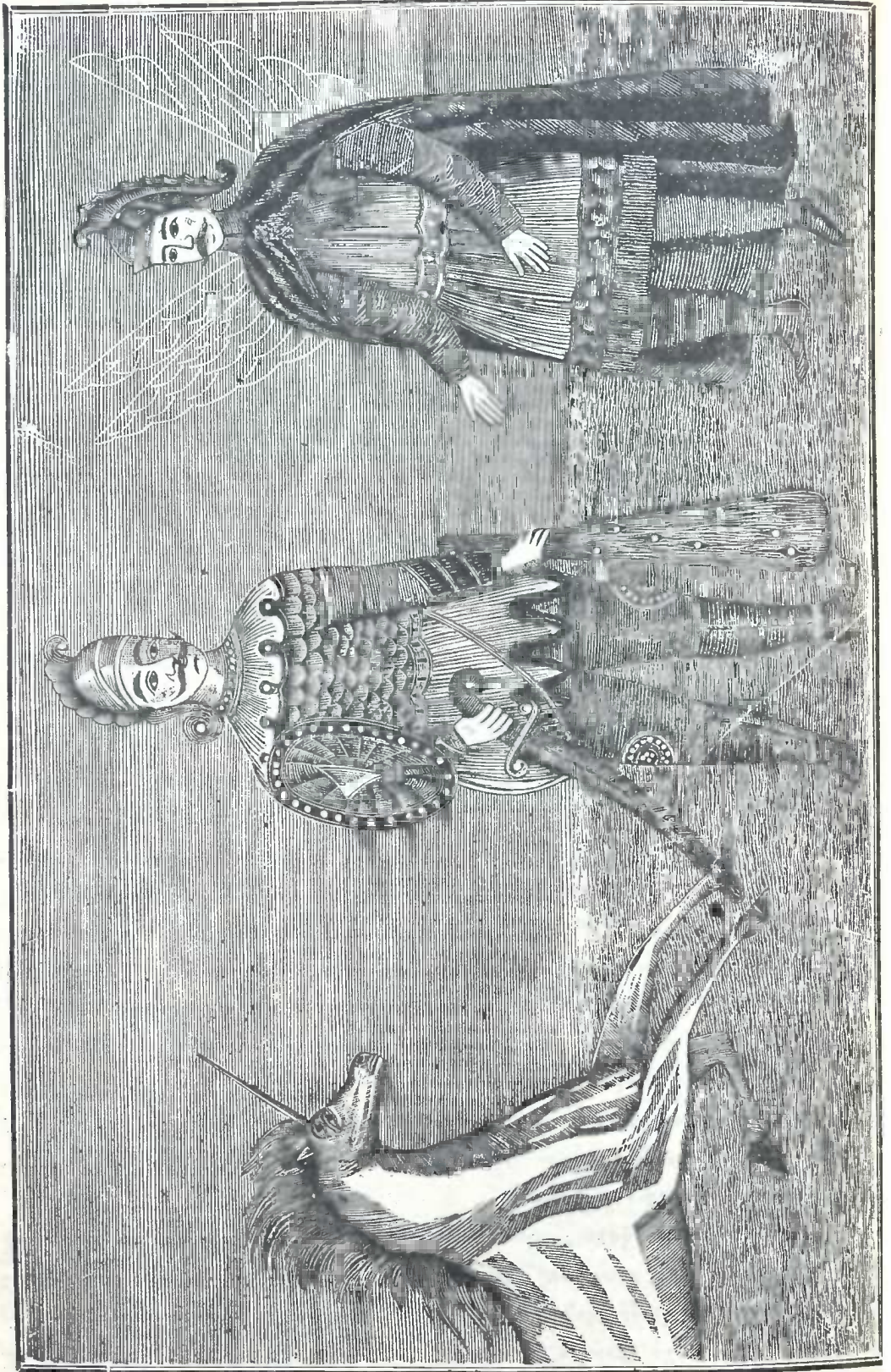
რა დილა გათენდა და ქვეყნის დამამშვენებელმან მზემან თვისი ბრწყინვალეობა ქვეყანას მოჰფინა, ყარამანს გამოეღვიძა, ზე ადგა, ხელ პირი დაიბანა, თავის შემოქმედს მადლი შესწირა, თავის ექვს ფესოვანს მხეცსა ამხედრდა და მას მინდორსა თვალი გადაავლო, ნახა რომ იგი ჯეირანი იმ მინდორის საშუალ ალაგის პირის-პირ იდგა და ყარამანს უუერებდა, ყარამანმა თავსა თვისსა უთხრა: „თაო ჩემო, თუ ამ ჯეირანზე ხელი აიღო გაბრუნდე და იქავ დავარ-ყადას მიხვიდე, ფალავანნი და დიდებულნი რას მეტყვიან და ან რომ მკითხონ ესე ოდენი ხანი ჯეირანს სდივე იგი რა უყავო! მე მათ რა პასუხი მივცე? თუ უთხრასამი დდე ვზდივე ვერ მოგვეწიე ბეზარი შევიქმენ და გამოვბრუნდი, მეტყვიან ფალავან სააბუირანის დავასა სწევო და ერთის ჯეირანისაგან ბეზარი შექმნილა, ვერ მოუკლავსო და ცარიელი შემოქცეულა, ხომ ეს ხმა უფელგან გამოცხადდება და მე მათთან ადარ შედგომება და ვერც ამ სახელს და სიტყვებულს გაუძლებო. მამ მმართებს ამ სახელის დამცირებას და ჩემის საუფარულისა და უსწორო ფალავანთაგან საუვედურს, ამ ჯეირნის გზაზედ ან მოგკდე და ან მისი სწორე რამ შევიტყო, თუ არა და ეგების შეწევნითა ღვთისათა ცოცხალი შევიპყრა და მათ ფალავანთა თანა მისი უცნობო არ მივიდე. ამ ფიქრის შემდეგ, მხეცს ქუსლი ჰკრა და იმავე ჯეირანს გამოეღვა იგიც კვალად აღმოსავლეთისაკენ გაიქცა. ყარამანი რა შეშფაობარს შეასვენებდა იგი ჯეირანიც დადგებოდა, რა შეუტედა იგიც გაექცეოდა. ამ ყოფით ჩვიდმეტი დდე და დამე დაუსვენებლოდ სდივა. მეფარამეტეს დდეს ყარამანი მეტის მრისხანებით სისხლით სავსე თასს დაემგზავსა და სოქვა: „რაც უნდა დამემართოს ამის მოუკლავს არ გაუშეებო“. მაშინვე ქარქაშთაგან ერთი ისარი აღმოახდინა, მშვილდსა დაუსისწორა და მისს სიკვდილსა ღამობდა. რა მან ჯეირანმა ყარამანის ხელში მშვილდ-ისარი დაინახა, თვალის დახამხამების უმაღ უჩინო შეიქმნა. რა ყარამანმა მისი უჩინოდ შექმნა იხილა დიდსა საგონებელსა ჩავარდა და დიდად გატყუებულმან ოთხსავე მხარეს უუერება დაიწყო. ერთის მხრიდამ საშინელი ხმა რამ მოვიდა, ისრეთი

ხმა იყო რამე მთავარი და ბარბა ზრიალი დაიწყო. უარმანმა სთქვა: „ეს რა ხმა არის? მიიხედა ნახა რამე ერთი საშინელი ვეშაპი იყო, დიდსა მთასა ჰტავდა, თვალები ქურახანის სახმილს უგვანდა, პირი კლდისაგან გამოკვეთილს ქვაბს უგვანდა, მნახვთათვის საზარლად კმა იყო, პირთაგან ცუცხლსა აფრქვევდა და უარმანისაკენ მოვიდოდა. თაღვანმა მსწრაფლად შვილდ-ისარი მოიმარჯვა, თვისსა მხედსა ქუსლი ჰკრა და მას ვეშაპს შეუტოვა, ესრეთ სთქვა: „ღვთის ძალით ამ ვეშაპს ერთის ისრის კვრით შუა გაკვეთო. მხედისაგან გარდახტა და ესრედ შესძახა რამე იმ მთავარს და ველმა რეკვა დაიწყო. რა მან ვეშაპმან ისრის ეჭვარება და ისეთი მრისხანედ შეტეგება იხილა, იგი მსწრაფლ უჩინო შეიქმნა. უარმანი ამ საქმეზედ დიდად გაოცებული იყო და ოთხსავე მხარეს ურუბდა დაიწყო; ვეშაპი გელარსად იხილა, მივიდა და ერთ ხის ძირს გარდახდა, რაში ბაღასსა მიუშვა. ფარი თავ ქვეშ დაიდგა, მიწვა და ვეშაპის საგონებელსა შინა დაეძინა. ამ ძილში ფების ხმა მიესმა.“

აქ ზორაბის მოსვლა უარმანის წინაშე თვისის ამბის მბობისათვის და უარმანისაგან მასზედ შეძწეობა.

მასვე წამსა უარმანს გამოეღვიძა, ნახა რამე პირის-პირ ერთი ვიღაც უღვას, ორმოცდა ცამეტის მწერთის სიმაღლის მქონებული უცხოდ ოქროს ქსოვილით მოსილი უმარწვილი კაცი იყო—და ისრეთი მშვენბერი სახე ჰქონდა რამე უარმან მისსა მშვენბერებას დიდად გაჰკვირდა და დურთს მადლობა მისცა, ესრეთი მშვენბერი ადამიანი ვითარ დაგობადებიაო. რა თვალს დააკვირვა, ნახა რამე იმ უმარწვილსა ოთხი მწვანე ფრთა ჰქონდა და ორსავე თვალთაგან წყაროსაებრ ცრემლი სდიოდა. რა უარმანის სიანჭოფეს მოახწივა, დაემხო, პირი მიწას დასდგა და უარმანს ფეხთ მოეხვია; უარმანმა მასშინვე თვისის ხელით მიწიდგან ადაუნა ხელი მოჰკიდა, გვერდით დაიუნა და უთხრა: „უმარწვილო რათა სტირი ეგრე? შენი ამბავი უოველივე დაწვრილებით მანუწეე, ძალა ვისგან დაგდგომია, ანუ უსამართლობა ვისგან გჭირსო. უოველივე მისბე და ძალითა ღვთისათა შემოიკლან რამე ისინი და მათი სახსენებელი ქვეყნიდამ ადუხოცოყო.“

რა იმ უმარწვილმა უარმანისაგან ესრეთი იმედიანი და თვისზედ მოწყალების ხმა გაიგონა, იმედი მიეცა, თავი დაჰკიდა და ღვიძლთაგან ისრეთი სუფთქმადმოუტევა რამე მსმენელთათვის დიდად შესაბრაღისი იქმნებოდა, თავი დაიდო და მოახსენა: „საბუირანო! თუ წყალობას მო-

იღებთ და ისურვებთ სმენათ, ჩემს დაღმებულს და გაჭირვებულს ამბავს უოკუელსავე მოგახსენებ და იმედიცა მაქვს რომ შემწობას მიბოძებთ“.

ჯინისტინის ქვეყანაში შვიდნი სულთანნი არიან, თვითთ თვითთ ასი ათასის ჯანზედ ბრძანების გამტემნი, ერთსა სახელად სექლან-შაჰაჰ ქვეყან, სავზაბარის ხელმწიფე არის. მეორეს მუზაჰარ-შაჰაჰ ქვეყან, საჰაბის ქვეყნის ხელმწიფე არის. მესამესა მუჰჯან-შაჰაჰ ქვეყან, ავაჯ-მუთარის ქვეყნის ხელმწიფეს უხმობენ. მეოთხესა მახლან-შაჰაჰ ქვეყან, სურბათის ქვეყნის ხელმწიფეთ ბრძანებთ. მეხუთესა ნაზათ-შაჰაჰს უხმობენ. ზარბათის ქვეყნის ხელმწიფეთ. მეექვსეს ჰაჯი-ზაამს უხმობენ, ბეიყარარის ხელმწიფე არის—და მეშვიდეს შაჰრ-ჯანან ქვეყან, იბიბყარის ხელმწიფე არის. საბუიარანო! უოკუელთაგან შესაბრადისო სექლან-შაჰის შვილი ვარ, სახელად ზარბა მეწოდება, მე ამას მოგახსენებ რომ, ეს შვიდნი ხელმწიფენი მამის ჩემის ძმები არიან, და ჰაჰათი-ჯანის შვილები არიან. შავი და ბნელი იგი დღე რომ მე დავიბადე ქვეყანაზედ ბიძაჩემს სურბათის ხელმწიფეს ერთი ქალი დაებადა სახელად დაარქო მუშთარ-ბანო, რადენსამე ხნის შემდეგ, ეს შვიდნი ხელმწიფენი სავზაბარში ერთად შეიყარნენ და იგი ქალი ჩემზედ დანიშნეს. რა ფეხზედ დავლა შევიძელეთ და ცოტა მოვიზარდენით, ორნივე ერთად სასწავლებელში მიგვცეს, თოთხმეტი წელიწადი სასწავლებელში გახლდით ერთად და ერთმანერთისა ისეთი სიყვარული გვქონდა, ისეთნაირად გვიყვარდა ერთმანერთი რომ რასაც დღეს ერთმანერთი არ გვიანხა ასე გვიგონებოდა რომ ის დღე ჩვენთვის არ გათენებულყო, და სიკვდილს მივეწურებოდით. საბუიარანო, რა ჩვენი ესეთი სიყვარული გაიგონეს და ნახეს, შვიდნივე ხელმწიფენი სავზაბარში შეიყარნენ, ჩემის ქორწილის მზადება დაიწყეს და მოიხმეს მეცნიერებით სრულნი მდივანნი და დაწერეს რაჟამნი მუშათ-მეზავებულის მუღნითა და გაგზავნეს უოკუელგან ჩავარნი, საცა თავიანთ საბრძანებელში მუგენი და წარჩინებულნი ავალევანნი და დიდებულნი იყვნენ, თუ ქალნი თუ ვაჟნი უოკუელი მოიწვიეს. სამ თვესა სავზაბარში ღზინსა და შექტევას იყვნენ. რადა გრძლათ მოგახსენო, იმ ჟამათ ჩემის გულისა და გონების დამწველი და დამდაგველი მუშთარ-ბანოს სახელი ჯინისტინში და ფერიისტინში უზომოდ განთქმულიყო, ასე რომ მუშთარ-ბანოს სიღამაზე და სიმშვენეიერე მზის ბრწყინვალეებას მიემგზავსებოდა; რომელნიც დევნი, ფერანნი თუ ჯინნი ნახავდნენ მისსა სიმშვენეიერეზედ გაჰკვირდებოდნენ! სრულიად ჯინისტინის შვიდნი მუგენი და დიდიკაცის შვილები მისნი არშოფნი შეიქმნენ, მაგრამ უოკუელი ცუდად მსგვრადობდნენ: ვერცა ერთნი მუშთარის იშოვიდნენ და ვერცა თუ ძალით გაუძლებდნენ მას.

იმ ჯინისტნის ქვეყნის სიახლოვეს ერთი ციხე იყო, უაფის მთის მხრისაკენ, სახელად ქუი-ბაბუდს უწოდებენ რომელიც მზის აღმოსავლეთისაკენ იყო. იმ ციხის გარდა შვიდი ციხე კიდევ სხვა არის, ყოველივე დევებით სავსეა, ამ ციხეებსა და უაფის მთას შიგან კიდევ ერთი სხვა ციხეა, იმ ციხეში ერთი დევია სახელად აქვან-ნარა დევს უხმობენ, იმ ქვეყანას იგი ჰატონობს, ასოცი მწერთა სიმაღლე აქვს, საში ათასის წლის არის, თავი სწილს მიუკავს, მკლავები ღამის ტოტებსა, ფეხები ვეფხვსა, იმ ქვეყნის ხელმწიფე იგი არის. საბუიჩანო, მტხე-ნიან კიდევაც ესოდენის თქვენის შეწუხებისათვის და ამდენის მოხსენებისათვის, მაგრამ რაჟქნა მოუნელებელი ცეცხლი მწვავს.

ფალეგანმა უთხრა: „ძმაო ზორაბო! ყოველივე უკლებლად ბრძანეთ, ნუთუ ძალითა ღვთისათა შეგეწიო რამეს“.

მამინ კვალად გააკრძელა ზორაბმა თავის საზივრის მოთხრობა.

— „საბუიჩანო, ერთ ღრეში გივი-მარის ხელმწიფეს დევები რომ დეეტუსალებინა, იმათ დაჭერაში ის ერთი დევი გაჭტეოდა, თქვენ რომ გივი-მარის ხელმწიფის გაკეთებულ სანურობილე შემუსრეთ და იქილამ თორმეტი ხვადი დევი რომ გამოასხით ის წყეული აქვანიც მათგანი არის, გივი-მარის ხელმწიფემ იგინი რომ შეიბურა, მამინ ის გაქტა და ოკიანეს ზღვაში ჩავიდა და იქ დაიმაჯა. გივი-მარის ხელმწიფე ბევრს ეცადა რომ იგი ბილწი ხელში ჩაეგდო, მაგრამ ვერა განწერა და ვერც ხელში ჩაიგდო. ვიდრემდის გივი-მარისი არ მოკვდა, მანამდის არავინ არ იცოდა თუ სად სცხოვრობდა იგი წყეული, რაკი გივი-მარის ხელმწიფე მოკვდა, მას შემდეგ გამოჩნდა და მთელი ჯინისტანი და უაფის მთა სულ შეაძრწუნა, ასე რომ რისხვა ღვთისა მათ ზედან მოასწივა, რა ეს წყეული აქვანი უაფის მთაში და სხვა სახელმწიფოებში მივიდა, მისის შიშისაგან ყოველნი გარდაიხვეწნენ და გაიქტნენ“.

„იმ წყეულ აქვანის ჩემი მუშთარი-ბანოს ქება და სიმშენიერე სმენიდა. რა მისი ქება სმენიდა, მამინვე ეშის ტროფალი გულის გასწონიდა. შემდეგ რა ესეც გაეგო რომ საში თვეა რაც სავზაბარში ჯინისტნის ხელმწიფეებს ზორაბისა და მუშთარი-ბანოს ქორწილის სამზადისი აქვსთო და ამ სამის დღის შემდეგ მუშთარი ზორაბისა იქმნებო. რა ესე გაეგონა სიცოცხლისაგან უიბელო შექმნილიყო, მამინვე ბრძანება გაეცა რომ, ორასი ათასი ცეცხლის მთრქვეველნი დევნი შემოეკრიბნათ და მსწრაფის სიარულით სავზაბარისაკენ წამოსულიყვნენ, ჩვენის მხრით უცოდინრობით, აქვან-ნარა მოადგა სავზაბარს. ჩემი ბიძანი ხელმწიფენი და ჯინისტნის დიდებულნი კი საში თვე ღზინსა და შეჭტევაში იმყოფებოდნენ.“

ჯინისტნის ბანოვანნი (ქაღნი), შაჰრ-ჯანანში ერთს უცხოთ აგებულს ბროლის სასახლეში შემოიკრიბნენ და მუშთარო-ბანო თავის შესაფერად უცხოთ ძვირფასის სამოსლით და სამკაულით შეამკეს, მრავალი სუნნი-ლი უკმის და უცხო სათამაშოები მოიღეს, ამ საკვირველის ქცევა-ყოფით და დიდებით მუშთარი ერთს კოშკში შეიყვანეს, მეც იქ მიმელოდნენ მრავალნი, ძვირფასის სამკაულით დართულნი ქაღნი და მუშთარის-თან შეექცეოდნენ, ჩემდა საუბედუროდ გათენებულს დღესა. იმ ჟამად მე მამისა ჩემისა სასახლეში ღიბისა და ნადიმობაში შევექცეოდი“.

„რა სადამოს ჟამი შეიქმნა, დიდებულთა მუშთარი-ბანოსთან მიმი-ყვანეს. რა იმ კოშკის კარზედ მივედი, მსახურნი და მასთან მეოთხი ბანოვანნი გამოგვეკებნენ, მრავალი ჰატოოსანნი თვალი და მარგალიტი გადამაყარეს. რაღა გრძლად მოგახსენო, ზემოთ მოხსენებულნი ჯინისტნის სახელმწიფოს ერნი ყოველნი იქ მომეკებნენ დიდის დიდებით“.

„იმ ჟამად ყოვლის უგრძობლად შაჰრ-ჯანანის თავზედ ერთი ყვი-რილი და ხმიანობა შეიქმნა, ისეთი ხმიანობა, რომ მეორედ მოსვლას ემ-გზავსებოდა, დევების ხმამ ქვეყანა მოიცვა, ასე რომ ყურთა სმენა აღარ იყო, მტირე ხნის შემდეგ აქვან-ნარას ხმაც გამოცხადებულნი შეიქმნა. რა ესეთი ხმა შევიტყუეთ, ჯინისტნის სულთნები და ყოველნი იქ მეოთხი უცხოთ შევიქმენით. იმ ჟამათ შაჰრ-ჯანანში მეოთხს ხალხს მისიერ შიში-საგან მტნება დაეუფლათ და არ იცოდნენ თუ რა ექმნათ. იმ ორასი ათასის დევების ხმას და გურზების ტრიალს ქვეყანა შექმწუნებინა. იმ დღესა და ღამეს ჯინისტნის ერზედ მეორედ მოსვლა აღსრულდა. შემდეგ ვნახე რომ ას-ოცის მწერთის მქონებელი აქვან-ნარა დევს, ერთი დიდი ჩოჩოსი ოღენი გურზი ხელთ ეჭირა და ცხვირ-პირიღამ ცეცხლს აფრქვევდა. იმ ბროლის სასახლეზედ ჩამოხდა და ერთი დიდი ნარა გა-სწია და დაიძახა დიდის ხმით: „მე ვარ აქვან-ნარა! ჰეი, ჯინისტნის ერნო, ჩემის ხელიღამ თქვენს, სიცოცხლეს სად გადაარჩენთო! მე ვარ აქ-ვანი აჭანგის ხელმწიფო“. ესე სთქვა და მაშინვე სასახლეში შევიდა, ორ-მოცნი ათასნი ხვადნი დევნი თან შეჰყვინენ. იგი შვიდნი ხელმწიფენი რა-მეღნიც იმ ჟამად იქ იმყოფებოდნენ ჩემის ქორწილის მოსამზადებლად, შეიბურეს და უწყალოდ მრავალი სტანჯეს ჩემის გულისთვის, და თვითო თვითოთ ჯინჯილით შეჰკრეს, შემდგომ მამა ჩემიც შეიბურეს, მერე იქით მიმართეს საცა მუშთარი-ბანო იმყოფებოდა და იმ სასახლეში შევიდნენ, მეც თან შევევევ მიწოდდა რომ მუშთარი გამომეხსნა და ერთის მხრისა-გან გავქცეულვიყავი; მოვიხედე ვნახე რომ თან დევები შემომყვინენ, ენე-ბათ რომ მეც დავეჭირეთ. რა მუშთარიც ესე მიხილა დაიძახა, ჩემის სუ-

ლისაგან უფრო სატროფო და სინტონის, მამტეში, ჩემის მორჩენი-
სათვის შენს სიყმეს ნუ გააფუჭებო, მე გამიშვი რა გზითაც იყოს და
შენი თავი მოაჩინეო, ათასი ჩემისთანა შენი ჭირის სანაცვლო იყოსო“.
საბუბრანო, მეც ეს ღონისძიება ვიხმარე რომ ერთს თანჯრიდამ გამო-
ვარდი და ერთის მხრისაკენ გავიქეცე. რაც იმ ჭყერში დევნი იფუნენ უ-
ველნი ერთად გამომიდგნენ და ვერც ერთი ვერ დამეწია, მე მოვჩი-
მავრამ ვაჟ, ჩემს მორჩენასა და იმ დღის მამგონსა, იმ უამად ჩემს
გარდა იქ მეფთნი ბანოვანნი და დიდკაცის შვილები თუ მტირენი უ-
ველნი შეიბურეს, იმ დამეს შაჰრ-ჯანანში ორმოცი ათასი ჯინი მოკლეს.
რა დილა გათენდა აქვან-ნარა ტახტს დაჯდა იგი ქვეუბები სულ დაიმო-
ნავა და სულ დევებითა ავსო“.

აქ აქვანისაგან ჯინისტანის სულთნების შეპყრობა და აქვანის განკლმწიფება.

რა მას დღეს აქვანი ჯინისტანში განკლმწიფდა, მობინდომა რომ
ჯინისტანის ხელმწიფენი დაეხრცა, მაგრამ ქუი-სუნხარაბის სულთანი ან-
უაბუზ-ნარა შუა შემოვიდა და აღარ დახრცინა. მოახსენა: „უმაღლესო
დევთა ხელმწიფეო! ამათის დახრცვით ზოგაბს ხელში ვერ ჩაიგდებო,
ესენი ხომ მტკიცეთ დაიმოხეო, თავიანთ ქვეუბები ისევ უბოძეთ, მა-
გრამ ეს პირობა დაუდე რომ, ზოგაბი ცაში იყოს თუ ხმელეთზედ,
იზოგონ და შენ მოგართონ ბეგარათაო. უბრძანე რომ უოველს წელი-
წადში შვიდასი ქალი და ვაჟი მოგართონ, თუ ეს ასე არ აასრულონ,
ქვეუბებიც გაუოხრე და თვითონაც დახრცეო, მხოლოდ ზოგაბის დედ-
მამა ტყვეთ შევინახოთ და ექვსი ხელმწიფენი გი გავანთავისუფლოთო“.
ანუაბუზის რჩევა აქვანიმ მოიწონა, მაშინვე იგი ხელმწიფენი განთა-
ვისუფლა და იმ გვარი მტკიცე პირობები ჩამოართვა უველა ხელმწიფეებსა.

„რაკი ესე უველა განთავა შაჰრ-ჯანანიდამ უოველს მსარეს მრავალ-
ნი დევნი გაგზავნა ჩემს საძებნელად, მაგრამ ვერსად მიპოვეს, მეც
რამდენიმე დღის შემდეგ საბაჰარის ქვეუბანში ჩემს ბიძასთან მივედი თუ-
მუზ-შაჰასთან, ჩემი შეწუხება უოველივე მოვასხენე, შეგტირე; ვგონებდი
რომ ჩემთვის წამალი რამ დაედვა, მე მისგან შევლას მოველოდი, მა-
გრამ იმან აქვანის შიშით დამიჭირა და დამატუსადა, ენება რომ რამდენიმე
ჯინი გამოეტანებინა და აქვანისთან გავეგზავნე, მაგრამ შემიწყალა ღმერთ-
მა მამიჩემის მსახურებთაგანნი რამდენიმე იმასთან იფუნენ, ერთს დამეს
ხელები გამიხსნეს და გამაპარეს. — რომელ აღაგასაც მიველ უველა მესის-

ხლედ შეკიდებოდნენ, „შენის გულისათვის ჩვენი ცოლშვილი დატყვევ-
დავო და ქვეყანა ახსრდაო, უსიკვდილოდ ადარც შენ გავიშვებთო და-
მიჭირეს და რამდენსაჲმე ჯინს გამატანეს აქვან-ხარასთან. გზასა ზედა
ჟამი დავიტყ და იმათაც გამოვეზარე. რა მუნიდამ შადიქამის ქვეყანაში
მივედი ველარც იქ დაჯრჩი, მაშინდლიდამ აქამოდე სულ მთებში და
ბიაბანში დავაღ, ამისთანა მწუნხარებდას შინა ღამეოფები. და ამისთანა
სიარულში ქუი-ქანანის ქვეყანაში მიველ, იქ ერთი ბერი კაცი ვიპოვე,
მივესალმე მწუნხრის გულით და იმანაც მომიკითხა და მითხრა: „ყარ-
ბო დაჯექო, დაჯექო, ვკითხე, რა ხნისა იქნები მეთქი, მან მიხასუხა
ოთხი ათასის წლისა ვიქნებიო შეილო“. შემდეგ მითხრა, შენ ვინა ხა-
რო? და ან საით გივლიაო და რომლის მიზეზით აქ მოახწივეო, ანუ
სახელად რა გქვინაო? მე მაშინვე გულმა ველარ გამოძლო, თვალთაგან
ცრემლი გადმომცვივდა ზირველიდგან ვიდრე უკანასკნელამდე, ყველა
ჩემი ამბავი მას მოვასწენე. რა ყოველივე სრულებით მოასმინა, ისიც
ჩემთვის დიდად შესწუხდა, ასე მითხრა: ზოცაბი თუ აქვანი დევისაგან
მორჩენა გინდა და იმ შენის დამდაგველის გამოხსნა, გულისცამ-ბადი-
იკამს დავარყადას, რუბი-მასკუნიდამ ერთი ყარამან წოდებული ფალავანი
მოსულა, რომ ამ ჟამად სააბუიჩანობის დავასა სწევს, თვითონაც თახ-მურად
ხელმწიფის შვილი არისო. შენი ღონე იმის მეტი არავინ არისო, მისი
ფალეგნობის ამბავს ცოტა რამეს გაუწიებ, დამიჯერე, მისს მოწყალე
გულს მიმარტოე, რა ესე გავიგე დიდად მაიმა და მოვასწენე მოხუცსა,
მაიმა! მიბრძანე რაც შეეხება იმ ფალეგან ყარამანს მეთქი.

— მან მითხრა: „შვილო ერთი შენსავით შავზალ-შავას ცოლი აქ-
ვანის ძმას ქეივან დევს მოეტაცნა, რამდენსაჲმე ფერიების დიდრონი გა-
ცის შვილები დაეტყვევებინა, თვითონ აქვანის ძმა ზედცხიგზედ მისულოეო
და დიდად შეეწუხებინა, მაშინ სააბუიჩან ფალეგანი ყარამანი შავზალ-შა-
ვას, თვისს შემწედ მოეწვია, ქეივან დევს რომ მისთვის ველარ გაეძლო,
იგი ტყვეები მოეტაცნა და ზულუმ-მთისაკენ გაქცეულიეო, ყარამანი გა-
მოსდგომოდა, ქეივანიერ მოეკლა და სხვა ათარიცა და რამდენიმე ასი
ათასი იმის დევის ღაშქრით და იმის ტყვეებით მამაცათ დავარყადას
მოსულიეო, ახლა ის ფალავანი იქავ არისო, შენც იქ მიდი და სააბუი-
ჩანს შეეხვეწე, როგორც ქეივან დევი მოჰკლა ისე აქვან დევს მოჰკლავს,
შენს უშველებელს სენს ის განგიკურნავს. და სხვას მის მეტს შენი შვე-
ლა არავის შეუძლიანო“. — მეც იმ კაცის სიტყვა ვირწმუნე, წამოველ დღე
და ღამე გავასწორე, ბადიიკამში სანადიროსა გიახელ და თქვენ წინ ში-
შით ვერ წარმოვსდებე. ჭერიანად გარდავიქედი და ამ ალაგას მოგაუვანეთ.

ამისთვის მოტყუებას ვიხილავ სააბუიარანო თქვენ უმაღლესობისაგან. ვეშ-
პის სახეთ რომ გეჩვენე ისიც თვითონ მე ვიყავ, თქვენ გამოგცადეთ, ვნა-
ხო ვეშპისაგან შეშინდება თუ არა მეტქი. ჩემს გულსა და განებისა ში-
ნა ვთქვი: ეს უმაწვილი თუ ვეშპის უშიშარი არის, დავსაც შეებმის მეტ-
ქი. აწ მაშინ ვცან: თქვენი ძალ-გული და ფაღავნობა, გთხოვთ უიძე-
დოთ ნურცა მე გამოიშვებთ, მრავლის ჩემისთანისთვის წყალობა გილირ-
სებიათ, ჩემ საქმესაც ერთი გზა მიეცით, თუ არა და თქვენის ხელით
აქვე მამკალით და უნუგეშოდ ნუ გამოიშვებთ და ამ მწუსარებას მამარჩინეთ.

მაშინ უარმანმა ბრძანა: „ძმაო ზორაბ! მაგისი ღმერთი მოწყალეა,
მხოლოდ შენ იმისი არა იცი რა თუ, აქვანიმ შენი სატრფო რა უყო?“

ზორაბმა მწარეთ ამოიხრა და მოახსენა: „ჰე სააბუიარანო! იმ უა-
მად რა აქვან დევმან ჯინისტინის სულთნები განთავისუფლას და თვისსა-
გე ქვეუბნებში განაწესა, მერმე მუშთარისთან წოლა მოენდომებინა, მუშ-
თარი დიდათ შეწუხებულ იმ საქმისა გამო, თვისის თავის სიკვდილი
ენება, მტრეჭულით მრავალი ელაზარაკანა, მაგრამ მუშთარი-ბანოს ნება
არ მიეცა. აქვან-ნარას მისი წყენისთვის და მისთანა უებრას ქაღის
სიკვდილიათვის ძალა აღარ დაეტანებინა, ეთქვა თუ ძალა დავატანოვო,
ვია თუ თავი მოიკლას და ამისთანა მზე სადღა უნდა ვიშოვნოვო, აქ-
ვანისათვის ერთის წლის ბირობა გამოერთმევიანა და ეთქვა, რა ერთი
წელიწადი შესრულდეს, მერმე შენს ნებას დავმორჩილდებიო. აქვანი ამ
ბირობას შესჯერებოდა, კარგი იქნებაო. „მხოლოდ ამ ერთს წელიწადს
უკან თუ არ დამმორჩილდები, ვფიცავ თავსა ჩემსა! ზორაბის დედამას
შენ თვალწინ დავხატავო“. ამას წინათ მუშთარი-ბანოს ერთი ჯიბი გა-
მოეგზავნა ჩემთან, მოვიდა და ერთსა აღაგას მიზოვნა, „ჩემთან შემოე-
თვალა, ერთის წლის ვადა მაქვს, იგი ბილწი ჩემთან ახლას ვერ გა-
იფლის ამ ერთის წლის განმავლობაში, თუ მიშველი რასმეს ეს არი-
სო, თუ არა და ამაზედ დაჯერებული იყავ, რა ვადა მოკა, იგი ბილწი
ჩემთან წოლას მოინდომებს და ვფიცავ დამბადებულსა რომ ჩემ თავს
მოვიკლავო. მე და შენი შეურა და სინარული ამ სოფელს ხომ არ
გვედირსა და მეორედ მოსვლისთვის დარჩისო“.

რა ესე სიტყვები მოახსენა ზორაბმა, გულსისხლიანი ატირდა და
საწყლად ვაებდა, რომ მისის სიბრალულით უარმანმაც ტირილი დაიწყო,
ხელსახრით თვალებს წმენდა დაუწყო. ღმერთს მადლობა შესწირა და
თქვა: „ღმერთო, გმადლობ შენ, რადკანაც ასე დავიბადებოვარ რომ ვი-
საც გატარებო და დღეს მე უნდა მომმართონ და შენის შემწობით ამ
გვარ დევებს უნდა ვებრძოდო და დავიმორჩილო. ამის საქმეც მსჯნალ-

ფერიის საქმესა ჰგავს“, მცირეს ხანსა დაფიქრდა, შემდეგ ბრძანა: „ამს დაფიქრება აღარ უნდა, რაც რომ მოეგვარება ამ საქმეს ის უნდა მოეგვაროს“, შემდეგმ ზორაბის უთხრა: აქედამ ჯინისტინის ქვეყანა რა ერთის ხნის სავალია? ზორაბმა მოახსენა: „აქედამ ჯინისტინის ქვეყანას ადამის ტომი ოცს დღეს იფლისო“. ჰე, საბუიარანო! აქვანისა და მუშთარი-ბანოს ჰირაბის ვადას ჩვიდმეტო დღეც უკლია, რა ესეც გავა, აქვანი მივა და თავის ნებას აღასრულებს, მე რომ მუშთარის თიფი ვიცი, სარწმუნო ვარ რომ იგი იმას არ დამორჩილდება და გაჯავრებული თავს მოიკლავს, ანუ აქვანი მას მოჰკლავს. ჩემი ნაღველი და ფიქრი ეს არის, რომელიც მომიხსენებია და ახლა ნება თქვენი ასრულდეს“. უარმანმა უპასუხა; „მაშ თუ ეგ ეტრე არის, მე ოცი დღის სავალს ჩვიდმეტ დღეზედ როგორ წავიდეთ?“ ზორაბმა მოახსენა: „ფალეევანო, იმ ჯინისტანში ჩემზედ უმაღლესი არავინ იყო ფრენით. თუ მიბრძანებ მარტოკა თქვენ სამს დღეზედ მიგიყვანთ და ერთ დღეზედაც თქვენს შემოვაიბარსა“. ესე სიტყვა უარმანს დიდათ იამა და ბრძანა, „რახან მავის შემძლებელი უოფილხარ, ამ საქმეს დაუფინება აღარ უნდა, ვახსენოთ ღმერთი და წავიდეთო, ზე აღსდგა შემოვაიბარი ერთს გამოკვეთილს კლდეში შეიყვანა დაბა, საჭმელი მისცა და ზორაბის მეგობრობა გამოეცხადა, ანიშნა შემოვაიბარს რომ შემოვაიბარი ზორაბს უნდა წაეყვანა თავისთან. „ზორაბს დაემორჩილეთ“. უარმანი გამოკვეთილიდამ გამოვიდა და ზორაბს უთხრა წავიდეთო. მაშინვე ზორაბმა უარმანისთანა ფალეევანი თვისის სამოცდა ოთხი იარაღით შეჭურვილი. იტვირთა ზურგსა და სამსა დღესა და დამესა მუჭი-ჯანანის ქვეყნის სიახლოვეს მიიყვანა, შემდეგ რა ჩამოასდინა ზორაბი დაღალულობით ძლიერ შეწუხებულიყო, ისე რომ მცირეს ხანს უცნობოთ იყო.

რა ზორაბი გონებას მოვიდა, მოახსენა: „ოჰ, ფალეევანო, ესრედ ვგონებდი თუმცა უაფის მთის რამდენიმე კუთხე რომ ამეკიდნა და ორსა და სამს აშდენს გზას გამეტარებინა, ესრე არ შევწუხდებოდი, მაგრამ თუ თქვენთვის კიდევ მცირე ხანი მეზიდნა, ფიცით მოგახსენებ ასეთი ძალა დამადგებოდა რომ უცილოდ მოგვკვდებოდი. შემდეგ უარმანს ქება შეასხა და მწრაფლ შემოვაიბარის მოსაყვანად გაემგზავრა, რამდენიმე ხნის შემდეგ შემოვაიბარიც მოიყვანა უარმანთან, და იმ დამეს იმ მთაში განისვენეს. რა დილა გათენდა ზორაბი დიდის მწუხარებით იყო და ამას განიზრახავდა, ამ ქვეყნის ხალხნი რომ მნახვენ აქვანი დევის შიშით, ჩემს დაჭერას მოინდომებენ და ვაი თუ ამ ფალეევანს იმათი პასუხის გაცემას და მოზირდაზირობა არ შეეძლოს ხომ ორნივე დაგვიტირეს და აქვანი-

ნარასთან მიგვიყვანეს, მერმე ის წყეული ერთ წამში განუკითხავად გამ-
თავებულ, ჩემთვის ხომ არა მენადვლება რა, მაგრამ ფაღვანს რადს
გუმატვლებოდი. ამათ ხელში რათ ჩავადექ? ამ სოფელს ხომ დავიკარგე,
ვინ თუ ამის ცოდვით სიქაფსაც დავიკარგო. ფაღვანის იქ მიუვანს ძა-
ლიან ნახობდა, შიშისა და ფიქრისაგან გაშტერებულყოფ, საცოდავი ზო-
რადი. რა უარამანმა შეხედა შეატყო რამ შიშით ცნობა დაჭყანტოდა.
ფაღვანმა ჭკითხა: „ზორად! რას დადონებულხარ და ან რა ფიქრში
ჩავარდნილხარ? მე რამ შენთან ვარ რატომ იმედიახათ და მამაცად
არა ხარო?—ნუ დადონებულხარ, ღვთის იმედით შენს დადონებულს
გუფს მალე გავამხიარულებო, შენის მზის ხილვა ხელთა ჩემთაგან აღ-
სრულდება. დამიჯერე საუთოფო აღარაფერი აღარა გაჭვს. არა თუ მარ-
ტო ჯინისტანი! სრულიად ქუი-მაცარის იფრითნი და ზუღუშითის გერ-
ბანნი ერთად რამ შეიკრიბნენ სამოვად წინ მომეგებნენ, არც მათგან
შეგშინდები, და ვერა რას დამაკლებენ“.

აქ უარამანის წასვლა შაჰრ-ჯანანში, აქვანი დევინსაგან
ზორადის ცოლის მუშთარ-ბანოს გამოსახსნელად.

რა ესე ბრძანა, თვისის სამოცდა ოთხის იარადით შეიჭურვს და
ჯანი-ბეყანის ფარი მხარსა კარდიგო, ქეომარის ქამარი წყელთა შემოირ-
ტვა და ქეიმუზარ ხელმწიფის გურზი ხელთა მიიდა, ვარუნ-დევინს შუბი
აიღო თვისსა ეჭვს ფეხფანს ნადირსა ამხედრდა და იმ აღავს ნავარდო-
ბა დაიწყო. რა ზორადმა უარამანისაგან ასეთი ვარჯისი ნახა, იმედი მიე-
ცა და მანცა მას მინდოვსა შინა ერთი მარტოქა შეიპურა, შეჯდა და
სწრაფის სიარულით შაჰრ-ჯანანის სიახლოვეს მივიდნენ, იგი არე უარა-
მანმა დიდად მოიწონა და მას ციხეს სინჯვა დაუწყო, საკვირველი ქვე-
ყანა იყო, სიმშენიერით აღმინათ სამყოფზედ ეს უფრო კეკლეტი იყო,
და ამათს სამყოფს არც ერთი ქვეყანა ჰგავდა, მშენიერი მთა და ველი
ჭქონდა, მერმე ავჯან-მუსთარის ქალაქი დაინახა. რა შინჯვა დაუწყო,
ნახა სრულიად მწვანის ჭიქით იყო ნაშენი, რა მზე მიადგა ჯინისტნის
ქვეყანა სრულიად ოქროს ფერად შეიქმნა და ილაპლავა, მაგრამ იმ ქალა-
ქის წინ ამდენი ჯინთა ურილობა იყო რამ, რიცხვი არ შედგებოდა; იმ
ქალაქსა შინა მეოფთა დიაცთა, მამაცთა, მოხუცთა და ურმათა, წივილ-
კივილისაგან უერთა სმენა აღარ იყო. რა ამათ მართლად თვალი და-
აკვირვებს, ნახეს რამ რამდენთამე ჯინისტნის სარდალთა და დიდებულ-
თა, კისრებზედ დიდრონი ჯინჯილნი აბიათ, ხან აღმათ ათრევენ და ხან

დადმა ესე წივილ-კივილი იმის გამო იყო, რადგან წელიწადი გასული-
ყო, და აქვანის ქუი-სურსაბის სულთანი ანუაბუზ-ნარა დევი გამოეგზავნა,
ხარჯის მოსაკრეფად შვიდასი ქალი და ვაჟი დაედგა წელიწადში და
იმას ჰკრეფდა. ხურამბათის სულთნისთვის ჰუმან-ჯინისთვის, თაღუთ-
სულთნისთვის და შამილ-ჯინისთვის, ჯინჯილნი მოებათ და ისე სტან-
ჯვიდნენ. იგი მეტყველნი ასე იტყოდნენ ამიტომ გტანჯავთ რომ ზო-
რად თქვენ იცით და არ გვაჩვენებთ, საბრალო ზორაბმა რა ივინი
ისე დაინახა, მაშინვე ცნობა დაეკარგა და არ იცოდა თუ რა ექმნა.

რა უკრამანმა შეხედა უთხრა: „ზორაბ! რა დაგემართათ? მანამ მე
ცოცხალი ვარ ნურავისაგან ნუ გეშინიან და ნურცა რა გეფიქრებათ,
ნურც იშიშვიო. მე სწორედ სასახლესთან მიმიყვანე და შენ თამაშა მი-
უურე“. ზორაბმა მოახსენა: ფაღვეანო! მიცნობენ ცოდვა ვარო. უკრამან-
მა უბძანა: „ზორაბ! თვალი გაახილე სწორედ დამინახე, მე თუმცა არ
შეიქედლოს და ხელიდამ არა გამამივიდეს რა, არც ამა მოედანზე გამო-
ვიდოდი, შენ ნუ მომშორდები უეცრად ჩემად შეუტეობლად არა აგიტე-
ხონ რაო,—შენ მიუურე შეწვენითა დვთისათა ამ დევებს რას განსაფ-
დელს შევამთხვევო“. ესე თქვა და ზორაბი წინ გაიმძღვარა რომ თვა-
ლით უურკოს, მაშინვე უკრამანმა თვისი შეშუაიბარა ქალაქისაკენ გაქუსლა.

რა ჯინისტნის ხალხმა ზორაბი მიმავალი და უკრამანი უკან მიდევ-
ნილი დაინახეს, სრულიად წინ მოეგებნენ და თავი დაუკრეს, ტირილით
მოახსენეს: „ჩელმწიფის შვილო, ეს რა უამი არის რომ შენ აქ მოხ-
ველო, აქვანის ბრძანებით ანუაბუზ-ნარა დევი შვიდასის დევით მოვიდა
შენ სათხოვნელად და ტყვეების მოსაკრებლად, შენი ბიძები ყველანი
დაატუსადა. და რა იგი ბილწი შენ გნახავს მაშინვე მოგკლავს და
თავს ტანისაგან განგიშორებს. ან ეს ადამის ტომი რათ მოგიყვანია?
ამასაც ხომ მოაკვლევინებ, ეს მაინც გებრალეობდეს, მოდი დამიჯერე
უკანვე შეიქეცით, ჩვენ შენის გულისთვის რაღ უნდა დაგვემართოს უო-
ველნივე შენის ჭირის სახაცვლო ვიქმნეთო, თღონდ შენი და მაკ უა-
რობის სანდოდაობა და სიკვდილი არა ვნახოთო“.

ამათ საუბარსა ზედა უკრამანი გულსა შინა იცინოდა. რა იგი ხალხ-
ნი გაბრუნდნენ, ქალაქსა შინა ხმა ასტყდა, ზორაბ მოვიდაო და თან ერ-
თი ადამიანი მოსდევსო, ანუაბუზ-ნარას შესაბურაობლად მოდიანო. ამ ქა-
ლაქის მამაცნი თუ დიანნი, ყოველნივე ვინცა-ვინ იყვნენ მათკენ მიე-
შურვებოდნენ. ეს ამბავი ანუაბუზ-ნარასაც მოხსენდა, რომ ზორაბი მო-
ვიდაო. ანუაბუზი განრისხდა და უთხრა: ჰე, თქვენ ძაღლებო! ვიდრემდის
შიში არ მოგეცით, ვიდრე ზორაბი არ გამოაჩინეთ, აქვანის თავის მზე-

მა, პირველად ზორაბს მოვკლავ და შემდეგ თქვენ ხელშეკრულები აქვანთან მიგასხამთო. მაშინვე ბრძანა, ჯინისტნის სულთნები ხელშეკრულები აქ მოასხითო.

ბრძანებისამებრ ყოველნი მოიყვანეს, სულთნებმა თავიანთ თავის იმედი სრულებით გარდაიწვევიტეს, იმ სულთნების ცოლ-შვილებიც მწუხარებით ტირილდნენ და იგლიჯებოდნენ, ასე რომ მათი ტირილისა და მწუხარების ხმა ზეცამდის აღიწეოდა. იმ უამად უარამანი და ზორაბი ქალაქში შევიდნენ. იმ ქალაქის ერნი სრულიად, ბანთა და კედელთა ზედა გადმოდგნენ, და ჭსურდათ ენახათ თუ რა გვარად უნდა დაეხრცნათ ეს ორნი ერმანი, უარამანს სრულებით არა ეფიქრებოდა, მხოლოდ ქალაქს დაუწყო შინჯვა და იმ ქალაქის შენობაებსა და ბაღთა, სიტურთით მშენიერად იყო შემკობილი. დიდათ მოეწონა; რა ცოტა გაიარეს თამუზ-შაჰსას სასახლესთან მივიდნენ და დადგნენ, ნახეს რომ ამ სასახლის წინ ტახტი დგას ოქროსი და ზედ ერთი ოთხმოდგა ცამეტის მწერთის მქონებელი ღამივით დევი და ვეშპის ბოლოიანი ზის, გვერდით ერთი თავის საფერი ლახტი უძევს, ამიერ და იმიერ ორასი დევი ოქროს ტახტზედ უსხედან და ჯინისტნის ხელმწიფენი ჯინჯილებით შეკრულები წინ უდგანან, ამათან შვიდასი ტუვე კიდევ სხვა დგას, ხუთასი გაუკითხავი ხვადნი დევნი ამათი იასულები არიან. უარამანმა რა ესე იხილა, მხეციდამ გარდახტა და ახლა უკან მიიდეგნა ზორაბი და ანუბუზს ქვევითად მიმართა. იმ უამად ანუბუზი იმ სულთნებს უწყებოდა. მაგრამ შეიტყო რომ კარზედ რაღაც არეულობა შეიქმნა, მიმოიხედეს ნახეს რომ, ერთი ორმოდგა ათის მწერათის სიმაღლის მქონებელი ადამიანთ ტომია, უცხო სომხის იარაღით შეჭურვილი შემოვიდა შეუზოვრად: იმისთანა იარაღის მქონებელი რომ კაცის თვალს იმისთანა იარაღი ჯერ არ ენახა, ხელთ ერთი გურზი უჭირავს და იმ ტუვევითან მოვიდა, რა ნახეს მუნ მუოფთა დევებმა გაშტერდნენ და თქვეს ნეტარ ეს ვინ უნდა იუოსო და ან აქ რას აკეთებსო ეს უბედურით!

რა უარამანი მას ტუვევებს მიუახლოვდა, იმათ იასულოვანს ერთს ასეთი სილა ჰქონდა რომ, მაშინვე მიწასთან გასწორა, მეორეც იმის ცხას მიადევნა. რა მათ სხვათა იმ ორის ამხანაგის ისე უწყალოდ დახლოდა იხილეს, სრულიად გაიქცნენ, უარამანმა მაშინ ამ ხელმწიფეთა ხელები დაუხსნა და სხვანიცა პერობილობისაგან განთავისუფლდა. რა ანუბუზმა ესრეთი საქმე იხილა, განრისხებული ცხვირიდამ და პირიდამ ასეთი ცუცხლი გარდმოუტევა რომ მნახავთა ასე ეგონათ მუხის ჭექა არისო, რა მუნ მუოფთა ჯინთა ისეთი უოფა-ქცევა და სიფიცხე იხილეს ქება შეს-

ხეს, მაგრამ იმა დევთა შიშისგან გულები ღამის დაუსქდათ. ანუბუზი წამოხლტა და სსჩქაროდ უარმანს მომართა, ესრეთ შესძახა: „ჭე, მიწათაგან ნაშობო! შენ ვინა ხარ რომ აკრე თავს იწევო? და ან ამ საქმესა შერებო, ჩემისთანა გამომჩენილის სხასაღარის წინ და ამ გვარნი ჰერობილნი ვითარ განთავისუფლო?“ შემდეგ დაუფრებლად თვისი გურზი რამდენჯერმე დაიბრუნა, ჰეარში შეაგდო, დაიჭირა და უარმანს მოუქნივა. რა ჯინისტნის ერმა ესე დაინახეს, დიდსა მწუნარებას მიეცნენ და უთხრეს ზოგასა, ეს რა საქმე იყო რომ შენ ჩვენ გვიყავო? შვიდი სახელმწიფო დღეს ხელმეორედ დააქციეო, ამის წინა მწუნარება არ გვეუფოდა რომ მეორეთაც არ გაგვასლებინაო?...

აქ საჭმან-ადამიანთ მონათესავის მოსვლა უარმანის წინაშე.

იმ უამად ჰეარიდან ერთი რამ გამოჩნდა, ასე რომ დევნი, ფერიანი და ჯინნი სრულებით გაოცდნენ და ზეცას ურება დაუწვეს, ესრეთ იტყოდნენ ეს რა საგვირველება რამ უნდა იყოსო?! მასვე წამს ნახეს რომ ჰეარიდამ მეხივით რაღაც ჩამოხდა და ხელთა სამას ლიტრიანი ნაჯანი უზურია, რა დევთა და ჯინთა იგი ცხადთ დაინახეს, იცნეს რომ საჭმან ადამიანთ მონათესავე იყო, რომელიც გივი-მარის ხელმწიფემ მრავლის ცდით იგი ძლივს ხელში ჩაიგდო და საზერობილეს დამწვედია, ეს იგი საჭმანი არისო, რომლისაგანაც უფის მთის დევნი შეძრწუნებულნი იყვნენ, გულდანდობით ვერ დაიძინებდნენო, რა საჭმანი სრულებით იცნეს ჯინთა და დევთა, მისის შიშისგან შემოდგომის ფურცელივით თრთოლა დაიწვეს, ესრედ იტყოდნენ, „კიდევ მოვიდა ჩვენის აღსრულების და ამწვევების დღეო“. „ვაჭ, ჩვენსა დღესაო და ჩვენსა განენასაო, რომ ამისთანა დროს შევესწარითო. ესე გაუკითხავი ჩვენი მტერი კიდევ თვალთ ვიხილოთო, ამის ხელიდან სრულიად ქვეყანა ამოსწვდებაო, ვერც ჩვენ გადურჩებით და ვერცა ქუი-უფის დევნიო და ვერცარა აჭანგის ციხის მეოფნი“. რა ამ საგანებელში იყვნენ უნობო შეიქმნენ.

იმ უამად რა უარმანი თვისის შემუთაობრიდამ გარდასტა, დევთა მინდომეს რომ იგი შემუთაობარი შეეზურათ და აქვანი დევთან ფეშქაშათ მიეყვანათ, რომელიც დევი მის შესაზერობლად მივიდოდა მასინვე მოჰკლავდა, ამ უფთით თითქმის რიცხვით ორმოცეტი დევი მოკლას. რა მისგან ესრეთი ძლიერება განიცადეს, სხვათა ვერა რომელმან მასთან მისვლა ვეღარ გაბედეს. რა იმ უამად საჭმანმა შემუთაობარი დაინახა, მასინვე იც-

ნა მივიდა და შდაბლად თავი დაუკრა, მაშინვე საჭმანი კარდაქსვია და თვალებში კოცნა დაუწყო, ჰკითხა: სააბუირანი რა იქმნა? მან თავით ანიშნა სააბუირანი, რომელს მხარესაც წასუჯიყო. საჭმანმა შეშფაობის სიდავე დაიჭირა და დადგა. შემდეგ ზორაბი მოვიდა ისიც მოქსვია მიქსალმა და მოიკითხა, ყარამნის სად ყოფნა მისკან შეიტყო, რა ჯინისტნის ხალხმა ესე ნახეს, დიდსა სიხარულსა მიეცნენ და ჰკვირობდნენ.

აქ ყარამანისა და ანუაბუზ დევის ომი და ყარამანისაგან მისი დამორჩილება და ანუაბუზისაგან ერთგულად მსახურება.

მიმ უამად რა ანუაბუზ დევმა ყარამანი დაინახა, მსწრათჳ მოუხლტა და თვისი გურზი მოუქნივა, ყარამანმა ჯანი-ბეყანას ფარი თავსა იფარა და იგი გურზი მას აატანინა, მისმა მხილველმა ჯინისტნის ერმა დიდი ქება შეასხეს, რა ანუაბუზმა ნახა რომ თვისმა გურზმა ვეკა ავნორა, დიდათ განრისხებულმან კბილებს თავთახი დააწყებინა, ასე რომ შეტის მრისხანებით გაშმაგდა, მეორეთ კიდევ მოუქნივა, მაგრამ შეწეგნითა დუთისათა ყარამანს ვერცა იმან ავნორა, შესამეც დაჰკრა, მაგრამ თუნდა არ მოხვედროდა ისრე შიინია. რა რიგი ყარამანს ერგო ქეითმარ ხელმწიფის გურზსა ხელი მიჰყო და ანუაბუზს მიმართა, რა ანუაბუზმა თვისზედ განრისხებული ნახა, თავსა ფარი იფარა და დადგა ყარამანი მისწვდა და ლახტი ხელთაგან წაართვა და მეორეს ხელით ერთი ასეთი სილხა ჰკრა რომ სამჯერ მტრედივით უიარზედ გადატრიალდა და მიწასა დაეცა. რა მათ მადურებულმან ესე იხილეს, დიდი ქება შეასხეს, და მსწრათჳ საჭმანი მიიჭრა, ანუაბუზს ორივე ხელები შეუკრა და კისერზედ დიდი ჯინჯილი მოაბა, შემდეგამ მობრუნდა ყარამანი თვისსა მხედსა შეჴდა და მადლის ხმით შესძახა: „შე ვარ ყარამან სააბუირანი! აწ ჩემის ხელიდამ ცოცხალნი სად გადამიჩიებო“. ესე სოქვა და ბასრსა ხმალსა ხელი გაიკრა გაერია დევთა ლაშქართა შინა და გაუკითხავად ხოცდა. რა დევთა და ჯინთა ამ ფალეგნის ყარამანობა შეიტყვეს, მოვიდნენ თავი დაუკრეს და შეჭფიცეს ერთგულთაზედ და დამორჩილდნენ, აქვანისაგანაც ბევრი რამ შესჩივლეს.

ყარამანმა უთხრა: „სულთანო და დიდებულნო! დღეის შემდეგ აქვანი დევისაგან ნულარ იშიშვით, დუთის შეწეგნითა ისეთს საქმეს უზამთვისის ძმის აქვადი დევის სიკვდილი იმასთან თამაშობა იყოსო“. მერ-

მე ანუბოზ დევის მოყვანა ბრძანა: მათ მსწრაფლად ანუბოზი მოიყვანეს, რა ანუბოზმა უკრამანი დაინახა, ხის ფუჭტელივით ხრთოლდა და იწყო, მცირედა უკლდა რომ ხორცთაგან სული არ გასცვივდა, უკრამანმა უბრძანა; „ანუბოზ ნუ გეშინიან! სწორე თქვი სეილან-შაჰა და მისი ცლშვილი, მუშთარი-ბანო სადა ჰყავსო ჰერობილათ—ანუ იგი წყეული აქვანი დევი სად არისო?

ანუბოზმა მოახსენა: „საბოჟრანო თუ შემიწყალებ სწორე მოგახსენებ. მაშინვე უკრამანმა საჰმანს უბრძანა: „იგი ჰერობილობილამ განთავისუფლო“! საჰმანმა ბრძანებისამებრ განთავისუფლდა. ანუბოზი ზე აღზღვა მივიდა და უკრამანის წინაშე მიწასა აკოცა და სრულის ერთგულობის ფიცით დაემორჩილა და მოახსენა: ფაღვანო, რა ჩემზედ ესეთი მოწყალება მოიღეთ, ვფიცავ დუთისა სახელსა და თავსა შენსა რომ დევის შემდეგ ვითარ საჰმან, მეც საუკუნოდ შენი მოჩილი ვიქმნებიო, და შენსა სამსახურსა ზედა მოვკვდებიო. ამ მოხსენებაზედ ფაღვანმა ნება მისცა და უბრძანა: „რაც იცოდე დაწვილებით ყოველი მიაშბეო“. ანუბოზმა ჰირი აღადო და მოახსენა, უშირველესო ფაღვანო, აღმოსავლეთის მხრისაკენ უაფის მთის ძირში ერთი მთა არის სახელად ჰანგ-ყაღას უხმობენ, რომელსაც თქვენ მკითხავთ. იგი ტყვენი იქ არიან, მაგრამ თვითონ აქვანი ახლა საფუზაბარში იქმნებაო. სწორე ეს არის რომელიც მოგახსენე.—ამაზედ უკრამანმა ანუბოზს უბრძანა: შენ შეგიძლიან ახლა აჰანგის ცხემში მიმიყვანო თუ არაო? საჰმანმა აღარ დააწყალა და მოახსენა: მე მონსა თქვენსა შემიძლიანო, რომ ქუი-ბაბუთში მიგიყვანოთო. უკრამანმა საჰმანს უბრძანა, შენ ჩემს მაგოვრად აქ უნდა იყოფო, ამიტომ რომ არამც თუ აქვანიმ შეიტყოს და წამოვიდეს, ვაი თუ ჩვენ გზაზედ აგვცდეს, მოვიდეს და ეს ჯინისტნის ჰეყვანა ააოხროსო, მერმე ამ ჩემს შესთაბარს შენს მეტსა ვერავის ვანდობო, შენ უნდა შეშინახო, ზორობიც შენ უნდა გებაკებოდესო. საჰმანმაც მღაბლად თავი დაუკრა და მოახსენა: ნება თქვენი აღსრულდესო. რა უკრამანმა საჰმანი დააროგა, ანუბოზმა მოახსენა: შეწევნითა დუთისათა შენ იმ აღაგს მშვიდობით მიგიყვანო, თუ ჩემს სამკვიდროს ჰეყვანს მევე წყალობას მიზამთო. ფაღვანმა ამა საჯფოსა ნება დართვა და აღსრულება აღუთქვა.

აქ უარამანის ანუაბუზ დევისაგან აჭანკის ციხეში მიუვანა, მუშთარის გამოსახსნელად და აქვანი დევის სასიკვდილოდ.

მაშინ ანუაბუზი მივიდა თაუვანი სტა, ზურგთა შეისვა ჭაკრში აღფრინდა და აღმოსავლეთისაკენ წაიუვანა უარამანი; რამდენიმე კუნძული გაატარა და ქუი-ბაბუთის ქვეყანას მივიდნენ. ანუაბუზმა მოახსენა: ფალავანო, ამ ციხეს კარი არა აქვს რომ შევიდეთ, ამაზე უმაგრესი ციხე, ცასა და ქვეყანაზედ არსად არისო, რასა ბრძანებო? ქეიმურაზ ხელმწიფე შვიდი წელიწადი ადგა მაგრამ ვერ აიღო, ვერცარა გააწეოდა, დადგნობული უკანვე შეიქცა, მერმე ჯიმშუდ-შაჰა მოადგა ვერცა მან აიღო, იგიცა ცუდათ მაშურალი გარე შეიქცა, კვალად თორმეტნი ადამის ტომნი ფალავანნი მოვიდნენ რომელიც სახელფანნი ხელმწიფენი ბრძანდებოდნენ მაგრამ ვერცა მათ აიღეს, იგინიც სამუფთა თვისთა წაბრძანდნენ. სხვანნი კიდევ მრავალნი ხელმწიფენი და გამომჩინებნი ფალავანნი ამ ციხის აღებას შემოსდგომიან მაგრამ ვერა გზით ვერ აუღიათ, რომელი ერთის სახელეობი მოკახსენეო, რიცხვი არ შეიკლება. იგინიც უფელნი ძალ-კაც-ცუდებულნი და იმედ გარდაწეგეტნი დიდის იმედისა და სახელისაგან უიმედო ქმნილნი გარე შექცეულან თუ ამ ჩემს. მოხსენებას არ ირწმუნებ, უფელისავე ესე ამბავი, იმ ქვებსა ზედა სწერია, ან ვითარ მოსულან, და ან თუ ვინ უფელიან, და ან რა ჭირი და ომები გარდაუხდიათ, ანუ როგორ გარე შექცეულან, და თვითთ თვითთ რა ერთი ხანი დაუფრინათ, და ან რაერთი მეომარი ამოსწეგეტათ, ანუ რა თარიღში ბრძანებულან, და ან რა თარიღში გარე შექცეულან. თუ ღმერთი მშვიდობით მიგვიუვანს იმ ციხის ახლოს, იქ იხილავ მათსა ამბავსა და მაშინ უფელსავე თვითთ თქვენ სტნობთ.

რა უარამანმა ანუაბუზისაგან ესე მოისმინა, დიდათ შეწუხდა და მტრისა ხანსა ფიქრსა რასმეს მიეცა, მაგრამ ციხეში შესვლისა ვერა იფიქრარა, მალე აიხედა და ანუაბუზს უთხრა: „ამ ციხეში შესვლისა ერთი რამ მოვიფიქრე და გამოყარჩიე თუ ეს ასრე არა, ვგონებ რომ სხვა რიგად არა გაეწეოს რა—და არც ამის მეტი წამალი რამა აქვს, მაგრამ თუ შეიძლო და ხელიდამ გამოგივიდა შენ, მე კი დიდი იმედი მაქვს ამ ფიქრისა, თუ ეს ესე არ იქმნას და ვერ შეიძლო რომელიც მე ამომიჩიევა, სხვა რიგად ნულარას ვეცდებით და არცარა გაეწეობა რაო; მაშინ ჩვენსავე გზაზე წავიდეთო. მაგრამ ჩემი აქედამ ამ გვარად წასვლა ჩემსა სამუფთასა სიკვდილი ათას წილად მირჩევიანო, ჯინისტანში რადას პირით მივიდე? ცარიელს იქ მისვლასა და ტუგეთ ამბავთა უტნობლობასა, აქ ჩე-

მი მიწასთან გასწორება ბევრათ უმჯობესია ვიდრე ჩემი სასაბურთაობის სასხელის დამცირება“.

მასინ ანუბუზი წადგა წინ და მთახსენა: „რაც გამოგირჩევია სასაბურთაობა, მე წამალი მონასა შენსა მიბრძანე, ჩემგინა რაც შეიძლება დეს გაფიცებ დმერთსა სასიკვდილოდ ნუ დამზოგავო, ნურც შემინახავო. ურამანმა უთხრა, აბა ჩემო ერთგულო საყვარელო და ამხანაგო ანუბუზ! დდეს ღვთისა და შენის გარდა, შეტი არავინა მუავს აქ, ვიცი შენის ერთგულობისა და ფაღვეზობისაგან რომ, ჩემთვის თავგაწირული ხარ და სიკვდილს არ მოერიდება, რაც გითხრა ისრე უნდა მოიქცე, ჩემი რჩევა აი რა არის, რომელიც მოვიფიქრე. შენ უნდა დიდის ჯაჭვით ხელები შემიკრა, მხოლოდ ჩემი საომარი იარაღი კი სულ ყველა ზედ უნდა მქონდეს. ასე ხელ-შეკრული ამიყვანე და ციხისაკენ წამიყვანე, შეცინოვანნი დეგნი წინ მოგეტყებებიან. რა მე ხელები შეკრულს მნახვენ, ჩემსა ამბავსა გკითხავენ, შენ ესე უთხარ, „აქვანი-ნარამ ტუვეთ შეიპურა თქო და აქ გამომატანათქო. ამ მიზეზით ციხეში შევალთ და ღვთით ყოველივე გადავიდებო. ანუბუზმა მთახსენა: ეგ რომელიც მიბრძანე, მაგას მაგ გვარად მოვიქმედ და დვილათაც შემიძლიან შესვლა, ისგამ ვაი თუ გვეგონს რამე და ბოლოს ავად მოხდესო საქმე, მერმე რაღა ვქნათო? ურამანმა უთხრა: კაცი ცდას არ უნდა დაზარდეს და დმერთი შემწე იქმნება, მასინ თუ არა ნება ღვთისაა, სწორედ გეტყვი ანუბუზ, ჯინისტანში ცარიელს მისვლას ამ ციხიდგან სიკვდილი უმჯობესია წელანაც გითხარ. შენ ეს ჩემი ნათქვამი აღსრულე და ვნახოთ დმერთი რა წუადობას გვიზამსო. ანუბუზმა ნახა რომ დამლას აღარა გაეწუბოდა რა, სხვაფრივ მოხსენება ვეღარა გაუბედარა, მაგიდა და ურამანს მძიმის ჯაჭვით ხელ-ფეხი შეუკრა, მხოლოდ თვისი სამოცდა ოთხი იარაღი ზედ შეანარჩუნა, მასინვე ურამანი ჰყარში აღიყვანა და იმ ციხისკენ გაემართნენ, ანუბუზმა გახედა ნახა რომ ჯინისტანის მხრისაკენ შავ დრუბელსავით ჰყარით რაღაც აჭანგის ციხისაკენ მოდიან, რა კარგათ დააკვირდნენ ნახეს რომ დევთა აურიცხველი ლაშქარი იყო, დასტა-დასტად დაწყობილნი მოდიოდნენ, ნახეს რომ მათ შუა აჭვანი დევი მძიმის საჭურველით შეჭურვილი—მოვა მრისხანებით.

რა ანუბუზმა დაინახა დიდათ შეშინდა და ძალიან შეფიქრიადა უთხრა: ფაღვეზო, აჭა გზასა შინა აჭვანმა დევმან მოგვასწრო, ათასი წელიწადი სიცოცხლე რომ გვექონდეს ერთსაც ვეღარ მოვირჩინთო, თქვენც ისრე შეკრული ბრძანდებით. ესე თქვა და იმედი გარდაიწვიოტა. ურამანმა გაიცინა და უთხრა: „ანუბუზ ნუ გეშინიან, აჯაღს უწინ არავინ მამ-

კვდას, შენ რომლისაჲ გზით და ხერხით ეცაღე რომ შენი თავი რა-
გორმე მოარჩინო და შენ მე ხელშეკრული აქვანს მიმეცი, ვნახოთ დღით
რას იზამს“. ამ სიტყვებში და ღაზარაკში რომ იყვნენ, ქუი-ბაბუთის წინ
მიმაჯაღმან დევებმა ანუბუზთან მოახწივეს, ნახეს რომ ერთი ადამიანი,
ხელ შეკრული, ანუბუზს ცხისაკენ მიჰყავს. რა ერთმანერთი გაიციეს მი-
ესაღმნენ და მოიკითხეს, ვიდრე ესენი ერთმანერთს მიესაღმებოდნენ, აქ-
ვანი დევეტ მოვიდა. აქვანი იმიტომ მოდიოდა რომ ანუაფუზი ჯინისტნის
ქვეყანაში ტყვეების მოსაკრებლად გაეგზავნა და დაგვიანებისათვის გან-
რისხებულყო და ანუაფუზთან მოდიოდა, რადგანაც მუშთარობანსთან
ერთი წლის ვადა დაეღვა და ვადა შესრულებულიყო და რამდენიმე დღეც
შეტი გასულიყო და ანუაფუზისაკენ ამბავი არ მოსულადა, აქვანი ამი-
ტომ დიდათ იყო განრისხებული. თავისი შვილი ქაბუნ-ნარა ასი ათასის
დევით გაეგზავნა და ეთქვა, ჯინისტნის მამდნი გაწვიტე და დიანნი
სავზაბაკში მოასხიო. თუ ანუბუზი შენი შემწე არ შეიქმნას, თავი მო-
სჭერ და აქ მომიტანეო. ქუი-სურხარაბიტ შენთვის მამიციო, მე კი აჭან-
გის ცხეში წავალ და იმ ტყვეებს ერთს გზას მივცემო. ამიტომაც
მიდიოდა აჭანგის ცხეში, რომ იქაური სჯამე გაერიგებინა. მაგრამ ან-
უბუზს ადრევე შეეტყო აქვანის გაწერა და ანუბუზი წინ მიეკება,
აქვანის თავუანი სცა მივიდა და ხელს აკოცა, და უარამანი ხელეშე-
კრული მართვა, მოახსენა: „ჰე ბაბუთის მადლო ხელმწიფე! ნიდა-
გამც შენი მტერი ასე შეკრული შენ წინ მოგივიდესო“. აქვანიმ უარ-
მანს შესედა, ნახა რომ ერთი უსწორო ფაღავანი სამოცდა ოთხის ა-
რადით შეჭურვილი ანუბუზს ჰკიდა, ესრედ საშიშრად ჰსჩანს რომ მის-
ნი შემხედავნი სულიერნი შიშით გონებას დაჰკარგავდნენ. მაგრამ უ-
არამანს კი ამდენის დევისაკენ არა ეფიქრებოდა რა, იქით და აქეთ მი-
დოროსა შენობათა და ტყვეთა უშიშრად უყურებდა.

რა აქვანიმ უარამანისა იმ გვარი სახე დაინახა, დიდათ განჰვირდა
და სხვანი ხვადნი დევნიც ვინც იმყოფებოდნენ, უცნობოდ შეიქმნენ, მის
ყურებას ვერ გაუძლეს და ზირები მოარიდეს. რა უარამანს შავის მთის
ოდენმა აქვანიმ შეჰხედა, აქვანის ტანმა ხის ფურცელივით თრთოდა და
იწყო და ცნობა დაჰკარგა, მსწრაფლად ისევ გონებას მოვიდა და უბრ-
ძანა: ჰე ანუბუზ! მე ჯინისტანში გაგზავნე და შენ აქ რას იქ? ან ეს
ადამიანის ნათესავი სად ჩაიგდე და ან სად მიგყავსო, შენ ხომ ამის
მორევანს ვერ შეიძლება. სწორედ მითხარ ეს როგორ იხელეთო?

ანუბუზმა მოახსენა, ხელმწიფეო, მე რომ ამას წინათ ჯინისტანში
კამისტუმრეთ, მივედ თუ არა შვიდასი ტყვე მოგერიბე მფინდომე რომ

სავსაბარში თქვენს სამსახურში მომესხა, იმ უამად ვნახე რომ ზოცადი მოვიდა და ეს ადამიანიც თან მოიყვანა. ჭე, ხელმწიფეთა ხელმწიფე! შეგობენით სავი დღე და დამე ვიბრძოლეთ, მრავალს ვეცადე ომით და ვერა გავაწყურა ამასთან. მეოთხე დღეს შეიდასნი ნარა დევნი და მე, დავუმზადენით და თქვენის დოვლათით და ათასის ცდით ძლივას დავი-მორჩილეთ, შეგვარით და ვაზირებდი რომ სავსაბარში მომეყვანა, „მაგ-რამ ამბავი შეგიტყვივი რომ აჭანგის ციხისაკენ წაბრძანებულეიყავით: 'შემ-დეგ მე ეს ადამიანი ავიკიდე და აჭანგის ციხისაკენ წამოვიყვანიე, ზო-რადი და შეიდასი ტყვე დაჭერილი ჩემს ძმას თუაბ-დევს მივბარაკე“.

აქვანიმ რა ზოცადის დაჭერა გაიკონა დიდათ იამა, ანუბუზს ქება შეასხა და გამარჯვება მიულოცა და სავსაბარში მრავალი ადრეუქვა, ამ-ბის კითხვითა და შექცევით აჭანგი-უაღას მოვიდნენ. იმ უამად ანგურ-დევი რომელიც იყო ციხის თავი და აქვანის სარდალი, იმან შეიტყო რომ აქვანი ციხეში მობრძანდება, წინ მოკეტება ვითარცა მართებული იყო, და იმ რიგათ შეიყვანა ჰსტივით. რა აქვანი მივიდა თვისსა ტახტსა დაბრ-ძანდა, ანგურ და ანუბუზ მარჯვნივ და მარცხნივ დასხდნენ, სხვანიცა რომელიც სხდომის დირსნი იყვნენ მათ ქვემოთ დასხდნენ, ნადიმი და მუჯლისი გაიმარათა;—რა დევთა დვინომ დასძლივა ბრძანა, სეოლან-შაჰა და მუშთარ-ბანო და სხვა ზურბილნი ეგულა მოქსნათ: მათ ბრძანება ადასრულეს და ეგულანი მოასხეს აქვანის წინაშე. რა მათ აქვანი იხილეს თვისის თავებიდან იმედი გარდაიწვივითეს და ერთმანერთს ესაღებოდ-ნენ. მათ უკან უარამანი მოიყვანეს. მძიმის ჯაჭვით შეკრულ-შეპეტღილი და მათ ქვემოდას დაახოქეს. რა უარამანმა აქვანი იხილა ას ოცის მწერ-თის სიმაღლის მქონებელი ტახტსა იჯდა, ერთი გუმბათის ოდენი დიდი ღახტი წინ ედვა და მსაჯულად ბრძანებოდა, ნახა რომ ორმოცდა ოთხი დიდებულნი და სულთანნი წინ ეხოქა და მუშთარ-ბანოც ამათში იყო. ვითა მზე ქვეყანასა, ეგულას ისე ანათებდა, უარამანმა მაშინვე შეატყო რომ ზოცა-ბის სანატრელი და სატრფო მუშთარი ის იყო. ენება რომ იმავე წამს იგი. ჯაჭვები დაემსხვრია და ტახტს ზედან მჯდომი აქვანი მაშინვე მოეკლა, მაგრამ მოთმინებას მისცა თავი, გულსა შინა სთქვა, ვნახათ საქმე სა-დამლის მიაღწევსო. ამათაც უურება დაუწიეს უარამანს; იხილეს რომ ზურ-ბილათ ჭევიანდათ ერთი ადამიანთ-მოხანთესავე. თქვენს ამ საბრძოლ ადამიანთ-მოხანთესავეს რადა დამართებიაო, რომ ესეც ჩვენს ჭირში ჩავარდნილათ?

რა მუშთარ-ბანომ იგი ფაღვეანი იხილა იმედი მიეცა და გულსა შინა შიში დაუმსუბუქდა. აქვანიმ ჯინისტის ხელმწიფეთა შეხედა და უთხრა: „დღეს წელიწადი შესრულდა ჩვენის ჰირობისა! თუ მუშთარის

ნებას არ დაართვევინებთ თქვენს ჰირობაზე, მამიჩემის მზემა ყველას სიკვდილს მიგცემთ! იმ უამად მათ ისეთი მრისხანე თვალთ შეხედა რომ, მუნ მეოფნი მისი შიშის ზარისაგან სულის ამოსვლას მიეწურვნენ. ამ მრისხანების მსმენელნი სეილან-შაჰს და სხვანი დიდებულნი, მუშთარი-ბანოს ყველამ შეეხვეწნენ და სთხოვეს, „ჰე, ქვეყნის მნათობა! ეს ხომ მოგესხენებათ თქვენი ვადის აღსასრული არისო, ჩვენი სიცოცხლე და სიკვდილი შენზე და ჰკიდა, ერთობით გვედრებით ნება მისცე აქვანის და ამდენს სულს შენი გულისათვის ნუ დაახოცნიებო, რამდენი ასი ზორობისთანა მოსამსახურე ახლავს ხომ იცი, დმერთი იწამე და ჩვენი სიცოცხლე გვანუქეო!“

რა მუშთარიმ მათგან ესე ვედრება მოისმინა, ესე უპასუხა სირინოზის ხმით: „აქვანი დევისთანა ათსიმც ზორობის ჭირის სანაცვლო შეიქმნასო!... მე სიკვდილისათვის ნურავინ მაშინებთ, მე მაშინ მოვკვდი როდესაც ამ ციხეში დავტუსაღდიო“. ამ სიტყვების მსმენელმან უკამანმა თვისსა გულსა შინა დიდი ქება შესხა მუშთარი-ბანოს. რა ესე სიტყვები აქვანიმ მოისმინა, ისე განრისხდა რომ თვალები ანთებულს სახმილს დაუმზგავსდა, გააღო პირი და ისეთი დაიდრიალა რომ იქ მსხდომნი ყოველნი უცნობო შეიქმნენ. მაშინვე ჯალათებს უბრძანა, ჰურობილთა დახოცვა. იმ უამად ბრძანებისა მისისა აღმსრულებელნი ჯალათნი წინ წარსდგნენ და მათის თავების დაკვეთისათვის დაემზადნენ.

აქ უარამნისაგან აჭანგის ციხეში მისვლა, აქვანი დევის მოსაკლავად, მუშთარი-ბანოს და სხვათა ჰურობილთა გამოხსნა ტყვეობიდა.

იმ უამად უკამანი თვალანობის ნამუსს ჩავარდა, ღვთის სახელი ასხენს და მადლის ხმით ჩვეულებისამებრ ასეთი შესძახა რომ აჭანგის ციხეში და ქუი-ბაბუთის ქვეყანამ სრულიად, იმ არე-მარემ ზრიალი დაიწყო, იმის ხმაზედ, ციხე ისე საშინლად შეიძრა რომ კაცს ეგონებოდა ცა ქვეყანას დაეცაო, იმ რკინის ციხეში მეოფნი დევნი უსულო შეიქმნენ. რადენსამე ხანსა გულშემოყრილნი ძირს ეუარნენ. უკამანმა მაშინ იგი ჯინჯილები რომლითაც თვითონ იყო შეკრული, სრულიად დაღეწა, შემდეგ სხვანი ჰურობილნი გაანთავისუფლა დევებს. საომარი იარაღნი წაართვა და იმათ მისცა, მივიდა და სეილან-შაჰს მოახსენა: „დღეიდან ძალითა ღვთისათა ნულარ იშეშვით, მე თქვენის გამოხსნის გულისათვის მოვსულვარ რომ გაგანთავისუფლოთო“. რა უკამანისაგან ესეთი სიტყვები ისმინეს სიხარულსა მიეცნენ ყველანი, რა უკამანმა იმ ჰურობილ-

თა ესეთი იმედისი სიტუებები უბრძანა, მაშინვე მადლისა ხმითა დანი-
ძახა: „მე ვარ ურამან უთილი სხაბერანი, თქვენი უწყალოთ ამომ-
წვევტელი და უაფის-მთის დეგებისა“!...

რა აქვანი დევი ცნობას მოეგო, ნახა რომ ურამანს ბასრი ხმალი
ხელთა უჭირავს და პირის-პირ უდგას, მადლისა ხმით ურამანს შესძახა,
„ზულუმ-მთა და უაფის-მთა სრულიად გააოხრე! ჩემი უსწორო ძმა ათარი
მოჭკაღ და ახლა აჭანგის ციხეშიც მოხველთ!? ეს შენვე იცი რომ შენმა
წერამ მოგიუფანა აქ სასიკვდილოთ“. მაშინვე თვისსა გურზსა ხელი მო-
ავლო და ურამანს მოუდერა, ურამანმა მსწრაფად ქეომარ - ხელმწიფის
გურზი მიაკება მისსა გურზსა, რა გურზი გურზსა მოხვდა, მათგან
ასეთი ხმა გამოხდა რომ, მათი ხმა ზეცას აღიწივა, მაგრამ ურამანს
არა ევნოდა. შემდეგ რა რიგი ურამანს ერგო, ბასრსა ხმაღსა ხელი
გაიკრა, სახელი ღვთისა ახსენა და აქვანს მოუქნივა, მან თვისი გურზი
თავსა ზედან იფარა მისგან შეკლას ელოდა, მაგრამ ესრედ შედგრად
დაჭკრა რომ ურამანმა გურზი შუაზედ გადუწვიტა და ცალი მკლავიც
გააგდებინა, აქვანიმ ხელი დაავლო თვისსავე მკლავსა და ურამანს შე-
სტყორცნა, ურამანმა იგი ფარს აატანინა, მეორეთ შემოჭკრა ერთი ხელი
და ერთი ფეხიც მოსწვიტა, მაშინ აქვანი გარდაიქცა, მესამეც შემოჭ-
კრა მას ბილწსა და თავი ბურთავით გაუგოდა, და მისი სახსენებელი
ქვენიდამ აღბრცა, და იმის ბილწი სული ჯოჯოხეთს გაისტუმრა. რა
მისმა სარდალმა და ციხის თავმა ანგურ-დეგმა და მუნ მეოფთა დეგთა
იხილეს, გაჯავრებული გულ-მესისხლეთ, ყოველმა ერთ-პირათ შემოუ-
ტივეს ურამანს, მაშინ ურამანმა სამი ნარა ერთმანერთზედ გასწია,
ბსე რომ მისის ხმისაგან ცა და ქვეყანა ირუედა, ანუბუზს უბრძანა:
„შენ ჯინისტის ხელმწიფენი შეინახე რომ იმათ ამ ომში არა ევნოთ-
რა, და მე ამ წყეულებს ჩემი ძალ-გული უნდა ვაცნობოვო, რომ საბო-
ლოთ აღარ დამივიწყოხნო. ესე სთქა და შეუტივა და მცირესა ხანსა
ყოველნი გაუჭირვებლად ამოსწვიტა და განაქარვა. ნახა რომ, ნახოდა
დეგების მდინარის სისხლს კაცი ვერ გაუვიდოდა, შემდეგ ღმერთს
მადლობა შესწირა ურამანმა და შეისვენა ცოტა ხანს.

რა ანგურ-დეგმა და სხვათა გადაჩოხილთა, იმათზე იმ გვარი რის-
ხვა ღვთისა იხილეს, შეიგნეს რომ ომით აღარა გაეწეობარა, მაშინვე
მოვიდნენ ერთობით პირ-მიწაგაერთებით ურამანს თავყანი სცეს დანაშაუ-
ლის მიტეგებას ეაჯენ, სეილან-შაჰა, მუშთარი-ბანო და ანუბუზი, შუა
შემოიუფანეს და მათი შუამავლობით ურამანმა მათი დანაშაული ყოვე-
ლივე ანატივა. შემდეგ ურამანი შევიდა სასახლესა, სეილან-შაჰა და მუშ-

თარი-ბანო ტახტზედ დასხა, თვითონაც სკამი დაიდგა ტახტს წინ დაბრ-
 ძანდა: ჭინისტნის დიდებულნიც მის გვერდით დასდნენ. უარამანმა
 მათთან საუბრობა დაიწყო. მაშინ ანგურ-ნარა დევი მივიდა, უარამანს
 თაფი დაუკრა და ქება შეასხა, მუხლსა აკოცა და ფიცით საუკუნოთ უა-
 რამანის მონა შეიქმნა და სხვანი იქ მეოფნი დევნიც საუკუნოდ უარამა-
 ნის მორჩილნი და მონანი შეიქმნენ. მერმე წავიდნენ აქვანი დევის ცო-
 ლი და დედა მოიყვანეს და ორასი ადამის ტომიც ჰყოლოდათ იმათ და
 იგინიც თან მოასხეს, მარადის მათი საჭმელი ადამიანთ ხორცი იყო;
 ის ადამიანები საჭმელად ჰყოლოდათ. უარამანმა იგი ზურობილნი კაცნი
 მოიკითხა და იმედი მისცა. რა უარამანმა აქვანის დედას შეხედა დიდად
 გაუკვირდა და ბრძანა: „ხემათ დღეთა ამაზე უბილწესი არსად არა მი-
 ნახავს რა“. სამოცდა ხუთი მწერთა სიმადლე ჰქონდა ოავი ვეთხვს უგ-
 ვანდა, შირი საშინლად დაედრინა, კაც ეგონებოდა რომ ვინმე უნდა
 ჩაუღამოსო, თორმეტი კბილი გარეთ დაკიდებული ჰქონდა, თვალები
 დიდსა ფარს უგვანდა, ზევათი ქუთუთოები არა ჰქონდა, ძუძუები დიდ-
 რონს თულუხებსავით ეკიდა, ფეხები ფრინველს ემსგავსებოდა. აქვანის
 ცოლიც იმასა გვანდა. რა აქვანი იმათ მკვდარი ნახეს, დედასა და ცოლ-
 მას მას ბილწზედ ბევრი იტირეს მისცვიდნენ და შეჭამეს: რა უარა-
 მანმა ესე იხილა დიდათ გაუკვირდა, თურმე მათი წესი ესე იყო. მა-
 შინვე აქვანის ცოლი ანგურ-დევის ქუი-სურხაბის სულთანს შერთო, მერ-
 მე უარამანმა უბრძანა: „მე მსურს რომ ზღვის კუნძულები ვიხილო,
 ამიყვანეთ და იქ წამიყვანეთ“.

აქ უარამანისაგან ზღვის კუნძულზე წასვლა, და იმ ზღვი-
 დამ მხეცის გამოხვლა, იმ მხეცის ჭიდილი და უარამა-
 ნისაგან ხელების დაკვეთა და ეგრე ზღვაში შესვლა.

ღნეაბუზ-ნარამ უარამანი შეისვა და ორნი დევნი სხვანი მოვიდნენ,
 სეილან-შაჰა და მუშთარი-ბანაც იმათ შეისვეს, ანგურ-დევი მართებულის
 ჭრევით წინ გაუძღვათ, ოკეანეს ზღვისაკენ თამაშის საუურებლად გაემართ-
 ნენ. რა იმ ზღვის ძირში მივიდნენ რომელიც ჯაზარაში იყო, მას შინა
 მეოფნი დევნი მოვიდნენ ანგურთან ამბვის შესატყობლათ, ანგურ-დევმა
 უარამან სანაპირანისაგან აქვანი დევის სიკვდილი და ქუი-ბაბუთის თვის-
 თვინ ბოძება უამბო. იმ კუნძულებში მეოფთა დიდებულთა და მცირეთა
 უველა წვრილად უამბო. რა მათ ესეთი საკვირველი ამბავი გაიგონეს
 გაჭკვიდნენ და დიდსა სიხარულსა მიეცნენ, ამისთვის რომ იმ წყეულ ისა-

გან მრავალ მწუნსადაც იყვნენ და მრავალს ტანჯვას აყენებდა და ცუდუბრად საქმედად გაუკითხავად ჰხრდა იმათ.

იმ უამად ჯიმა-აზირაში მყოფნი დიდნი თუ მცირენი ყოველნი თან წამოასხა, ყარამანთან და თაყვანი აცემინა და დამორჩილა. რა ყარამანმა სრულებით მუნ მყოფნი დაიმონა, მერმე ქუი-სურხაბისაკენ წაბძანდა, ანუბუზმა ქუი-სურხაბში მრავალი საკვირველი თვისებაები აჩვენა, იმ უამათ ყარამანმა იმ ჯიმაში ას ოცდა ერთი საკვირველი მადანი იზოგა ისე რომ იმისთანა მადანი არც ერთ ადგილას ენახა, და მისთვის დიდსა მხიარულებას იყო, ყარამანმა შეხედა ზღვის საშუალ ალაგს და ერთი მორთული მთა ნახა რომელიც სიმაღლით თავი ცასა სწვდებოდა, თურმე ქუი-სურხაბი იმ მთას ეწოდებოდა, იმ მთის ნყოფი წყე თუ მიწა ესრედ წითელი იყო რომ, ახალფერით შედებულს ემსგავსებოდა. რა ყარამანმა იგი იხილა ათი დღე იმ ალაგს დაჰყო, და მეთერთმეტე დღეს ისევ აჭანგის ციხეში მობძანდა, შემდეგ ჯინის ტნისაკენ წამოსასვლელად მზადება იწეეს, რადესაც მოემზადნენ ყველანი წამოვიდნენ.

აქ ზღვის კაცისაგან ყარამანის ჭიდილს და ყარამანი-საგან მისი ხელების დაკვეთა.

რა ყველანი მოემზადნენ წამოსასვლელად, იმ უამად ნახეს რომ ხარის მგზავსად შექმნილმა თილისმამ, იმ კალანის პირზედ ტრიალი დაუწყო. რა ყარამანმა და მუნ მყოფთა დევთა შეხედეს, თილისმის ტრიალსა, ყარამანმა გაიკვირვა! შვიდი დღე და დამე დაუფრებლივ იტრიალა, შემდეგ ისე ძლიერ დაიფურია რომ იმ მთა და ბარში მისი გაუგონებელი არაფინ დარჩა. მიბრუნდა და პირი ზღვას შეაქცია, ანუბუზ იმის თილისმის ყოველისავე მეცნიერი იყო, ზე აღზდგა და სააზერანს მოასსენა: ჰეი, ფალეგანო! აბა იმ ზღვისაკენ შეიხედე ნახე რა ამბავიაო. რა ყარამანმა ზღვას შეხედა ნახა რომ ის ზღვა ისრეთ აღიოდა და ჩადიოდა რომ ქუი-ბაბუთის მთას სწვდებოდა, მცირეს ხანს უკან ნახეს რომ ერთი კაცის თავი გამოჩნდა, რისავე მხარეს თმები გარდაშლიდა, და იმის თმებს ერთი თვალუწდომი მინდვრის ოდენი ალაგი დაეჭირა, ცალის თვალადამ მეორე თვალადინ ერთი ალაჯი სიგანე იქნებოდა, რა ტანი დაუნახეს ღომის ემსგავსებოდა და მისს მხარ-ბეჭთა სისრულე მადლსა მთასა ჰგვანდა, წელს ზევით ორმოც-და-ექვსი ხელი ება და ვეფხვის ტოტებს უგვანდა, თითო ხელის სიზრტეე თითოს კალოს ოდენი ჰქონდა. რა ფეხი ხმელეთზედ გამოდგა სიმაღლით თავი აჭანგის ციხეს შეუსწორა,

და ორხსავე მხარეს ურუბა დაიწყო, და ორმოც-და-ექვსის ხელით ტაში დაუკრა, და დიდის კასკასით სიცილი დაიწყო. მისს სიცილზედ და ტაშის კვრასზედ ისრეთი ხმა გამოხდა რომ იგი მთა სრულიად შეიძრა. რა იგი კაცი იხილეს და მისი ხმა ესმათ, იმ ალაგს მყოფნი სულ გაიქტნენ, იმ ზღვის კაცმა აჭანგის ციხეს მომართა და საცა უკამანი იყო მის ალაგს მოვიდა და აჭანის სასახლის ბურჯის წინ დადგა, იმ უამად უკამანიც იმ სასახლის ბანსა იჯდა, მაშინ იმ საშინელის კაცის მხილველნი ჯინისტნის ხელმწიფენი და დიდებულნი სრულებით იმ საშინელი ზღვის კაცის შიშით დაწყლდნენ და უკამანის უკან იმალებოდნენ.

რა იგი ზღვის კაცი მიახლოვდა, უკამანმა ღვთის სახელი ახსენა და მშვილდისარი მოიმარჯვა: შემდეგ სამი ისარი ჰკრა, ესრედ ძლიერად შესტურდნა რომ, თუმცა სალასა კლდესა სტემოდა შიგ კავარდებოდა, მაგრამ მას ვერა ავნო. რა იმ ზღვის კაცმა უკამანისაგან თავისზედ ესე რამი იხილა, განრისხებულმა საცა უკამან იჯდა, იმ კაცმა, იმ სასახლეს ხელები მოაფლო და იგი სასახლე ისე შესძრა რომ დაქტევას მტირე უკლდა, იმ თილისმით შექმნილმა ხარმა პირით ცუცხლის ფრქვევა დაიწყო; ის ზღვის კაცი იმას არ შეეშუა, მიიხედა მოიხედა და უკამანი დაინახა, თავის ორმოც-და-ექვსის ხელით ტაში დაუკრა და კვალად კასკასით გაიცილა, ასე რომ ამ ხმაზედ იმ კალაფანმა ზრიალი დაიწყო. იგი ზღვის კაცი მივიდა და რამდენიმე თვისი ხელი უკამანს სატყეელში ჩაავლო, და მაგრად დაუჭირა, ესრედ რომ იმისმა ბრჭყალებმა ჯაჭვი დაახია და ხორცმდინაც უწივა, ენება რომ უკამანი ადევანა და ოკიანეს ზღვაში გარდაეგდო, მაგრამ ძალითა ღვთისათა ვერცა თუ ალაგადამ შესძრა. რა ჯინისტნის ხალხმა და აჭანგის ციხის მყოფთა დევთა იმის მკლავები იხილეს, უკამანის იმედი გარდაიწვიტეს და რაც შეეძლოთ შორს იმალებოდნენ, მაგრამ ანუბუზ და ანგურ-დევი თუმცა იმ-იშვიდნენ იმ ზღვის კაცისაგან; მაგრამ ფალევენობის ნამუსსა ჩავარდნენ და უკამანთან დადგნენ, სხვანი კი გარდაიხვეწნენ და დაიმაღნენ—მაგრამ ამ ორთა თქვეს: რაც უნდა დაგვემართოს, ვნახოთ ეს ფალაფანი ვითარ შეებმის და რას იქნა? იმ ზღვის კაცს ისეთი ჩვეულება ჰქონდა რომ ხანდისხან ხმელეთზე გამოვიდოდა და უნდოდა რომ ხმელეთი სულ ერთიანათ მოენადირობინა, მაგრამ ის თილისმა კალაფანზედ რომ იყო შექნილი, იგი რამდენისაზე დღის წინათ შეიტყოდა და ტრიალს დაიწყოდა, მუნ მყოფნი ყოველნი დაიმალებოდნენ. რა ხმელეთზე ფეხს გამოსდგამდა, რომ სულთერს ველარავის ნახავდა, ზღვაშივე ჩავიდოდა.

რა იმ უამად უკამანი მუნ მყოფი იხილა, დიდათ გაჭკვირდა, და

მისი ზღვაში გარდაცდება დააპირა, იმ ზღვის კაცმა რომ ვერ შესძრა მეორე ხელიც მოატანა. რა უარამანმა ესრე იხილა მაშინვე ხმაღსა ხელი მოიფლო, მკლავებსა შემოჭკრა, და ორი მკლავი გააგდებინა, მისი მკლავები ძირს დაეცნენ მარმარილოს სვეტებივით. როდესაც იმ კაცმან უარამანისა ესრეთი ძლიერება ნახა, ერთი ასეთი შესძახა რომ მისის ხმისაგან ქვეყანა შეიძრა, იქილამ ახლტა და ზღვის საშუაღს ჩახლტა და ზღვა ორათ გაიყო, ისე რომ ოკეანეს ზღვის ძირი ლამის გამოჩნდა; იმ ჩახტომასზედ დეღვა შეიქმნა, ისე რომ იგი ქვეყანა სრულიად წყლით აღივსო და უცხო საკვირველი მხეცნი, ზღვის ტალღამ გარეთ გამოიყარა და ზღვის სხვა და სხვა საკვირველი ხმები ასტუდა, ასე რომ კაცისა გონებას მოსტაცებდა, იმისთანა საკვირველება კაცის თვალს არ აღეს არ ენახა, ორმოცი დღე ზღვიდამ გამოსული წყალი იმ ქვეყანაში არ დაშრა, იმ ზღვიდამ ერთი ტირილისა და გლოვის ხმა გამოვიდოდა რომ მსმენელთ ესრეთ ეგონათ რომ ასი ათასი კაცი ერთად შეკრებილან და ტირიანო. რა იმ ქვეყნის ხალხმა უარამანს შემოხედეს, ბასრი ხმალი ხელთა უჭირავს და მისის ხმლის პირისაგან სისხლი წვეთს, და იგი ზღვის კაცი აღარსად ჰხინას, და უარამანი ზღვისაკენ ისეთის მრისხანის თვალთ იუურება რომ მისის გულის ძვერა ერთსა აღაჯსა გაიგონებოდა, წინ ორი საშინელი მკლავი ეგდო, მისი თითები თვითოდ იდღსა მარმარილოს სვეტს ემსგავსებოდა, და უარამან დიდათ გაცოცხლებული უუურებდა, შეატყუეს რომ ეს ხელი მის ზღვის კაცისა იქნებაო; წარმოსდგნენ და უარამანს თავი დაუკრეს, დალოცეს და ქება შესხეს, გამარჯვება მიულოცეს: ფალეგანმა მრავალი მადლობა უბრძანა. მეომე დასხდნენ, უარამანმა ბრძანა; „ერთსა თეთრსა მარმარილოს ქვაზედ, ჩემი და იმის სახე გამოხატეთო“.

რა უარამანისა ესე ბრძანება გაიგო ანგურ-დეგმა, მაშინვე ზღვაში ჩახლტა, სამი დღე იმ ზღვაში იმყოფებოდა, მეოთხე დღესა გამოვიდა და ერთი სამოცდა ექვსი ადგიანი მარმარილოს სვეტი, გამოიტანა მას ზედ ოცდა ცამეტი სტრიქონი რომ იყო დაწერილი, დიდის ცდითა ზღვის პირილამ აჭანვის ცხეში მიიტანა, და უარამანის წინ დასდგა.

რა უარამანმა გაშინჯა დიდათ გაჭკვირდა, უარამანმა უბრძანა: „ესეთი უცხო რამ საილამ იშოვნეო? მან მოახსენა. ჰე, სააბურიანო! ზღვის ძირში ორმოცი ადგილის სიგანე და ორმოცი სიგრძისა, ერთი ქალაქი ვიპოვნე მისი ცხე თუ ქალაქი და სასახლე და კოშკები, უოველივე შენობა მწვანის მარმარილოთი არის ნაშენი, ეს სვეტი ერთს დიდსა სასახლის წინ იდგა, იმასთან ოთხი სხვა სვეტი დგას. რა უარამანმა ესე მოისმი-

ნა, უბრძანა: ანგურ, იქნება იმისთანა წამალი რამ, რომ მეც იქ ჩავიდე და ის ქალაქი ვნახო? ანგურმა მოახსენა: ეგ როგორ შეიძლება რომ ადამიანთ ტომი ზღვაში ჩავიდეს და არ დაიხრჩოსო. უკრამანმა მიუგო, „თუ ერთს საშუალებას არ მოიგონებთ რომ მე ამ ზღვაში ჩავიდე და ის ქალაქი არა ვნახო, იმისი ჯავრი მომკლავსო“. ამ სიტუვას ზედა ვინც იქ მოუფინი ჯინნი იუვნენ, ანუ დევნი ეგელანი იქ შეიყარნენ და უკრამანს მძიმეთ სალაში მისცეს, ანუაბუზ დევმა უკრამანის ბრძანებუელი სიტუვა იმათ უამბო, და ესეც უთხრა, ესე იგი უკრამან არისო, რომ უარუნ-ხელმწიფის თილისმა და ქეიომარ-ხელმწიფის თილისმა გატყეს, და თორმეტი ზურობილინი დევნი გამოიყვანა და ქეი-უამარში ათარ-დევნი მოჰკლავს. ესე იგი უკრამან სააბუიარანი არისო, მეჩემ აქ მოვიდა, აქვანი დევნი მოკლავს და ახლა კუკანეს ზღვაში ჩასვლას მოუნდომებია, ამის წამალი არის რამე თუ არაო? რომ სააბუიარანი ზღვაში ჩავიდეს და უვნებლად იაროსო?

რამათ შეკრებილთა უკრამანის სახე იხილეს, ერთმანერთს თვისის ენით ეუბნებოდნენ, ამას წინათ მრავალნი სააბუიარანები მოვიდნენ მაგრამ ამისთანა სახის ფალევანი არ გვინახავსო, ეტყობა რომ მეორედ მოსვლა მოახლოვებულაო, რომ ამისთანა სააბუიარანი მოკვლევიანო. შემდეგ მოვიდნენ და უკრამანს სალაში მოახსენეს და ქება შეასხეს, დასხდნენ და უკრამანის ზღვაში ჩასვლას ფიქრობდნენ, გადაწყვიტეს, ერთი ბრძლის სახლის გაკეთება მისი გარეშემო სრულად აღმასის შუშებით და ბასრის ხანჯლებით შემოჭედვა, რომ მხეტია ზღვაში არა ავნონ რა, ადგილ-ადგილ დევების დასაჭერი ალუები გაუკეთეს, და უკრამანს მოართვეს, უკრამანი მამინეკ სახანავად მივიდა და ძლიერ მოიწონა, იგი შიგანაც შევიდა, შიგნიდან გარეთ ეგელასა ხედავდა. შემდეგ მათ სამის წლის საზრდო მას სახლში შეზიდეს, ჯინისტინის სუფთნები მივიდნენ უოველინი, უკრამანს გამოქსალმნენ, მოახსენეს, ფალევანო! ეგ რა ფიქრი იყო რომ თქვენ იფიქრეთ, ჩვენ ესე უზატრობით გვიშვებ. სხვა სააბუიარანებს ეგ არ უფიქრიათ და არც არავის მოუნდომებიაო. დიდის ვედრებით წაუსვლელობას ევედრებოდნენ, მაგრამ არ დაიშალა. სეილან-შაჰას დაავალა უკრამანმა და სთხოვა. „თუ ვინიცობა მე კუკანეს ზღვაში დავრჩე და იქ დავიკარგო და ვეღარ მოვიდე, მამინ თქვენ ბადიარამში მიდით, და იქ ჩემთან მოყოლილს ფალევნებს აცნობინეთ ჩემი ესე ამბავი. მე ერთი სატროფო მუავს, სახელად სარვინურამან წოდებული, ამას ჩემი ამბავი უამბუ და შეატყობინე, მეჩემე შაჰნალ-შაჰას შემახვეწე, რომ იგინი ისევე ადამიანთ სამყოფს მისახან, უშანგ-შაჰის სამსახურში მისწიონ და ჩემი ამბავი უოველივე დაწვრილებით უშანგსაც მოახსენონ. ვითარ აჰანგის ცი-

ხეში ერთი ბროლის სახლი გააკეთებინე და ვითარ ზღვაში ჩაყვდი და
ოქ დაფიკარგე და აღარ გამოეჩნდი“.

აქ ყარამანისაგან ზღვაში ჩასვლა ზ საკვირველების ნახვა.

რა ესე ბრძანა, ორმოცნი დევნი მოვიდნენ, ჯინჯილები გასერკებ-
ზედ გაიმაგრეს, ორმოციც მისს ბროლის სახლზე უნდა გამოებათ. ის
ორმოცნი დევნი იმა ზღვის ქალაქისა უცხო ბელადნი იყვნენ, მრავალჯე-
რაც უფთელიყვნენ, აჭანგიდამ აფრინდნენ და იგი ბროლის სახლი ყარა-
მანითურთ ზღვაში ჩაიტანეს. რა ყარამანმა ზღვის ოთხსავე მხარეს უუ-
რება დაუწყო, გაგონების გასაცრებელი საკვირველება ნახა, რომ კაცის
თვალისაგან არ ნახულიყო, ყარამანმა რა ესენი იხილა, დაშბადებულს
მადლობა შესწირა, სამი დღე და დამე ზღვაში იარეს, მეოთხე დღეს
დასავლეთის მხრიდამ ერთი გრიადი მოესმათ, რა შეხედეს იმ მხრისა-
კენ, რადცამ დაახედა, მეორე ზღვის მხარეზე ნახეს რომ ბნელაში ერთი
დიდი შთის ტოლი, რადც გამოეჩნდა, ყარამანმა რა იგი დაინახა დევებსა
ჭკითხა, ეს რა ამბავია?! დევებმა მოახსენეს: საბუირანო, დასავლეთის
მხრისაკენ ერთი კუნძული არის, სახელად საბურის-კუნძულს უწოდებენ,
ერთი მხეცი იმყოფება იმის ძირში; მაგრამ ეს მხეცი ვერ დაგვიინახავს,
ძლიერ მესისხლე მტერი კი არისო. ამ სიტყვის თქმაში ერთი ძლიერი
გრიადი მოვიდა, თურმე ის მხეცი ნიანგს გამოეჭტეოდა და ნიანგი უკან
მოსდევდა. რა დაინახეს იგი ნიანგი ერთი ისრეთი საზარო სანახავი იყო
რომ მნახველნი მის ურების შიშს ვერ გაუძლებდნენ. როდესაც ანგურმა
და სხვათა იგი ნიანგი დაინახეს, თვასის თავის იმედო გარდაიწვიოტეს,
ყარამანიც ღმერთ ევედრებოდა. იმ დევთა იგი სახლი ცალ მხარეს მია-
ფარეს დიდის ცლითა და ვაი ვაგლახით და შემდეგ თვითონაც ნიანგი-
საგან ცალის მხრისაკენ მსწრაფად დაიმაღნენ. რა ნიანგმა იგი მხეცი აღ-
მოსავლეთის მხრისაკენ გაიგლო და უკან მისდევდა, ესენი დიდსა სიხა-
რელსა მიეცნენ და თავის გზისაკენ გაემგზავრნენ, ყარამანმა ორმოცი
დღე და დამე ოკიანეს ზღვაში განვლო, და ვიდრე ოკიანეს ზღვის ძირში
იყო. როდესაც იმ ქალაქს მივიდნენ, ანგურ-დევმა მოახსენა, თვალყვანო
იგი ქალაქი ეს არისო, ყარამანმა ძლიერ უურადლებით დაათვალიერა.

როდესაც ყარამანმა იმ ქალაქის შენობანი ნახა, ათი დღის სავალად
სიშოროთ მწვანე მარმარილოთი ერთი ქალაქი იყო აშენებული, დევებო
წავიდნენ იგი ციხე-ქალაქი სრულიად დაიარეს და თვითეულად ერთსა-
მალაქსა კოშკსა ავიდნენ, ამ კოშკსა წინა ერთი უცხო მდებარე მინდო-

ჩი ქქონდა, იმ მინდორზე ოთხი უცხო სვეტი იყო დამდგარი, ამ სვეტებზედ ას ორმოცი მწერთა კუბო იდგა, და თავით ერთი ოქროს სვეტი ქქონდა, — და იმ ოქროს სვეტს ზევით, ერთი მურასა თავი იდგა, რომ მისი თვლები უფროსო იყო. და იმ ძვირ-თვის თავზედ ცამეტი სტრიქონი რამ ეწერა, იმ სვეტის წინ კვალად ერთი მარმარილოს სვეტი იდგა და იმ სვეტზედ უცხო იარაღები ეკიდა თორმეტ კუთხიანი, და იგი თორმეტი კუთხე ესრეთ ბასრათ იყო, თუმცა დიდის მთის ოდენი ფოთადისათვის დაეკრათ მასაც კი შუა გაჰკვეთდა, ისეთი წამალი ქქონდა წასმული, რომ ამდენს ხანს ზღვაში იყო და არ დაჟანგებულყო, იგი მისესავით ბრწინავდა, იმ იარაღს სიდიდე და სიგრძე ოცდა ათი ადგილი ქქონდა, იმაზედაც რამდენიმე სტრიქონი ეწერა. რა იგი იარაღი იხილა უკამანმა დიდად მოიწონა და თქვა, ეს იარაღები ბარამ-ჯიბილისთვის კარგი იქნებაო. შემდეგ ანუბუზს უბრძანა: ამ კუბოს ხუფს ასწიე. მე მსურს ვნახო ვინ არისო. ანუბუზმა ხელი მიჰყო და აზიდა იგი კუბოს ხუფი, უკამანმა ჩახედა ნახა რომ, ას-ოცი მწერთის მქანებელი ვიდაც იყო, თავი კაცს უგავდა და მას ქვევით თევზსა. ანუბუზმა კუბოს ხუფი ისევ დახურა. და მას გარდა ოთხასი მწვანე მარმარილოს სვეტები იდგა და უფელ სვეტზედ იყო დწერილი. უკამანმა: იმ წერილების ჰიკები გადმოაღებინა და შეინახა. შემდეგ ანგურს უბრძანა, ამ სვეტებთაგან ერთის თან წამოღება. ჩემი მოსვლა და წასვლა ზედ დაწეროთო და აქავ უნდა მოიტანო, ანგურ-დეგმა მაშინვე ერთი სვეტი ამოიღო და მოამზადა თან წამოსაღებლად, უკამანმა სიარულსა შინა ნახა რომ ერთი დიდი გუმბათის ოდენი ქვა ეგდო, იმ ქვას რადაც კარები ეტუობოდა. უკამანმა ჰკითხა, ეს რა უნდა იყოსო ნეტა? ანუბუზმა მაშინვე ხელი მიჰყო გასაღებად, ბევრი ეცადა მაგრამ ვერ გააღო, უკამანი დიდად შესწუხდა ამიტომ რომ უნახველი რჩებოდა. მერმე ანუბუზმა და ანგურმა დიდის ცდითა და წვალებით ძლივას გააღეს, შიგნით ასეთი ბნელი იყო რომ კაცის თვალი ვერას დაინახავდა, ანუბუზმა შამჩრალი ხელთა დაიჭირა და ისე შევიდნენ, ერთი დღე იარეს და იმ ქვის ბოლოს ძლივს გავიდნენ, ორმოცდა ორი წვრილი ოთახები იხილეს, და იმ ოთახებს სათითაო კარებები ქქონდა, იგი ოთახები უველა დაიარეს, და ერთ ოთახთაგანში ერთი ბერი დევი ნახეს, ოთხმოცდა თხუთმეტი მწერთა სიმადლე ქქონდა, საზარო სახილველი რამ იყო, ისეთი დაბერებულიყო რომ წელში მშვილდ-ისარივით მოხრილიყო მეტის სიბერისაგან. რა მან ბერმან დევმა ფეხის ხმა გაიგონა შემოსდა, „შემიწვალე ზარდან დეგო, შენი ბრძოლა ადარ შემოიღიანო“. ანუბუზი წინ წადგა და უთხრა, დეგო ვის

ეხვეწებიო და ან ვისგან გეშინიანო? ჩვენ შენი მტერი არა ვართ, ჩვენ უკამან-ყათილის სააბუიანის მონანი ვართო. შემდეგ იმ ბერმა დევმა უთხრა: „ხვადო დევო! იგი სააბუიანი რომელიც ადამის ტომი არის, ის ამ უძირთ ზღვაში როგორ ჩამოვიდა? მათ მიუგეს ბროლის სახლი გააკეთა და იმით ჩამოვიდაო. რა ბერმა დევმა ესე გაიგონა დიდათ გა-მხიარულდა, ის დევი საში ათასი წლისა ყოფილიყო, თურმე ჭერ ხმე-ლეთი არ ენახა, შემდეგ შეეხვეწა იმ დევებს კარზედ გამოიყვანეთო მეც მინდა ვნახო სააბუიანიო, მათაც გამოიყვანეს და იგი ბროლის სახლი დაანახვეს. უკამანმა ნახა რომ ახუბუხსა და ანგურ-დევის ერთი ბერი დევი მოჭყავთ, რა მიიყვანეს ეს ბერი-დევი უთხრეს, აი უკამან-ყათილი ამ ბროლის სახლში ბრძანდებაო. მოვიდა იგი დევი ამ სახლთან თავი დაუკრა, შემდეგ უკამანმა იგი ქალაქი სრულიად დაათვალიერა მხო-ლოდ იქ ნამოვნი ერთი გურზი, თავი და მარმარილოს სვეტი თან წა-მოიღო, და ის ბერი დევიც თან წამოიყვანა, იმ დევებმა იგი ბროლის სახლი აიღეს და გამომგზავრდნენ, შვიდი დღე და ღამე იარეს და მერვე დღესა ხმელეთზედ გამოვიდნენ და დიდსა სიხარულს მიეცნენ. უკამანმა ღმერთს მადლობა შესწირა და მსწრაფლ ბროლის სახლიდამ გა-მოვიდა და მრავალი სადმერთო შესწირა უფალსა. შემდეგ იქილამ აჭან-გის ციხეში მოვიდნენ მშვიდობიანად. აჭანგის ციხეში შუოფნი სელიან-შაჭა და სხვანი დიდსა სიხარულსა მიეცნენ უკამანის ხილვისათვის, მი-ვიდნენ და ფაღვეანს ხელსა აკოცეს და ციხეში შეიყვანეს დიდის პა-ტივის ცემით. უკამანმა ბრძანა: მარმარილოს სვეტზედ იგი თარიღი დაეწერათ. რა დროსაც უკამანი მოსულიყო, ან რა დროს ზღვაში ჩა-სულიყო, ან იმ ზღვიდამ გურზისა და თავისა და ბერი დევის ხმე-ლეთზე გამოიყვანა, ორმოცი დღე და ღამე აქედამ ჩასვლა და შვიდი დღე იქილამ ამოსვლა, ყველა თვითეულად დააწერინა. რაც რომ გარდა-ხედოდა იქ ყოფნაში. შემდეგ ანგურ-დევის უთხრა, აიღე ეგ სვეტი და ზღვაში ჩაიტა და იმ ალაგას გაამაგრეო. მხოლოდ იქილამ ერთი ნიშანი რამ მოიტანეო. სელიან-შაჭამ და სხვათა ფაღვეანთა დიდი ქება შეასხეს. მაშინ უკამანმა სთხოვა იმ დიდებულთა რომ, მეორე მწვანე სვეტზედც დაეწერათ ყველა იმის მოქმედება და უკამანის სახეც გამოეხატათ და ის თარიღი ყოველივე ზედ დაეწერათ და ციხის სიხლოვეს დაერგათ. ისე რომ მოუშლელი იყოსო, ვიდრე წინასწარმეტყველის დრომდინა. იგი ზღვის საშინელი კაციც უკამანის დაკოდილობისაგან მომკვდარიყო.

რა ესე საქმე ყველა შეასრულა, წასვლის თათარიგი ნახეს, სცა ის ადამის ტომნი იყვნენ და ჯინისტნის სულთნები მუშთარი-ბანო და სხვა-

ნი ხუთასი ათასნი იყვნენ. აქვანის ხაზინა გურჯი თაჯი და წერილის ჰიკები რომელიც ოკიანეს ზღვიდამ გამოეტანა თან წამოიღო და უარამანი და სხვანი წამოვიდნენ, იგი ბერი-დევიც თან წამოიყვანეს და ქუი-ბაბუთის ქვეყანა ანგურ-დევის შვილს ქაბუნ-ნარას მიაბარა, და ხუთასი ათასის ნარა დევით ანუაბუზ და ანგურ წინ გამოუძღვნენ, აღფრინდნენ ჭკერში უარამანითურთ და წამოვიდნენ.

აქ უარამანისაგან ჯინისტანში მისვლა და უარამანისაგან ოკიანეს ზღვიდამ ბერი-დევის გამოყვანა.

იმ ვამად რომ აქვანი დევს თავისი შვილი ქაბუნ-ნარა ხუთი-ათასი ზვადი დევით გაესტუმრებინა სავზაბარდამ ჯინისტანში, თუ ანუაბუზ დევი არ დაგემორჩილეს მოჭკალო და ჯინისტანი გააოხრეო, მამაცნი გაწვიტე და დიაცნი სავზაბარში მოასხიო. სანქაროდ ქაბუნ-ნარა ჯინისტანში მისულიყო, სანქმან-აღამიანთ-მონათესავე და ჯინისტანის დიდებულნი უჭმან-შაჰსთან შეერილიყვნენ, ღხინსა და შექცევასი იმყოფებდნენ ნახეს რომ სავზაბარის მხრიდამ შავის დრუბლის მსგავსად რაღაც გამოჩნდა, და ამათკენ მოდიოდა კითხულობა შეიქმნა, ეს რა უნდა იყო. სო: ანუაბუზისა ერთი ვაჟი შევიდა და მოახსენა: ჭკეი, უარამანის ნაიბო, თქვენს სიმაღლეს მოხსენდეს, აქვალი დევის შვილი ქაბუნ ხუთასი ათასი დევით მოდისო. რა ჯინისტანის ხალხთა ესე სიტყვა შეიტყეს თვისის თავის უიმედონი შეიქმნენ. ზოკაბს გმობა დაუწვიეს, ამ საქმისათვის, სანქმანმა შესედა და უთხრა: ჯინისტანის დიდებულნი, რაზედ გაგისქლათ გულებიო, ესრეთ მწარეთ რაზედ შეშინდითო? აქვანი დევის შვილი რა ძაღლიაო, რომ თქვენ იმისაგან ესრეთსა მწუხარებასა მიეცითო, თქვენ აქ დასხედით მე იმათ მარტო ჰასუხს მივცემო, ესე სთქვა და მსწრაფლად ზე წარმოსდგა, შავის ფოლადით შეიჭურვა და შვიდასი ქუი-სურხარაბის დევი ამასთან მოემზადნენ, საფი გასწიეს და დადგნენ, მერმე უჭმან-შაჰს ჯინებს გაუწვიეს და უთხრა: არა გვრცხვენინანთ? ბროლიაზამიდამ მოსული დევი თქვენის ცოლ-შვილის დასასხნელათ, ხუთას ათას დევს წინ უნდა აღუდგეს და თქვენ კი უფურებთო, შემდეგ ივინიც მოემზადნენ, და სანქმანს ბოდიში მოსთხოვეს ორასმა ათასმა ჯინმა, სანქმანთან საფი გასწიეს და დადგნენ, სავზაბარდამ დასტა-დასტა დევი მოვიდნენ, ეკონათ თვითო და თვითო ჯინისტანს გაგაოხრებთო, ნახეს რომ ჯინნი სულ ერთათ შეერილიყვნენ და საომრად იდგნენ, ისინიც ჭკერიდამ მიწასზე ჩამოხტნენ და დასტა-დასტათ გაეწვივნენ.

რა ქაბუნ-ნარამ მათი ურდობა ნახა განრისხდა, ერთს ხვადს ღვეს უბრძანა; შიდი ნახე ანგაბუზ იქ არის თუ არაო, ის ერთის ეშმაკობით მოჰკვალ და ჯინისტინის დიდებულნი დაიჭირე და ჩემთან მოასხიო! მას შინვე იმ ღვემა თვისი ლახტი აიღო და ლაშქრის სიახლოვეს მივიდა ნახა რამ ერთი საშინელი ხვადი ღვევი შვიდას ღვეთა და ამ ლაშქართა წინ უდგას, ხელთა ერთი აღმასის ნაჯახი უჭირავს, მზესავით ბრწყინავს, ზოკაბიცი გვერდით უდგას: ამ ღვემან უჭმან-შაჭმან, ქაბუნ-ღვევის დავედრებულნი სიტყვა მოასხენა, რა უჭმან-შაჭმამ ესე სიტყვა მოისმინა დიდად შეშინდა და დიდსა მწუხარებას მიეცა.

აქ საჭმანისაგან ჯინისტინის ხალხით აქვანი ღვეის შვილის ქაბუნ-ნარასთან ომი ძლიერი.

იმ ჟამად ამ ღვემა შემოსდა, ვიცი ეს ღვევი ზოკაბის მოუყვანია, პირველად ამ ღვეს მოგვლავ, მერმე თქვენ ხელ-თვეს შეკრული აქვანი-ღვეთან შიგასხამთო, რა ესე სთქვა მსწრათჳს საჭმანს გურზი შეუმაღლა. საჭმანმა თვისი ნაჯახი იტარა: საჭმანმა მისი მოქნეული გურზი ანად მიიჩნია და უშიშრად დადგა. რა რიგი საჭმანს ერგო, ჯინისტინელთა ასე ეგონათ საჭმანს ცნობა მიეთანტა და შეშინდაო, მასშინ საჭმანმა განრისხებულმა ესრეთ შესძახა, ცოცხალს სად მომირჩებიო?! მისწვდა და გურზი ხელიდამ წაართვა და შორს გადაავლო: შემდეგ ასეთი სილხა შემოჰკვრა რამ შეიბნოდა და ძირს დაეცა. რა იგი ღვევი გონებას მოვიდა, საჭმანი მისწვდა მას ღვესა—ორსავ უურებსა მოსწივა და მოკლიჯა, ხელში მისცა და უთხრა: წაიდე შენი უურები და ქაბუნს მიაკრევი, და თვითონ მოვიღეს უჭმან-შაჭმან თავი დაუკრას და მონათ შეეჭმანს, თუ არა და მოედანს გამოვიღეს შემებას და ყარამან-ყათილის მონა საჭმანი მნახოს რაკორი თალეყანი ვარ. იგი ღვევი მასშინვე დიდის კრძალვით შეიჭრა და ქაბუნ-ნარას საჭმანის დაბარება უოველივე წვრილად მოახსენა, იგი დიდად განრისხდა, ლომებრ და ბაბრებრ ბრღვინვა დაიწყო, და ღვეთა ერთობრივ შეტევა უბრძანა, მათ ზოგმა ჰყარით და ზოგმა ქვევითად, მის ლაშქარმა შემოურტოეს. იმ ჟამად ჯინთა ლაშქარი დიდათ შეშინდა, ხალხის ტირილისა და გლოვის ხმა ზეცამდის აღიწივა, ჯინისტინის დიდებულთა რა ესრეთ იხილეს, თვისის სიცოცხლის უიმედონი შეიჭმნენ. მასშინ საჭმანი მოვიდა და უჭმან-შაჭმან მოახსენა, თქვენ ამ ეჭვს ათას ღვეთან დადეგით, მე იმათ ასის ღვეით ზასუხს გავცემო. ესე თქვა და გაერია იმ ღვეთა ლაშქართა და ერთმანერთსა ჰკრა, ისე რამ მარცხენა, მარ

ჯვენსა ჰკრა და წინა უკანსა, უკუ მიაქცოვს, იმ წამსვე რისხვას დღით-
სა მათზედ მოაღწევს, ეს ხუთასი ათასი დევნი გაჰკვირდნენ საჭმანისაგან
ესრეთსა ფიცხელსა ბრძოლასზედ.

რას უჭმან-შაჰამ და ჯინისტინის დიდებულთა და ხალხთა ესეთი სა-
შინელი და საზარელი ომი იხილეს, საჭმანისაგან აღტაცებასა და მზია-
რულებას მიეცნენ და იმათაც საჭმანის მათურებელნი ფიცხელი ომი
შეჰქმნეს. რას საჭმანის ომს ვეღარ გაუძღეს შეშინებულნი დასტა-დასტად
გაიქცნენ ქაბუნისაკენ. რას ქაბუნმა ესე იხილა რომ დევნი სრულიად
პირბოდნენ, დიდად გაწერას და პირიდან გაჰფარებულმა ცეცხლის ურას
დაიწყო, ერთი ნარას გასწია და საჭმანს წინ მოეჭრა. რას საჭმანმა ნახს
რომ ესრედ მამაცურად შეკაზმული იყო რომ, წინააღმდეგომნი მისს ნა-
რას ვერ გაუძღებდნენ, ხელთა აღმასის ნაჯახი ეჭირას და მრისხანედ
ომობდა. საჭმანმა ისიც ნახს რომ ერთი ორმოცდა თვრამეტის მწერთის
სიმაღლის მჭონებელი ერთს მარტო-რქასზედ ზის, ხელთა ერთი მძიმე
ლახტი უჭირავს და სწორედ მისკენ მივს. საჭმანმა მასშინვე იცნა რომ
აქვანის შვილი ის იყო, შესძახს აწ ჩემის ხელიდამ შენს სიცოცხლეს
სად გადაარჩინო და შემოუტოვას, ქაბუნ-ნარამ ლახტი მოუქნია, საჭმან-
მა ნაჯახის ტარით აიცილნა, მერმე შეორეცა და შესამეცა უგულას აცი-
ლნა, რას ესრედ შედგრად ომი დაიწყო, ორმოცდა ათასმა დევმა საფო
გასწიეს და ომს უურება დაუწიეს.

აქ ესენი დაუტევოთ ღმერთს რამ უარამანისა მოიხსენიეთ.

რას უარამანი ჯინისტინისაკენ ხუთასი ათასი დევით წამოვიდა, გზა
და გზა შექცევითა და ნადირობით მოდიოდნენ. ანუბუზ წინ მოუძღოდა.
მობრუნდა და უარამანს მოახსენა. ის მთები რომ სჩანს საგზაბარის მთები
არისო. რას ფაღვანმა ესე მოისმინა დიდად გამხიარულდა, რას უარამანმა
იგი მთანი გაშინჯა დიდად მოეწონა დაბრძანა: „ამის უკეთესი ქვეყანა,
ამ არე-მარეში ჯერ არ მინახავსო“, მოდი ძმანო იმ ქალაქში მივიდეთ
უნახოთ ვითარი ქალაქი არისო. მის ბრძანებისამებრ იმ ქალაქში მივიდ-
ნენ, კარავნი დასცეს და სალაფარდანი შემოაგდეს, დას უცხოს ფარ-
ხებისა. ანუბუზ და ანგური სელიან-შაჰას სასახლეში ჩამოხტნენ. რას ქა-
ბუნ-ნარას ჯინისტანში წასუღიყო, ამიდ-დევნი ოცი ათასის დევით იქ მცვე-
ლად დაეღვინა. რას ამიდამ ნახს ქუი-ბაბუთის მხრიდამ; ესოდენი ლაშქა-
რი მოვიდა რომ რიცხვი არ შეიკლებოდა, ქალაქსა და მისს არე-მარეში
ჩამოხტნენ. ერთი უცხო ტახტიც მოიტანეს და სელიან-შაჰას სასა-

ხლეში ჩამოახტუნეს, იმათ ამ ჯარის მოსვლა აქვანის მოსვლა ეგონათ და ალბათ თამაშით შევიდა იმ სსსსსლეშიც, როდესაც შევიდა ნახა რომ სეილან-შაჰა ტახტზედ ბრძანდებოდა და ჯინისტნის ტუსადნი აქეთ-იქით უსხედან და ერთს ოქროს სკამზედ ერთი ორმოცდა ცხრა მწერთის მქონებელი ვინმე იჯდა, მარხის ვარსკვლავის მკზავსი, ახალად აკოკრებულნი წვერ-უღვასში, იმ გვარი ურმა ფალეგანი ჯერეთ არავის ენახა და არც თუ სმენოდა, ამიდ დევი ამისთანა ფალეგანის ნახვით დიდათ შეწუნდა და ფიქრსა მიეცა სოქვა, ეს რა ამბავიაო. ფალეგანმა ანგურს ანიშნა, ჰკითხე აქვანის შვილი ქაბუნ-ნარა სად არისოქო. ანგურმა უთხრა ამიდ რას გაშტერებულხარ? იმ სკამსა მჯოდამი ფალეგანი უარამანი არისო. ამ უამად დიდი სახელგანი სააბურანი. აჭანგის ციხეში გადავიდა აქვანი მოკლდა, — იგი ქვეუნიები და ციხე სულ დაიმორჩილა და თავის ბანდათ გახდა, სეილან-შაჰა და მუშთარი-ბანო, რომელიც პერობილად ჰყვანდა იგინი კანთავისუფლა და ხუთასი ათასის დევით აქ მობრძანდა, ქაბუნის სასიკვდინოთ. რა ანგურ-დევისაგან ესე გაიგონა, უარამნისაგან ისეთი შიში მიეცა რომ სულისა ხოცნათაგან გაურას მცირედლა უკლდა, მაშინვე ანგურს შეეხვეწა უარამანს შემარიგეო, ანგურმა შეარბო და ოცი ათასის დევით მისი მონა შეიქმნა, უარამანის წინ მიწას აკოცა ქება შეასხა და მოახსენა: „დღეს ორმოცდა ათი დღე არის, რომ ხუთასის ათასის დევით ქაბუნ-ნარა ჯინისტანში წავიდაო, რა უარამანმა ესე გაიგონა მაშინვე, ბრძანა, მოემზადებით რომ უნდა წავიდეთო სინქარით ჯინისტნისაკენ ჯარს უკანიდამ გამოუდგეთო. რა ასაურელად მზადება იწეეს, იმ ქალაქში და ქვეუნიებში ხმა გავარდა რომ, უარამანს აქვანი მოუკლავსო, სეილან-შაჰა და მუშთარი-ბანო გაუნთავისუფლებიაო, ის ფალეგანი სააბურანი უოფილაო. როდესაც ესე ამბავი შეიტყეს ყოველთა, დიდსა მხიარულებას მიეცნენ, და არ იცოდნენ თუ რა ექმნათ სიხარულით, თითქმის მკვდარნი მაშინ დაცოცხლდნენ ყოველნი. მაშინ სულეველა ერთად შაიურნენ და მოვიდნენ, როდესაც სეილან-შაჰა თავისსა ტახტზედ მჯოდამი იხილეს დმერთს მადლობა შესწირეს, უარამანი დალოცეს და ქება შეასხეს და მისს თავსა ეთაყვანებოდნენ, შემდეგ სეილან-შაჰამ ბრძანა: ორი ათასის ჯინის თან სახლებლად უარამანისა, იგინიც მოემზადნენ, რა დილა გათენდა უარამანი ანუაბუზ დევმა შეისვა და ქაბუნს გამოუდგა. როდესაც მისსა ქალაქსა მიახლოვდნენ, უარამანმა ნახა რომ ორსა ალაგს ძლიერ დიდი ომი არის.

აქ ქაბუნ-ნარას და საჭმანის ომი ძლიერი.

მაშინვე ორისავე მხრიდან ასეთი ხმიანობა იყო, რომ ქვეყანა მოეცვა, ნახეს რომ დევნი ქალაქში შესულან და შიგნით ომი აქვსთ, მეორე რიგი კი ქალაქს გარეთ იბრძოდნენ. უკრამანმა თვალი დააკვირვა ნახს რომ შეიდანსა შინა, ორმოც ათასმდის დევს საფი გაუწევიათ და იმათ შ. საჭმანიც იხილა თვისი ბასრი აღმასის ნაჯახი ხელთ ეჭირა და ერთ ოთხმოცდა ცამეტის მწერთის სიმადლის მქონებელს დევს ებრძოდა, იმ დევს თავი ღამის მიუტავდა, მაგრამ საჭმანისაგან არა მცირედ შეშინებულყო. რა უკრამანმა საჭმანისა იმ აღაგას ესეთი ჭირავად ომი იხილა, ანგურს უბრძანა: „ორმოცი ათასის დევით მიდი და საჭმანს ჩემი მოსვლა აცნობე“. იგი ანგურ ჭყერით მიწასა გარდმოხდა. რა მათ იხილეს სავსებადის მხრიდან უანგარიშო ლაშქარი ჭყერით მოდიან და ერთი დიდი ტახტი ეჭირავთ და იმათ ომს უუერებენ. როდესაც იმ ქვეყნის ხალხმა ესე იხილეს, აჭვანი-დევთ ეგონათ და თავიანთ თავის იმედი გარდაიწვიტეს, შემდეგ ნახეს რომ ანუაბუზ და ანგურ-დევნი იმ აღაგას მოვიდნენ, საცა საჭმანს თიცხელი ომი ჰქონდა, — დაუძახა და უთხრა: „რას თქვამბ. იგი ჭყერში მეოთხე უკრამან-ყათილი სააპყირანი არის და შენს ომსა სიამოვნებით თამაშს უუერებსო: ქუი-ბაბუთს მივიდა აჭვანი-დევნი მოკლა, იქაური ბურობილნი გაანთავისუფლა და ახლა ეს არის რომ აქ მობრძანდა“.

რა საჭმანმა ესე სიტყვები მოისმინა, მადლის ხმით დაიძახა „შე იგი ჭყარი აჭვანისა მეგონა თორემ შე იმათს არც ერთს ცოცხალს არ გადავარჩენდიო“ — ესე თქვა და ასეთი ნაჯახი დაჭკრა რომ იგი ბილწი შუა გაჭკვეთა. რა იგი ბილწი მოკვდა, იქ მდგომთა ორმოც ათასს დევს შეუტოვა და მცირესა ხანსა ერთმანერთსა ჰკრა და მრავალი დახოცა.

იმ უამად უკრამანი, ანუაბუზი და ანგური ქალაქში შემოვიდნენ, ნახეს რომ ორი ათასი დევნი გარს შემოხვევიან და ზოგიც ქალაქში შესულან, და იქ იბრძვიან, ისე უწყალოთ ხოცვენ რომ მათი გლოვის ხმა ცაში აღიწვივდა. როდესაც უკრამანმა მათი ესეთი მწუხარება იხილა ღვთის სახელი ასეთი ხმით დაიძახა რომ ცა ქვეყანაზედ დაცემის ხმას ჰტვანდა. რა დევთა ეს ხმა მიესმათ, მრავალი შიშით დაიხოცნენ და ზოგი უსულოდ დაბნედილნი ევარნენ, ესენი ისრე გაწვიტეს რომ მათის სისხლით ქალაქი აღივსო. რა უკრამანმა მათ ომისაგან მოიცალა უჭმან-შაჭას სასახლეში მიბრძანდა. იმ ქალაქსა შინა ხმა გავარდა, რომ ამ თვალევანსა უკრამანი ეწოდება, აჭვანი მოუკლავსო, აპანგის ციხე შეუმურავს და ჯონისტნის სულთნები სეილან-შაჰა და მუშთარი-ბანო გაუნთავისუფლებიანო.

იმ ჟამად ჯინისტინის სუფთნები და ხალხნი შეიყარნენ და უარამან-
თან მოვიდნენ, მრავალი ზატიოსანი თვალ-მარგალიტით მიუღოცეს და
ღმერთს ავედრებდნენ. უარამანმა სვილან-შაჰს ხელი მოჰკიდა, ტახტზედ
აიყვანა და დასვა, თვითონ ერთი მუქასა სკამი დაიდგა და თვისს შესა-
ფერს ალაგს დაბრძანდა.

იმ ჟამად ზოგადი შემოვიდა უარამანს მუხლს მოეხვია, მერმე თვისს
მამას მოეხვია ხელზედ აკოცა და მიესალმა, ერთმანერთის ნახვით და
სიხარულით მრავალი ცრემლი გარდმოსცვივდათ, მერმე მუშთარ-ბანო
მოვიდა უარამანს თაფი დაუკრა და ზოგადს გარდაეხვია, ერთმანერთს მიე-
სალმნენ, სხვანი ჯინისტინის დიდებულნიც მოვიდნენ, უარამანს ხელსა
აკოცეს ყველა იქ მეოფნი ტუსაღნი მიესალმნენ, განთავისუფლებულნი შვიდ-
ნივე ძმანი სუფთნები ერთათ დასხდნენ და ერთმანერთის ნახვითა დიდსა
სიხარულსა და განცხრომაძი იუფნენ, უარამან-საბაგირანიც ხომ თავის
ადგილას იჯდა და სხვანიც თავთავის ალაგს დასხდნენ, ანუბუზ და ან-
გურ და იმათი შვიდი ათასი დეკი, თავზედ ადგნენ, საჰმან-ადამიანთ-
მონათესავე უარამანის წინ თვისსა ნაჯახს დაეუუდა და ბრძანებისა მო-
ჩილებითა იდგა, მერმე აჰანგის ციხეში მეოფნი ტუსაღნი უჰმან-შაჰს,
თვისი ქალი მუშთარ-ბანო და დიდრონი კაცის ცოლები და ქაღნი მო-
ვიდნენ და უარამანი თვისის ენით დალოცეს და მრავალი ქება შეასხეს.

როდესაც ზოგადმა პირველად მუშთარ-ბანო დაინახა, ამოიხხრა,
და ცნობა დაეფნტა დაბნდა ერთს უამაშდისინ უსულო იდგა. რა ცნობას
მოვიდა წარმოდგა გაცრებული იუურებოდა, სხვათაც ვინცაგინ ტუვეთ
იუფნენ ზოგმა შვილი იხილა, ზოგმა ძმა, ზოგმა დედ-მამა, ერთმანერთის
ხილვით დიდსა სიხარულსა მიეცნენ და ტირილით ერთმანერთს გარდა-
ხეულები არ იცოდნენ თუ რა ექმნათ, ერთმანერთს ჰგოცნიდნენ და სიტ-
უვით ღმერთს მადლობასა სწირავდნენ, ყოველი სულა უარამანს ღოცვიდ-
ნენ, მცირეს ხანს შემდეგ თვისსა ალაგს დასხდნენ. უარამანმა ზოგადს
ხელი მოჰკიდა, გვირდით დაისვა და ორმოც დღეს და დამეს სიხარული
და მილოცვა ჰქმნდათ, ორმოცი დღე რომ დასრულდა: ჯინისტინის დიდ-
ებულნი და დიდებულთა ცოლნი — და თვითონ უარამანიც სავზაბარში მო-
ბრძანდნენ. რა მუნ მეოფთა უარამანის მისვლა შეიტყეს წინ მოეკებნენ უარ-
მანი დიდის დიდებთ ქალაქში შეიყვანეს და იგი ქალაქი უცხოთ მოამზა-
დეს, დიდის გამოჩინებითა და დიდებითა. რომ კაცის ენა ვერ იტყვის,
ასე რომ სულ მუშკი და ამბარი უკმის, ჩირადღით მოამზადეს და შეკაცმეს,
ასე რომ სურნელების სუფით კაცი შებნდებოდა — მერმე უარამანმა ანუ-
ბუზმა და ანგურმა ქორწილის მზადება იწყეს. უბრძანეს და მამინვე ბრძა-

ნებისამებრ ეველა მოამზადეს, ორმოც დღესა და ღამეს მუშთარი-ბანოს და ზორაბის ქორწილი გარდაიხადეს. რა ორმოცი დღე დასრულდა მივიდნენ უკამანი დალოცეს და მადლი მოახსენეს და ხელსა აკოცეს. უკამანმა ზორაბს ხელი მოჰკიდა ანუაბუზი, ანგური და საჭმანი წინ გაუძღვნენ და სხვანი, უცხო მურასათ შეტედილი შანდნები ხელთა აიღეს და ბროლის საწოლისაკენ წავიდნენ, სრულიად იგი ქვეყნის ბანოვანნი სულ იქ შეერლიყვნენ, უცხოს შექცევით თამაშობდნენ. რა უკამანი ბროლის საწოლის კარს მიბრძანდა, ზორაბი თან ახლდა და მუნ მყოფნი ბანოვანნი და მის ქალაქისა ერნი სრულიად წინ მიეგებნენ, ეველა თავთავის შესაფერი ჯავაირით მიულოცეს და ქება შეასხეს. რა მუშთარი-ბანომ უკამანი დაინახა, წინ მოეგება, ნახა რომ უკამანს ცალს ხელით ზორაბი ეჭირა მოიხმო და მეორე ხელითაც მუშთარი-ბანო დაიჭირა და ხელი ხელთა ჩაუთვალა, დალოცა ესრედ: „ღმერთმან ერთმანერთს შეგაბეროსთ, მანამდისინ ცასა ქვეშე მზის ბრუნვა არ მოიშლებოდეს მანამდის თქვენც ერთმანერთს ნუ გაგაშორათ“, მათაც თავიანი სცეს მადლობა, ქება და დღეგრძელობა მოახსენა, უკამანმა იგინი მას საწოლსა დაუტევა და თვითონ კარზედ გამობრძანდა, საჭმანს და ანუაბუზს უბრძანა: „ჯინისტნის სამსნი ფაღუვანნი და მათნი სატრფონი აქ მოახსითო!“ მათაც ბრძანებისამებრ აღასრულეს, ეველას თავთავის მატრანებს ჩააბარა იმათაც თავიანი სცეს, დალოცეს და თავიანთ სახლებში წავიდნენ.

რა სიხარული და ქორწილი გარდაიხადეს, უკამან თვისსა საწოლს მიბრძანდა და მუნ განისვენა. რა დღესა გათენდა, მუნ მყოფნი სეილან-შაჰას სასახლეში შეიყარნენ და შეიდი დღე და ღამე მეჯლისი იყო, მერვესა დღესა უკამანმა ბრძანა: „ღმერთმან თქვენ ეველანი, ბედნიერებაში და მშვიდობაში გაყოფათ, მე მინდა გულისტამ-ბადიირამში წავიდეო“. ამით მოახსენეს;—გულისტამ-ბადიირამში ჩვენც გიანლებითო, უკამანმა ამით გარჯისთვის უარი უბრძანა, მაგრამ იმათ არას გზით არ დაიშალეს. რა უკამანმა ამითი ასე მონდომება ნახა და დაშლას აღარა გაეწყობოდა რა, ბძანა: „რადგან არ იშლით, ამ სამს დღეზედ უნდა წავიდეო და მოემზადენითო!“ იგინი სიხარულით მოემზადნენ, მეოთხეს დღესა საჭმან-აღამზადი, ანუაბუზი და თვისის ხუთასი ათასი დევით საბუირანის კარზედ შეიყარნენ, და ჯინისტნის შეიღმა სულთნებმა შეიდასი ათასი ჯინი მოამზადეს ცხრა მურასა ტახტი გააკეთებინეს, ზედ ლაჯვარდი ქოლკები დაადგეს, უკამანმაც თვისი თადარიგი ნახა, შეიკაზმა და გარეთ გამოვიდა, სულთანთა და დიდებულთა თავი დაუკრეს, დალოცეს და ქება შეასხეს, და მანცა მრავალის სიყვარულით მოი-

კითხა და საღამო ჩამოართვა. მოიღეს იგი ცხრა ჰატიოსანი ტახტები, ზირველს ტახტსა ზედა უარამანი დაჯდა და შვიდზედ შვიდნი სულთანნი დასხდნენ და ერთს ტახტზედაც ზოგან და მუშთარი-ბანო დაბრძანდნენ. რა ესენი ესრედ დასხდნენ მოვიდნენ ათასნი ჯინნი ტახტები აიღეს და ჭკერში აღფრინდნენ და სხვათა დევებმაც უარამანის ტახტი აიღეს და გულისტამ-ბადიირამისაკენ წავიდნენ.

აქ ესე ამბავი დაუტეოთ და მცირე რამ შაჰზადლ-შაჰის და სარგინურამანის ამბავი მოვისსენიოთ.

რა უარამანი დაიკარგა, ძლიერ შეწუხდნენ და მრავალხ ეძებეს მაგრამ მისი ამბავი ვერსად გაიგეს, თორმეტი დევი გაგზავნეს მრავალი არე მოეფლათ და ფაღვანის ამბავი ვერსად ვერ ეცნათ.

იმ უამად, შაჰზადმა შემრამლე მოაყვანინა და მრამლი აურყვინა, მათ მოახსენეს: უარამანი რ წელიწადს უკან მოვაყო, ამ რ წელიწადში უარამანს ვერავინ ნახავსო საჰმანის მეტიო, თუ ეს ასე არ აღსრულდეს ჩვენი თავი მახაჯათ დაგვიდგიაო. დასწერეს იმ დღის თარიღი—და მისსა მოსვლასა მეორე წლის გასვლას ელოდნენ და იგინიცა მას უეურებდნენ. ერთს დღესა შაჰზადიმ იგი დაწერილი თარიღი მოითხოვა და იმ დღეს იგი დაწერილი იანგარიშეს, ნახეს რამ რ წელიწადი გასულიყო; გაწერა შაჰზადლ-შაჰა და მერამლეს მრისხანის თვალთ შეჰხედა, მერამლე მკვლად მრამლი შეუარა და მოახსენა: დღეს უთუოდ უარამანის ამბავი მოვაყო, ამ სიტყვასა ზედ იქ მუოფნი დიდად გამხიარულდნენ და სარგინურამანის ზირი ვარდს დაემსგავსა და ენას ბუღბუღივით აუბნებდა.

აქ უარამანის მოსვლა და ჯინისტნიდამ გულისტამ-ბადიირამში გაგზავნა საჰმანისა, თვისის და უარამანის გულისტამში მოსვლის ამბის მბობა.

რა საჰმანმა გულისტამ-ბადიირამში მთები დაინახა, მივიდა და უარამანს მოახსენა სააზვირანო ეს მთები ბადიირამისა არისო. უარამანი დიდად გამხიარულდა და უთხრა: ჩემო საყვარელო და ერთგულო საჰმანი შენ წინ წადი და ფაღვანთა ჩვენი მოსვლა აცნობე და ისინი ჩვენი მოსვლით გაახარეო, მაშინვე საჰმანმა ფრთა-ფრთას შემოჰკრა და თვალის დახამხამებდის გულისტამ-ბადიირამში შაჰზადის სასახლეში ჩამოხდა, რა მერამლეგებმა იგი სიტყვა დაასრულეს, საჰმანიც შინ მივიდა და შაჰ-

ჰაღს თავი დაუკრა. რა შაჰჰაღმა და სხვათა ფალაგანთა სჰჰმანი დაინახეს, დიდის მხიარულებით შესძახეს, მშვიდობა შენი მოსვლათ! გარდანქეშანი მსწრაფლად სჰჰმანთან მივიდა და ურამანის ამბვის კითხვა დაუწყო, სჰჰმანმა შაჰაღ-შაჰას თავუანი ჰესცა და ურამანის შაკიერათ მოკითხვა მოახსენა, ურამანის მოსვლა, იმასთან ჯინისტნის სულთნების ხლება, ზოგადის და მუშთარბ-ბანოს მოყვანა და ხუთასი ათასი დევების თავისთან ხლება და შვიდასი ათასი ჯინის ღაშქრის მოყვანა, ესე ყოველივე მოახსენა. რა მოისმინეს დიდსა სიხარულსა მიეცნენ. შაჰჰაღ-შაჰამ მაშინვე ბძანა: ერთი ტახტი მოამზადეთ იმ ტახტზედ ბაჰჰმან-შაჰას, სარვიხურამანი, უთრანი და გარდანქეშანი დასხდნენ და თვითონაც ერთს ტახტზედ დაბძანდა, აკრეთვე ზულუმთის სულთნებისათვის ტახტები გააკეთეს და დასხდნენ, დევებს უბძანეს და ჰჰაერში აღიტაცეს და ურამანის მისაკებებლად წაბრძანდნენ, ესოდენი კაცთა სიმრავლე იყო რომ ასი კაცის ალაგას ორასი კაცი ძლივას ეტეოდნენ.

ამ ურამანისავე მოვიხსენიოთ. რა ურამანმა შემოხედა ნახა რომ გულისტამ-ბადიირამის მხრიდაშ, დევთა და ფერიის ღაშქრის სიმრავლეს ჰჰაერი სრულად მოეცვა. რა ურამანთან მომავალთ ჯინთა ესე დაინახეს, შეშინდნენ და მტერნი ეგონათ, ურამანმა ამათ შიში შეიტყო და უთხრა: „ნუ შეწუხებულხანთ იგინი მტერნი არ არიანო, შაჰჰაღისა და ზულუმთის დევნი არიანო, ყოველნი ჩვენ წინ მომკებებლები არიანო, ამ სიტყვის თქმაში რაჰინდის ტახტი ურამანთან მოიტანეს, ჯინისტნის ბანოგანთა ნახეს, რომ ორნი აღამიანის ხელმწიფენი ისხდნენ, უცხოეს ქცევისანი და მშვენიერნი, ერთი თეთრწვერა იყო და თავსა თავი ეხურა, ამასთან ორნი ვეშვის მსგავსნი ფალაგანნი ისხდნენ, სარვიხურამანს თავზედ შვიდ კუთხიანი თავი ეხურა და მათ ესე ემასლაათებოდა, ესრედ ამაყად იქცეოდა რომ იმოდენა დევთა და ჯინთა ღაშქარი არად შიანდა, მერმე გარდანქეშანს შეხედეს, ოცის მწერთის სიმადლის მქონებელი, ბირის ფერი სისხლსა უგვანდა, თავს ერთი უცხო თავი ეხურა, ტანსა ოქროს ქსოვილი ეცვა, მარჯვნივ და მარცხნივ მურასა ხანჯლები ერჭო, ხელთა ნაჯახი ეხურა და ესეთი ფიცხელი ყოფა ქცევა ჰქონდა რომ თუმცა მოენდომებინა ცის ჩარხის ბრუნვას გარდასხლტებოდა სიმარდით: ჯინისტნის სულთნები ამათსა ესეთსა ქცევასა გაკვირვებინა. რა ამათ ურამანი დაინახეს მსწრაფლ წინ მიეგებნენ, ურამანიც მათ წინ მოეგება, შაჰჰაღმა ურამანი მკერდსა მიიკრა და ორსავე თავლებში აკოცა, ცრემლები გადმოსცვივდა და უთხრა. „შვილო ურამან უშენოთ დამერტმან ნურც ჩვენ გვაცოცხლესო“. მერმე ბაჰჰმანი და ბარამჯიბილი მივიდნენ და მიე-

საღმუნენ, მერმე სარგინურამანი მოვიდა უარამანს ხელს აკოცა. რა უარამანი და სარგინურამანი ერთმანერთს შეეუარნენ ერთი ათასად ეშხი და სიუვარული გაუმრავლდათ, ამასთან უთრანი მოვიდა გარდაეხვია და სიუვარულით ერთმანერთს მიესაღმუნენ. მერმე გარდანქეშანი მოვიდა, ხელსა აკოცა, ამასთან რაჭინდი, ამასთან სამანდოვანი მოვიდა, რაღა გრძლად მოგახსენოთ თვრამეტნი დიდებულნი მოვიდნენ უარამანს ხელს აკოცეს და აგრეთვე შაჰბალ-შაჰა მოვიდა უარამანი მკერდის მიიკრა და მრავალად ლერსი მოახსენა: მერმე გულისტამის დიდებულნი მოვიდნენ, თვითთ თვითთ მიესაღმუნენ, რა ჯინისტნის სულთნები უარამანის ესრეთი დიდებულობა იხილეს დიდსა განკვირვებას მიეცნენ, შემდეგ ზორაბი მოვიდა და რაჭინდს ბაჰმან-შაჰას და შაჰბალ-შაჰას ხელსა აკოცა, მერმე სხვათა ფაღვეანთა მიესაღმა, უარამანმა მათ მოახსენა: „ეს უმაწვილი ჩემი ძმობილი არისო, ჯინსტანში წასვლის მიზეზი ეს შეიქმნა“. რა უარამანისა ესე მოისმინეს, ზორაბს ბატონი სცეს და მრავალის სიტყვით შეაქტევდნენ, ამასთან სოილან-შაჰა უჰმან-შაჰა და შვიდნი სულთანი მიესაღმუნენ და ამოდ ხელმწიფეს, შაჰბალ-შაჰა მიესაღმა, მერმე მუშთარი-ბანო მობრძანდა, თვითთ თვითთ ხელსა აკოცეს. რა ესრედ უველა მიესაღმა მასუკან უოველნივე თავის ალაგს დადგნენ. მურასა კარავანი დასცეს და სალაფარდანი შემოავლეს, და უოველმ თავთავის კარავში განისვენეს. შემდეგ სარგინურამანი და მუშთარი-ბანო, და ჯინისტნის ბანოვანნი უმარლუხის სადგომს შეიუარნენ და შემდეგ შაჰბალ-შაჰა თვისსა ქალაქში წაბძანდა, იმ დამეს რანიც ფერიის ბანოვანნი ივენენ უოველნი სარგინურამანთან შეიუარნენ, ხადიმი დაიდვეს რაც მათ შეეფერებოდათ, მუშთარი ბანოს უარამანის ამბავი ჰკითხეს, მანცა უარამანის ამბავი უოველივე მოახსენა და თვისი ტუვეობა და გამოსხნა უამბო, რა მათ ესეთი ძალი და გულფონობა მოისმინეს დიდსა განკვირვებას მიეცნენ. უთრანმა, ბარამჯობილმა და გარდანქეშანმა იმ დამეს ისეთი ღხინი გარდაიხადეს რომ იმისთანა ღხინი არ ენახათ. იანგარიშეს თვისის ქვეყნიდამ წამოსვლა ხუთი წელიწადი გასულიყო. მერმე უარამანმა ბძანა: „უშანგის ნახვად დიდის სურვილით მინდაო, ახლი უნდა წავიდეთო, ამდენი ხანია აქ ვიმყოფებითო. რა ეს ფაღვეანთა მოისმინეს დიდსა მხიარულებას მიეცნენ. რა დიდა გათენდა დევთა, ფერათა და ჯინთა დიდებულნი რაჭინდის სასახლეში შეიუარნენ და თვისსა ალაგსა დასხდნენ, შემდეგ უარამანი და სხვანი ფაღვეანნი მოვიდნენ, საჰმანი და გარდანქეშანი წინ მოუძღოდნენ, რა უარამან შემობძანდა, თავი დაუკრეს და ხელმწიფენი ფეხზედ აუდგნენ ადგილი უთავაზეს, და თავის შესაფერს სკამზედ დაბძანდა, იმასთან უთ-

რანი დაბძანდა და აკრეთვე სხვანი ფალავანნი დაბძანდნენ. იმ ღამეს და-
 ვარცხეს სამოცდა თორმეტის ქვეუნი სჯლხნი შეიყარნენ და ასეთი სი-
 მრავლე იყო რომ მათსა სიმრავლეს კაცის თვალი ვერ გარდასწვდებოდა,
 შავშალ-შავშამ ბრძანა მეჯლისის გაიმართვა, იმ დღეს როგორც მათ შეეფი-
 რებოდათ იმ გვარი ღვინი გარდისხდეს და იმდენი საბოძარი რომ
 კაცს გაუკვირდებოდა, ორმოცს დღეს იმ ღვინისა და შექცევასში და გაცე-
 მასში ბძანდებოდნენ, იმ უამად ფერიის ქვეუანსში სხვა სიტუვა აღარა იყო-
 რა, უოველნი უარამნის მოქმედებას ლაპარაკობდნენ, ან რაც დევთ-ქვე-
 უანსში გარდახდომოდა და ანუ თუ ჯინისტანში, უველა დიდსა ქებასა შე-
 ასხმიდნენ უარამანს. რა ფერიანი სხვა და სხვა ქვეუნიდამ მოვიდოდნენ,
 უარამანის სანახავად, დიდად მოსწონდათ და ქებას შეასხამდნენ. ორსა
 თვესა ამ ღვინისა და შექცევასში იუვნენ, მაგრამ რაჟინდი და ბავშვან-შავ-
 უარამანის პირსა უუურებდნენ, ნეტა ინებებს თუ არა შავშალ-შავისაგან
 დასტურს წასასვლელად. მეჯლისში უარამანმა შავშალ-შავსა მოახსენა:
 „მოწყალეო ხელმწიფეო! ხუთი წელიწადი იქნება რაც აღამიანთ ქვეუნიდამ
 ამბავი არა შემიტუვიარა, თუ როგორ არიანო. მე იმ უამად ჩემს ხელ-
 მწიფეს ექვსი თვის ვადით დავუთხოვე და ახა ეს ხუთი წელიწადი შეს-
 რულდა რაც რომ დაშორებულნი ვარ აღამიანთ ტომისა და ჩემს ხელმწიფეს.“
 შავშალ-შავამ უარამანს მოახსენეს: ჩემო თვალის მინათლეგ და გულისა
 სინარულო, ამ ერთი წელიწადში აქ შეისვენეთ. მხოლოდ ფერიანი გავგზავ-
 ნოთ ინდოეთში და უშანგის ამბავი გავიგოთ და შემდეგ თადარიგი ისე
 დავიჭირათო. „უარამანმა მოახსენა, ხელმწიფეო, ჩვენ ჩვენთავად არა
 ვართ წამოსულნი, რუბი-მასკუნის ქვეუანა მისის ბრძანებისა მოაწილებსა
 ქვეშე არიანო, ექვსი თვის პირობა მიგვიცია და ჩვენ კი ამოდენა ხანი
 აქ დავუვიოთ, ახლა კი წასვლელობა არ შეიძლება, ამდენს ხანს ჩვენგან
 ხელმწიფის უნახობა არ იქნება, ამას გარდა თქვენი სიმამრი ბაშან-შავ-
 შამბასარ-დევის ხელში პერობილია და ამის ქვეუნიდამ სხვას უჭირავს
 და ჯიბილ-გაბარის ქვეუნიის ხელთა ესენი აღარა გვტონიათ, იმედ გარდაწ-
 ევეტილნი იქმნებიან, და ამას იტუვიან ჰაღბათ ისინი ცოცხალნი არ
 არიან თორემ აქამდისინ ამქვეუანსში გახელმწიფედებოდნენო, ამ მოხსენებას
 აღარ მოუშვა შავშალ-შავამ თავი აღარ შეაწეინა და მოახსენა: ფალავანო
 რადგან დაშლას აღარა გაეწეობარა წასასვლელად მოვემზადდითო.

აქ უარამანისა და სარგის-ურამანის წასასვლელად მომზადება.

იმ უამად შავშალი გამოეთხოვა და ქალაქსა წავიდა, უშანგისათვის
 და შარიბ-შავისათვის მრავალი უცხო ფეშქაშები მოამზადა, რაჟინდისა-

თვის, ბაჭმან-შაჭისათვის, შარბი-შაჭისათვის, უარამანისა და ბარამისათვის და კარდანქეშანისთვის, უოველთათვის თავ-თავის შესათუერი ფეშქაშები მოამზადა და თვისის ხელთი მოართვა, სარვიხურამანსაც თვისი შესათუერი ფეშქაში მოართვა, და მდობლად ბოდში მოსთხოვა, შემდეგ უარამანისა და რაჭინდისათვის ტახტები მოამზადეს, რაც გზისთვის ადარივი იყო ვეკლა მოამზადეს, შემდეგ უარამანს მოახსენა: გზის თათარივი მზათ გახლავსო. უარამანმა ზულუმ-მთის ხელმწიფენი და ჯინისტნის სულთნები მოასხმევინა და მოახსენა: „ჭე, ხელმწიფენო! ჩვენთვის ესე ოდენი ჯაფა გასწიეთ და გაისარჯენით, არა მცირე ხანია, რომ თქვენს ქვეუნიდამ ხელ აღებულე ხართ და ჩვენთან ბძანდებით, ჩვენ ახლა თქვენწინ ბოდში ვითხოვთ და ამას იქით თქვენ ღვთისათვის მიმიბარები-ხართ, აქედამ თქვენ თქვენსა ქვეყანაში წაბძანდით და ჩვენ უშანგ-შაჭის სამსახურში უნდა გახლნეთ და მისი ხელმწიფობას თავი უნდა დაუკრათო“. რა უარამანისაგან ესეთი ბრძანება მოიხსენიეს, უოველნი ადგნენ თავუანი სტეს და მოახსენეს: „ჭე, საბოიარანო! ჩვენგან აღმთანთ ქვეყანაში წასვლა და თქვენთან ხლება დიან დიდი წყალობა იქმნებაო“. ჩვენ თქვენთან ხლებისაგან და სამსახურისაგან ნუ გაგვერითო, ჩვენც თქვენს სათარველსა ქვეშე წამოვალთო, — და შვიდი იულიმის ჰერობელი ხელმწიფე უშანგი ვახლოთ და თავუანი ვცეთო, შემდეგ თქვენ ღმერთს შეგავედრებთ და ჩვენ მუნიდგან ჩვენსავე სამეოფში და ქვეყანასა წავალთო. უშანგისა და თქენი მაქებარნი ვიქნებითო, ეს ჩვენთვის უმჯობესი არისო. ამ თხოვნას აღარ მოეშვნენ. რა უარამანმა შეიტყო რომ თვისაგან გაურა არა ჰსურდათ, მოახსენა თადარივი ნახეთო, (მოემზადენითო) და სხვალით გავემგზავროთო. ამ ბძანებისა მსმენელნი დიდსა სიხარულსა მიეცნენ. უარამანმა ზულუმსტნის ხელმწიფეთა უბძანა: „ზულუმთიდამ შვიდასი ათასი დევი თან წამოასხითო. და სხვანი დაითხოვეთო. იმოდენა რიცხვი დევი მოასხეს და სხვანი კი დაითხოვეს.

აქ უარამანისა, სარვიხურამანისა ო სხვათა ხელმწიფეთა ო ფალავანთა, ჯართა ო დევთა წასვლა ერანისაკენ.

იმ უამად ანუბუზმა და ანგურმა, შვიდასი ათასი თავიანთი ქვეუნიების დევი მოასხეს და სხვანი დაითხოვეს, შაჰზად-შაჰამ ბადიირამის ქვეუნი-დამ შვიდასი ათასი ფერია მოამზადა ინდოეთში წასასვლელად, დევი, ჯინნი და ფერია რიცხვით მრავალნი შეიქმნენ. რა ათი დღე შესრულდა მეთერთმეტე დღეს უარამანმა აურა ბძანა: და ვეკლა ხელმწიფენი და

ბანოვანნი ოცდა ოთხს ტახტზედ დასდნენ, ყარამანმა დეგთა და ფე-
რიათა უბძანა ალება ტახტებისა, იმათაც ასწივეს ჭკარში და ინდოეთი-
საკენ ჴტაემართნენ; ესრეთ მადლა აღიწივნენ რომ ქვეყანა მცირედლა
სჩანდა და გარეშემო ზღვას მოეცვა.

იმ უამად ყარამანი, უათრანი, ბარამჯიბილი და გარდანქეშანი რომ
ინდოეთიდან გულისტამში წავიდნენ მისაშველებლად, მას შემდეგ უშანგი
რაჭინდითა. სარვიხურამანით და დანარჩომის ერანის დიდებულებით ინ-
დოეთის მთებში ნადირობდნენ, იმ მთებში მრავალი უცხო საკვირველი
ნადირი და მხეცი იხილეს, მაგრამ სარვიხურამანმა ყარამანის მწუხარე-
ბით არაოდეს არ მოიღვინა. ამ ნადირობაში რამდენიმე დღე გავიდა და
ერთსა დღესა რაჭინდი თვის კარვიდამ მოიტაცეს, ვიდრემდის ამ სიტუვა-
სა ხალხში გაავრცელებდნენ სარვიხურამანიც უჩინო შეიქმნა, მათი ერთ-
გული მსახურთაგანის ტირილის ხმა ზეცად აღიწეოდა, უშანგ ამ ამბისა
მსმენელი დიდად მწუხარე შეიქმნა, უოველს მხარესა კაცნი გაგზავნა მაგ-
რამ იმათი ველარა გაიგორა, ამაში სამი თვე გამოხდა, ზამთარი შეიქმ-
ნა, უშანგმა ჯარები დაითხოვა, ზამთრის გამო, სხვა და სხვა ქვეყნებში.
უშანგ-შაჰა, ქეივან-შაჰა და დანუ-შაჰა, ერთად იმყოფებოდნენ, ეს ზამ-
თარი გავიდა, უშანგმა ბრძანა: „ყარამანისა ვერა გავიგეთარა“, ამ სიტ-
უვის თქმაზედ საჰმანი და გარდანქეშანი შემოვიდნენ, უშანგ-შაჰა დალო-
ცეს ქება შეასხეს, და რაინდისა და სარვიხურამანის ტუეეობიდან გან-
თავისუფლება ყარამანისაგან მოახსენეს და ქეივანის გაქცევა. უშანგ-შაჰი
ამისთანა ამბის სმენით სიხარულსა მიეცა, მაშინვე საჰმანი და გარდან-
ქეშანი უკან დააბრუნა და სთხოვა რომ ყარამანი წამოეყვანათ, ის ზამთარიც
გავიდა და ზაფხულიც, მაგრამ ყარამანის ამბავი არ მოუვიდათ, ამაში ხუ-
თი წელიწადიც სხვა, მაგრამ ყარამანის ამბავი ველარც მაშინ გაიგეს, უშანგი
და სხვანი ხელმწიფენი მარადის მწუხარებაში იყვნენ, არ იცოდნენ თუ
ყარამანი და მასთან მყოფნი ფაღვანნი ცოცხალნი იყვნენ თუ არა. რა
დღიდანაც ისინი ფერიათ ქვეყანაში წავიდნენ და იმდონი ხანი დაჰყვეს:
ესრეთ იტუოდნენ, ვინიცის მათი საქმე საეჭვო უნდა იეოსო. რა ესე
თქვეს ყარამანისა და ფაღვანების იმედი სრულიად გარდაიწვიტეს.

იმ უამად უშანგ-შაჰამ შირფანჯა აიარს უბრძანა, „ჰე, აიართა სარ-
დალო! აქედამ ერანში წადი ნახე იგი ქვეყნის ხალხნი თანჯაჰ-შაჰისაგან
მადრიელნი არიან თუ არა? იქიდან დეშტი-ყაფხადს წადი, მამახუმს მუჭ-
ლეილან-შაჰას ჩემ მაგორად თავგანის ცემა და მოკითხვა მოახსენე, ნახე
მშვიდობით იმყოფება თუ არა, იმის ქვეყნის უოფა-ცხოვრება როგორდა
არის. ჩვენი ამბავი იმათ მოახსენე და იმათი ამბავი ჩვენ მოგვართვი.

ჩვენ მატერიალთ მოახსენე, ინდოეთიდან შაჰშაღის მისაშველებლად წავიდ-
 ნენ თქო უარამანი, უათრანი, ბარამჯობილი და კარდანიქშანი, 'იმ დღის
 აქეთ მათი ამბავი ვერა შევიტყუეთა თქო. ხუთი წელიწადია მას აქეთ
 და მათი ამბის შეუტყობელია ხელმწიფე თქო,—და მწუხარებაში იმყო-
 ვება და მათ გზის მახურობელია თქო. ვინც კი ინდოეთში დიდებულნი
 იმყოფებოდნენ უოველს საკუთარი წიგნი მისწერა და შირფანჯას გატა-
 ნა. შირფანჯა-აიარმა უშანგს თავი დაუკრა და სხვათა დიდებულთაგ
 ამოესალმა, თვისსა კარავსა მოვიდა ასიმ-აიარი თავის ალაგას ნაბათ
 დაადგინა და უთხრა: სხვათა აიართაგ, ჰე, აიარო! თქვენ დღე, უშანგ-
 შაჰას კარს ნუ მოშორდებით და თქვენს საქმეზედ ფრთხილად იყავითო,
 ესეთი დარბევა მისცა და ერანისაკენ გაემგზავრა. უშანგ-შაჰა კი უა-
 რამანისა და შირფანჯას გზის მარადის მახურობელი ბრძანდებოდა.

აქ ესენი დაუტოოთ ღ იხვე უარამანის ამბავი მოიხსენიეთ.

როდესაც უარამანი ღვეთა აუარებელი ლაშქრით ზუღუმიტისტნის
 და ჯინისტნის სულთნებით და დიდებულებით შაჰშაღ-ფერიას გამყო-
 სალმენ, ბადიარამიდან აიყარნენ და ინდოეთისაკენ გამომგზავრნენ, შვი-
 დი დღე და ღამე იარეს, ამ სიარულში მრავალი უცხო ქვეყნები გამოი-
 არეს, რომელნიც ურჯულთა ქვეყნები იყო. იგი ქვეყნები ყველა დაი-
 მორჩილა და საბათ ღმერთი აწამებინა. ვინც უარამანს აღმამანი ახლ-
 დნენ, თავიანთ ქვეყნის ნახვა ისე სურდათ, ვითა წურგვალსა კაცსა კეთი-
 ლი წყარო, და უოველთვის მის საგონებელსა იფუნენ, რომ რომის იქ-
 ნება რომ ჩვენის ქვეყნის სამზღვარს მივახწიოთო. რა ამ საგონებელსა
 იფუნენ, მიმავლობაში ნახეს რომ, აღმოსავლეთის მხრიდან ერთი დიდი
 შავი დრუბელი გამოჩნდა, იგი დრუბელი თურმე მთა ყოფილიყო, ისრე-
 თის სიმალლის მქონებელი რომ, იმ მთის დასასრული არ იხილვებოდა,
 წვერი დრუბელსა შინა ჰქონდა დამალული, იმ მთას კიდევ სხვა მთა ჰქონ-
 და გვერდით, ამ ორსა მთასა წვერნი ერთმანერთს მიებჯინათ ისე რომ
 მნახვთა ეგონებოდათ ერთმანერთს თავიანთ გულის ჰასუსს ეუბნებინო.
 შუაში ერთი აღაჯის ტოლა მინდორი იყო. კაცი რომ იმ მინდორის შუა
 ალაგს დამდგარიყო და მადლა შეესედა, ის ორი მთა ისე იყო თავში შეერ-
 თებული რომ კაცს ეგონებოდა კარგს ხელისანს თადი შეუკრავსო. ვადრე
 უარამანი იმ მთის ამბავს იკითხავდა, საჰმანმა მოახსენა: საბუიარანო,
 უფის მთას რომ იტყვიან, ეს ის მთა არისო? ამ მთის იქით კიდევ ქვეყანა
 არის აღმამანთ სამყოფი და სინდისტნის სამზღვარია. ამ მთას ერთი კარი

ახია ღრმად და ათი მწერთა სიგანე აქვს, ასი მწერთა სიმაღლე და ოც და ათი მწერთა სისქეო. ეს კარი სრულად ფოლადისა არის და იმ ამართულს მთას აბია. იმ კარის ამოღები, სრულად ოქროსი არისო, გასაღები არსათა აქვს და არც გაიღებაო. იმ კარის ძირზედ ორი ისრეთი რკოლი აბია რომ თითოში თითო სპილო გაძვრება და იმ რკოლების სიმსხოს გამოჩენილნი ფაღვეანნი ხელს ძლივ შემოაწვდენენ, ვინც აქედან ადამიანთ საშუაოში მისვლას მოინდომებს დევნი თუ ფეოქიანი, თუ იფრითნი ის კარები უნდა ასწიონ და იმაში გაიარონ თორემ სხვა გზა არსათა აქვს. ამ მთას აქეთ დევთა მამული არისო და მთას იქით ადამიანთ მამულიაო, და რაც ამ უაფის მთის დევნი არიან; ანუ იფრითნი სულ ვეგლანი მოვიდნენ და მის კარის აწევას მოინდომეს, მაგრამ ვერცა ვინ დასძრა და სირცხვილეულები ისევ გაბრუნდნენ. ამ მთის სიახლოვეს ერთი ფალანჯსარ-დევნი არის სპინელი ჭადო, ისრეთი წყეული რამ არის რომ, ამ არე მარეში რაც დევნი არიან მისის შიშისაგან ძრწიანო, ორი კიდევ სხვა ძმა ჭყავს დიდად გრძნეულები, ერთსა სახელად ოჭყალი-ჭადო ჭჭვიან და მეორეს ადრაფ-ჭადო. ეს წეული ცეცხლის მთაში იმყოფებაო.

აქ უარამანისაგან უაფის მთაში მიხვლას, ფალანჯსარ-ჭადოს სადგომთან.

რა უარამანმა ესე მოისმინა, დიდად იამა და ვინც ჭარი ახლდა უბრძანა, წარვიდნენ და მის კარის სიახლოვეს ჩამოხდნენ. შჭვალ-შაჭვა, რაჭინდ, ბაჭვან-შაჭვა, უთრანი, ბარამჯინილი და სხვანი მივიდნენ და თავთავიანთ კარებში ჩამოხტნენ, უარამანმა მას მთას, შეხედა და ნახა რომ მისი სიმაღლე ცამდის აწეულიყო, ამ მთაზედ მრავალი უცხო ხეები იდგა, დიან მშენიერნი და მწვანე, აღმოსავლეთის მხრიდან მრავალი მდინარეები გამოდიოდა და დასავლეთის მხრისაკენ მიმდინარეობდა. იგი მთა დიდად მოეწონა, ისე რომ მისთანა მთა არსად ენახა. ისრეთი უცხო და უცხო უვაფილნი იდგნენ მას მთასა ზედა რომ მთის სუნელებისაგან კაცს ცნობა მიეღებოდა. რა კარ გასიჩჯა დიდად მოეწონა, რომ უცხოს ბასრის ფოლადისა იყო, ერთ ნაკვეთად შექმნილი, ისრეთის ხელოვნებით იყო შექმნილი რომ უოველს მისს მნახავს სულდგმულს, მოეწონებოდა და შეხედვასზედ სხვა და სხვა რიგზედ ეჩვენებოდა. რა კაცი შეხედავდა იგი ადგილი, მთა, ხე და უვაფილნი უველა მწვანე სარკესავით ჩნდა. იმ კარსა ფარისავით ჭჭინდა ადგილ-ადგილ გაკეთებული ვერცხლის ღურსმები.

რა უკრამანმა იგი კარი კარგათ დათვალიერა, მის კარის ნახვასზედ ძლიერ
გაჭკვირდა, მის კარის სისქე და სიმაღლეც გასინჯა, ღმერთს მადლობა
მისცა და მისს ოსტატს ქება შესხა. როგორც საჭმანს მოეხსენებინა,
იმ კარის ამბავი, ან სისქე, სიმაღლე, სიგანე და გრგოლების სიდიდე,
უფრო უმეტესი იყო, და სხვა გზა არ საით იშოებოდა იმ კარის კარ-
და. თუ იმ კარს არ ასწევდნენ და მის ქვეშ არ გაივლიდნენ სხვაგან იმას
სულდგმული ვერ სად გარდაუვიდოდა. რა უკრამანმა ესე გასინჯა სურ-
ხარად-ნარას უბრძანა: მოვედ ასწივე ვნახო როგორ ასწივო. იგი ოთხ-
მოცდა ჩვიდმეტის მწურთის სიმაღლის მქონებული დევი, მივიდა და
სამჯერ ასწივა მაგრამ ვერა დააკლოდა და ვერცა თუ შესძრა. ყოველს
ფაღავანს დიდად გაუკვირდათ. მას უკან ანუბურ-ნარა დევი მივიდა და
ვერც იმან ასწივა. მერმე ბნელეთის ქვეყნის დევი მივიდნენ, ბერს
ეცადნენ მაგრამ ვერც იმათ ასწივეს. მას უკან რაინდ-დევი მივიდა და
ვერც იმან ასწივა, მერმე უკრამანმა ბარამს შეხედა. რა უკრამანის შემო-
ხედვა ბარამმა ნახა მაშინვე სწრაფად მივიდა, მის კარის გრგოლებს ხე-
ლი სტაცა და ესრედ ასწივა რომ თუმცა ყათის მთისთვის აწივა მასაც
აკლევდა, მაგრამ იგი კარი ვერ შესძრა და ისრეთი ძალა დაადგა ბარამს
რომ ორსავ ნესტოდამ სისხლი წასქდა და განრისხებულმან ისრეთი
მუშტი დაჭკრა მას კარსა რომ ყათის მთამ სრულიად ზრიალი დაიწყო
და ვინც დევი იყვნენ ბარამისაგან იმისთანა მუშტის დაკვრას გაჭკვირდ-
ნენ და მისი ფაღავნობა მოეწონათ. მერმე უათრანი წარმოსდგა და ვერც
ამან დასძრა. რა დევთა და ფერიათა ესე ნახეს დიდად გამზიარულდნენ
ამისთვის რომ, თუმცა ჩვენ ვერ ავსწიეთ ვერც ამათ ასწიესო, ყველანი
თავთავისად დადგნენ და ერთმანერთს ეუბნებოდნენ, რომ ამ კარს სა-
აბურჩანოდ ვერ ასწივსო. რა სარვიხურკამანმა გაიგონა რომ დევი უკრ-
მანისას ამას ამბობდნენ, თუ ვერც იგი ასწივსო, დიდად ეწეინა, ვეღარ
მოითმინა და უკრამანის კარავს შევიდა, საჭმანი და გარდანქეშანი წინ მო-
ეკებნენ, და უკრამანთან შემოიყვანეს, უკრამანი ზე აღზდგა და გვერდით და-
ისვა. სარვიხურკამანმა მოახსენა ჩემო თვალის სინათლეე ფაღავანო! საჭმანს
კი ნუ ეწეინება და ვინც დევი და ფერიანი არიან, ყოველსა თავი თავს
მიუდვიათ და ამას ჩურჩულობენ რომ კარის აწივა ვერც უკრამანს შეუძ-
ლიანო და ამას სიტყვაზედ ვსწუხვარო. უკრამანმა გაიციინა და უთხრა: ჭიო,
საუვარელო! მაგაზედ ნუ შეწუხდები უნამუსონი ნიადაც ნამუსიანზედ
იციინანო, ღვთის შეწევნით ხვალ ნახამო. მტირე ხანს შეექცნენ და მე-
რმე მოსვინებას მიეცნენ, რა დილა გათენდა, ქვეყნისა მნათობულმან შავი
ნისლი გარდაუარა და თვისი ბრწყინვალება ქვეყანაზედ მოჰვიინა, ყოველ-

ნი ფერაინი, დევნი და ჯინნი სულ უარამანის კარზედ შეიყარნენ და იმის გამოსვლას ელოდნენ. უარამანი ზე აღზდგა ღვთის სახელი ახსენს და შიძიმედ მოირთო და საომარის იარაღით შეიჭურვა, ოქროს თაჯი თავსა დაიხურა და კარზედ გამოვიდა, უველანი დიდად შხიარულად დნენ, ვინც იქ აღამანნი იუვნენ, ერთმანერთს სიხარულით ეუბნებოდნენ: დღეს ჩვენის ქვეუნი მიწის დანახვა გვედისებაო.

აქ ფალანგსარ-ჯადოსან, სარვიხურამანისა, ეამარბანოსი და მუშთარი-ბანოს მოპარვა და უარამანისაგან მათ ქალთა სძებრად წასვლა.

რა ამ ფიქრში იუვნენ, სარვიხურამანის კარვის მხრიდამ ერთი დიდი ტირილისა და ყვირილის ხმა მოესმათ. რა უარამანმა ეს ხმა გაიგონა მსწრაფლად შესძახა, ღვთის გულისთვის შეიტყუებით ეს რა ამბავი არისო? რამტონიმე ფერაინს ქალები შეცვივდნენ, ნახეს რომ სარვიხურამანი იქ არსად იყო. მკერდ კარდახეულნი და თავ-შირ ცემით უარამანთან შემოცვივდნენ და მოახსენეს: წუხელის სარვიხურამან, ეამარბანო და მუშთარი-ბანო უჩინო შექმნილანო. იმათი შესამოსელი და იარაღნი იქავ არის და თვითონ აღარსად სჩანანო. რა უარამანმა ესე მოისმინა, საზარლად ამოიოხრა და სთქვა: „ვინ შენ ჩემო თავო! ამდენი ხანია იმ საბრალდო ქალების გულისთვის, რამდენჯერ დევებმა შიძინაკეს აღმოცატეს ჰაერში და ოკიანეს ზღვაში ჩამაგდეს, მაგრამ ღვთის მოწყალებით დევნი დაუხრცე და ისინი მოვარჩინეო. იმათის გულისათვის ქვივან-ნარამ ჭეიათის მინდორში ჯოჯოხეთის ორმომში ჩამაგდო, შვიდი დღე და ღამე თავდადმა ორმომში წისქვილის ქვასავით მივდიოდი, და ორი ნაწილი ქვესკნეთისა გავიარე და იმ ბნელს ორმომში ძლივს ჩავადწიე, მრავალი დევნი დაუხრცე, ღვთის ძალით და ისევ ზე ამოვადწიეო. ესენი სულ იმათის გულისათვის დავშუერო. ასე მეგონა რომ ჩემი ჭირები უველა დავსრულე მეთქი, მაგრამ ნახეთ ამა სოფლის ვითარებამ რა ცუდს დროს შემასწრო, რომ სევდა და ჭირი გამიძინეა“. ესე სთქვა და მტირეს ხანს დაფიქრდა, შაჭაა-შაჭამ და ყოველმა, საყელეები კარდაიხიეს და ტირილი დაიწიეს, და სთქვეს, ჩვენ ესრედ ვამბობდით რომ ამ შეჭირვებისაგან მოვრჩით, და ის კი არა კვალად უარეს განსაცდელს შევესწართო. „უარამანმა ზეგით აიხედა და საჰმანს უთხრა: „ჩემო გაჭირვების ტალკვესო! ეს რა მოგვევლინა?“ საჰმანმა მტირეს ხანს თავი დაჭკიდა დაფიქრდა და შემდეგ

უარამანს მოახსენა, ფაღვეანო, მე თქვენ აღრევე მოგახსენეთ რომ, იგი წვეულები რეჟალ-ჯადოს ძმა ფაღანგსარ-ჯადო, ამ არე-მარეში ბუდობს ხოლმე, ეს ალაგი ფერიებს წაართვა და ესაა აქ მკვიდრობს, მაგრამ იმ წვეულის ნამდვილი ბინა არაფერ იცის, ჩვენ რომ ქობულარ ხელმწიფემ „ისმიაზამის“ ძალით თორმეტნი დევნი დაგვიტოვა და უარუნ-შაჰას თილისმაში ჩავგვარა, იმ დღიდან აქამომდე ამის შიშით არა სულებს აქ ვერ გაუფლავ და ვერც ზე ფრინველი და ვერც ქვე ნადირი გაიფლავს. ახლა ჩვენ რომ აქ ერთად შეურიდები გვინახა, იცოდა რომ აქ თავის ჯარით ვერას გააწეობდა ჩვენთან, სწორედ ეს იმის საქმე იქნება. ახლა თქვენ რომ ეს რღენი ჯარები შეგოურათ, დასაბამიდან აქამომდე, ეს ამბავი არავის ჩაუდენია, ბრძანეთ წარვიდეთ ზღვა და ხმელეთი სულ მოვიაროთ, და თუ გავიგეთ რამ ამბავი უგულა მოგახსენოთ. საჰმანმა მაშინვე ორ-სამათასი ხვადი დევი სხვა და სხვა მხარეს გაგზავნა და თვითონაც ერთს მხარეს წარვიდა, კიდევ მეორე ღამეს შაჰზად-შაჰა, ზორაბ-შაჰა და სავზაბარის სულთანნი უჩინო შეიქმნენ, მაჰლაილ ავსთარ-დევი მოვიდა და უარამანს მოახსენა: „წუხელის შაჰზად-შაჰა და სავზაბარის სულთანი, და ზორაბ-შაჰა, უჩინო შეიქმნენ, ამ ამბავზედ უარამანი დიდად შესწუხდა და ბრძანა, მაჰლაილ წადი რაც შეუენი, ფაღვეანნი და სარდლები არიან იმათ ტანისამოსებზე და სამარ იარაღზედ და აღმებზედ. „ისმიაზამი“ დაწერიანო, მაჰლაილ წავიდა და როგორც უბრძანა ისე აღასრულა. მეორე უოფლის მოსვლის გზისაკენ უარაულები დააყენა. შემდეგ უარამანი ზე აღსდგა, დაშქარი სულ რაჟინდს და ჯიბილ-გაბარის სულთანს ბაჰმან-შაჰას მიაბარა, უათრან და ბარამ-ჯიბილი თავის მაკივრად დაადგინა, თვითონ კი შეშთაბარსა ამხედრდა და ქუი-უაფის მთისაკენ წავიდა.

უარამანმა მტერი ხანი იარა, ისეთი ადგილები ნახა რომ არც ბნელეთში და არც ჯიბისტანში ენახა, იმისთანა ადგილები და არა მტრედ მოიწონა, უარამანი თავისა შეშთაბარსა ქუსლი ჰკრა და დილის ნიავსავით მიდიოდა, რამდენიმე ხანი იარა და ერთი ნადირი ნახა, ისარი ჰკრა იგი მოჰკვლა. შეშთაბარიდან გარდმოხტა ერთს კარგს წელიან ადგილს, ცეცხლი აღაგზნო, მწვადი შესწვა და შეექცა. შეშთაბარი ბაღასზე მიუშვა, თვითონ დაწვა და მოსვენებას მიეცა, იმ ღამეს მუნ განისვენა, რა დილა გათენდა ზე აღსდგა, დიურთი ილოცა. და შეშთაბარს ამხედრდა და ერთის მხრისაკენ წარვიდა, თუმცა უნდოდა რომ თავის ჯარისაკენ დაბრუნებულყო, მაგრამ სთქვ: თავის გუნებაში, მათ დაკარგულთა ამბის შეუტეობლად დაბრუნებას, ამ გზაზედ ჩემთვის სიკვდილი შემჯობესიაო, ესე თქვა და მხეცი დასავლეთის მხრისაკენ გაბრუნა.

იმ ჟამად რომ უარამანმა საჰმანი, რინდ-ნარა და ანუაბუზ-ნარა, ორსი ათასის ხვალი დევით გაისტუმრა, დაკარგულთ ქალების საძებნე-
ლად, ისინი თითოც მხარეს წასულიყვნენ, მრავალი ეძებნათ მაგრამ
მათი ამბავი ვერა გაეგოთრა, გამობრუნებულყვნენ და ისევ ჯარში მო-
სულიყვნენ და შეერთებულყვნენ, ენახათ რომ უარამანი იქ არ იმყოფე-
ბა, იმათ დააპირეს რომ უკანვე წასულიყვნენ და უარამანი მოენახათ,
მაგრამ მაჰლაილ-ავსარმა არ გაუშვა და უთხრა: ძმებო თქვენ ნუღარ წახ-
ვალთ, იცოდეთ რომ ამ ჩვიდმეტს დღეს სააჰვირანს ვერავინ ნახავსო და
აღარცა ვინ ჯარილამ დაგვაკლდებო, მათაც დაუჯერეს და აღარ წავიდნენ.

აქ უარამანისაგან ზღვის პირს მისვლა და უძანგის
ცოლის დილაფრუსის გამოხსნა ზღვის კაცებისაგან.

რა უარამანი დასავლეთის მხრისაკენ გაემართა, შვიდი დღე და
ღამე იარა მრავალი უცხო და უცხო საკვირველი ადგილები ნახა, და უან-
გარიშო და საზარელი მხეცები იხილა, მერვესა დღესა ნახა რომ ერთს
ხეში ცეცხლის მსგავსათ რაღაც ანათებდა, ახლოს მივიდა ნახა რომ
ერთი საშინელი ვეშაპი იყო, ისრეთი რომ უარამანს ფარვან-ბარეუშის
სამეოფს რომ ვეშაპი მოეკლა, (რომელიც უოველთვის ფარვან-ბარეუშს
ბარტყებს უჭამდა), იმ ვეშაპზედ უდიდესი იყო. რა შემუთაბარმა იგი
ვეშაპი დაინახა საშინლად დაიჭიხვინა, ტოტს ცემა დაუწყო და მიწას
ბრდღვინვიდა. რა მან ვეშაპმან იგი ხმა გაიგონა დიდის გუშათის
მსგავსი თავი აღიღო, ქურახანის ცეცხლის მსგავსად თვალნი აღნილა
და უარამანს შემოუტოვა, რა უარამანმა იგი თავისაკენ მომავალი იხილა
შემუთაბარლამ გარდახლტა და ესრეთ შესძახა რომ ცამ და ქვეყანამ
ზრიალი დაიწყეს, და ისრეთის მრისხანებით წარვიდა იმ ვეშაპზედ,
რომ თუნდა დევსა, ფერასა ანუ ქაჯსა ანუ აღამის ტომს, რომ ენახა
ეგრეთ განრისხებული მისსა შეხედავს ვერ გაუძლებდნენ, რა მან ვე-
შაპმან ისრეთი განრისხება ნახა, უჩინო შეიქმნა, რა იგი ვეშაპი ველარ
დაინახა დიდად გაჰკვირდა და სთქვა: „უთუოდ ეს ერთი რამ კრძნეუ-
ლება იქმნებაო, მერმე დუთის სახელი ახსენა, შემუთაბარსა ამხედრდა
და თავის გზას გაემართა, ხუთი დღე კიდევ სხვა იარა და ზღვის პირ-
ზედ მივიდა, რა მცირე ხანი გაიარა ერთი მადალი შთა ნახა, მას შთა-
ზედ ერთი ფილაქნის კიბე იყო, ზევიდამ ზღვის პირამდინ ჩატანილი,
მის კიბის დასასრულს ერთი მარმარილთს კოშკი იყო, ისრეთი მადალი
რომ წვერი ცას შესწვდებოდა.

რა უკრამანმა იგი კოშკი ნახა, მხეციდამ ჩამოხტა, შევიდა დაიარა და დიდად მოეწონა, მას უკან ფილანქის კიბეზედ აღვიდა და მის ზღვის ნაშენობას უურება დაუწყო და დიდად მოეწონა, იგი კოშკი ზღვაში იყო გარდამდგარი და დიდი ხნის აშენებულ იყო, ერთობოდა რომ ძველთაგან იყო აშენებული, უკრამანმა მცირე ნადირის ხორცი სჭამა, რამინ-შაჰის ფარი თავით დაიდვა, დაწვა და ზღვისაკენ უურება დაუწყო, ნახა რომ ეს ზღვა აღელდა, ზღვიდამ საკვირველნი და საშინელნი ნადირნი გამოვიდნენ, ვეკლას თვითთ-თვითთ უცხო, ღამის მანათობელი თვალი ხელთა ეჭირათ და ავარვარებდნენ, ზოგნი ბაჯახსა სძოვდნენ, ზოგნი ხეზედ ავიდნენ და ხილს ჭამა დაუწყეს, ზოგმა კი მეჯლისი გამართეს. მცირე ხანს უკან ორმოცის მწურთის სიმაღლის მქონებულნი ზღვის ცხოველნი გამოვიდნენ, ზოგსა ღომის თავი ჰქონდა, ზოგსა ვეფხვისა, ზოგსა ძაღლისა და ზოგსა მამუნიისა. რა ესენი გამოვიდნენ ერთი ოქროს ტახტი გამოიტანეს, იმ ტახტის გარეშემო, იმტონი შამჩრადი დაანთეს რომ, მისი სინათლე ერთსა აღაჟსა დღესავით ანათებდა, მეორე ერთი კიდევ სამოცის მწურთის სიმაღლის მქონებულნი გამოვიდა, დათვის თავი ჰქონდა, ხელნი ვეშახის ტოტებს უგვანდა, მას უკან ერთი ადამიანის მზგავსი ოთხ-ფეხი რამ გამოჰყვა, ზედ ერთი აბანოზის კუბო იდვა კუბოს ოთხი მხარე მინისა ჰქონდა, ის კაცი მივიდა და მას მურასა ტახტსა დაჯდა. იგი კუბო მას მოართვეს და წინ დაიდვა. იმ კუბოდამ ერთი მთვარის მზგავსი და ტანადობით ადვის შესადარი ქალი გამოიყვანა, რომელსა მწუხარებისაგან ჰირსა ფერი აღარა ჰქონდა. რა უკრამანმა კარგათ თვალი დააკვირვა, იცნა რომ ქუი-ყამარის ხელმწიფის ქალი დილაფრუხ დედოფალი იყო, უშანგ რომ ქუი-ყამარის სულთანზედ მივიდა მაშინ ის ქალი უშანგმა თვისს ცოლად მიიკვარა, და ესე იგი უშანგის ცოლი იყო, ამასთან უშანგს ერთი შვილი ჰყვანდა სახელად არდევან-შაჰა ერქვა.

რა უკრამანმა ესე ნახა სთქვა, ვაი თუ მე რამე უაფის მთაში წამოვვალ უშანგ-შაჰას აწნეს ვინმემ რამე? მაგრამ სად ინდოეთის ქვეყანა და სად უაფის მთა: ესე სთქვა და თავში ხელნი შემოიკრა. ამ ზღვიდამ გამოსულთა ხადიმი დაიდეს და მეჯლისი გამართეს, დილაფრუხი კი სტიროდა, მისი ტირილი მათთვის ღებინი იყო, იმ ტახტზედ მჯდომის უთხრა: „ჰეი, დილაფრუხ! ვადა ხომ დღევანდლამდინ იყო, ახლა ჩემის დამორჩილებიას რას მეტყვი და ან რა მიზეზს? თუ ამას ფიქრობ რომ მოკეშელებს ვინმე, აქედან ადამიანთ ქვეყანა ოცის წლის სავალია და შენ ადამიანს ვეღარ ნახაშო. ამაღამ უნდა დამნებდეთ, თუ არა და ჩემის დემკრთი ფაღანგისარის მადლმა, ათას ნაჭრათ გარდაგაქცევო. დილაფრუხ-

მა მიუგო: „შე წყუელთ! თუ გინდა ასი ათას ნაჭრათაც რომ გარდამაქცო, მაინც ჩემგან შენი დამორჩილება არ შეიძლება!“ იგი განრისხდა და სთქვა: „ათხი ზალო დაურქეთ და შუაში ცეცხლი დაანთეთო და მას ზალოებზე გააკართ ეს ურჩი დიადო, ცეცხლში უნდა დაწვაო. რა მან მშენიერმან ესე მოისმინა, დიდად მწუხარე ღმერთს ევედრებოდა შეეღას.“

რა უარამანმა ესე მოისმინა, სთქვა: „ხედავ ის წყუელი რა ვნებას აძლევსო“. მსწრაფელ შავარდენისავით წამოფრინდა და გუნებაში იფიქრა, თუ აქედამ შეუტოო, ვაი თუ ის ქალი მომტაცონ და ზღვაში შეიფანონ, მაშინ უშანგს რაღა უთხრა, ან რა პირობა ვნახო. ძირს ჩამოეზარა, ზღვის მხარე დაუჭირა და იქიდან ესრედ შექუვირა რომ ზღვამ ღელვა დაიწყო და იგი არე-მარე სრულად შეიძრა, ხმა-ხელ მოკრულმან შეუტოვა. იმ ხმაზედ ვინცა ვინ ზღვიდამ გამოსულიყვნენ დიდად შეშინდნენ, ზოგნი ზღვისაკენ გაიქცნენ და ზოგმა მთას მიაშურეს. იგი ტახტზედ მჯდომი ესრედ შეშინდა რომ; იმ ალაგიდამ ვეღარ დაიძრა. უარამანმა მას ტახტზედვე მოასწრო და მკერდსა ისრეთი მუშტი დაჰკრა რომ სამჯერ გარდატრიალდა, ხელი სტაცა დაიჭირა, ორივე ხელნი მაგრად შეუკრა, სხვანიც რამდენიმე დახოცა, და რამოდენიმე დასტა-დასტად გაიქცნენ და ზღვაში შევიდნენ. დილაფრუზს რა იგი საშინელი ხმა მიესმა, ნახა რომ ერთი ადამიანი ზღვის მხრიდან მოიჭრა, ერთის მუშტის დაკვრით იგი ტახტზედ მჯდომი დაბნდა, შეკრა და დააგდო. რა კარგად გასინჯა ნახა რომ. ერთი მთვარის მზგავსი და უსწორო ფაღვეანი ადამიანი იყო. დილაფრუზი დიდად გამზიარულდა და სთქვა: ნეტარ ეს ვინ უნდა იყოსო? ნახა რომ უფლის გაჭირებულის მხსნელი, ზეროშილთა გამანთავისუფლებელი, უარამან-ყათილ საბაგიანნი იყო. რა სწოროდ იცნა მეტის სიამოვნებით უცნობო შეიქმნა. უარამანს დიდის თავაზით დილაფრუზმა თავი დაუკრა და ხელნი აუხსნა, დილაფრუზი უარამანს მოეხვია, შვილის მკზავსად შეიტკობო და უთხრა: ჩემო სიცოცხლეჯ უარამან, ღმერთმან უშენათ ჩვენ ნუ გვამოფოსო! რა უარამანი მართლად გასინჯა, დილაფრუზს დიდად მოეწონა, როდესაც უარამანი ენახა მას აქეთ ერთი ათასად გარდაქცეულიყო. ისრეთი იარაღები ეშოვნა რომ კაცის თვალი მისთანა იარაღს ვერ ნახავდა, — ღმერთს დიდი მადლობა შესწირა. მერმე უარამანმა მოახსენა: „დედოფალო! თქვენ აქ რომლის მიზეზით ჩამოვარდნილხართო? დილაფრუზმა უპასუხა: ფაღვეანო! თქვენ რომ შვილის ფერიით შავზალ-შავს მისაშველებლად წაბრძანდით, მესამე დღეს მე ხელმწიფეს დავეთხოვე; ქუი-უამარისაკენ ჩემი შვილი ათასის უფლებით წაველ, მიმავლობის უამს ერთს ალაგს დავდექით და იმ დამეს იქ დავიძინეთ. რა გამომეღვიძა ვნახე რომ

ამათთან ვიკავი, თერმე იმ ალაგს ფალანგსარ-ჯადო პატრონობს და იმას მოუპარავივარ, ის წყუელი თავის თავს ღმერთს ეძახის, ეს თქვენ რომ დაიჭირეთ და შეიპყარით, ეს ზღვის ხელმწიფე არის, და ამას სახელად მაჰმადიანობა, ამას ფალანგსარი ღმერთად სწამს და იმას ემსახურება, იმან მე ამას მიბოძა და შემდეგ შემომიგვეთა რომ, უეჭველად ამასთან დავწოდებოდა და ამის ნება აღმესრულებინა, — მზირდებოდა შემდეგ განთავისუფლებას, მეც ძალა უნებლიეთ შვიდი წელიწადი ვადა დაუდე, ისე რომ ამ შვიდის წლის განმავლობაში მეს არ უნდა მამკარებოდა, შემდეგ შვიდის წლისა თავის ნება უნდა აესრულებინა. ამათ ერთი სამყოფი აქვთ ზღვაში, დღე იქ იმყოფებიან და ღამე აქ გამოვლენ ხოლმე, იმისთანა ხასიათი აქვთ ამათ, როდესაც მზე ამოვა, თუ ზღვაში არ არიან და მზე ნახეს, მაშინვე დაიხრებიან, ამ ღამურაში რომ აუკუნენ კიდევ კათენდა მზე გამოვიდა და მან ზერობილმა დაიჭურაალა და მოკვდა.

როდესაც უარამანმა ესე ნახა, დიდად გაჰკვირდა და ღვთას განტებულებას დიდება შესწირა, შემდეგ დილაფრუზს ჰკითხა: „არ იცი ფალანგსარ-ჯადო სად ბუდობსო?“ დილაფრუზმა მოახსენა, ეგ კი არ ვიცი. საბუიარანო, ვმადლობ ღმერთსა, და მერე თქვენ რომ მე ამათ ხელიდამ დამიხსენ, მიბრძანე საბუიარანო, თქვენის აქ მობრძანების მიზეზი რა იყო? უარამანმა თავის თავის კარდასვალე ყოველივე წვრილად უამბო. ამისთანა ამბის სმენით დილაფრუზი დიდად შესწუხდა. უარამანმა დილაფრუზს დედოფალი თავის შემთავიბარზე შესვა, თვითონ ჯაჭვის კალთები წელში გაიმაგრა და წინ გაუძღვა, საში დღე და ღამე იარეს, მეოთხეზე, ერთი საშინელი მთა გამოჩნდა, რომ მის სიმაღლეს თვალი არ შესწვდებოდა, და მის მთის ძირსა მრავალი უცხო და უცხო მხეცნი და ნადირნი იყვნენ.

რა ესენი ნახეს მიმავალი, იმ მხეცთა ყოველმა ერთად საშინელი მწუხარების ღმუილ-წკმუტუნის ხმა აღმოუტყვეს და მომავალთა მომართეს, პირი მიწას გაუერთეს და ვედრებასავით დაუწყეს. დილაფრუზს და უარამანს ძლიერ გაუკვირდათ ამ ხიროტყვეების მოქმედება: „თქვა უარამანმა! ამ ადგილებში ადამიანის შვილი არ არის, რომ ესენი იმათ გაწვრთნათ! მაგრამ ძლიერ საკვირველებას ამათ მოქმედებოდა“. ესე თქვეს და წავიდნენ, რამდენიც წინ წადგნენ უფრო და უფრო გამრავლდნენ, მხეცთა და ნადირთა ისეთი ხმა გაამრავლეს—ვითა რომ ცხვარნი, ბატანთა შიგან დაეკრუნენ, დილაფრუზს დიდად შეშინდა ამ ამბავზედ. რა უარამანმა დილაფრუზს ესრეთ შეშინებულნი ნახა, ქეომარის ქამარი შეისხნა, დილაფრუზს შემოარტყა და მოახსენა: დედოფალი! ნუ გეშინიან! ვისაც ეს ქამარი ერთვას, იმას ვერც დევნი, ვერც ფერიანი და ვერცა ჯადონი ვერას აფ-

ჩებენო, ის დღე იარკეს და ერთს კარსა მიაღწენ, ის კარი გააღეს და ერთი უცხო სასახლე გამოჩნდა, რომ მის უმშვენიერესი ადარა იქნებოდა, სახელმწიფო ტახტი იდგნენ, გერცხლისაგან შექმნილნი, მას ზედა ფრინველნი ისხდნენ. რა ფრინველთა ესენი მისული ნახეს, ერთიანად საშინლად დაიჩხვალეს და ტრიალი დაიწვეს, მაშინ ერთი კიბე გამოჩნდა, მას კიბეს უარამანი და დილაფრუზი შეჭყვინენ და იმდენი იარკეს სანამდინ იგი კიბე დასრულდებოდა. რა იგი კიბე დასრულდა, მის კიბის თავსა ერთი ქვაბი გამოჩნდა და მას ქვაბისა შინა კიბე იყო გაკეთებული, მაგრამ იგი კიბე ასეთი განიერი იყო რომ ორმოცი კაცი ერთიანად სიგანეზედ კარგათ ავიდოდნენ. მის კიბის სიმაღლე ორმოცდა რვა ფეხი იყო, უარამანმა „ისმიაზამი“ სთქვა და თვით შესთავაზარს წინ გაუძღვა და მას კიბეზედ ავიდნენ. რა იგი კიბე დასრულდა. ერთი კიდევ სხვა ქვაბი გამოჩნდა და მის ქვაბისა კარზედ, ორი ბერი დევნი ისხდნენ, ორმოცდა რვა მწერთის შქონებულნი იუფნენ და ოკიანეს ზღვას თამაშის უუფრებდნენ.

რა უარამანი და დილაფრუზი დაინახეს, ორნივე ზე წამოდგნენ და დიდრონი ძელები ამ დიდრონს ქვაბებში გაუყარეს და ხელი მიჭვეეს, უარამანს შემოუტივეს! ერთი წინიდან მოუხტა და მეორე უკანიდან, ერთმა რომ მოუქნივა იგი ფარს აატანინა და მეორემ უკანიდან ბეჭებში დაჭკრა, მაგრამ ვერც ერთმა ვერა ავნორა, მას წინა დევს, ხმალი დაჭკრა და ბეჭამდისინ გააპო და კვალად მას მეორესა მოუქნივა, იგიცა შუა გაწვიოტა, ორნივე ძირს დაეცნენ. დილაფრუზმა უარამანს ქება შეასხა, შიგნით შევიდნენ ნახეს რომ ერთი გრძელი ქვაბი იყო, მარჯვნივ და მარცხნივ ოთახები იყო გამოჭრილი და უოფელსა რკინის კარებები უბა, რა უარამანმა და დილაფრუზმა იგი ქვაბი ნახეს დიდად გაჭკვირდნენ, კიდევ ერთის კაცის სიმაღლეზედ სხვა ქვაბი იყო გამოჭრილი და სულ ტიტველად ბებრებით იყო სავსე, მაგრამ ასე დაბერებულიყვნენ რომ, თვალები მწვანე მინას დამგზავსებოდათ, ისე რომ სიბერისაგან თავები მუხლიდგან ვეღარ აცდილებინათ. თურმე სულ ესენი ჯადონი უოფილიყვნენ, თავიანთ სიცოცხლეში ამ უკეთურობაში უოფილან, ჯადოებით უცხოვრიათ, ეს ალაგი მოსწონებიათ და აქ იმოფებინ, რამდენსამე ამ ჯადოს სული ამოსვლოდათ, ამ ქუი-უათის დევთა და გრძნეულთა თურმე ამათგან უსწავლიათ და ამათგან მიუღიათ გრძნება.

რა მათ ბებრებთა მათი ფეხის ხმა ესმათ, თვისნი შევირდნი ეგონათ, უველას სახელები დაუძახეს, „წუხელის რამდენი ადამიანი გინადინათო? მათი გულები მოგვიტანეთ რომ ვჭამოთო“. რა უარამანმა ესე მოისმინა საგდებელი შესტეორცნა და თვითთ თვითთ ჩამოყარა და დახო-

და, მას დღეს რიგგეგმით თრმოდდა ჩმიდმეტი ჯადო მოკლა. რა იგინი დახტა რკინის კართან მივიდნენ—და ის კარი დიას მაკარი იყო, ბეგრს ეტადა და დიდის შრთმით გაალო. რა იგი კარი გაალო, ნახეს რამ ერთი მშეენიერი და უცხო სსახსლე გამონდა, ისეთი რამ მის უმშეენიერესი აღარა ინახეობდა. მრავალი უცხო და უცხო სსახსვები იყო დასატული, იმ სსახლის საშუალო ერთი დიდი ტახტი იღვა და მის ტახტის გარკემო ღომისა, ვეფხვისა, და უცხო ნადირის ტყავებით დაფენილი იყო, მას ტახტზედ ქერთი სამოდდა ხუთი მწერთის სიმადლის მქანბელი ვინმე იწვა, თავი ვეფხვს უგავდა, უურები დათვსა, ხელები ღომის ტატებსა, შუბლი თხას, ფეხები სპილას, სამოდდა რვა კბილი ეშვობივით კარზე გამოეროლი, ისეთი კბილები რამ, თვითთ მტკაველი, აქვთიქით გაეშინათ წვეერებს, კბილებს ფერი იაკუნდისა ქქონდათ და ეძინა.

აქ უარმანისსაგან, უათრანის ცოლის უამარლუნის გამოსხნა და ფაღანგსარ-ჯადოს შეპერობა.

უარმანმა ნახა რამ მას ტახტის ფეხთა ერთი მანათობელი ქალი რკინის ჯაჭვებით შეკრული და დაბმული. საწალო ქალსა ფერი ისე ქქონდა და მიხდილი შიშისაგან, რთორც ღიმონი. რა დილაფრუშმა ესე იხილა, შიშისაგან ზიხსა ფერი ამასაც შეეცვალა, თუბიღამ ჩამოხტა და უარმანს უკან მოეთარა, რა იმ ქალმა ესენი დაინახა დიდად გაცოდა და სთქვა—რამოდენი ხანია მე აქ ჯაჭვებით შეკრული ვიმყოფები და ამის მეტად აქ აღამანი არავინ მინახავსო, რა კარგათ დააკვირდა, ნახა რამ ერთი თრმოდდა ცხრის მწერთის სიმადლის მქანბელი, სამოდდა თრმოდის იარადით შეჭურვილი, ხედათ ბასრის ხდმის მჭერავი უმადლო კაცი, წვერი ახლად მოსვლად, რამედიც მას განრისხებულს იხილავდა მისის შიშისაგან გული გაუსკდებოდა. რა იმისთანა მშეენიერი ვაჟი ნახა, თვისი თავი დაავიწვდა და სთქვა—თავის გულში, ცოდვა არ არის რამ ამითანა ჭაბუკი, თავის უცოდინრობით განსაცდელს მიეცესო? აქ აღამის ტომი საიღამ შემოსულა, ამ წვეუელთანაო! რა ამ ფიქრში იყო, ნახა რამ ამ შეჭურვილის უკან, ერთი მშეენიერი ქალიც იყო მდგომარე, შემდეგ თავალი დააკვირვა კარგათ ნახა რამ, აგრეთვე მათ უკან ექვს ფეხოვანი და თხთ თვალოვანი მხეცი ჯაჭვით და მისის საომარი იარადით შეკაზმული იღვა. რა ის მხეციც დაინახა უარმანის შეშფაობას მამსგავსა, იმ უურებაში ცნობა დაეკარგა შიშისა და სიხარულისაგან, ხან იმას ამსგავსებდა და ხან სხვა რამეს, მაშინ ტირილი დაიწყო და სთქვა:

ნეტარ ღმერთო! სიზმარია თუ ცხადი — როგორც ვხედავ ეს ჩვენ უარ-
მანის სახე უნდა იყოს, თუ ვტუუვდები და ჯაღოდ მანქანება არიანო?
ცოტათ გონებას მოკეო და კვალად თვალი დააკვირვა, ქალიც იცნო,
უშანგ-შაჭის სათუნი, ქუი-ყამარის სუფთის, ფარიშხანის ქალი დაჯა-
ფრუზი. უშანგ-შაჭამ ქუი-ყამარს გაგზავნა და იქიდან რომ დაიკარგა ის
არისო სწორეთ. როდესაც გუფს დაჯერა და კარგათ იცნო სამივენი,
ერთი მწარეთ ამოიხრის და სთქვა — „უოფლის შეწუხებულის ნუგეშო და
ჩემის თვალის სინათლევ, ფაღვეანო უარმანი თქვენა ხართ თუ რა გა-
მომეტხადა თვალში? უარმან კიდევ შენ მოესწარ, ჩემ ფრინველისაგით
ამამსველელ სუფსა“! ესე შესძახა და კვალად შებნდა.

რა უარმანმა თვისი სახელი გაიგონა იმ ქალისაგან, დიდად გაჭ-
კვირდა, მსწრაფლად წინ წარსდგა და ჯაჭვით შეკრული ქალი შტანთა-
ვისუფლა ტუუვობილამ. უარმანმა და დილაფრუზმა მამინ იცნეს რომ
იგი ქალი, ქეივან-შაჭის ქალი უმარლუხი იყო, ერთრანის ცოლი. დილა-
ფრუზს ძლიერ გაეხარდა, მივიდა და მისი თავი კალთაში ჩაიღვა და
ტირილი დაიწყო. რა უმარლუხი გონებას მოკეო, თვალნი ადახილას
ნახა რომ თავი დილაფრუზის კალთაში ედგა, და უარმანი ფაღანგსარს
თავს ადგა. უმარლუხი მსწრაფლად ადგა და სიუყარულთ მიესალმა და
გამარჯობა მოახსენა — უარმანმაც თავი დაუკრა. რა ორნივე ხელმწიფის
ქალები ფაღანგსარს შეხედავდნენ, შაშისაგან ცნობა მიეხდებოდათ, რა-
დესაც უარმანს შეხედავდნენ ისევ გონებას მოვიდოდნენ. იმ წუთულ ფა-
ღანგსარს ისე ეძინა რომ ამათმა ესოდენმა ლაპარაკმა ვერ გამოადვიდა.
დილაფრუზმა უთხრა უარმანს — სააბიარანო, ღვთის მოწყალებით სანამ
სძინავს რატომ არ მოჰკვლავ მძინარესო?

რა უარმანმა ესე გაიგონა, გაიცინა და უთხრა, ამისთანები რომ
მძინარენი დამეხრცა, რა სააბიარანობა იქმნებოდაო? ფაღვეანობის წუში
არ ჩამეთვლებოდა, მუხთლათ სიკვდილი ფაღვეანთ წესი არ არისო. ესე
თქვა, და ღვთის სახელი ესრეთ დაძახა რომ, იმ საშინელა ხმისაგან,
ის კლდე და არე-მარე, სრულებით შეიძრა, ისე რომ შეორეთ მოსვლის
ხმას ჰგვანდა. რა ამ ხელმწიფის ქალებს ესეთი საშინელა ხმა ესმათ უა-
რმანისაგან, დიდის გაოცებით ღმერთს მადლობა მისცეს, და სთქვენს:
„ღმერთო, მადლობა შენთვის, რომ ერთას კაცისათვის ისეთი ძალი მიგიცია,
რომ ამისთანა საშინელ ალაგს, უშიშრად შენს სახელს გამოაცხადებსო“.

იმ ჟამად უარმანის ყვირილის ხმაზედა ფაღანგსარ-ჯადოსანც გამო-
ედვიდა და თვალნი აახილას ნახა, რომ უარმანი და ორნი ქალნი, უარმ-
ნის საჯდომი შეშფაობრით იქ იდგნენ, დიდად შაშინებულმა ფაღანგ-

სარმა ერთი დიდად, შეჭკივლზე ზე ახლტა და მრავალის ეშმაკობით საესე მინები ჰქონდა მომზადებული იქით და აქეთ, მათგან ერთს მინას ხელი მიჭყო, და ურამანს ესრელა, ის მინა ძირს დაეცა და მრავალნი გველნი და გუშაბნი გამოცვივდნენ იმ მინიდან, და ყველამ ურამანს შემოუტივეს რა ურამანმა ის ეშმაკულება ნახა, მაშინვე „ისმიაზამის“ ღოცვა თქვა: შებერა იმ ჯადოსა და იგი ჯადონი განქარდნენ. რა ფაღანგსარმა თავისი ჯადო განქარებულად ახილა, დიდად შეშინდა, განკისხდა და თვისსა მძიმეს ლახტსა ხელი მიჭყო და ურამანს მოუქნივა. ურამამა მის მოქნეულსა ლახტსა ხმალი მიაშველა, და მისმა მოქნეულმა ლახტმა ურამანს ვერა აწორა, მერმე ურამანმა ფაღანგსარს ასეთი სილა შემოჭკრა, რომ შვიდჯერ ურამანს კარდატრიალდა, და დაეცა, მისწვდა და იმ ორის ფარის ოდენი უურებით ასეთი მოზიდა რომ ხეთა ფურცელთაებრ თროლდა დაიწყო, და გველივით კლავება შექმნა, შემდეგ თვისის ქამანდით მაგრა შეკრა, რომელიც ის ქამანდი ვეშის ტყვისა იყო, (რომელიც ურამან-ბარეუშს მართვეთა უჭამდა, იმ ვეშისა იყო), რა შეკრა და „ისმიაზამი“ ღოცვით ძირს დააგდო, შებერა ხელი მოჭკრა ზე წამოაყენა, დიდის მინარის მსგავსი. რა ამ ქალებმა ურამანისას ესეთი სიმხნე ნახეს. დიდი ქება შეასხეს, და ზირ-მიწა გაერთებით ღმერთს მადლობა მისცეს შემდეგ მოუხტა უამარლუხი და ფაღანგსარს თავს მრავალი სცემა და სამ-ოთხ ალაკას გაუტეხა, ამაზედ ურამანმა სიცილი დაიწყო, და უთხრა: უამარლუხ მაგას ეგეთის მცირე დაკოდლობით ვერას აწნებო, მინამ ხლმით არ დაჭკიეოგო, ამ ლაშარაკში ერთი მწარის მწუნარების ხმა მოესმათ, უფრო ის ხმა ადამის ტომისას ჰკვანდა, მობრუნდა ურამანი, ფაღანგსარს უთხრა: „სარკიბურამან და მუშთარი-ბანო რა უყავო? ისინი გვიჩვენე და შენ ადრე დასდე რომ შენ სიცრუხლეში ჯადო ადარ შექმნა, და შენ განგათავისუფლებო“, ფაღანგსარმა მიუგო ზასუხი: „ფაღევანო, მე ისინი დავხოცეო, ჩემის ძმის აზრად-ჯადოს მაგავრათაო და იმისი სისხლი ავიღეო“. რა ურამანმა ამათი დახოცა მოისმინა, ერთი მწარეთ ამოიხსრა და თქვა: „გავი თუ ამ წყეულის სიტყვა მართალი იეოს, ვაჭ, რა ტყვილად დავშვერ და ტყვილად ვეწვალე, ჩემმა ამდენმა ამაგმა ტყვილად ჩამიარაო, მაგრამ ამ წყეულის სიტყვა დასაჯერი არ არისო.

აქ ურამანისაგან სარკიბურამანისა და მუშთარის განმოსხნა, ფაღანგსარ-ჯადოს საპერობილედამ.

ამ უამად კვების ხმა გამოვიდა, ურამანმა თვალი მიაგლ-მოავლო

და ერთი რკინის კარი დაინახა, იმას უური დაუგდო ცაიგო რომ იმ მწუხარების ხმა სწორედ იქილამ გამოდიოდა, მსწრაფლად იმ კართან მივიდა, ცაღის ხელთ ფაღანგსარი და ცაღის ხელთ ქეომარის ლახტი ეჭირა, შემოჭკრა ლახტი და იგი კარი დაღწია, შიგან შეიხედა ნახა რომ, ასეთი ბნელი იყო რომ კაცის თვალს იმაზე უბნელესი არა ენახა რა. იმ ლახტს ბუდე წაჭყარა და იმ ლახტიდამ ასეთი სინათლე გამოჭკრთა, რომ იგი ბნელი ალაგი დღესავით გაანათა, შევიდა უარამანმა ნახა რომ, ორნი კაცნი თავჭვე ეკიდნენ. რა ახლოს მივიდნენ, გაშინჯეს: იცნეს რომ ერთი შაჭხალ-შაჭა იყო და მეორე ზორაბ შაჭა, მსწრაფლად მივიდა უარამანი, შემოჭკრა თავისი ჰირ-ბასრი ხმალი და ჯინჯილები დააწევიტა, მანამ ძირს დაეცემოდნენ შეაშველა ხელი და ხელთ დაიჭირა, ალაგზედ დაცემა აღარ აკადრა, ნახა უარამანმა რომ მცირეს ტუსადობით ფერი მიხლოდათ. შაჭხალ-შაჭა გონებას მოეგო და უთხრა: საბუირანო, შენ აქ რომელმა დმერთმა მოკიუვანაო? ზორაბიც გონებას მოეგო, უარამანი დაინახა თუ არა ჰირ-მიწა გაერთებით დმერთს მადლობა შესწირა, მოიხედა უკან და ორი ქაღი დაინახა, მუშთარი-ბანო ეგონა, თვალი დააკვირდა ნახა რომ მუშთარი არ იყო, შემდეგ უარამანს ჭკითხა — საბუირანო, ფაღანგსარ-ჯადოსი რა იცით? შემდეგ ზორაბი კარგათ დააკვირდა ნახა რომ ის წეუული ფაღანგსარ-ჯადო შეპურობილი ხელში ეჭირა ხელებ შეკრული უარამანს, როდესაც ფაღანგსარი ხელშეკრული იხილეს, ძლიერ გაიხარეს, ქება შეასხეს, უარამანმა იმათ ჭკითხა, სმასლაანო, ქაღების ამბავი იცით რამა თუ არაო? ზორაბმა მოახსენა: არაფერი არ ვიცითო, ეს წეუული ჩვენი სატანჯველათ რომ შემოვიდოდა ხოლმე, შემდეგ იმ კარიდამ ძირს ჩავიდოდა და ის კი არ ვიცით იქ რას იქმოდა და ან რისთვის ჩადიოდა. უარამანი მაშინვე იმ კარს მიაღება ნახა რომ ერთი კიბით ჩასავალი ბნელი ორმო დახვდა და ზედა ერთი დიდი ფიქალი ეხურა, იგი ფიქალი შორს გადააგდო, ცაღის ხელთ ფაღანგსარი ეჭირა და მეორე ხელთ ხმალი მიიტა, ჩავიდა ნახა რომ ორმოცდა რვა ფეხმდის ჩასასვლელი კიბე იქნებოდა, ქაღებიც თან ჩაჭყუნენ, უარამანის საჯდომი მხეცი კი ზევით დასტოვეს, რა კიბეს ჩასცილდნენ, ნახეს რომ ორი ქაღი თმებით ეკიდნენ. როდესაც ახლოს მივიდნენ ნახეს რომ, ერთი უარამანის სატრფო სარფიხურამანი იყო და მეორე მუშთარი-ბანო. უარამანმა რა ესენი ამ უოფით იხილა, დიდად განრისხდა: მობრუნდა, ფაღანგსარს ასეთი სილა გააკრა რომ, რვა კბილი ჩაუმსხვრია, მსწრაფლად მივიდა და ორნივე ჩაიხსნა, ნახეს რომ საცოდავებს ორივეს გონება დაჭკარგოდათ, ერთი უამარლუხმა ჩაიწვინა კალთაში და მეორე დილა-

ფრუშმა, საბუიროანო, ეს ჩვენი საწვიხურამანი არისო, ეს მეორე მნათობი ვილა არსო? ურამანმა უმსუხა: იგი ჯინისტის სუფთის ზოკაბ-შაჰის ცოლი მუშთარბანო არისო. როდესაც საწვიხურამანი გონებას მოკეო, თვალი ახილა ნახა რომ დილაფრუშის კალთაში თავი უღევს. ზე აღსდგა დააკვირდა და იცნა დილაფრუში, მაშინ თავი დაუკრა და ესე მოახსენა: „ბანოვანთა უწარჩინებულესო დედოფალო! შენ აქ საილამ აღმიჩნდი? შემდეგ მუშთარბი გონებას მოკეო. როდესაც ურამანბი იხილეს და ფაღანკსარ-ჯადო ხელშეკრული, ღმერთს დიდი მადლობა შესწირეს.

ურამანბაც ღმერთს მადლობა შესწირა და თქვა: „გმადლობ გამჩენო უფალო, რომ ესენი საღსაღამათო მანოვინე და ჩემი ამოდენა შრომა არ გამოცუდო“. შემდეგ ურამანმა ის ადგილი დათვალიერა ნახა რომ, იქავ ახლო, ერთი რკინის კარები გამოჩნდა და ზედ ერთი ფოლადის რკოლი ება, და რკოლი ჯაჭვით გამოკრებული იყო. ურამანი მიაიდა და რკოლს გამოსწია და იგი კარი სრულიად დაღეწა, შევიდა და ვეელანი თან შექვევინ, ნახეს რომ იმ სახლის საშუალ ალაგს, ერთი ორმო არის, და იმ ორმოს ერთი ფიქალი ხუკავს. ურამანმა იგი შოკს გარდაგდო, ჩავიდნენ ნახეს რომ ძლიერ ბნელოდა, მაშინ ურამანმა ქომარ ხელმწიფის გურში ამოდო ბუდილამ და მით ჩანათა, ნახეს რომ ერთი რკინის კიბე იყო ჩასასვლელი, ჩავიდნენ, მიიხედეს-მოიხედეს ნახეს რომ მრავალი ოთახებივით იყო გამოჭრილი, ვეელას კარები ება. რა უური მიუგდეს კარებებს, გაიგეს რომ ერთი რაღაც კვნესისა და გმინვის ხმა გამოისმის, იმ კარებებს რკოლები ჰქონდა ვეელას— და შიგ ჯაჭვები გაურილი, ურამანმა რკოლებს ხელი მიჭყო და გამოზიდა, მაშინვე ვეელა კარებები გაიღო, ნახა რომ საშინელი ცუდი ჰაერი იყო აურთლებული, და ძლიერ ცუდი საზურობილე, რა ისეთი ბილწი საზურობილე ნახეს, ვერავინ ვერ გაბედეს შიგ შესვლა ურამანის მეტმა, ნახა რომ იმ ჯურღმულში რამდენიმე ვეშაპის მსგავსნი ფაღანნი, დიდრონის ჯინჯილებით და ჯაჭვებით შეკრულნი იყვნენ, ამათ გარდა ნახეს რომ ოთხნი მთვარის მსგავსნი ქაღინი მათთან დაბმულნი.

ურამანმა იგინი, ბანოვანნი მოიხმო თავისთან და ჩვენი უოგელნი იქ ჰურობილნი, მათ ურამანს დიდი ქება შესახეს და მის მეფნიერებას აქებდნენ. ურამანმა თვალი დააკვირვა ნახა რომ ერთი ჰურობილთაგანი შარბ-შაჰას შვილ ხოსროვირს ჰგავდა, რომელიც უსწორო ფაღეგანი იყო, რომელიც ურამანს შეედრებოდა, შემდეგ ბაჰმან-ასფარელი ნახა. რა ესენი ურამანმა ნახა, ერთი მწარეთ ამოიხრა და დაძახა: „გაი შენ

ჩემი სიხარული ძმაო ხოსროვირ, ეგ რა ამბავია შენს თავსა? სარ-
ფიხრამანმაც თავ-პირში შემოიკრა და მწარეთ ამოიხსრა, მეორეს შეხე-
და ნახა რომ თვისი ბიძის ქალი, სარჯანისა, გულჩინი იყო და მეორე,
გურგან-ბელად-ქამანის ქალი გულრუხი იყო. მესამე ქეთან-შაჰას ქალი,
სურხარავარდ, მეოთხე, გვა-შაჰის ქალი ფარხუ-შაჰადი იყო. სარფიხრამ-
ანმა იმათ ხელები დაუსხნა, ისე დასკებულ იყვნენ რომ ჰერობილობისა-
გან აღარც ერთს გონება აღარა ჰქონდათ, დაბნედილნი იყვნენ. რა ესენი
ამ გვარად იხილა, უარამანმა მრავალი იტირა. შაჰვალ-შაჰამ და ზორამ-
შაჰამ ჰკითხეს, ფაღვეანო ესენი ვინ არიანო? უარამანმა უბასუსა: „ფე-
რიათ ხელმწიფევე, მაშინ რომ შეიღი ფერია გამოგებ ზაფხათ ჩემს წასა-
ვენად თქვენთან, მე თქვენთან წამოველ ესენი უშანგ-შაჰასთან გაუშვი და
ახლა აქ ვხედავ ამათ, არ ვიცი რა ამბავიაო“. ამათ ლაშარაკში ჰერო-
ბილინც გონებას მოეგნენ. როდესაც ხოსროვირმა თავისი თავი გან-
თავისუფლებული იგრძნო, ურთი დაუტოლო და ლაშარაკის ხმა გაიგონა,
მაგრამ ვერ გაარჩივა სისუსტისაგან. მაშინ ხოსროვირმა ერთი ასეთი
ამოიხსრა რომ, იმ საზურობილეში, იმ ოხვრის ხმისაგან სულ რევეა და-
იწყო, და თქვა: „ვაჰ, ჩემ ფაღვეანობას რომ ჩემი საწადელი, მეორეთ
მისვლამდის დამჩნაო“. ძმაო უარამან, ნეტავი შენი მშვენიერი სახის
ხილვა კიდევ შედიხარება თუ არაო. ან ეს ჩემი მწუხარება იცოდე შენ,
რომ ამ ჩემ ტანჯვისთვის თავი დასდვა და მე აქედამ დამიხსნა, მე ხომ
ვიცი შენგან ჩემი სიუფარული, ვგონებ შენ ჩემის გულისთვის შენს თავს
განსაცდელში მისაცემად არ დაზოგავდიო. ესე სთქვა და ატირდა, და
თვალთაგან მარგალიტის მსკავსი ცრემლები გადმოუარა, მაგრამ ჯადოს
გრძნობისაგან თვალები დამდგარი ჰქონდა და თვალთ ვერასა ჰხედავდა.
როდესაც უარამანი და სხვანი, საზურობილეში შევიდნენ, იქ ჰერობილ-
თა ფაღანგსარ-ჯადო ეგონათ, ფაღანგსარს ისეთი ჩვეულება ჰქონდა რომ
ორ დღეში ერთხელ შევიდოდა და სატანჯველს მოუმატებდა. ჰერობილთა
ფაღვეანთა ახლაც ისე ეგონათ, რომ ჩვენის ტანჯვისთვის მოვარა. რა
გულჩინმა ესეთი მწუხარების ხმა გაიგონა ხოსროვირისაგან. გულსა
ცეცხლი მოედვა და მდუღარე ცრემლი გადმოუარა—და თქვა: „გულისა
ჩემისა სიხარული და თვალთა ჩემთა ნათელი, დიდის ხელმწიფის შვი-
ლო, უსწორო ფაღვეანო, ხოსროვირ! დიდი ბედნიერება იქნებოდა ჩემ-
თვის, რომ მე, შენის ჭირის სანაცვლო შეგქმნილიყავ და ანუ ესლაც
შევიქმნა, და მე შენი ეკეთი მწუხარების ხმა ურთო წარ შემესმოდას,
ან ეს წიუელი, კანის ხორცს არა სჭამს? რომ მომკლას და მოგჩე
ამოდენის შენის მწუხარების ხმის სმენისაგან“. რა „ხოსროვირმა გულ-

ჩინისაგან ესეთი სიტყვები გაიგონა, უნამეტნავათ ჭირი მთემატა და უთხრა: „საუფარულო გუღჩინი შენგან ეგეთი ლაპარაკი ჩემთვის უნამეტნავესი მწუხარებაა და სატანჯველია! ჩემი შვიება და ათასი სიხარული ის არის, რომ, შენ აქედამე განთავისუფლდე და ამ წყეულის საპურობილეში არ მეგულებოდეო“. რა ბაჭმანასთარელმა ესე მოისმინა, წარმოსთქვა: „ჭუი შენ წყეულო ფალანჯსარ ამდენი ჩვენის ტანჯვისთვის, როგორ არ შეგცნება და ან ეს ხელმწიფის შვიდი როგორ არ გებრალება? წყეულო! გიხვეწები, რაც მაცისთვის სატანჯველი გსურდეს, მაგის მაგივრად ჩვენა გვტანჯე, ხომ იცნ მაცას ხელმწიფენი როგორ ნებივრათ და სათუთობით ზრდიდნენ, რომ ვარდის კონასაც არ ესროდნენ რომ არ ეტყინოსო. სატანჯველი აკმარე, ან ხელმწიფის შვილობით შეიწყინარე ან საცოდაობით“. ესე სთქვა და გულთა და ღვიძლთა მწუხარების ხმა აღმოუტყვა.

როდესაც ესე ლაპარაკი უარამანმა მოისმინა, მიხვდა რომ ფალევანთა თვალები ჯადოსაგან დაუენებული ჭჭონით და თურმე ვეღარას ხელდადნენ. უარამანი ამ სიტყვების გამგონი დიდად შესწუხდა, ასე რომ სინჯობს ჯადო შერჩა, მსწრაფდ მივიდა, ფალევენებს ჯინჯილები დაუღწა, ხელები დაუხსნა, ხოსროვშირს ტირილით გარდაჭკოცნა, მკერდს მიიკრა უარამანმა, ხოსროვშირი და ესე უთხრა: მუჭლეილან-შაჰას შვილო, უმანგის ძმის წულო, ჩემო საკუთარო ძმაო, ხოსროვშირ, ნუ სჭმუნავ მე ვარ შენი ძმა უარამან უათილი სააბუირანიო, რა ხოსროვშირმა უარამანის ხმა იცნა მეტის სიამოვნებისაგან დიდხანს გაოცებული იყო. რა გონებოხ მოეგო გარდაეხვია და შუბლსა აკოცა, და უთხრა: ყოველთა სააბუირანთა უმადლესო და ყოველთა ფალევანთა მჯობო, ფალევანო უარამანი დიდის ამაღლებულის უმანგ-შაჰის და ჩემო საუფარულო ძმაო უარამანი ვაჭ, ჩემსა სინჯობს რომ თვალთა სინათლედ კი აღარა მაქვს რომ შენი უსწორო და მშენიერი სახე მაინც დავინახო და შენის ნახვით ჩემი თავი ვაცოცხო. რა ესე სახუკარი ტკბილი საუბარი ესმა უარამანს. ხოსროვშირისა: გუღჩინი დიდს მხიარულებას მიეცა და ჭკითხა: მაღლის ხელმწიფის შვილო ხოსროვშირ! ძლიერი ფალევანი და ჭკეუნისა შემაშინებელი, დევთა და ქაჯთა ამამწევეტი, ყოვლისა სააბუირანის უმჯობესი სააბუირანი, უარამანი ეგ არისო! ხოსროვშირმა მიუგო ეს არისო? ეს ჩვენთვის უნამეტნავესი ცუცხლი არის, რომ თვალები რატომ არ გვაქვს რომ ამისი მშენიერი სახე დავინახოთ. რა სხვათა სძასალართა და ფალევანთა, საპურობილესა შინა მუთფთა, უარამანის იქ ყოფნა შეიტყეს, მეტის სიხარულისაგან უცნობო შეიქმნენ, ჰირს ხან ფერი ეფუჯებოდათ და ხან მზის მსგავსად გაუბრწყინდებოდათ, გონებას ვერ მო-

ეგნენ თუ რა უნდა ექმნათ, ღონესა რასმეს ეძებდნენ რომ უარმანთან მისუღიევენ და მუხლს მოხვეოდნენ, მაგრამ უსინათლობისაგან ვერ შეიძლეს. რა უარმანმა ესენი ესრეთ ნახა დიდად შეწუხდა, მობრუნდა განრისხებულმან ფაღანგსარს შეხედა და უთხრა: „ამ ფაღიევენებს თუაღებო აუხილეო თორემ ამის მზესა ვფიცავ რომ ცოცხალს არ ცაგვიშვებო“. ფაღანგსარმა მოახსენა, მე ეგ არ შემოძლიან, მაგათის თვალების ახილვა; ეგენი ინდოეთში რვეალი-ჯადოს დაუბრმავებიაო და ხელ შეკრული ხეშთან გამოცხავნაო. — და ეგრე შემოეთვალა, ესენი ასე შეინახე ვიდრე უშანგ-შაჰს სჯემეს ბოლოს მოუღებოთ. მერმე მოვბრუნდები და ჩემის ძმის აზრაილ-ჯადოს სისხლსაც მაკათვან ავიღებო. მე მხოლოდ ეს ვიფიო.

რა უარმანმა უშანგზედ ჯადოს მისვლა გაიგონა დიდსა მწუხარებას მიეცა და თავისა ლაშქარში წასვლას დაეშურვა და სწრაფად მივიდა ხოსროვირის ხელი დაუჭირა და წამოიყვანა, საღვიბურამანმა, გუღჩინ და სხვათაც სხვა ფაღიევანთა ხელი მოჭკიდეს და გამოიყვანეს, მას ალაგას მოვიდნენ სადაც რომ უარმანს ის ორი ბერი დევი დაეხატა, ქვაბის გარეთ ტახტზედ დასხდნენ, უარმანმა ფაღანგსარი საშინელს ალაგს დაუენა. რა იმ ალაგსა შინა შეოფთა მხეტთა, ნადირთა, მფრინველთა, ფაღანგსარი ხელ-შეკრული იხილეს. საკვირველი და საშინელი ხმები აღმოუტევეს ფრინველთა თუ ზირუტუფთა. ასე რომ შეორეთ მოსვლას ემოცხავსებოდა მათი ხმიანობა, გამგონეთათვის საზაროთ კმა იყო. შეიკრიბნენ სულ ერთად და ქვაბის კარზედ მივიდნენ და ყოფლის მხრიდაჲ ფაღანგსარს შემოუტივეს: ჯადოს მანქანებით ზოგნი ღომად იყვნენ კარდაქცეულნი, ზოგნი ვეფხვათ, ზოგნი ფრინველად, ზოგნი ბაბრად, ზოგნი სპილოთ, ზოგნი მგლად, ზოგნი ჭვირანად. რა უარმანმა და სხვათა მათგან ფაღანგსარზე შემოტევება იხილეს დიდად გაუკვირდათ და შეატეეს რომ ესენი ჯადოსაგან იყვნენ სხვა სახეზედ შეცვლილნი.

აქ უარმანისაგან ფაღანგსარ-ჯადოს სიკვდილი, ხოსროვირისა, გუღჩინისა და სხვათა ფაღანგანთა თვალების ახილვა.

ყარმანმა ფაღანგსარს უბძანა: „ფაღანგსარ ესენი ისევ თავის სახელ შესცვალეო; და ჩემის ძმის ხოსროვირის მზემა, მშვიდობით გამოუფებო“. ფაღანგსარმა მოახსენა: მე ეგენი არ გარდამიცვლია თავის სახიდაშაო, რაც გნებაჲს ის ადასრულეო. რა უარმანმა ფაღანგსარისაგან ესეთი პასუხი მოისმინა; — განრისხდა და ხმალსა ხელი მოიკრა, შემოჭკრა და შუა ცაჭკვეთა. ერთი საშინელად დაიჭყვრიალა და სული ეშმაკს მიაბა.

რა ჩახევიანი იქით ღაეცა და ჩახევიანი აქეთ — იგი გრძნეული მოკვდა. რაც ჯადოთ გარდაქცეულნი სხვა და სხვა სახეთ იყვნენ უოველნი თავთავის სახედ შეიცვალნენ. ზოგნი კაცად, ზოგნი დედაკაცად, ზოგნი ფერად, სწრაფად მივიდნენ და უარამანს ფერხთ მოქებნენ, მერმე შაჰბალ-შაჰას თავუბანი სცეს, შაკრამ ხოსროფშირსა და გულჩინს ერანთა და თურანთა სპასალართა და ფაღვეანთა, თვალები ისევ უსინათლო დარჩათ.

ერთ ჟამად, ზუღუშთაში (გიორდაშის მთაში), უარამანი რომ სამ ჯადოს დაებრძალებინა, შვიდი თვე უსინათლო ევლო, მრავალჯერ მოენდომებინათ ღვეებს უარამანის სიკვდილი მაგრამ უარამანის ხმაღს სახელად თიღი-უამყამი ერქვა და იმ თიღი-უამყამის ძალით ახლოს ვერ მისდგომოდნენ. ამ ჟამად ფერაიების ხელმწიფის ქალი, უარამანის არშიუი შექმნილიყო. უარამანის ჯადოთი დაბრძალება გაეკონა, უმულ-ჭათის სულთნის აზღანუზის ქალს, უმან ფერიას ჟამი ღაეცვა და მათგანი ერთი ჯადო მოეკლა და მისი სისხლი უარამანის თვალებზე წაესვა და თვალები ახილვებოდა, ამ ჟამად ის მოაგონდა.

უარამანმა ფაღანგსარის სისხლი თვალებზედ წაუსვა და ღვთის მოწაღებით და უარამანის მეტადინეობით ორნივეს თვალები ახილათ და უარამანის სახე დაინახეს. მხარულად მადლობელი მივიდნენ და უარამანს მკერდსა გარდაეხვივნენ. უარამანი და ხოსროფშირი დიდხანს ერთმანერთს ესაუფარდნენ. მერე გულჩინს, გულრუხს და სურხარავს და სხვათა სპასალართა და ფაღვეანთაც თვალებზედ მოუსვეს და ყველას თვალები ახილათ, მივიდნენ და უარამანს ისინიც ფეხთ მოეხვივნენ, შემდეგ უშანგ-შაჰის ცოლს დილაფრუხს თავუბანი სცეს. შემდეგ უარამანმა იმ ფაღვეანთა თავიანთ გარდასავალი ჰკითხა: იმათ უარამანს მოახსენეს, მერე ფერიას ქალები მოვიდნენ შაჰბალ-შაჰას თავუბანი სცეს: მერე უარამანმა ხოსროფშირს ჰკითხა: თქვენი აქ ტუსადობის მიზეზი რა არის? ხოსროფშირმა თავიდან ბოლომდის ყველა თვითვეულად მოახსენა. რა უარამანმა ხოსროფშირისაგან უშანგ-შაჰზედ ოჭუალი-ჯადოს მისვლა გაიკონა, მეტის მწუხარებისაგან ასეთი მრისხანის სახით შეიცვალა რომ, იქ მეოფთა კაცთა თუ ღვეთა, მისის სახის შეხედვას ვერ გაუძლეს, უარამანმა თვისი შემოფაიბარი მოითხოვა უშანგ-შაჰას ცოლი დილაფრუხ შემოფაიბარზედ შესვა და თვითონ ჯაჭვის კალთები წელთა ჩაიკრცა და გამოუძღვა თვისის ამხანაგებით, მიუთის ზღვის ზირის-პირ წამოვიდნენ, სამი დღე იარეს, მეოთხეს დღეს ერთ ალაკს ჩამოხდნენ, უარამანმა სულ ერთად შემოკრება და ჰკითხა: ესენი სადაურნი არიან? მოახსენეს; ესენი სულ კრანელნი და თურანელნი არიანო, მერმე ფერაიებს თვალი გარდაავლო,

და ერთი ფერის დაინახა, თვალად მშვენიერი და ტანად ახოვანი. ბძანა: მისი მოყვანა, მოიყვანეს, შეხედა ფაღვეანმა იცნა რომ ინდოეთიდან ბა-
ღიანობაში თვისი მომეყვანი ჰქირან-ფერია იყო. ფაღვეანმა მოიკითხა და
უბძანა: ჰქირან შენ აქ რას იქო? ფერიამ მოახსენა: სააბუიროანო იმ უა-
მაღ რომ თქვენთან ბაღიანობაში გახედი, იქილამ რომ გამოგბრუნდი,
ფაღანგსარ-ჯადოს შემოვეყარე, იმან ჯადოთი დამიჭირა და დამატუსადაო;
რაც თქვენ გაგურივართ, მას აქეთ იმ წუეუფს ტანჯვანში ვუვანდიო. ახლა
მადლობა დმერთსა, სააბუიროანო რომ თქვენის მიზეზით იმ წუეუფის
ხელისაგან დავიხსენო, მეკე უარამანმა უბრძანა: მსწრაფელ წადი უათვის
მთის კარისაკენ და ჩვენ ლაშქარში შიდი, ჩვენ ფაღანებს უთხარი, ცხე-
ნები მოახსით თქო, ამ ფაღანებისათვის, მაგრამ გაუთუთხილდი საჭმანსა და
გარდანქეშანსა; უეცრად არ შეეყარო, თორემ მოგკლავენ, იქნება ვერ გინონ
რომ მიხვიდე, უწინვე აცნობე შენი თავი. ჰქირან-ფერიამ თავი დაუკრა, ფრთა-
ფრთას შემოჰკრა და ერთ წამზედ ქუი-უათვის მთის ახლოს მივიდა, ნახა რომ
კარს წინ დიას უცხო მშვენიერი მინდორი იყო. მაგრამ მინდორი სრუ-
ლიად ჯარით სავსე იყო და რამან-შაჰას სახელმწიფო სადგომზედ კარა-
ვი დაეღკათ: დიდებულნი შემოეყარათ და მუნ ბძანდებოდნენ, ამ მოთხრო-
ბაში და ლაშარაკში იუენენ. დღეს ჩვიდმეტი დღეა უარამან-უათილის წას-
ვლაო. რა ამ ლაშარაკში და შექცევანში იუენენ, ნახეს რომ დასავლეთის
მხრიდამ, ეფვარების მსგავსად, მსწრაფლად მომავალი ფერია, ფრთა-
ფრთაზე ცემით გუფოვნათ მოვა, ვინც იხილა დიდად გაჰკვირდნენ, ესრეთ
ჩქარათ მომავლობდა რომ თვითო ფრთის მოქნევანზედ თვითო ალაჟს
გამოიფლიდა იმის ფრთის ცემის ხმამ ძლიერ დიდად გააკვირვა—თქვეს:
უთუოდ მომავალი ფაღანგსარ-ჯადოაო. მაშინვე საჭმანმა, თვისი ოთხმოც
ლოტრიანი ალმანის ბასრი ნაჯახი აიღო და მადლა შეფრინდა ჰქირან-
ფერიას მიმართა, რა ჰქირანმა საჭმანი იცნა, ესრეთ შეშინდა რომ, უო-
ველი ძარღვიდამ სისხლმა წვეთა დაუწყო. რა საჭმანმა შეხედა იცნა რომ
ჯინისტნიდამ უარამან ქუი-ბაბუთს მიმეყვანი ჰქირან-ფერია იყო, ჩემი
ტუსაღობიდამ მოჩენის მიზეზი ეს არისო. რა ერთმანერთი გაიციეს
მივიდნენ და ერთმანერთს გარდაეხვივნენ, დიდხანს ესაუვარდნენ ჰქერში
ერთმანერთი მოიკითხეს სიუვარულით, საჭმანმა ჰკითხა: „ძმაო, საილამ
მოხვალ და ან სად მიხვალაო?“ ჰქირანმა უთხრა, მახრობელი ვარ ჯარ-
ში ჩავიდეთ და იქ მოგახსენებო. მაშინვე ჰქერიდამ ლაშქარში ჩამოხტ-
ნენ, მოვიდნენ ხელმწიფის კარზედ. რა გარდანქეშანმა, უათრანმა, ბარამ-
ჯობილმა, რაჭინდმა.— ჰქირან-ფერია დაინახეს, წინ მიეკებნენ და მიესალმ-
ნენ, ჰქირან-ფერიამ, რაჭინდ-შაჰას თავიანი სტა და უარამანის ამბავი მო-

ახსენა: რა ურამანის სახელი გაიგეს, მაშინვე დაშქარი საყვარლის სულთანს ჭეშანი-შაჰას მიაბარეს და სხვანი ოცდა-ოთხი სულთანი, ორმოცი ათასი კაცი დიდის გამოჩენით, წრასი მძიმეთ მართული და შეკავებული მარტოაქა გაუგზავნეს, ფაღვენებმა და ხელმწიფეებმა ჭეირონ-ფერია წინ წაიმძღვარეს და ურამანისაკენ წავიდნენ.

აქ ურამანისა თავის ჯართა, ხელმწიფეთა და ფაღვენებთა, ერთად შეურა, და სინარული.

მ უამად ურამანთან მიაწივეს, ურამანი ერთ ხის ძირს კაი მწვანესა, უცხო ვეგვილიანს ალაკს ბრძანდებოდა ჩამომხდარი და ვეღანი შეეჭვებოდნენ მასთან მეოფნი, რა საჭმანი დაინახეს, დიდად შეშინდნენ და ურამანისაკენ შეიწივნენ, ურამანთან მეოფნი ხელმწიფენი თუ ასუღნი, უოვეღნი დაოცდნენ და კითხვა შექმნეს, რა ამბავიაო?! ვიდრე ამ სიტყვას დაასრულებდნენ, საჭმანი მსწრაფად მოიჭრა, ურამანს მძიმედ თავი დაუკრა და ხელსა აკოცა, შემდეგ ვეღანი მოვიდნენ, რაჰინდი, ანუბუნ-ნარა, — უოვეღნი მოვიდნენ ვინცა ვინ იუვნენ მიესალმნენ ურამანს, შემდეგ გარდანქეშანი, ყათრანი და ბარამჯიბილი, მოვიდნენ და ტკბილად მიესალმნენ, რაღა კრძალდ მოგახსენოთ, ოცდა ოთხი ათასი სულთანი, ორმოცი ათასი დევი და ფერია, მოვიდნენ ურამანს თავი დაუკრეს ქება შეასხეს და ხელმოჭდვით ურამანს თავს დაადგნენ. რა უათრანმა, ბარამჯიბილმა, გარდანქეშანმა, დილაფრუსს შეხედეს, მერმე შარიბ-შაჰას შვილ ხოსროვირს და იმასთან ბაჰმან-ასფარელს, ზორაბ სისტნელს და ზოაქანოვჯოზანს, უოვეღნი უშანგ-შაჰის პირველნი ფაღვენანი, იქ იხილეს; და დიდად გაოცდნენ, მივიდნენ და ტკბილათ მიესალმნენ, შემდეგ ხელმწიფის ცოლს დილაფრუსს, მძიმედ თავი დაუკრეს. რა ერთმანერთის აღერსსა მოჩნენ, ურამანმა აურა ბრძანა; უოვეღნი ფერიანი ცხენთა შესიდნენ და უათვის მთისაკენ გამოემართნენ. გზა და გზა ფაღვენები ერთმანერთს თავიანთ თავის გარდასავალს უამბობდნენ. და ერთმანერთის ძმობით მოვიდნენ საცა რომ ურამანს ელოდებოდნენ დაშქარნი, უათვის მთასთან. რა უათვის მთასთან მდგომ დაშქარმა შეიტყო ურამანის მოსვლა, ვეღანი, თუ ფერიანი თუ დევი თუ ჯინნი, წესისამებრ გაეწივნენ, ურამანის ზატავის საცემად, წესისამებრ დასტა-დასტად დადგნენ და საფი გასწიეს. რა ურანელთა ფაღვენთა ესე ოდენი უცხო დაშქარი იხილეს, დიდად გაოცებულნი დმერთს მადლობა შესწირეს, რომ ერთის ფაღვენისათვის ესე ოდენი დევი და ფერიანი დავიმოწილებოდა. დაშქრის სიმრავლეს გა-

ტყელები უფურცლები. როდესაც შვიდნი უფრები თავთავის ალაგს ჩამოხდნენ. უმანგ-შაჰის ცოლი დილაფურუხი და სხვანი ქალი, რამინის სადგომს მივიდნენ და დადგნენ, შემდეგ ურამანმა საჰმანს და გარდანქმანს უბრძანა: შვიდი ათასი დევით უმანგის ცოლსა და სხვათა ბანოვანთა უქეშიკეთ. მათაც იმ დამეს კარგად უქეშიკეს და არა ვენოთრა. რა დილა გათენდა და მზემან თვისი შარავანდები ბრწყინვალეობა ქვეყნასა მოჭოთინა, მაშინ ურამანმა ბრძანება გასცა, რომ სრულიად ლაშქარი ცხენთა და მარტო-რქათა ამხედრდნენ და ქუი-უაფის კარის შირ-ლა-შირ დადგნენ, ერთმანერთი სულ იმის ლაშარაკში იუენენ თუ ვნახოთ ურამან-უათილი უაფის მთელ კარს ასწევსო თუ არაო, უფრები ლაშქარი შეიკაზმა და ურამანიც თავის შემთავიბარს ამხედრდა, საჰმანი და გარდანქმანი გაუძღვნენ წინ, მარჯვნივ და მარცხნივ ერანელი და თურახელი სარდალნი სმასაღარნი და ფაღევანნი მისდევდნენ და უკან ბანოვანნი, აკრეთვე სხვა ლაშქარნი, წესიერათ დადგნენ და ქუი-უაფს უურება დაუწვეს. ამ უამად ურამანმა ხოსროვირს უთხრა: „ფაღევანო, მიდი და ის კარი აზიდეთ რომ—ამ ლაშქარმა გაიაროს. ხელთ უნდა გეჭიროს ვიდრე ესე აუარებელი ლაშქარი გაივლიდეს“. ხოსროვირმა მდაბლად თავი დაუკრა და მოახსენა: „ერთ ალაგს თქვენისთანა საბუიარანი რომ ბრძანდებოდეს, ჩვენგან ვით გეკადრებათ ამ გვარს ალაგს ფაღევნობა გაგებდით? მაგრამ თქვენს ბრძანებას ვემორჩილებიო“. თავი დაუკრა, მივიდა და რგოლებს ხელი გაუყარა, ესრეთ გამოზიდა რომ იმ მთამა და არემარემ მისი ძაღისაკან რეევა დაიწყო, ცოტა გაწედა რომ იმ კარის რამდენიმე კუთხე არ დაიქცა, მაგრამ კარი მაინც ვერ დასძრა, რა დევთა და ფერიათა. ხოსროვირსა ესეთი ფაღევნობა ნახეს და ძაღი; დიდად გაუკვირდათ. ერანელი ფაღევანნი ერთი მეორეს ეუბნებოდნენ, ერთი ესა რომ, ხოსროვირმა ვერ შეიძლო და ვერ ასწივარ, ჩვენ როგორღა უნდა აგვეწიარო. ხოსროვირმა გაჯავრებულად ერთი ისეთი მუშტი დაჭკრა იმ კარსა რომ, იმ მუშტის ძაღისაკან დიდრფანი გარები გასქდა და ძირს ჩამოვარდა, მაგრამ ხოსროვირსაც, ისეთი ძაღა დაადგა რომ ორსავე ცხვირის ნესტოდამ, სისხლი წავარდა, მობრუნდა ურამანს თავი დაუკრა და უთხრა: ამ კარის აწევა საბუიარანო, თქვენ გარდა სხვა ვერავის შეუძლიანო, ახლანება თქვენიაო, მობრძანდით ინებეთ ასწივეთო.

აქ უარმანის მომზადება, ქუი-უაფის კარის ასაწევად და
მრავალთა ჯართა მიკ გაკლა.

უარამანმა ბრძანა: „მაშ ამ კარს შორს-ხამოუტადეთო. თუ-
სის მხედრადამ ჩამოხტა, ჯაჭვის კალთები სარტუელში გაიმაგრა უმან-
შაჭის ცოლსა და სხვათა ხელმწიფეთა თავი დამკრა და ვაფის მთის
კარს მიმართა, ისეთის მშენებითა და მკისხანის ქცევით წავიდა რომ
იქ მუროფი დევი, თუ ფერაინი, არა მცირედ შეშინდნენ. ესრე თქვეს,
თუმცა შვიდ თავიანი ვეშაპი წინ დაუდგეს, ისე მკისხანედ მიმავლობს
რომ ისიც კი გერ გაუძლებსო. და გაშტერებით უეურებდნენ იმ კარს,
ვით ასწევსო, უარმანი მიადგა, ცალი ხელი ცალს რგოლს გაუყარა და
მუარე ხელი მუარე რგოლსა—და დმერთსა ესრედ ევედრებოდა: „შე-
მოძქედო, ცისა და ქვეუნისაო, ჩემისთანა მცირის მოწინააგან, ვით შე-
ძლება ესრეთის საზარო საქმის შეჭიდებაო. მე შენი მიწით შექმნილი
მონა ვარო, ჩემჯან შეუძლებელია თუ შენ არ შემეწიე. ამდენს უცხო ლაშ-
ქარში სახელფანი მამუროფო“. ესე თქვა და კარი-აზიდა, პირველ აწევას
მუხლამდის ამოიტანა. რა ის კარი ფაღვეანმა მიწას მოაშორა ისეთი სა-
შინელი ხმა გამოხდა რომ საზაროდ კმა იყო, ვინცა იგი ხმა გაიგონეს,
შეშინდნენ და უფრო შორს გაეცაღნენ. იმ მთაში რაც ნადირნი იყვნენ
თუ ფრინველნი, იმ ხმის შიშისაგან შორს გარდაიხვეწნენ და დიდრონი
მთები დაიგლიჯა და გარდმოსცვიფდა აქა-იქა. რა ესეთი შეძლება უარ-
მანისა ნახეს, იქ მუროფთა დმერთს მადლობა მისცეს, რომ ერთის კაც-
სათვის ესეთი შეძლება და ძალა მიგიციაო, ერთი მუარეს ეუბნებოდნენ.
ფაღვეანმა ვედარ შეიძლო მუხლიდამ ზევით აწევას და სირცხვილით ვე-
ღარც გაუშვია და ვედარც ზევით აუწევიაო. რა ესეთი განკიცხვასი იყვნენ
უარამანმა შეატოო, გარდანქეშანს, უთხრა: „მოდი უწინ შენ გაიარე ამ
კარშიაო, გარდანქეშანი დიდის მწუხარებით მივიდა და იმ კარში გავიდა
ნახა რომ ეს ვაება მთა გარდაბრუნებულა და ჭკერში დგას, დიდად შე-
შინდა და თქვა: „ვანჭ, თუ ფაღვეანმა ვედარ შეიძლოს შემავლება და ამ
კარმა მამკლასო“. უარამანმა შეატოო რომ გარდანქეშანი შეშინდა, დაცო-
ლა რომ პატარა წინ წარსდგა, უარამანმა იმის შესამინებლად დაიძახა:
„ვეღარ შევიძელ კარის აწევასო“. გარდანქეშანმა რა ესე გაიგონა, დიდად
შეშინებულნი უკანვე გამოიქცა. უარამანმა დიდად გაიციხა, და იგი კარი
ისეთი შეიქნია რომ თავსა შეიცილა და ორსავე ხელით დაიჭირა, ამ კა-
რის შეგდებაზედ ერთი ასეთი საშინელი ხმა გამოხდა, რომ ცისა და
ქვეუნის დაცემის ხმასა ჭკვანდა, ამ ვამად ქვეყანა ირუეოდა, ამ ხმის

გამგონეთ ღვეთა, თუ ფერიათა, ასე ეკონათ რამ უარამანმა იმ კარის და-
შერა ვეღარ შეიძლო და გააგლოგო, გარდანქეშანისთანა ათარი იქილამ
ასეთი გამოქცეული ნახეს, რომ თვითოს გარდახლტომაცედ ათს ფარანგს
გამოიფლიდა, ამან უფრო დარწმუნა; მაგრამ რა სწორეთ შეიტყეს, ნახეს
რომ საბოყიანს კარი თავს შეუცილებია და ხელის გულებზედ უძევს,
ამისნი მნახავნი კაცნი თუ ფერიანი დიდად გაჰკვირდნენ, და ევეჯამ ერთ
ხმით ქება შეასხეს, რა ხალხთაშორმა გარდანქეშანი გამოქცეული ნახს
მსწრაფლად მივიდა უარამანს თავი დაუკრა და იმ კარსა გავიდა; ჩახა რომ
ერთი ისეთი დიდი მინდორი იყო იქ, რომ თვალი ვერ გადასწვდებოდა, იმ
კარის პირის-პირ სამი მარმარილოს სვეტი იდგა, შემდეგ სარგისურამანი
გავიდა, შემდეგ უათრანი და ბრამჯიბილი და იმას უკან ქალები და ვინ-
ცა-ვინ სხვა ჯარი იუფნენ, უარამანს სამი დღე და ღამე ხელთ ეჭირა თა-
ვის გამოცდის გულისათვის და სახელთგნად გამოჩენისათვის, მკონია რომ
არა ფაღავანს არ შესძლებოდა ამ გვარი საქმე, შეიყარნენ, ფაღევანნი,
სხასაღარნი და დიდებულნი, მივიდნენ უარამანთან და მოახსენეს: „სახე-
ლოვანო ფაღევანო, ვედრება შეისმინე, ამდენი ხელმწიფიანი გეხვეწებით,
ან ესენი შეიბრალე და ან შენი თავიო, სახელათ და ფაღევანობათ ესეც
კმარაო, სამი დღე არის ამ საშინელს მთის ქვეშ უდგეხარ, მშვიერი და
მწუყრვალაო, მრავალი მტერი გეუავს ჯადოს მანქანისაო, ავის თვალისაგან
უნდა გეშინოდეს მოერიდე არ გეტყოს“ რა დიდად ევედრნენ უარამანმა
მათი ვედრება შეისმინა, და უთხრა: „ამ მთის სახელთგნად გამოცდალე-
თო, შორს დადექით, ამისთვის რომ ეს კარი ხელიდამ უნდა გაუმო და
თქვენ ზევიდამ ჩამოცვივნულმა მთებმა და გორებმა არა გაწეინოსთ რაო.
საჭმანმა ღაშქარი აჭყარა და შორს წასახა. უარამანმა ფაღევანებს უბრძანა:
„თქვენც უკან დასდექითო“, იმათ მოახსენეს: ფაღევანო ჩვენ რომ შორს
დადგომას გვიბრძანებ, შენ რაღას აპირებო. უარამანმა უთხრა: „თქვენ
შორს გამეცალენით და ჩემსას დიქრთი 'გარბიგებსო“. ამ ჟამად ისინი
შორს გაეცალნენ, უარამანმა ის კარი ხელიდამ მცირედ ძირს ჩამოხიდა,
შემდეგ რაც ღონე ჰქონდა ის კარი ძალიან ზევით შეაგლო და თვითონ
მსწრაფლად ფრინველივით თავის საჭურჭელით შორს გარდაუხლტა, ასე
რომ, ორმოცდა ექვსი ნაბიჯი, იმ ერთის გარდახლტომით შორს გას-
ცილდა იმ კარსა, რა იმ ჟამად, ის კარი შეკდებულნი ნახეს, ღვეთა,
ფერიათა, თუ ჯინთა და ადამიანთა გაუკვირდათ, ზევით შეკდებისაგან
ისეთი ხმა გამოხდა რომ ვითა ცა ქვეყანას დასცემოდა, ამ საზარელის
ხმისა მსმენელნი, სპილონი და მარტო-რქანი დაფთხნენ და გარდინგეწნენ,
მრავალთა ღვეთა და ფერიათა გული შიშით უთრთოდათ, სამსა დღესა და

დაშეს იგი მთა და შინდარი იძროდა, რა უკრამანი იმ კარმისკან გამო-
 სული ნახეს, შეფუთა და დიდებულთა დაჯდრეს და ქება შესახეს, მივიღ-
 ნენ და სხვად მარმარაილას სვეტი იყო ამართული, იქ ნახეს ერთი სხვა
 ვეითელი მარმარაილას სვეტი, რომელსაც სამოცდა თექვსმეტი მწერთა
 სიმაღლე ჰქონდა, თავი ოთხკუთხი მოყვანილი, ზედან სამის ხვადის
 დევის სახეები იყო გამოხატული, და აგრეთვე კაცთა სახეები იყო გა-
 მოხატული, და ამ ოთხსა სახეთა წერილი ჰქონდა, და იგი წერილი
 კარდაიკითხეს მკრამ ვერა ჰსცნეს თუ რა წერილი იყო, მოვიდნენ მე-
 რვე სვეტთან, იგი სვეტი მწვანე იყო მარმარაილასი, კაცის სახეთა
 გამოკვეთილი ჰქონდა, სიმაღლე სამოცდა მწერთა, ამაზედაც ეწერა იგი
 კი გარდმოიღეს, შემდეგ მესამე სვეტთან მივიდნენ რომელიც იყო შავ
 მარმარაილასი და ერთის დევის სახე გამოკვეთილი, მას ზედან ეწერა
 იგიცა გარდმოიღეს, მასუკან უკრამანმა სსჰმანს და რაინდ-ნარას უბრძა-
 ნა, ერთის სხვა მარმარაილას სვეტის მოტანა, ერთი მარმარაილას წი-
 თელი სვეტი მოიღეს, ხელფანთა კარკათ გათაღეს და რაოდენი სი-
 მაღლე და სიგანეც უნდოდა იმ კვარი გააკეთეს. უკრამანის მისვლა,
 დევთა და ფურათა ამოწვევტა, ჭინისტნის დაჭერა და ფალანგსარ-ჯა-
 დას სიკვდილი და ამ კარის აწევს, სამი დღე და დამე ხელთ დაჭერა.
 ესე ურვეულივე მასზედ დაწერეს და იგი სვეტი უკრამანმა თვისის ხე-
 ლით აშართა და მიწას დასო, შემდეგ ფალევიანი თავის ჯარში მოვიდა,
 მას დღეს რაჭინდისას და ბაჰმანთან განისვენა.

აქ უაფის მთიდაძე, უკრამანისა და სხვათა ჯარითა, დიდუ-
 ბელთა და მცირეთა, აურა და ერანისაკენ გამეზავრება.

მეორესა დღესასურველად დაემზადნენ, სსჰმანი ჯარს ეუბნებოდა:
 დღეოდან ადამიანთ ქვეყანაში მივაღთო, აიურანენ და სსჰმანი წინ წამო-
 უძღვა, ოთხი ტახტი დეგებმა ზურკთა შეიდეგეს, ჰქარში აღფრინდნენ და
 ინდოეთისაკენ სამი დღე და დამე იარეს, მივიდნენ იქ სცა ადამიანნი იმ-
 ურფებოდნენ. რა დილა გათენდა, სსჰმან ადამიანთ-მოხათესავე მოვიდა
 ფალევიანს თავი დაურა და მოახსენა: ეს მთები რომ ჰხანს, ამ მთებს
 შირაქით შენობაები არისო. რა ბანოვანთა იგი სიტუვა გაიკონეს დიდად
 მხარულება შეექმნათ, შეიდი დღე და დამე იარეს მის მთის ძირზედ და
 მივიდნენ, შეხედეს ერთი უცხო ქალაქი დაინახეს, დაიხ შორსა, უკრამანმა
 სსჰმანს უბრძანა: „ერთი კაცი მოიყვანეთ იქიდან, შევიტყოთ რა ქალაქია
 და ან ვისიაო“. მაშინვე სსჰმანი შეჰფრინდა ჰქარში და წავიდა იმ ქალა-

ქის სიახლოეს, ნახს ასი სახელმწიფო დროშა და ასი წველი ნაღარა, ასი ზთისი კაცი დსტა-დასტად მიდიან. ერთს დროშაზე ვეშაშის სახე იყო გამოხატული, იმ დროშას ქვეშ ერთი ოცდა თხუთმეტის მწერთის, სიმაღლის მქონელები კაცი, თეთრ-წვერა შავით მოსილი, ერთს უცხო მარტო-რქაზედ ზის, და ამასთან ერთი უმაწვილი ოცდა რვა მწერთის სიმაღლის მქონელები, თვალად ხოსროფშირის მსგავსი, ერთს უცხოს რაშ-ზედ იჯდა, მაგრამ ბერ-კაცსა და იმ უმაწვილს ესე ოდენი ცრემლი სდიოდათ რომ მიწოდონს მიეუთინებოდა. ხელმწიფურის უფოთი მიდიდობდნენ, ამა ლაშქართა იხილეს რომ, რიღამ რაღაც დრუბელის მსგავსი რამ დაეცა; საჭმანი ძირს ჩამოვიდა ცალი ხელი იმ ბერს კაცს მოაფლო და მეორე იმ უმაწვილსა, ორივე აღიტაცა და ჭკერში წაიღო. რა ლაშქართა ესე იხილეს. ესრეთ შავმა დრუბელმა ორნივე ხელმწიფური მოიტაცა და ჰკერში წაიწვანა, მისი მნახვანი ლაშქარნი დიდს შიშსა და მწუხარებას მიეცნენ და დიდად შეწუხებულნი მას ალაკს დადგნენ და იმ საკვირველებას უეუბოდნენ.

აქ საჭმანისაკან ბერი კაცისა და უმაწვილის მოტაცება ჯარდიამ და უარამანის წინაშე მიუვანა.

ამ უამად საჭმანმა მსწრაფლად იგი ბერი კაცი და უმარწვილი უარამანის ტახტის წინაშე მიასხა, რა იგი ბერი კაცი და უმარწვილი იხილეს, ხელმწიფობის ნიშანი ჭკონდათ, მაგრამ იმათი ვინაობა არ იცოდნენ. რა ისინი ცნობას მოვიდნენ, ოთხსავე კუთხეზედ მიიხედ-მოიხედეს ნახეს რომ, უოველ ტახტზედ თითო ხელმწიფე ზის და სახელმწიფო ქალები თავს ადგათ, თვითო ტახტი თვითოს დეგს ადგას ზურგზედ და თვითო დეგნი სამოცის მწერთის სიმაღლის მქონელები იყვნენ, ამ ტახტობას საშუალო, ერთი დიდი ტახტი დგას, მას ზედა ორნი ადამიანნი ხელმწიფეთ სხედან, მაგრამ ამათი ვინაობა ვერ სცნეს, მიიხედეს მარჯვნივ და მარცხნივ, ოქროსა და ვერცხლის სკამებზედ საშინელები ფაღვანნი ისხდნენ, ამათ უველას ზევით, ერთი ფაღვანი იჯდა ორმოცდა ცხრა მწერთის სიმაღლის მქონელები, რომლისა ჭვრეტას, ხუადნი დეგნი ვერ გაუძლებდნენ, წელთა ქეომარ-ხელმწიფის ქმარი ერტყა, ხელთაც იმისი ლახტი ეჭირა, რომელსაც ადამიანნი და დეგნი ემსახურებოდნენ, ამასთან ფარდა იყო გამოშული, თვალთა და მარკალიტით შემკული მას უკან ქაღინი ისხდნენ მშვენიერნი, მთვარისა მეჭურთრენი და მზისა მოკამათენი, ამა სმასალარის ქვეით უშანგ-შაჰას ფაღვანნი, უათრან და ბარამჯიბილი ისხდნენ, მარჯვნივ კერძო ერთი ფაღვანი იჯდა, ხან ხოსროფშირს ამგზავსებდა და ხან

სხვას. რა კარგით გაშინჯა იცნა რომ ხოსროვშირი იყო, და ამას წინ
გარდაჩქეშანი იდგა, და მნათობთა ქალთა საშუალო შვიდთა იუდიმთა დედო-
ფალთა, თავისის შვილის უშანგ ხელმწიფის მეუღლე, დილაფრუზ იჭდა.
რა მოხუცებულმან კაცმან ესენი იხილა, დიდსა განკვირვებას მიეცა და ზე
ადგომა ინება, ვინემ ადგებოდა გარდაჩქეშანი სწრაფად მივიდა და ფეხსა
მოეხვია, ხოსროვშირმა მამინ იცნა იგი მოხუცებული კაცი თვისი შავა იყო.
მსწრაფლად ზე აღზდგა, უათრანიც, ზოაქ-ნოვჯუზანიც ზე ადგა ყველანი
ფეხს მოეხვივნენ. რა უარამანმა ესე ნახა და იმისი ვინაობა შეიტყო დი-
დად გაჭკვირდა, აგრეთვე დილაფრუზიც მივიდა და მკერდს მოეხვია, შემ-
დეგ მოხუცებულმან არდევან-შაჰას უთხრა: „თვალთა ჩემო ნათელი, მოდი
ხოსროვშირსა დედა-შენსა და ამ ბანოვანთა დედოფალს დილაფრუზს მიე-
სალმეო“. რა მან უმაწვილმა არდევან-შაჰამ დედა თვისი იცნა მსწრაფლად
მივიდა და ფეხსა მოეხვია, რა დედამაც ძე თვისი ნახა, მეტის სიხარუ-
ლისაგან უცნობო იქმნა. ერთი ჟამი ცნობა მიხდილა იდგა, შემდეგ ფალა-
ვანმა იკითხა იმ ბერი კაცის ვინაობა, მამინ გარდაჩქეშანმა მოახსენა: ეს
არის შვიდთა იუდიმთა მშერობილსა უშანგ-ხელმწიფის მამა მუჭლეილან-
შაჰა. რა უარამანმა ესე სცნა სწრაფლად ზე აღზდგა მივიდა თავუპანი
სცა და ხელსა აკოცა, მუჭლეილან-შაჰა უარამანის სიმაღლეშ და მკერდის
სიბტრეშ, დიდად გააკვირვა და დიდად მოიწონა, იმიტომ რომ იმას კარდა
სხვა კაცი იმისთანა არ ენახა, მობრუნდა ხოსროვშირს და უთხრა: ეს
სწორი უპყარი ფალევანი ვინ არისო—და ან სახელად რა ეწოდებაო? ხოს-
როვშირმა მოახსენა: ხელმწიფეო უარამან-უათლი რომ მოგეხსენებათ ეს
არისო, რომელსა აღმოსავლეთი დასავლეთამდინ, კაცთა ნათესავნი, დევნი.
ქაჯნი და ფერკიანი, ამას ომს ვერ გაუსწორებენო—და უათის მთაში საშო-
ნელი ბრძოლა კარდაუხდია და გამარჯვებაც უოჯელთვის ამას დარჩენია.
მუჭლეილანი მისსა იმ გვარ ფალევენობას გაჭკვირდა, მობრუნდა და ტკბი-
ლად მოიკითხა ჭინისტნის, ზულმუსტნის, გულესტამ-ბადიკრამის, დევნი
და ხელმწიფენი რიცხვით ოცდა-ათნი ტახტიდამ გადმოვიდნენ მივიდნენ
და მუჭლეილან-შაჰას თავუპანი ჰსცეს მიესალმნენ ტკბილად მოიკითხეს,
მერმე მანცა გარდაჩქეშანს უბრძანა: შენ აქ რას იქო, ან ხოსროვშირი და
ან ზოაქ-ნოვჯუზანი, ანუ კრანის ფალევენები და ანუ დილაფრუზ დედოფ-
ლიო, აქ რას აკეთებენო? ეს რა ამბავია შემატყობინეო—და ან ამ საშო-
შარ დევებთან რომ მოგზაურობთ არ იშიშვითო? გარდაჩქეშანი მოჭეუა
ამბავის თხრობასა, რა ინდოეთილამ წამოსულიყვნენ, იმ ჟამილამ ვიდრე ამ
ჟამამდე, უოჯელივე მოახსენა, შემდეგ მუჭლეილან-შაჰას მოახსენა: თქვინი
აქ მოსვლის მიზეზი რა არისო? ხელმწიფემან ბრძანა: იმ ჟამად რომ უ-

რამიჯინი და ოპუალი-ჭადო ინდოეთს დაეცნენ, უმანგა და იმისი სმასალარნი დაეძაბუნებინათ, ეს შარობ-შაპას შეეტეო რამ უმანგ-შაპას. ამ ცოტას ხანში დიდი განსაცდელი გარდახდებოდა, მაგრამ შიშით უმანგ-შაპასთვის ვერ გამოეცხადებინა, შემდეგ სტროლასის მეტეორებით ეცნა რამ ჩრდილოეთიდან და დეშტი-უიფხალიდან უმანგს ეშველება. რამეო, მოეფიქრებინა და ეთქვა, იმ შრისაკენ მამიჩემის მეტი მუჰლეილან-შაპასე უდიდესი ხელმწიფე არავინ არისო. თუ მოგვეშველება ისევე ისაო. მაშინვე ერთი წიგნი მოეწერა ჩემთან, რა ის წიგნი მივიღე მრავალი ვიტირე, ამიტომ რომ სამოცდა სამ წელიწადი შესრულდა რაც თალი-ჭამზედ წასულიყო, მას აქეთ არც უმანგ-შაპა და არც შარობ-შაპა მენახა, ის გამოგზავნილი წიგნი ჩემმა დიდებულებმა ჩემსა წინაშე წაბოთხეს, როდესაც უმანგისა ესეთი ამბავი შესმა, დიდად შევწუხდი და ჭომაფით ბრღვინვა დავიწეე, მაშინვე ბრძანება გავეცი რომ მცირენი და დიდებულნი ჩემთან შეერიდოვნენ, მსწრაფლ დაშქარი შევეარე, რიცხვით ახი ათასი კაცი და გამოვემგზავრე, წამოველ და ჩინეთის სამზღვარს მოვედი, მაშინ მუხისავით საჰმანი დაგვეცა მოგვიტაცა და აქ მოგვიყვანა, რა მუჰლეილან-შაპამ ესე დაასრულა, ურამანმა მაშინვე აურა ბრძანა.

აქ უარამანისავან, დეშტი-უიფხალის ქალაქში წასულა.

ღმ უამად დეშტი-უიფხალეთა იხილეს, ჰაერიდამ დაშქარმა დენა დაიწყო ერთ ალაგს, მრავალი უცხო და უცხო კარავანი დადგეს, სალაფარდები შემოაფლეს, ოცდა ოთხმა სახელმწიფომ უცხო ფარჩის კარვები და უცხო სალაფარდები შემოარტყეს, მაგრამ როდესაც იმ ქვეყნის კაცთა არაწეინესრა, იმაზედ დიდად გაჰკვირდნენ, ურამანმა საჰმანს და გარდანქეშანს უბრძანა: „მიდით სეფი-ბანოს მოახსენეთ რამ ამ დევთა და ფერიათაგან ნურა ეფიქრებათრა ჩვენის დაშქრისა. მუჰლეილან-შაპას ამბავიც მოახსენეთო, რამ ხათროჯამი შეიქმნასო და ჩვენი ამბავიც უველო, ჩვენს მაგოერათაც დიდი მოკითხვა“. საჰმანი და გარდანქეშანი მაშინვე მივიდნენ იმათ დაშქარში. რა იმათ დაშქარმა იხილეს საჰმანი და გარდანქეშანი მაშინვე მოახსენეს დიდებულთა, ერთმა დევმა, ერთი აღამიანი მოიყვანაო და ჩვენს ქალაქში უშიშრად დაიფლიანო და სეფი-ბანოს კარს მიმართესო, როდესაც საჰმანი დაინახეს, დიდად შეშინებულნი დასტა-დასტად გაიქცნენ. რა გარდანქეშანმა მათი გაქცევა ნახა, დაუძახა, დეშტი-უიფხალელო ნუ გეშინიანთ, ჩვენ მტერნი არა ვართო, უმანგ-შაპას მონანი ვართო, სეფი-ბანოსთან მოვალთ მახარობლათაო. დეშტი-უიფხალელო

დიდათ გაჭკვირდნენ, ამათ ღეშტი-უთფხადის ენა რა იცისო, ერთმანეთს
 ჟგითხებოდნენ. თვალი დააკვირვეს კარგათ და იცნეს, ჩაბუქ-აიარის შვი-
 ლი გარდანქეშანი იყო. მაშინვე სუფი-ბანოს მოხსენდა რომ თქვენი შვი-
 ლის აიარი გარდანქეშანი არისო. რა სუფი-ბანომ გარდანქეშანის მისუ-
 ლა შეიტკ, დიდათ გამხიარულდა, მაშინ გარდანქეშანის მამა, ჩაბუქ-აი-
 არი იქ ახლდა, მაშინვე ზე აღზღვა და კარს გამოვიდა, მაგრამ ძლიერ
 დაბრკებულყო, ისეთი სიარულით და უაფა-ქცევით მიეკება შვილსა რომ
 კაცს ეკონებოდა ოცდა ხუთის წლისა არისო, უველანი გაჭკვირდნენ იმის
 ამ გვარ სიმხესა. რა გარდანქეშანმა თვისი მამა დაინახა, მიეკება წინ და
 თაყვანი სცა, ხელსა აკოცა, ჩაბუქ-აიარი მოეხვია ორსავე თვალებში აკო-
 ცა და ერთმანეთს დიდათ ესაუფარლნენ, შემდეგ ღეშტი-უთფხადის დი-
 დებულნი და ფაღვანნი მოვიდნენ და გარდანქეშანს მიესალმნენ და გარ-
 დანქეშანი სუფი-ბანოსთან მოიუფანეს, გარდანქეშანმა ნახა რომ სუფი-ბა-
 ნო ძლიერ მოხუცებულყო და შავთ იყო შემოსილი, გარდანქეშანმა
 აკითხა იმის შავით მოსილობის მიზეზი, — და იმანაც უთხრა თავის შა-
 ვით მოსილობის მიზეზი: — ჩვენ ამბავი მოგვივიდა უშანგ-შაჰა ოჭუაღი-
 ჯადოს დაუჭურია და ძელზედ ჩამოუკიდნიაო. გარდანქეშანი თავ-პირ ცე-
 შით მივიდა სუფი-ბანოს კალთასა აკოცა და სუფი-ბანომ გარდანქეშანი
 ტკბილად მოაკითხა და უთხრა: „საკვირველი განსაცდელი და უბედურე-
 ბა შეგვემთხვა, ახლა გზაზე რომ მოვიდოდით იმ მომავლობაში სხვა
 უბედურება დაგვემართა, არღევან-შაჰა და მუჰლეილან-შაჰა ერთმა შავმა
 ღრუბელმა მოიტაცა“. გარდანქეშანმა სიტუვის თქმა აღარ დააცადა და
 მოახსენა, უოველთა ბანოვანთა, დედოფლო, ნუ იჭმუნვით ისინი ამ
 ცოტას ხანში მოვლენო და იმათი ამბავი უოველივე მოახსენა, ლაშარაკი
 რომ დაასრულა, ნახეს რომ ჰქერიდამ ოცდა ოთხი ხელმწიფე ოცდა ოთ-
 ხის ტახტით სუფი-ბანოსს მოვიდნენ და ჩამოხდნენ, იმ ლაშარაკში ვინ-
 ცა-ვინ ბანოვანნი იუვნენ შევიდნენ, სუფი-ბანოს თავი დაუკრეს, ზე აღზღ-
 ვა და სუფი-ბანო წინ მიეკება, დიდათურუს სსუფარლათ მიესალმა და
 სხვანი ბანოვანნი მდაბლად მოაკითხა; და თავის ალაგას დასხდნენ, რა
 თვალი გადავლო და ხოსროფშირი დაინახა, მეტის სიხარულისგან უტ-
 ნობო შეიქნა. ხოსროფშირი მივიდა და ხელსა აკოცა, სუფი-ბანო გა-
 დაეხვია დიდხანს გარდახეულები იუვნენ და სიამოვნებისგან სუფი-ბა-
 ნომ მრავალი იტორა, შემდეგ უათრანი, ბარამჯობილი, შევიდნენ სუფი-
 ბანოს თაყვანი სცეს, შემდეგ არღამირ-შაჰა და მუჰლეილან-შაჰა, იმის-
 თან უარამანი, რაჰინდა, ბაჰმან-შაჰა, ზოაქ-ნოფუშანი, ბაჰმან ასთარელი,
 ზოკაბ-სისტანი, ამას გარდა ოცდა ოთხი დეკთა და ფერიათა ხელმწი-

ფენი შევიდნენ და თავუანი სტეს. რა სეფი-ბანამ აშოღენა უცხო ქვეყნის ხელმწიფოები ნახა, საფიქრებელსა ჩავარდა და შეშინდა, — გაოცებული უყურებდა. შემდეგ უარამანს დაატყუარდა და დიდხანს თვალი ვერ მოაშორა, იმის გშირულ შეხედულობას. ხოსროფშირი წინ წარსდგა და უარამანი გააცნო, სეფი-ბანო ფეხზე წარმოუდგა, უარამანიც ტახტ წინ წარსდგა და მდაბლად თავი დაუკრა, სეფი-ბანომ ხელი ჩამოართვა და მოიკითხა და სხვა უოველმა იქ მოფიქრა თვალებზეც თავი დაუკრეს და მოიკითხეს. შემდეგ სეფი-ბანომ ბრძანა: სათაფლანო მურასა ტახტები დადგითო მარჯვნივ და მარცხნივ. რა ტახტები გამართეს მსახურთა, უველანი თავ-თავის ალაგას დასხდნენ, სეფი-ბანომ სუფურის მოღება ბრძანა და მეფლისი გამართა, როგორც მათ შეეფერებოდათ, მცირეს ხანს შეეჭტნენ, შემდეგ უარამანმა უშანგის ამბავი იკითხა. სეფი-ბანომ უოველივე მოახსენა, რაც უშანგ-შაჰს, ოჭყალი-ჯადოსანს განსაცდელი მისდგომოდა. რა უარამანმა უოველივე დაწვილილებით მოისმინა, მთვრალს ვეშაპივით არ იცოდა თუ რას იქმოდა, ხან მარჯვნივ მიიხედავდა და ხან მარცხნივ, კაცს ეგონებოდა რამეს ეძებდა და ჯავრით ფშვინავდა. მერვე უეცრად ასეთი შესძახა რომ თორმეტს ალაჯამდე, ოთხსავ მხრის მიწამ რუფა დაიწყო, თვლები მეტის მრისხანებით, ცეცხლის მსგავსად შეეცვალა, ამ ხმის სე ნით დეგნი, ფერიანი, ჭინნი თუ ადამიანი, ერთმანერთს ეცნენ და უცნობო შეიჭმნენ. რა გონებას მოგენენ შეხედეს უარამანს და ნახეს რომ ძლიერ განრისხებულ იყო და ძლიერ მრისხანე სახე დასდებოდა, იმ გვარ განრისხებული არასოდეს არ ენახათ უარამანი. სეფი-ბანოც კი უცნობო შექმნილიყო. რა გონებას მოგეო სეფი-ბანო, უარამანის ამისთანა ძაღას და ხმას, ძრიელ გაეკვირვებინა. არავის ძაღ-ედვა მრისხანების დროს უარამანისთვის სიტუფა რამე მოესხენებინათ ან ავი და ან კარგი, მცირეს ხანს შემდეგ უარამანი მრისხანებისაგან დასცხრა, მობრუნდა და ფაღანთა კულმტკივნიულობით უთხრა, ეს ამბავი რატომ ადრევე სწორეთ არ შემატუობინეთ, რათ დამიმაღეთ! მაშინ მოწიწებით მოახსენეს, ფაღვანო იმისთანა ქვეყანაში ვიმყოფებოდით რომ ამისთანა ამბის მოხსენება არა სჯობდა და ვერც გაკიბედეთ სწორედ თქმა.

მაშინ უარამანმა მწუხარების ხმით უბრძანა: „დიდებულნო და ფაღვანნო! დღეის შემდეგ ჩვენგან მეფლისში ჯდომას, სმა და ღებინი ჰკრმათ ჩაითვლება ჩვენთვის, ვიდრემდის ოჭყალი-ჯადოს და უარამიჯინს, რაც უშანგ-შაჰისთვის უქმნიათ, მაგიერი უნდა გადაუხადოთ. ვიდრე ჯავშანი და ჯაჭვი არ უნდა გავიხადოთ ტანიდამ — და არც ზოსტერნი შემოვხნათ, არც დღე უნდა მოვიხვეწოთ და არც დამე“ ესე თქვა და მა-

შინეუ რამინ-შევის ტახტი მუჰლაილ-შაჰას მიაბარა, თავის სმასალარობა და ჯარის გაშეკობა გათრახს, ჭაღალ შვიდ თავიანი დევი ამათ ქეშიკათ დაუდგინა და დანრიკა და უბრძანა, ამათ უგელას კარგათ ემსახურეო, თუ ამათში რამე წახდა, ვეღარ მომრჩები, სულთ და ხორციო. რა ესე დანრიკა შემდეგ უბრძანა გვალად, თქვენიც ხვალ აიუარენით და უკან გამომიდეგითო. რაინდ-ნარას უთხრა, ჩემი ექვს-თეხოვანი საჯდომი შენ შეისვი. აჩუაბუზ-ნარას უბრძანა, შენ ჩემი საომარი იარაღის წანდუეი. საჭმან-ადამიზადს უბრძანა, შეე მე შემისვიო. „აბა! ჩემო მეგობარნო და სუგარეღის ძმანო! რაც შეძლებს ტქონდეთ ეცადენით რომ დღეს და ხვალ გათქნებოდის, ინდოეთის ქვეყანაში, უშანგ-ბათის ციხეში მიმიყვანოთო“.

აქ უარმანისაგან უშანგ-ბათის ქალაქს მისვლა, უშანგის მოსახმარებლად.

მიმ ჯამად ზე აღზდგენ კარში გამოვიდნენ და ბრძანებისამებრ, უგელამ თავიანთ სამსახური იკისრეს, ზურგთ იტვირთეს, ჭიკრში აღფრინდნენ და ინდოეთის მხრისაკენ სისწრაფით წავიდნენ და თვალთაგან უჩინარნი შეიქმნენ, იმ დევების ფრთის ცუმის ხმისაგან ისეთი ხმა გამოისმოდა რომ საზაროდ ემა იყო, მაშინ ყარამანის გულოვნობას უგელანი ჭკვირდებოდნენ. იმ ღაშქარმა იმ დამეს აქ განისვენეს, რა დილა გათენდა იკინიც აიუარნენ და ყარამანს გამოუდგნენ, მათაც მსწრაფად, რვა დღე და დამე იარეს და ინდოეთის სამზღვარზე მივიდნენ.

აქ ესენი ამ მიმავლობაში დაუტეოთ და მცირე რამ ყარამანისა მოვიხსენიოთ.

ყარამანი ინდოეთის მიმავლობაში, ერთს დიდსა ციხეს შეხვდა, თვისის სემი დევითა. იმ ციხეში ძლიერ კაცთა სიმრავლე იყო, ცარს უცხო გვარნი მისდგომოდნენ, დიდსა ომში და სისხლის ღვრაში იუენენ. რა მიანდოუნდნენ, ნახეს რომ ცარს შემოდგომიღნი ღაშქარნი დევნი იუენენ და ამ დევებს თავები ღომისა ჭქონდათ, თითო დევს სიმაღლე ორმოცდაათი მწერათა ჭქონდათ, ტანზე თხის ბედნის მზგავსი ბაღანი ესხათ, სხვა ტანისამოსი არა ეცვითრა, უოველსა ხელთა ბასრი ხლემები ეჭირათ, უოველის მხრიდამ ციხეზედ იერიში მიეტანათ, მეციხოვანნიც მოჭკებებოდნენ წინა და დიდი ბრძოლა და სისხლის ღვრა ჭქონდათ, ერთმანერთშია, მაგრამ ამ ციხეში მუოფნი დაეძაბურებინათ, ამ ციხის მოეჩიშეებს გარდა ორმოცი ათასი დევნი სხვა აღაგას იდგენენ, დასტად-დასტად, ერთი ბაბრის ტყავის დროშაჲი აემართად — ამ დროშაკთან, სანდოდ

ტხუტმეტის მწერის სიმაღლის შქანზელი დევი იდგა, თავი ღომს უგავდა და ერთს დიდს სპილარზედ იჯდა. მისნი ლაშქარნი რასაც ამში კაცს დაიჭერდნენ იმასთან მიჰყვანდათ.

ყარამანმა ამათ ღმრე ხანს უურება დაუწყო, შემდეგ ღმერთს მადლობა შესწირა და თქვა: „გმადლობ შენ უთალო ღმერთო რამ ამისთვის გაგიჩინე, რომ საცა ამისთანა გაჭირვებულნი არიან, იქ უნდა მიმიყვანო“. გულმა ვეღარ მოუთმინა ყარამანს—და საჰმან დევეს უთხრა. საჰმან! ხედავ რატორ გასჭირებთ მეცხრეებსა? მოდი ამ გაჭირვებულთა უშველოთო, საჰმანმა მოახსენა ნება თქვენი აღსრულდესო. მაშინ ჰკერიდამ ძირს ჩამოვიდნენ, რაჰინდ-ნარამ მსწრაფად ექვს ფეხოვანი მხეცი მოჰგვარა, ყარამანი შეჯდა და იმ დროშაკთან მდგომს მიმართა, საჰმანი ციხის მხრისაკენ გაგზავნა, რაჰინდ-ნარა მარჯვნივ მხარეს გაგზავნა, ანუაბუზი მარცხნივ და საჰმანის დევეები უოველი სხვა და სხვა მხარეს, და საჰმანი იმ დასტაზე მივიდა, ერთს წამზედ საჰმანის დევეებმა იმ შირსარელების ლაშქარი ერთმანეთზედ ჰკრეს, დახოდეს და ამოსწვიტეს, ისე რომ ცა და ღმერთი შეარისხეს, უველანი დაფანტეს და ზოგინდ შეიპურეს, ყარამანმაც ნარა გასწია და ორმც ათასს ლაშქარს შეუტივა, ისინიც წინააღმდეგათ მოეკებნენ, იმათ უნდოდათ რამ ჰირის-ჰირი რამი გაეხედათ. მაგრამ იმ საბრალეებმა ვერ შესძლეს ყარამანთან ომის გასწორება, ერთ წამში მრავალი გაუღიტა, შემდეგ თავიანთ ხელმწიფე ქელან-შაჰას მოახსენეს შეჭირვება, ქეჰილანმა სპილო მოქუსლად და ყარამანს შემოუტივა, ხელთა ოცდა თვრამეტი ლიტრიანი ნაჰახი ეჭირა, იგი ყარამანს შეუმადლა, ყარამანმა იმის მოჭნეული აიცილნა. რა ყარამანმა თვისი ლახტი მოუჭნია, საწყალობელმა ლახტს ნაჰახი უთარა, იგი ლახტი მის ნაჰახსა და ფარს ასეთი მოხვდა რომ ორივე მკერდსა დაეცა და ძირს დასცვივდნენ. საჰმანი მივიდა და მაგრა შეჰკრა, როდესაც შირსარელებმა თვისი ხელმწიფე შეკრული იხილეს და საჰმანიც დაინახეს, დიდად შეშინდნენ და დასტა-დასტად გაიქცნენ, შემდეგ ანუაბუზი და რაჰინდი მოვიდნენ და ორი მინარის მზგავსნი დევენი მოიყვანეს შეპურობილი. ყარამანი მიბრძანდა ქეჰილან-შირსარის ტახტსა დაბრძანდა, უოველი ზურობილნი დევენი თავის წინ მოასხმეინა. იქილამ ციხეში მყოფნი დიდად ჰკვირობდნენ, და იძახდნენ, ნეტა ეს ვინ გაგვიჩინდაო? ჰკერიდამ ჩამოვიდნენ და ამოდენა შირსარელები ამოსწვიტესო და მტრისაკან გაგვანთავისუფლესო!?. რა ამ ლაშარაკსა იყვნენ საჰმანი დაინახეს, აღმასის ნაჰახი ხელსა ეჭირა და დიდს მინარის მზგავსად იდგა, ორი მწვანე ფრთასსა, აფრინდა და იმ ციხეს მიმართა, მივიდა და ერთს ბურჯზედ ჩამოჯდა.

რა ციხეში შეიკრება ხშირეს სავაჭრო, ძლიერ შემინდნენ, სავაჭრო ინტერ-
 რის ერთ უთხრა: ნუ გეშინიანთ, ეს ჰაერით მოსულა უშანგ-შაჰის პირ-
 ველი თაღაზანი ურამინი არისა და უათვის მთიდავ მოვაო, რა გაიგო რომ
 უშანგ-შაჰე მტერი მოსულა, იმის შემწედ მფიქრდა, და თქვენ რომ შეჭირ-
 ვებაში ვნახათ მოვიდა და თქვენ შეგეწიათ და იმ მტრისაგან დაეხსნა-
 თო, მუ მისი შიდახელი ერთი მცირე მონა ვარა, ჩემგან ნუ გეშინიანთო,
 მოდით სავაჭრონი ნახეთო. რა ურამინის სახელი გაიგონეს, დიდს მხი-
 არულებას მიეცნენ, მასწინე სავაჭრონი შეიუარნენ, იმ ციხეში შეიკრები
 დიდნი და მცირენი, სავაჭრონი წინ გამოუდგა და იგინი ურამინთან მოსსხ,
 რა ურამინმა იგიგინი იხილა დიდათ იამა, რა თვალი გადავლო სამნივენი
 იხილა რომ დიდებულთა ჰკვანდნენ; ურამინმა დასხდომა უბრძანა და დასხ-
 დნენ. ურამინს დიდის განკვირვებით უჭვრეტდნენ, რომ თვალი ვერ მოე-
 შორებინათ, შემდეგ იგინი დევნი იხილეს, ხელმოჭდომით თავს ადგნენ
 სავაჭრო, რაჰინდ-ნარა და ახუბურ-ნარა. ქეჰლან-შირსარო ხელ-შეკრული
 ხელთ ეჭირათ, რა იგი შეპურბობილი იხილეს, დიდს სიხარულსა მიეც-
 ნენ, შემდეგ ურამინმა იმ სამს მოხუცებულს უბრძანა, ან ეს ციხე ვისი
 არის და ან ეს ქვეყანა რა ქვეყანა არისო, და ან ეს მტერი გარს რომ
 გადავთ ვინ არისო? ამ მოხუცებულთაგანმა ერთმა მოახსენა: ამ ციხეს სა-
 ხელად შაჰარა-აუვალი ჰქვინო, რაინდის ხაზინა და ქონება აქ ინახება ხოლ-
 შო, ეს ბეკო ვინა რომ იის რაინდის მამა არისო. რა ესრეთ სობეკო-
 საგან მოხუცდა ქვეყანა შეიღს დაჩება და თვითონ იმ ციხეში განსვენე-
 ბით ცხოვრობსო. მაგრამ რამდენიმე წელიწადია ეს შირსაროლები გარ-
 დაგვეკიდნენ უფელწლივ მოვლენ და შეგვებშიან, მაგრამ ციხის სიკეთი-
 საგან და სიმაგრისაგან ვერას გვაკლებნო, მხოლოდ სიმრავლით მეტათ
 დაგვიძაბუნესო. რა ურამინ-უათიღმა იმისი ხელმწიფობა შეიტყო, სწრა-
 თად ზე აზდგა, მივიღწ თავი დაუკრა და ხელს კონა მოინდომა, ქეჰლან-
 შაჰამ ხელს საკონელად არ მიუშვა, ზე აღზდგა და მოეხვია, შუბლსა აკო-
 ცა, შიდახელი ურამინერთი მოიკითხეს და დასხდნენ. შემდეგ ურამინს თა-
 ვისი იქ მისვლის მიზეზი ჰკითხა, ურამინმა დაკარგვა, უათვის მთაში მისე-
 ლა, უშანგთან წამოსვლა და უათვის მთის ამბავი. რაჰინდისა, იმის მამას უკუ-
 ლა წერილად მოახსენა, ქეჰლან ხელმწიფემ, რა თვისის შეიღის დევების
 ხელიდამ გამოხსნა გაიგონა, მეტის სიამოვნებისაგან უცნობო შეიქმნა.
 რა გონებას მოეგო ურამინს დიდი მადლობა მოახსენა: იმ დამეს იქ გა-
 ინსვენეს, რა დილა გათენდა ქეჰლან-შირსარო პურბობის მოუვანა ბრძანა,
 ურამინმა უბრძანა: „ქეჰლან-შირსარს, შენ აღამიანთ მონა შეიქმენ და
 ქეჰლან ხელმწიფეს დაემორჩილე, როდესაც ამოკენ მტერი მოვიდოდეს, შენ

მოქმედებდა და მტერს მასუს მისცემდა; თუ ამ შიკობას დასდებ შენ, სიკვდილისკენ გაგანთავისუფლებო. ქეჰან-შირსარი მსწრაფლად წინ წარდგა, შირ შიწა-გურთებით თაყვანი სცა დადგა, და ქება შეასხა და მოახსენა: სააბურანო, თუმცა ათი ათასი წელი სიცოცხლე ჰქონდეს თქვენის ცხენის სადავეს, არც ერთ წამს არ მოვშორდებიო, თქვენი ბრძანების მორჩილი ვიქნებიო, ურამანმა უბრძანა: „საჰმანს, ქეჰან-შირსარს ხელები გაუხსენო და ვინცა ვინ სხვანი შირსარელები იყვნენ, წინ მიწას აკოცეს, და დამორჩილდნენ, ქეჰან-შირსარმა ვინცა ვინ დაფანტული შირსარელები იყვნენ უოგულევე შემოკრიბა, რიცხვით ოცი ათასნი იყვნენ, უგულანი ურამანს დაემორჩილნენ, შემდეგ ქეჰან-შაჰამ ურამანი თვისის სამის დევით და ქეჰან-შირსარით დაჰმარტოა და ქაჯაქში წამოასხა; მოქაჯაქენი გამოკეებნენ ურამანს მრავალი ძვირ-ფასი თვალთ და ჭაფაჭარი გარდაჰვარეს, შემდეგ შეუძღვნენ და შეიფანეს სასახლეში, რაჰინდის შამა და სარვიხურამანის დედა შემოვიდნენ, და ურამანს ხელზედ აკოცეს და ვედრებით და ტირილით სარვიხურამანის აშავი ჰკითხეს, ურამანმა უთხრა: „თვისი შამა და თვითონ მშვიდობით მოვლენო“. რა ამ სიტყვის თქმაში იყვნენ ნახეს, რომ ჰაერიდამ შავი დრუბელი გამოჩნდა, რომლისა მხრიდანამ ურამანი მოსულიყო, იმ მხრიდან, სხვა და სხვა ხმები მოესმათ, მოქაჯაქენი დაღად გაშტერდნენ, ნახეს რომ ჰაერიდამ დეგნი და ფერიანი, იმ აკეში ჩამოხდნენ, მრავალი კარავნი დადგეს, სალა-ფარდანი შემოაფლეს, შემდეგ ერთი უცხო მშენიერი ტახტი დადგეს ქეჰან-შაჰას პირდაპირ, იმ ჟამად საჰმან, გარეთ გამოვიდა, რამინ-შაჰას ტახტი-ნახა, რა მათ საჰმანი ნახეს ჰკითხეს შენ აქ რას იქო? საჰმანმა ურამანისა და თავიანთ აშავი უგულა წვრილად უამბო, ფაჯაგებს დიდათ იმათ, ურამანს ქება შეასხეს. იმ ჟამად კარდანიქმანი მივიდა ურამანს ხელსა აკოცა, რაჰინდი და სხვანი ურანელი თაღავანნი შევიდნენ, ურამანი წინ მიეკება და ერთმანერთ მიესალმნენ. ურამანმა ქეჰან-შაჰას მოახსენა: „მობრძანდით. თქვენი შვილი იხილეთო“, მიეკება და ერთმანერთი სიყვარულით მოკითხეს, სამი დღე იქ შეისვენეს მეოთხე დღეს, ურამანი გამოეთხოვა, მოახსენა: მე მსწრაფლად უმანგ-ბათს უნდა წავიდეო, ქეჰან-შაჰამ უთხრა: სააბურანო უგულანი ერთად წავიდეთო. მაშინ ქეჰან-შაჰა ბეჰითაღბანო ქეჰან-შირსართან წასსხეს, ციხე ქაჯაქი სარფან-ჰინდს მიაბარეს და სხვანი ჭარნი და ფაჯაგანნი წავიდნენ.

აქ ურამანის, უმანგ-ბათისაკენ წამოსულა.

ურამანი და უოგული თაღავანნი, ორ დღე და ღამეს იარეს, მესამეს დღეს უმანგ-ბათის არეს მიახწივეს და უმანგ-ბათი დაძინეს; რა

ხელმწიფეებმა და ფაქელებმა ცხილეს, შეხედეს რომ არ აღაგას რაღაც
 რიგი რაზმი ჯარი, თავშიშველი ტირილით და ვაჯბით, ღვთისაგან შე-
 წყენას ითხოვდნენ, მცირედი ციხეში შესულაფუნენ და იქილამ აბრძო-
 ნენ, მაგრამ ბრძოლის დონე მიძღებოდათ—და იმ ციხის კარკეშით, რე-
 ჯერ ასი ათასი მამაცი, გარს შემოსდგომოდნენ და ყოფლის მხრილამ
 ციხეზედ იკრიბი მიეცნათ, ას რამდენი ათასი სპილასათვის ჯაჭვები
 ხავერდით და ციხეზედ მიეშვეთ. ამას გარდა, რცა თხუტმეტი ასი
 ათასი, მარდუხორები (კაცის მჭამელები), დიდრთი მინარის მსგავსნი.
 რკინის კეტები ხელთ უჭირავთ და მისუღან, რამდენიმე აღაგს გაღავანი
 გადმოუწერკვით და ციხეში შეურიღან, რამდენიმეც ციხეში მეოფნი და-
 უჭკრათ და ბორკილი შეუერხათ, მარდუხორები ზოგსაც სჭამენ, კაცსა
 თუ ქალსა. რასი ათასი ჯადოს ლაშქარი, მრავლის ჯადოს მანქანებით
 ეშმაკურბენ. თავახანის კარზედ ას ოთხმოდრა ოთხის მწერთის სი-
 მადლის მქონებელი, ერთ დიდ სპილასზედ ზის და ხელთა ერთი მძიმე
 დასტანუბი უჭირავს, ზედ ბასრ ხანჯლებ დასხმული, უკან ათასი ჯადო-
 უღვას, თავახანის კარისათვის დასტანუბი შემოუკრავს და ცალი მხარე
 სულ დაუჭკვია. როდესაც ციხილამ ისინი რამეს ესვრიან, მშვილდისარს
 ან ქვას ან სხვა რასმეს, ჯადონი თვისის ჯადოებით აჭარებენ. რა ცი-
 ხეში მეოფნი პანკავანი ამათ ესეთ საზარლობას ხელავენ, შიშისაგან
 თმა გლეჯით დურთს ევედრებიათ შეუღას, ამათი წივილ-კივილის ხმა
 რამდის იწერდა, ერთი რიგი ლაშქარი, საჩანდობის მთის სიმაგრეში
 შესულან, ისინიც გულაფნათ იბრძვიან, მაგრამ არა მცირედ, მარდუხორ-
 მებს და ჯადოთ ლაშქარს ისინიც დაუძებუნებით და მათგან მრავალნი
 შეუჭვრათ. თავახანის კარს ბირის-ბირ ხუთას სამოდრა სამი ძელსა
 ამართული, თვითთ ძელზე (სახხობელაზე), თვითთ ხელმწიფე ჭინჭო-
 ლებით არიან მიკრულნი ზედ, რომელიც ავირებენ რომ ჩამოსხრნონ, ს-
 მოცილი ათასნი ჯაჭვით და ჯავშნით შეჭურვილნი მამაცნი, ერთს ოქროს
 ტახტს შემოხვევიან და რიხეში მეოფთა. უეურებენ და ძლიერ მწუხარე-
 რბდნენ, ციხეში მეოფთა იმ გვარ თავში ცემაზე. იმ ტახტს იქილამ ას
 სამოდრი მწერთის სიმადლის მქონებელი, აზრადღა ჯადოს სახის მქონებელი
 ერთს შვიდ თავიან ვეშაზედ შემჯდარა, ხელთ მათრახათ ერთი კველი
 უჭირავს და მეორეს ხელთ მინა უბერია და სხვა და სხვა ჯადოებს მო-
 ქმედებს, მრავალს საშინელს მხეცთა და ვეშაზთა ციხეში უსევს, ჯაღა-
 თებისთვის უბრძანებთ ხელმწიფეების ძელებზე ჩამოკიდება. შვილის თ-
 ლამის მხურობელი ხელმწიფე, უშანგ-შაჰა, დიდის ტირილით და ღვთის
 ვედრებით იდგა, მათსა ამისთანა მწუხარებასა მცველნი განეცვიტებინათ.

ცხუში მეოთხე ბანდონი თმის კლეჯით და თაფ-პირში ცემით უშანგ
შაჰას პირში უეულებდნენ. რა თვისმა მამამ მუქლედიან-შაჰამ თაფშიველი
და კისერზე ჭინჭილ მობმული უშანგ-შაჰი და სხვანი კრანულნი სხასა-
ლარნი იხილა და ერთი თეთრ წვეროანი ცხუში მდგომი და თაფშიმ-
ველი, ღვთის მედრეკელი თაფის შვილი, შარით-შაჰა, თაფიდათ თაჰი
მოიხდა და მიწაზედ დაახეთქა; ტირილი და თაფში ცემა დაიწყო. შემ-
დეგ უშანგ-ხელმწიფის ცოლმა დილაფრუშმა, მწარეთ თმების ბლდენა და
ვაება დაიწყო. რა უკრამანმა, ხოსროვშირმა, უათრანმა, არდაშირ-შაჰამ,
ბარამჯიბილიმა, ზოაქ-ლოფფუხანმა, ქეივან-შაჰამ, ბარამ-შაჰამ, ბან-ასთა-
რელმა, გარდანქეშანმა და ქეკლან-შირსარმა და სხვათა და სხვათა. რა-
დესაც უშანგ-შაჰა ამ ყოფაში იხილეს, ბაბრებრ და ლომებრ ბრდვინვა
დაიწვეს. უკრამანმა იკითხა ეს ვისი ღაშქარილი და ან ის ვინ არის რომ
კარისთვის დასტაჩუბი დაუკრავს? ხოსროვშირმა მკახსენა: საბუიკანო
კარისთვის რომ დასტაჩუბი დაუკრავს, სპანდიურის ძმა უკრამანისა და
ამ ოქროს ტახტზედ მჯდომი ქეთან-შაჰა არის, ის ვეშაჰზე მჯდომი,
უაფის მთაში ფაღანგარ-ჯადო რომ მოჰკალ, იმის ძმა ოქვადი-ჯადო
არისო. რა უკრამანმა შვილის იუჯიბის მძურბული უშანგი და სხვანი
იმ მდგომარეობაში იხილა, მეხივით ჭეჭა დაიწყო, მეტის მრისხანები-
სკან უცნობი შეიქმნა, ხან ადგა, ხან დაჯდა და არ იცოდა თუ რას იქ-
მოდა, მერმე სთქვა: „ვაი შენ ჩემო თაფო, ერთის უბრალო ვისმისთვის
ჩემი თაფი არ დამიზოგავს და რამდენს განსაცდელში მიმიცია, ხან ფაშ-
კუნჯზე შევჯექი, ხან დევზე, ხან ფერიანზე, ხან ჭინზე ქვესნეთ ჩავედი,
ზღვაში და რამდენი ქვევებები მოვიარე და ახლა ჩემი ხელმწიფე განა ამ
ყოფით უნდა ვნახო? ჩემი სახელმწიფო ქალაქი, მაშინ მე მკვდარი უნდა
ვიყო“! მაშინვე ბრძანა: ოცდა ოთხი ხელმწიფე, ოცდა ოთხჯერ ასი
ათასი დევისა და ფერიის, ჭინისა და ყოველი შემოკრებილი ღაშქარი
დასტა-დასტად გაყო, ბნელეთის ხელმწიფე თვისის ერთის რაზმით, ჩა-
ფურ-შაჰა, მუღჯათის ხელმწიფე, ჯამუშ-შაჰა და ჭეიათის ხელმწიფე,
ჭეშთან-შაჰას მიაბარა და უბრძანა: თქვენ იმათში მეოთხე ხელმწიფეთა და
ჩვენთა ღაშქართა უშველეთო! ვაი თქვენს დღესა თუ ერთი მარდუხორმი
ან ჯადო ცოცხალი გადავირჩენიათ, ესენი მათზე გაისტუმრა. შვიდი დევ-
თა ხელმწიფე, შვიდი ათასის დევით მთის მხარეს გაისტუმრა, ქუი-ბა-
ბუთის ხელმწიფე ანუბუზ-ნარა დევი, და ქუი-სურხანარაბის ხელმწიფე ან-
ტურ-დევი ოთხი ათასის ხვადი დევით, ჯადოზედ გაისტუმრა, და უთხრა,
იმათ უშუუაითეთ რომ არც ერთი არ წაგვიდეთო. შემდეგ რაჭინდ-შაჰა
ბაჰმან-შაჰა, ქეკლან-შაჰა, ხოსროვშირი, უათრანი, ბარამჯიბილი, ბაჰმან-

ასტარელი, ზოგჯერ-ნოვოზოგნი, ზოგჯერ-სოსტანი და სხვანი სარდალნი და
თავადანნი, ასი ათასის მეომართი ბაღთარამის ხელმწიფე შაჰბაღ-შაჰ-
კატანა და უბრძანა, წადით თქვენ ქუთაის-შაჰბაღზე, სარჯან-ჭინდზე, გურ-
გან-ბელად-ჭამანზე, ესენიც ესე გაისტუმრა, შემდეგ საფარბაგის ხელმ-
წიფეს სეიდან-შაჰას და იმის შვილს ზოგჯერ-შაჰას, ასევე-მუთარის
ხელმწიფე თამუზ-შაჰა, სამი ათასის ჯინის ლაშქრით გაგზავნა ქა-
ლაქში მეომრთა კასამკრებლთ და უთხრა: ვაი თქვენ თუ, ქალაქს გარეთ
მდგომნი ერთი გარდაგებეწით, შემდეგ გოგუანგის ხელმწიფეს სამი
ათასი ფერია და სეიდან-ხვადი დევი კატანა და უბრძანა: თქვენ მიხვალთ
ძველებთან და იფრთხილეთ რამ იქილამ არაფერ გარდაგებეწით, ისინიც
იქით განაწესა. შემდეგ სურმაბათის ხელმწიფე ფარი-ხანი, ორასი ათასის
ხარა დევით უშანგის სასახლესკენ გაისტუმრა და უბრძანა: თქვენ მი-
დით და სასახლე და ჭარები დაიცვით. სინდლები და მარდუხორები-
მა არა აგონარა ჭარემს. ეოგელნი ვარამანის ბრძანების ამსრულებელი
წავიდნენ ნარაკანეთის ხელმწიფეს მუზამფარ-შაჰას, იაყუთის ხელმწიფეს,
უგოან-შაჰას ასი ათასი დევი უბრძანა და უბრძანა: თქვენ წადით იმ ას
ოთხმეტი მწერთა სიმაღლე რამ აქეს, და შვიდ თავიან ვეშაპზე რამ
ზის, იმაზე მიდით, მაგრამ ახლოს ნუ მიუდგებით მხოლოდ იმაზე თავად
დაიჭირეთ ესენიც გაისტუმრა. რა რამ ესენი ვარამანმა განაწესა, მასუ-
კან სპიშან ზღამანთ მონათევეს და რაინდ-ნარას და მუჭლეიდან-შაჰას
ვარამანმა უთხრა: „ჩემო საკუთარო გმინო მეგობარო! დღეს ის
დღე არის რამ, ჩემგან საბუიარანობის ტახტის დავა უნდა აღვასრულოვო;
და აღმოსავლეთით დასავლეთამდინ, სიარულისა მამაცობისა და სახელის
პოვნის დღე არის ჩემთვის და—ვედარც ამისთანა გამს შეგვეწრობი, რა-
გორიც უხლა დრო მაქვს და რაც ქვეყანაში ან დევნი, ფერიანი, ჯინნი,
მარდუხორნი, ადამის ტომნი და უგელა სულნი, ამ აღაგს შეერილნი არა-
ნო, რომელიც უბრძანო კაცი დღეს ჩემთან ხმალს მოიქნევს, უნამეტა-
ვესს წუალობას მიიღებსო ჩემგან. ამ ჟამად მე თავახანის კართან ჩამამხ-
დინეთ, მაშინვე საჭმანმა აღიყვანა და დილის ნიავსავით დედამიწაზედ ხა-
მოსახტომთ წამოვიდნენ და მათ ფრთის ცემისაგან ესეთი ხმა გამოვი-
დოდა, რამ საზაროთ კმა იყო, და იმათმა ფრთის ცემის ქარმა ჯადოს
მანქანები დაუშალეს და ესენი ციხის სიხლოვეს მივიდნენ, იმ ჟამად,
ციხეში მეოფნი კაცი და დედაკაცი თავპირ ცემულნი, დმერთს ეკედრუ-
ბოდნენ, და შარობ-შაჰაც მიწაზედ პირმიწა გაერთებთ ღვთისაგან შეწე-
ნას ოთხოდდა, შარობ-შაჰა მეცნიერი კაცი იყო, თუ არ ღვთის ვედრებას
იმ ჟამად სხვას არას იტყოდა და ამ მიზეზისათვის ჯადოს მანქანებამ

შარბ-შაჰას ვერა ანობრა, ამისათვის ვოჟედთვის ღმერთს ეგედრებოდა. რა ღვთის ეგედრებას მორჩნენ, ერთმანეთს ესაღმებოდნენ, და ერთმანეთს მთუოხრობდნენ, ამათ ხელში ჩაგვთინას საკვდილი სჯობდა. რა ესე სიტყვა მოთუბნეს, მაშინ ზოგი ციხეზე გარდასაყარდნელად გაემზადნენ, ზოგი ომით სიკვდილს განიზრახავდნენ, უოჟედნივე ესრეთის გულის განზრახვით მზათ იუგნენ, ქვევოდამ უშანგ-შაჰა რა ამათს ამ რიგს ტირილით ვედრებას უუურებდა, თითონაც დიდის გულმოდგინებით ღმერთს ეგედრებოდა და მისგან შეწყენას ითხოვდა.

აქ ეარამნისაგან მრავლთა ჯართა დაწყობა და გაგზავნა უშანგ-შაჰას მისაშველებლად.

მაშინ ღმერთმან, იმათი გულ-მხურვალე ღოგვა შეისმინა. და ამ ჯამად შეხედეს, ნახეს რომ აღმოსავლეთის მხრიდან საში შავი ღრუბელი გამოჩნდა და უშანგ-ბათს მიატანა, იგი ღრუბლები ისრეთის სისწრაფით მოვიდნენ, რომ თითოს თვალის დახამხამებაზედ თითოს აღაჯს გამოვიდნენ, მაგრამ იმ ღრუბლიდან ისრეთი ხმები მოდიოდა რომ საზარდკმა იყო, იქ მუოფნი ღაშქარნი, შიგნითნი თუ გარეთნი დიდად გაკვირვებულნი იუურებოდნენ და ამას ამბობდნენ, ეს რა უნდა იუოსო! კვლად ნახეს რომ ოცდა ოთხი საშინელი ღრუბელი კიდევ გამოჩნდა, ამათ უკან კიდევ ერთი ისრეთი ღრუბელი გამოჩნდა რომ სიდიდით ცა და ქვეყანა დააბნელა. იმ ღრუბელს თვალთ დაკვირვებს, ნახეს რომ მრავალი უცხო და უცხო ალაგი გამოჩნდა, შიგნით მუოფნი დიდათ შეშინებულნი იუგნენ და ამბობდნენ, ვაი თუ ისიც ჯადოს ღაშქარი იუოსო, გარეთ მუოფნი უშეტესად ჰკვირობდნენ, ეს საკვირველი ხმები და ეს საშინელი ღრუბლები რა უნდა იუოსო! რა ეს შირველი ღრუბელი ციხის შირდაშირ მოვიდა, ნახეს რომ საში დევი იყო, თითო თითო დიდს შინარეთს ემგზავსებოდნენ, თავები დიდრთის გუმბათს უკვანდათ და თვალები, დიდრთის ანთებულს საკირესავით ეგზნებოდათ, ხელას ბრჭყაღნი ოცდა ათი მხარი ჰქონდათ და სხვადა ნაკვეთნი ამათნი შესათერნი საშინელნი და საზარელნი ჰქონდათ. რა ციხეში მუოფთა ამათი მასვლას ნახეს მსწრაფად შარბ-შაჰას ანობრეს, მაშინვე კარზედ გამოვიდა, რა შეხედა ისიც დიდად გაკვირდა, ნახეს რომ ერთ დევზედ ერთი აღმინა ზის და მისსა სიმძიმესა ესრედ შეუწყებოა, რომ ღონე აღარ შერჩომია, და რამელსაც მხარეს უარამიჯინი ომობს იმ მხარეს მიატანეს, ერთს მის მსგავს დევს, მისი ზანდუკი ეპურა და მოჰქონდა, იმას უკან კიდევ ერთს დევს ერთი

ეჭვს ფეხრავანი და ოთხ თვალიდან მიხეტი კვიდა, რომელსა ეუღო ფარ-
 შუგანის უგვანდა და ესრედ მოვიდოდნენ. ესუ სამნი იმ ჯორაზედ ჩამოხ-
 დნენ, ზანდუეო ცახსიეს, სამოცდა ორი საომარი ახალი ამოიღეს და ის
 ფალეუნი ამაგობათ შეიჭურვა, თავსა ისრეთთ მუზარადი დაიხურა, რომ
 იგი მთა, მინდორი და ქვეყნის სრულიად განათლას, თუ შეუხუნის ფრთები
 მუზარადში ჩაიჭრა, ამ ეჭვს-ფეხრავანი მიხეტი სხვას და სხვა საომარს
 თანადით შევაჭმეს, ქომარ ხელმწიფის გურზი ტახტზედ დაჭვიდეს. რა
 გურზისა მას ბუდე წაჭყარეს, მზე მიდგომილსავით ბრწყინვას დაიწყო, ეს-
 რედ რომ ვინც იმ ლახტისაკენ შეიხედვიდა მის ბრწყინვასებას ვერავინ
 უჭერეტდა. უარუნ-შაჰას საფლავიდან რომ შუბი გამოეტანა იგი შუბი
 ქომარისა იყო, იგი ხელთა მიადგა, რა მასად ბუდე წაჭყარეს, ესრეთ
 საშინელი თილისმების ზმა გამოვიდა რომ საზაროდ კმა იყო, შემდეგ
 ქომურაზის ფარს მხარსა გარდიგლო და იმ ციხეში მყოფნი ქაღნი და
 კაცნი გაკვირვებულნი უეურებდნენ, და იტყოდნენ ღმერთო ეს რა ჭირი
 და მალა არისო, თქვეს უთუოდ ესენიც ჯადოები არიანო, ვაჰ თუ ამა-
 თაც ოჭყალი-ჯადოს მოსვლას შეიტყოსო და ესენიც ამის მოსახმარებლად
 და ხელაფნების გამოსახენლად მოსულიყვნენო, უნამეტნავეს მწუხარებას
 შეიკნენ. რა უარამანი შეიტყურა, მაშინ ერთი თეთრი ძაღლი მოვიდა, უარა-
 მანს ფერსო მოეხვია, და ტირილი დაიწყო, უარამანსაც ისრეთ შეებრალა,
 რომ თვითონაც ტირილი აღმოუტყვა, მობრუნდა და დეგებს უთხრა: „სასა-
 ლარნო მითხაროთ, ამ ძაღლისგან ეს ტირილი და წამუტუნი და ჩემთან მო-
 სვლას, რა ნიშანი არისო?“ მაშინ რაინდ-ნარამ მოახსენა: საბუიარნო, შენი
 საბუიარნობის სახელი, რომ ქვეყანაზედ გამოცხადდა ეს მხეცნი და პირ-
 უტყუანიც ვა ხარობენ თქვენის ნახვით. შემდეგ საჭმანმა მოახსენა: აღმოსავ-
 ლეთით დასავლეთამდის სახელ კანთქმულთა ფალეგანთა ფალეგანო, გაფის
 მითაში რომ ვნახეთ ესეც იმასა ჰგავს მეგონი რომ ესეც ოჭყალი-ჯადოს გრძე-
 ბით არის ამ სახეთ გარდაქცეულიო. რა გიხილათ, გინათ მოვიდა და
 კეთაყვნებთ, უარამანმა შეიტყო რომ ეს ცხრველები ეოველი ერანელნი
 და თურახელნი სხასაღრუბო არიან ამ სახედ გარდაქცეულნი, შემდეგ თქვა:
 „პირველათ უნდა ოჭყალი-ჯადო შევიპურა და შემდეგ უარამანისი, უარამანმა
 საჭმანს უბრძანა: „მიდი იმ ციხესთან თაჯახანის კარზედ დადექი და იქ მოუ-
 ნი, უშანგის ლაშქარი და ის თავმოხდელინი ქაღნი უშანგ-შაჰის ჰარემა და
 ერან-თურანთა ფალეგანთა ცოლები, და იმათთან მდგომი თავ მოხდილი
 ბერი-კაცი, უშანგ-შაჰას უფროსი ძმა ხოსროვშირის მამა, შარობ-შაჰა არი-
 სო, შადით და იმის წინ მიწას აკოცე და ჩვენი მოსვლას მოახსენე: და
 იქ შესულნი მარდუხორები თვითო თვითო ციხიდან ძირს გარდმოყარეო.

ხარით, ამ ძალისაგან ეს ტირილი და წკმუტუნე და ჩემთან მოხვედნა, რა
არისო? მაშინ ჩინდ-ნარას მოახსენა: სახელოანო საბუიჩანო, შენი სა-
ბუიჩანობის სახელი, ქვეყანაზედ გამოცხადდა და ეს მხეცნი და პირუტყენი,
ხარობენ თქვენის ნახეთ, შემდეგ წამოდგა ანყაფუზი და მოახსენა: ფალაფან-
თა ფალაფანო, ქამარი შეილანის ხასითისაგან მგონია, შემდეგ საჰმანმა მოახ-
სენა: აღმოსავლეთით და დასავლეთამდის სახელო. განთქმულია შალაფანო შა-
ფის მთაში რომ უნახეთ ესეც იმასა ჰგავს მგონია რომ ესეც მჰყალი-ჯადოს
გრძნებით არისამ სახედ გარდაქცეულიო. რა გიხილათ, გიცნათ მკვიდა და გე-
თაყენებათო, შარამანმა სრულიად შეიტყო რომ, ეს სხოველი ყველანი შარა-
ნელნი და შურანელნი სპასელობები არიან ამჟახედ გარდაქცეულნი, შემდეგ
თქვა: პირველათ უნდა მჰყალი-ჯადო შეეიბყრო და შემდეგ შარამიჯინო, შა-
რამანმა საჰმანს უბრძანა: არღი იმ ციხესთან ში-ჯახანის კარზედ დადეთო და იქ
მყოფნი, შშანგის ლაშქარი არისო და ის თან მოხდელინი ქალნი შშანგ-შაჰის
შარამი არისო და შრან-შურანთა ფალაფანთა ცოლებიო, ის იმათთან მდგო-
მი, თავ მოხდელი ბერი-კაცი, შშანგ-შაჰის უფროსი ძმა ხოსროესირის
მაჰ შარობ-შაჰა არისო, მიმიღი და იმის წინ მიწას აყარე და ჩენი მოსე-
ლა მოახსენე; და ის მარდუხორმები რომ შესულან ისინი თვითო თვი-
თოთ ციხილამ გარდმოყარეო.

მაშინვე (ი. ი. ა. შიხი) ...

აქა შარამანისაგან საჰმან-ადამიზადისა ჩინდ ნარასი, და ანჷა-
ფუზის გაგზავნა სიხუში და შარამის მისაზველავლათ და შარობ-
შაჰასთან შარამანის მოსვლის სასმოგებლად.

მაშინვე, ბრძანებისა შისისა მოჩილომან, საჰმანმა; თვისი რთხმოც-
ლიტრიანი ნაჯახი მხარზედ გარდიგდო, ფრთა-ფრთასა ჰკრა და მსწრა-
ტლათ წაეიდა ციხისაყენ, შემდეგ ჩინდ-ნარას უბრძანა: შენ, მიდი ციხე-
ში მყოფნი მართუხორმები, სულ გარდმოყარეო და საომრად მტერს ნუ-
ღარ მიუშვებო. შემდეგ ანყაბუზს უბრძანა: შენ მიდი და იმ ძელებ-ქვეშ
მყოფთა შრანელთა და შურანელთა ფალაფანთა, ჩემი მოსელა შეატყობი-
ნეო. მაშინვე ანყაფუზ-ნარამ, თვისი დასტაჩუბი მხარსა დაიდო და მსწრაფ-
ლად შარამანის ბრძანება აღასრულა, რა ესენი გაისტუმრა მიბრუნდა და
იმ თეთრ ძალოს უთხრა შენ, აქ მომიცადეო და მე წაელო, ლეთის შე-
წეენით მჰყალი-ჯადოს აქ მოვიყვანო, შემდეგ შეშთარბარზედ შე-
ჯდა და მჰყალი-ჯადოსაყენ წაეიდა. შარობ-შაჰამ და ციხეში მყოფთა ნა-
ხეს, რომ სამმა შინარის შგავსმა დეემა ერთი კაცი, ერთს ექვს ფეხოუანს
და ოთხ თვალოუანს ნადარზედ შესევს და სამოცდა ორის საომარის იარა-
ღით შეკაზმეს. რა შრანელთა ის იარაღი დაინახეს დიდათ გაჰქვირდნენ, იმისა
თანა იარაღი თაყიანთ დღეში არ ენახათ, მივიდნენ და შარობ-შაჰას მოახსენეს,
ეს რა მოგვეფილია და ან, რა გვეჩვენა ან რა უნდა იყოს? მაშინ უნამეტნავენს
მე-ხარბანს მიეცნენ. შარობ-შაჰამ უთხრა: ძამანო თქვენთვის მიხარებია, რომ

ის ექვს ფეხბრუნს ნაღირს მჯომი, სრულიად ქვენის ეგშაპი და საბუიჩანად აღმოჩენილი, შუი-შათის ზღვისა და ხმელეთის დამპყრობი მახმუკად ხელმწიფის შვილი, მარამან-ყათილი არისო, ეს ის ფალაქიანი არის, რომელიც შუი-შათის მთიდან, ჩვენს მოსაშუგლებლად მოვიდაო, ან ლმერთ-მან, ამდენს ხელმწიფის ეტლზეა ისმინა და ამ მტრის ხელში ჩვენი დატყვევება არ იხებოა, სტროლბალითაც ისრე შევიტყე, რომ ჩვიდმეტს წელიწადს უკან, ღარანდების მთის სიახლოვეს უშანგ-შაპის ციხეში უნდა მოსულიყო, და აი დღეს სწორეთ ჩვიდმეტი წელიწადი შესწავლდა. რა ფალაქიანობა ესე გაიგონეს დიდსა მხიარულებას მიეცნენ, შემდეგ ნახეს, რომ ჰაერიდამ სამოცდა თხუთმეტის მწყართის სიმაღლის მქონებელი, თთხმოცი ლიტრიანად ბასრო ნაჯახი ხელთა უჭირავს და მწკაფათ ერთი საშინელი დევი მოვა, რომიმის მრისხენედ შეხედაეს, ვერც მარამანნი და ვერც სხვა გაუძლებს, მისი ჰაერში დანახვა და ციხის ბურჯზე ჩამოხდომაც ერთი შეიქმნა, სადაც რომ შარბ-შაპა იყო, იმ ბურჯთან ჩამოხდა. რა ბანოვანთა იგი მისული დაინახეს, დიდს მწუხარებას მიეცნენ, შიშსაგან ეტლარ მოითმინეს, იქ დგომა და გაიქცნენ ტირილით და ვაებით. საჰმანი მივიდა შარბ-შაპას წინ პირ-მიწა-გაერთებით თაყვანი სცა და ხელსა აკოცა და მოახსენა: ეადიდებთ მაღალსა ხელმწიფობასა უშანგისასა და თქვენსა, სასურველო ძმაო, მიხარებია თქვენთვის, რომ მარამანი მოვიდაო, ეს მოახსენა და მიიხედა ნახა რომ, რამდენიმე მარდუხორმები, დედაკაცებს თმებით გალაქანს ვარეთ სწევდნენ, და ერთი მეორეს ეჭიდებოდნენ, და შეწივენას ითხოვდნენ მუნ მყოფთაგან. მასეე წამს საჰმანი მიიჭრა სწრაფათ და ასეთი ნაჯახი სცა მარდუხორმს რომ წელამდინ გახეჩა, და ესეთის ნოციო ერთის თვალის დახამხამებამდინ ორმოცი მოკლა, რა ესრეთ ნახეს, საჰმანს ერთობით შემოუტყვეს, ესრეთ ფგონათ რომ ეს ჩვენი მოპირდაპიროე არ იქნებოა. რა საჰმანმა ამათი ესრეთ შემოტყვევება იხილა, თაისი ნაჯახი წელში ჩაიჭრა და გაექანა; ცალის ხელით, ოცდაათის მწყართის სიმაღლის მქონებელი, მარდუხორმი დაიჭირა და მეორეს ხელით შეორე, ერთმანერთს შემოჰკრა და ორნივე მიწასთან გასწორა. რა ესეთი სიმხნე ნახეს საჰმანისაგან, ციხეში მყოფმა მარდუხორმებმა სუყველანი, ყოელის მხრადამ ციხიდან გარდაცვიდნენ და დახოცნენ, და უშანგ-შაპას სასახლეში, საჰმანის შიშით მარდუხორმი ეტლარ დადგა. რა შარბ-შაპამ და ბანოვანთა საჰმანისა ესეთი სიმხნე ნახეს, დიდს მხიარულებას მიეცნენ, ენებათ რომ მასულიყენ და საჰმანს ფეხთ მოხვეოდნენ, მაგრამ საჰმანმა არ მიუშვა, და მოახსენა: შარბ-შაპას მე მარამანის ერთი მკერე მონა ვახლავარო, უბრძანეთ ბანოვანთა, რომ თავები დაიხურონ და თქვენც მთავი დაიხურეთ, საჰმანის სიტყვა ყველამ აასრულა და ყველამ თავები დაიხურეს, მრანელთა და მურანელთა ფალაქანთა დიდი სიხარული მიეცათ, და ესე იძახდნენ; მარამანს ერთი დევი გამოუგზავნია და შარბ-შაპასთან მოსულა; და იმ სასახლეში მყოფნი მარდუხორმნი სულ

დაუბოკიანო, რასაც მწუხარებაში მტკივნეული იყენებ მოცემულნი, საპ-
მანის შიშით, ხელო მარტოხორმები სიყვლილს მიეცნენო და სფილობენ.
რომ, სწრაფად გასწრონ საქმანს და გადარჩნენ.

აქა რაჰინდ დევის გოსვლა და მრავლის მარდუხორმის დახოსა
და ამოწყვეტა.

ამ ეჰმად ნახეს რომ, ას თერთმეტის მწყართის სიმაღლის მქონებელი,
ერთ ფოლადის დასტაჩუბი უქირავს, თაეი ეეშაპს უგავს და თეალები
სიდიდით თითო თითო, დიდრონის თეარის ოდენი აქეს, შიგნით თეა-
ლის კაკალს შეიდი რიგი ხაზი აქეს, შემოვლებული, სხეა და სხეა ფრისა,
ზოგი წითლათ ელავს, ზოგი ყვითლად, მწვანეთ, და შაეად, ხელები ბაბ-
რის ტოტს უგავს და ფრხილების სიგძე, ათ ათი მტკაეელი აქეს, ასეთი
ფრცხია რომ, მისის სიფიცხის მკვეთლობას, კაცი თეალს ვერ მოჰკრავს,
ორი ფრთა აქეს ყვითელი ხან შეიკრებს და ხან გაიშლის და ხან გარდახტება
სწრაფად, ბურჯიღამ ბურჯზედ, ხან გარდაფრინდება ხოლმე, ხელთა ერთი
დასტაჩუბი უქირავს, თეითოს ძოქნეით თხუთმეტს მარდუხორმს ჰხო-
კავს, რა ვერ გაუძღეს ამის ომსა გაიქცნენ, გაჯაერებულნი იმ გაქცე-
ულთა, რომელსაც მოახწრობდა იმ ყვითელს ფრთას ასეთს შემოჰკრე-
და რომ შუაზედ გასწყვეტდა, რა ესრეთ, ციხეში მყოფთა იხილეს, დიღსა
მხიარულებას მიეცნენ, ისიც შეიტყეს რომ შარამანის გამოგზავნილი
რაჰინდ-ნარა არისო, ჩენ საშეგლოდ მოსულაო. მტერნი სულ შემუსრა და
ამოწყვეტა, ასე რომ-სულ ლმერთი შეარისხა. რა ციხეში მყოფთა ლაშქართა
მტერი დაჩაგრული ნახეს, დასტა-დასტად უშანგის სასახლეში მივიდნენ
და შარიბ-შაჰას მოახსენეს; რომ, შარამანს ერთი დეეი გამოუგზავ-
ნიაო ციხეში მყოფნი მარდუხორმნი სულ ამოწყვეტაო. რა მარ-
ჯენიე მიიხედეს, საქმან დაინახეს რომ ხელთა ნაჯახი უქირავს და ესე
ოდენი მარდუხორმები დაუბოკია რომ, აღერიცხეა არ შეიძლება, იმ ეჰმად
რაინდ-ნარაც მოვიდა ხელთა დასტაჩუბი ექირა; საქმანმა დეეის ენით და-
უძახა! მოდი შარიბ-შაჰას იახელო, ეს ბერი კაცი რომ დგას, შეიღის იყ-
ლიმის მპყრობელის უშანგ-შაჰის უფროსი ძმა არისო და შარამანის ბა-
ტონიო და ესე ბანკოენნი უშანგის დედოფალნი არიანო. რა რაჰინდმა გაი-
გონა თვისი დასტაჩუბი წელში ჩაირკო, მივიდა და შარიბ-შაჰას და ყველას
აკოცა. და შემდეგ საქმანმა მოახსენა, რაინდ-ნარა აქ გახლდეთ და მე წაუ-
ფალაენს ეიახლებიო.

აქა ხამანისაგან შარამანთან წასვლა და ომი პაეჩიღამ და
მრავლის ამოწყვეტა.

საქმანმა მიმადლობაში ნახა, რომ მთაში მყოფი ლაშქარი დიდად და

მაღლებულნი იყვნენ, მტრისაგან. საჰმან აჰაერიდამ ჩამოვიდა და იმ ლაშქარ-
ში მიუღდა, და მალლის ხმით შესძახა! მე ვარ შაჰმან ყათილიყყული მონა-
საჰმან-ადამიანთ-მონათესავენი, ზემის ხელიდგან სარ გაზღიხეწებდითო,
გაერთო მარდუხორმებში და ე-ოს წამხელ დაფანტა, დახოცა და ამოწ-
ყიტა, ჯადოს მანქანებამ საჰმანს ეტრა აქროს. რა შინთა თალაქანთა ესე
საქმე იხილეს, დიდად გააკვირდნენ, იმ ჟამად რა შარბ-შაჰამ, ნახა დას-
ტები აირიო მსწრაფად კაცი გაუგზავნა და საჰმანის ეინაობა აცნობა
შინთა თალაქანთა და უთხრა, რომ მიხარებია თქენთვის ნუ
გეშინიანთ რომ შარმანის ყული საჰმან-ადამიანად არისო. შა შარბ-შაჰის
გაგზავნილი კაცი იხილეს, სულ ყველანი შეიყარნენ და ციხის ამბავს
ჰკითხავდნენ. შემდეგ ციხისაკენ მიიხედეს ნახეს რომ სიმხარულისა და კვი-
რის ხმა ცამდის აღიწიო და მარდუხორმების შეწებებისხმა დიდზე გამრ-
ჭილდა. რა ესრეთ საკვირეელება ნახე, დიდად გაოცებულნი უყურებდნენ.
იმ ჟამად ნახეს რომ შარმანი ერთს მალალს ალაგს ავიდა, ნახა რომ საჰ-
მანს და ჩაინტ-ნახა, იმ ციხეში მყოფნი სულ დაუხოციათ და გარდმო-
უყრიათ და ციხეში მტერი აღარ დაუქენებიათ, ციხეში მყოფნი
ხელოწიფენი თუ დიდებულნი თუ მცირენი, მალლისა ხმით შინ ამს-
დნენ. ყოველნი სულნი, მშვიდობა შენი მოსულსა საბეჭდონო, და
დღეს ხარულადდნენ, რა შარმანმა ესრეთ ნახა შარმანის მხრისაკენ
შეიხედა ნახა რომ, ციხის პირისპირ, ოთხმოცდა ოთხის მწკრთის სიმალლს
მქონებელი, ერთს მალალს საშინელს სპალოზედ შემჯდარა და ხელთა ერთი
ლასტაჩობი უჭირავს და ციხის კარისათვის შემოუჭრავს და ნახეარი ჩამო-
უჭყეტა, და ლამის შიგნით შესვლას აპირებს. შარმანი ას სამოკის მწკრთის
სიმალლს მქონებელი ერთს შვიდ თავიანს ეშაპხელ შემჯდარა და თავის
შართულ ძეღვბთან უბანებია ჯადოთებნისათვის რომ უწინ უშანგ-შაჰა ჩა-
მოაკიდეთო, ამისთვის რომ მაგსაც დიდრონი ხელმწიფენი ჩამოუკიდნიაო. რა
შარმანმა უშანგ-შაჰა თავ შიშველი და მაგრა შეკრული ნახა, სიცოცხლე
აღარ დარჩა, შარმანს მრისხანებით კანკალი დაიწყო, შემდეგ თავის ქვე-
თებთან მხეცს უთხრა: ჩემო საყვარელო და სასურველო, დღეს ის დღე
არის რომ, სამოცდა თორმეტი ხელმწიფე აქ არის შემოყრილი და
ქვეყანაში შენი სახელად უნდა გამოიხინოვო, ყველა დიდებულნი აქ არიანო
ზღვისა და ხმელეთისა შათის მთისა და ბნელეთისა ფერისა და ჰინის-
ტინისა, ნახისა და სხვისა დიდებულნი, და მცირენი, იმ რიგად უნდა
გაისარჯო რომ ყოველნი გააკვირგო, მცირენიც და დიდებულნიც. ესე თქე-
და ლეთის სახელი ასეთის მალლს ხმით შეჰყვირა რომ ოთხსა ალაგზედ
ოთხსა კუთხეზედ გაისმა, ცამა და ქვეყანამ სულ ზანზარი დაიწყო.
უშანგ-შაჰის ციხეში რყევა შექმნა და რამდენიმე ალაგი გარდაიქცა, ჯადო-
ნი რომ ჰაერში იდგნენ და გრძნებზე მოქმედობდნენ, იმ ხმის შიშისაგან
ყოველნი მირს ჩამოცივდნენ, მრავალთა სპალოთა და ციხეთა ქვეშე

დახსოვდნენ, რომელიც დასოროცი სპილო, ციხეზედ იგრიშად მიყვებ
ნათ, იმ ხმის შიშისაგან დაუთხნენ და უკან გაიქცნენ; და იმ დასტა-დას-
ტა მდებარს ჯარმა წაფრთხიენ. იქ ვადად შარამანის საჯდომმა, პირი დაალო
და ასეთი საჭვირეულო-ხმები გამოუტყეა რომ სმენდითა. ქუჭ მიეთანტათ.
იმის ხმა არ ფრის ხმას არ ემსგავსებოდა, ათი რტიგი მხეცის ხმა გამოუტყეა
იმის ყვირილის ხმა, ესეთი-მა შინელი ხმა იყო რამ, მსმენელთა. ეგონათ შეი-
ღნებე მთანი მიწას დაეცნენო. ამ შარამანის შემთავიბარისაგან. სპილონო,
დასტა, ტასტათ ეტყინენ მან დებსა და მრავალი თებქტეშ ამოწყიტეს
დასტები დაშალეს იმ მხეცის ხმაზედ, მკყალი-ჯადოს ცნობა დაე-
თან ტა და თვისის ეფშაბით ძირს ხამოკვიდნენ, დიდ ხანს გონებო და კარგუ-
ლი ეგდრა. რა შარამანმა მკყალი-ჯადო უცნობო იხილა შემოსძახა დიდის
ხმითა. მე ვარ შარამან ყათილი სააბყირანო და შენის ძმის შალანგსა-
რის მკელელოთ, წყეულო ჩემის ხელიდამ სჯდ გარდაარხენ მენს თაესაო",
და უნდოდა რომ გულ შემოყრილისთვის, ერთი ლახტი დაქტა და მიწას
თან გაესწორებინა, მაგრამ იგი პრისხანე გუფარ დაიშვიდა და თქვა:
დღეს აქამდინ ფერიპნი, დუნო ჯინნი თუ კაცი, უცრათარ მომიკლავ
სო და ეინც დამპორჩილებიო შემიწყალელებიო და ეინც გამიქცევიო აღარ
მეფენიო, დღეს სამოცდა თორმეტ ბელმწიფენი აქ არიან შემოყ-
რილნი, ამათ არც ერთს ერთმან ერთის ენა არ ესმოდათ, ჩემის ხელით
და ეიმორჩილე და აქ მოვასხამე ესენი, ზღვიდამ ხელეთილდამ; და ასეთი
მითილამ მოქასხი რომ, აღამიფნის სახელი არ გაეგონათ, აქ შემოეკრებო
და ესეც მინდა, რომ ჩემი სახელი სამოცდა თორმეტ ბელმწიფესთან და
ლაშქართან სააბყირანათ გამოეჩინოვო, მე მინდა, რომ ელდე ქეყაშა
აწის მგორეთ მოსელამდის ჩემი სახელი დაეეკცობა გამოეჩინოვო, რომ
ჩემს უკან ეინც სააბყირანი გამოვიდეს, ჩემი ეთქვება ძეგლად აშენონო,
და თქონ ჩემს უწინ ასეთი სააბყირანი ყოფილო, და მეც იმის კელს უნდა
გამოუდგო. ანლო რომ ეს წყეული, გულ-შემოყრილს დროს მოეკლა,
რაც სახელი მიქმნია ყველა გამაფუქლებო, და არც ეთქვასობის ნიშა-
ნიო, მკყალი-ჯადოს ეშაქობით გაქცევა სწადა მაგრამ შარამანმა
ხელი მიყო თვისსა ქამანდა და მსწრათად თვის ექეს თებოვანს ქუსლი
შემოჭრა და ის ქამანდი შესტორცა და მკყალი-ჯადოს კსერ-
ზედ გარდაეკვა, მოზირა ქამანდი და იმ გრძნებით შექმნილს ეეშვიდამ
ჩამოავლო, და თორეთით მოიტანა თვისთან, მაქლილ-პეთარ აიარი მსწრათ-
ლად მათიდა მკყალი-ჯადოსთან და ერთი ძალიან სელა შემოჭრა და ორი
ხელით მაგრა შეუკრა, შემდეგ შარამანმა ანბიანის ლოკით მჭრა შეკერე-
უნა შემდეგ იმ ძელებთან მყოფთ მარდუხორშებს შეუტრევა და თან ტა და ამო-
წყეიტა, რა შარამანმა შშანგ-შაპანახა, თვის ექეს თებოვანის ცხენილამ ჩა-
მოხდა, და პირ-მიწაგაერთებით. თაყვანი სცა და ხელსა აკოცა, მსწრათლად
მკლაფები გაუხსნა, შემდეგ მივიდა ხუთას სამოცდა სამნი ბელმწიფენი და
თალაფანი რომ იყენენ შიკვრობილნი, იმათ ხედები დუნენ შემდეგ

ძაბუნებულნი იყვნენ, მტრისაგან. საჰმან აპეროდამ ჩამოვიდა და იმ ლაშქარ-
თი მივიდა, და მალღოს ხმით შესძახა! მე ეარ შაჰადან ყათილის ყული მონა,
საჰმან-ადამიანთ-მონათესავე, ჩემის ხელიდგან საღ გარდაიხვეწებითო,
გაეყოფა მარდუხორშებში და ერთს წამხედ დაფანტა, დახოცა და ახოწ-
ყიბა, ჯადოს მან ქანებაჲ საჰმანს ეერა ანეროა. რა შთანთქ თულაქანთა ვე
საქმე იხილეს, დიდად გაჰკვირდნენ, იმ ჟამად რა შარბ-შაჰამ, ნახა დას-
ტები აირივა მსწრაფად კაცი გაუგზავნა და საჰმანის ეინაობა აუნობა
მრანთა ტულაქანთა და უთხრაჲ რომ მიხარებია თქვენთვის ნუ
გე მინიანთ რომ შარამანის ყული საჰმან-ადამიანად არისო. რა შარბ-შაჰის
გაგზავნილი კაცი იხილეს, სულ ყველანი შეიყარნენ და ციხის ამბავს
ჰკითხდნენ. შემდეგ ციხისაკენ მიიხედეს ნახეს რომ სიმხიარულისა და კუთ-
ნის ხმა ცაშდის აღიწივა და მარდუხორშებებს შეწუხების ხმა დიდად გამჩა-
წილდა. რა ესრეთ საკვირველები ნახეს, დიდად გაოცდულნი უყურებდნენ.
იმ ჟამად ნახეს რომ შარამანი ერთს მალღოს ალაგს ავიდა, ნახა რომ ს.პ.
მან და ჩაინდ-ნახა, იმ კიბეში მყოფნი სულ დაუხოციათ და გარდმო-
უყრიათ და ციხეში მტერი აღარ დაუტენებიათ, ციხეში მყოფნი
ხელმწიფენი თუ დიდებულნი ბუ მცირენი, მალღოსა ხმით შან იძახ-
დნენ ყოველნი სულნი, მშვიდობა შენი მოსულა სააჰყირანო, და
ღ მხარულადდნენ, რა შარამანმა ესრეთ ნახა მოჯახანის მხრისაკენ
შვიდდა ნახა რომ, ციხის პირისპირ, ოთხმოცდა ოთხის მწყართის სიმაღლეს
შქონებელი, ერთს მალღოს საშინელს საალოზედ შემჯდარა და ხელთა ერთი
დასტახუბი უქარავს და ციხის კანისათვის შემოუკრავს და ნახევარი ჩამო-
უქცევია და ლამის შიგნით შესტლა აპირებს. ჭაერში ას სამოციის მწყართის
სიმ. ლლის შქონებელი ერთს შეიდ თაჟიანს ექმავხედ შემჯდარა და თავის
ამოთულ ძელებთან უბძანებია ჯალათებისათვის რომ უწინ უშანგ-შაჰა ჩა-
შოპკიდეთო, ამისთვის რომ მაგასა დიდრონი ხელმწიფენი ჩამოუკიდნიაო. რა
შარამანმა უშანგ-შაჰა თუ შიშეელი და მაგრა შეკრული ნახა, სიცოცხლე
აღარ დარჩა, შარას მრისხანებით კანკალბ დაიწყო, შემდეგ თავის ქუს-
ფეხოვან მხკს უთხრა! ჩემო საყქარელო და სასურველო, დღეს ის დღე
არის რომ, ხმოცდა თორმეტი ხელმწიფე აქ არის შემოყრილი და
ქეყანაში შენი სახელი უნდა გამოიჩინოეო, ყველა დიდებულნი აქ არიანო
ზღვისა და ხმელეთისა შათის შთისა და ბნელეთისა ფერისა და ზონს-
ტნისა, სხვისა და სხვისა დიდებულნი, და მცირენი, იმ რიგად უნდა
გაისარ-ჯო რომ ყოველნი გააკვირეო, მცირენიც და დიდებულნიც. შაგ თქუ
და ლეთის სახელი ასეთის მალღოს ხმით შეჰყვირა რომ ოთხსა ალაგხედ
ოთხსაჲ კუთხეზიდ გაისმა, ცამა და ქეყანამ სულ ხანზარი დაიწყო.
უშანგ-შაჰის ციხემ რეჟეა შექმნა და რამდენიმე ალაგი გარდაიქცა, ჯადო-
ნი რომ ჭაერში იდგნენ და გრძნებან მოქმედობდნენ, იმ ხმის შიშისაგან
ყოველნი შირს ჩამოცვიდნენ, მრავალთა სპილოთა და ცხენთა ქე

დახორციენ, დაამტკიცეს და ორმოცი სპიროს, ციხეზედ იერიშად მიეყვანათ, ამ ხმის შეშინაჲს დაუთხზნენ და უკან გაიქცნენ; და იმ ღმერთს და მტკარს ვაჟრამი შეერივნენ. იმ ღმერთს პარამანის საჯდომმა, პირი დადო და ასეთი საკვირელო ხმები გამოუტყუა რომ სმენილთა კეთილმეტყველთა. იმის ხმა, არათვის ხმას არ ემსგავსებოდა, ათი რიგი მხეცთა ხმა გამოუტყუა იმის ყვირილის ხმა, ესეთი საშინელი ხმა იყო რომ, მამონტლთა ეტონათ შეიღნივთიანი მტყნს დაეცნენო. ამ პარამანის შეშინებისაგან სპირონი დასტა დასტათ ებგონენ სარდებსა და მრავალი თესქეუბ ამოიწყიტეს დასტებო დაშალეს იმ მხეცის ხმაზედ მკყალა-ჯაღოს ცნობა დაეფანტა და თვისის ეშპირთ ძინს ჩამოცვიდნენ დღობანს გონება დაკარგული ეგდა. რა პარამანმა მკყალა-ჯაღო უცნობა იხილა შემოსახა დადის ხმით. მგ ეარა პარამან-ყათილი სააბყირანი და შენიხადმის შილანგასის მკელული, წყეული ჩემის ხელიდამ სარდ ვაჟრამი შენს თანესაო, და უნდადა რომ გულ შემოყრილისთვის ერთი ლხტი დაეჭვს და მიწასთან გაესწორებინა, მაგრამ იგი პრისხანე გული დაიმშვიდა და თქვა: დღეს აქამდინ თერიანი, დეენო, ჯინნი თუ კაცი, უცრათარ მომკლათ სო და ენ ცდამმოკრძობებოა შემწყალებიო და ენ ც გამოქცევა აღარ მიდგენიო, დღეს სამოცდა თორმეტ ხელმწიფენი აქ არიან შემოყრილი, ამათ არც ერთს ერთმანერთის ენა არ ესმოდათ, ჩემის ხელით დავმოკრილე და აქ მოვასხი მე აქენი, ზღვიდამ ხმელეთიდამ, და ასეთი მადიდამ მოუახი რომ, აღამიანის სახელი არ გაეგონათ, აქ შემოვკარებო და უხტ მინდა, რომ ჩემი სახელი სამოცდა თორმეტ ხელმწიფესთან დალაშქართან სააბყირანთ გამოვინოთო მე მინდა, რომ ვიდრე ქეყენა არის, მეორეთ მოსტლადის ჩემი სახელი დაეუკა კობა გამოვიჩინო, რომ ჩემს უკან ენ ც სააბყირანი გამოვიდეს, ჩემი ეაქა ცობა ძეგლად გაშენონო, და თქონ ჩემს უწინ ასეთი სააბყირანი ყოფილაო, და მეც იმის კეალს უნდა გამოუდგო. ახლა რომ ეს წყეული, გულ-შემოყრილს დროს მოეკლა, რაც სახელი მიქმნია ყველა გამიფუტვლებო, და არც ეაქა ცობის ნიშნიაო, მკყალა-ჯაღოს ეშპკობით გაქცევა სწადა მაგრამ პარამანის ხელი მიპყო თვისსა ქამანდა და მსწრაფად თვის ექვს თებოვანს ქუსლი შემოპტა და ის ქამანდი მესტორცნა და მკყალა-ჯაღოს კისერზედ ვარდაცეა, მოზიდა ქამანდი და იმ გრძნებით შექმნილს ეეშპრად ჩამოაგლო, და თოეფით მოიტანა თვისთან, მაქლაილ-პეთარ აიარი მსწრაფლად მთეიდა მკყალა-ჯ-ღოსთან და ერთი ძალიან სილა შემოპტა და ორი ხელი მავრა შეუკრა, შემდეგ პარამანმა იმიაზამის ლოცვით მატრა შეიკურთუნა შემდეგ იმ ძელებთან მყოფთ მარდუხორმებს შეუტევა დაფანტა და ამოწვიტა, რა პარამანმა შშანგ-შაპა ნახა, თვის ექვს თებოვანის ცხენიდა ჩამოხდა, და პირ-მიწა-გაერთებრთ თაყენი სკა და ხელსა აკოცა, მსწრაფლად მკლაევი გაუხსნა, შემდეგ მიუღდა ხუთას სამოცდა სამნი ხელმწიფენი და დალაიანნი რომ იყვნენ შეპყრობილნი, იმათ ხელები დაუქნა, შემდეგ

სამან და ჩაინდ-ნარია შიკოტინენ მსწრაფლად ცხებში მყოფ. სპასარცხ.
მთან და მრან-თერანის თალაენებთან, ნახეს რომ შარბ-შაპას თვისი ძმის
ცხენი და იარაღი ხელთ ეჭირავს სამან და ჩაინდ-ნარია წინ გაუძღვენ
და შინგთან მოიყვანეს. ნახეს რომ შინგ-შაპა და სხენი მრანის თალა-
ენები შარბ-შაპას ხმისაგან ჟუნობდა შექმნილიყვნენ, და ჯერეთ გონებში
ერთ მომგებოდნენ. ჩა მკორეს ხანს ეკან შინგ-შაპა გონებსა მოიგო, ნახა
რომ დასტა-დასტა მრანელნი გაბს მოხევიდნენ და დრო შესცვას ცოლებოდნენ
და თქმისათვის ცხება ტუსალობილად გახთავისუფლებული და დადგარა ცუბულ-
მან თქეთ გამადლობ შენთვის ღმერთო რომ, ამითანა საშინელს და ნახა ჩო
დღესა მტრის ხელთამ და გეიხსენთ, ხუთას-სამოცდა სამეუ მეფენი და
თალაენანთ ვეუვით დაქერილნი და შეკრულნი ზეენის თაისი ამელი უნ
ყო რომ ამითანა შემხედ მოგუხმარხო ჩა შეხებდა ნახა რომ კორმოცდა
ცხრა მწყურბას სიბაღლის მკონებელი ეფებებო კისკისით ასეთი თალა-
ენი დგას რომ, არას დროს იმისთანა თალაენი თქალთაგან არ ნახულა, სა-
მოცდა რთხის იარაღთ შეჭურვილა, ისეთი იარაღი აქეს რომ თვითო ია-
რალი შეიღ წელიწადს ხელმწიფებს ძლევ გაუკეთებინებოთ. ჩა იგი მემო-
რავს ხელმწიფის მუხარადი ნახს, რომელსაც შინა, შარბანია-ბაყუმის ფრთე-
ბი ფილისავით აქეთ-იქით ფრქო, და იმ ფრთის წვერები მურასად გა-
კეთებულს იყავს ზგა ფრთა ესრეთ გრძელი იყო რომ წელამდის
ჩამოსწრებოდა, მგჯამ ესრედ მურასად იყო შექმნილი მის ფრთა
რომ, მგჯამ წხე რომ მისდგომოდა, კაცსა ათას ფერად გჩვენებოდა,
ჩა შეიმურავის ლახტო და ქამარი და სხვაი მარაღებიც იხილეს,
მრან-თერანელთა მისის ბრწყინვალეობისაგან თვალი ვერ გაუმარ-
თეს და ვერცა მისი ვინაობა იცნეს, ამ ჩვიდმეტს წელიწადში შა-
რამანს ასეთი სახე დასდებოდა რომ, ყოყულნი მისსა ეგეთსა მშვენებო-
მას ვანცვიფრებულიყვნენ. ჩა შინგ-შაპამ იგი შარამანის საჯდომი მტეო
ნახა იცნა, მაშინვე ბძანა: ეს გულოვანი თალაენი შარამან-შათილი-საბყირა-
ნი არისო, ჩა ესრეთ ვაიცნა, ხელები უფშალა შარამანისაკენ გაიქცა და უთ-
ხრა: შეილო შარამან-შათილიც ემადლობ ღმერთსა რომ, კიდევ ჩემმა
თვალებმა შენი-სახე იხილონ გარდავხედა და თვალებზედ აკოცა და შა-
რამანმა ხელსა აკოცა, შარამანმა სამხედ, ჩაინდ-ნარას და ჰვილან-ათარს
ამიშნა, მოვიდნენ ხელმწიფეს ხელსა აკოცეს. და მკყალი-ჯადო ხელ-
შეკრული ხელმწიფის წინაშე მოიყვანეს, ჩა ხელმწიფემ მკყალი-ჯადო
ხელ შეკრული იხილა, ღმერთს მადლობა მისცა, ჩა ხელმწიფის ძმამ შა-
რბ-შაპამ შარამანი დაინახა ჩვიდმეტს წელიწადში ესეთი თალაენი შექ-
მნილიყო და მშვენებრი სხე დასდებოდა რომ, ქვეყნის თალაენნი მას-
თან ერთს მკორეს ნიჩას ემი გაესწებოდნენ, შარბ-შაპა ატირდა, მივიდა
შარამანს გარდავხედა და უთხრა: ემადლობ ღმერთსა, რომ ცოცხალმა
კიდევ შენი-ლამაშა სახე ვიხილეო, ესე თქვა და რასაც თვალებში აკოცა
და ამი-იხილა ვტირდა და უთხრა: შეილო შარამან სად არის ქვეყნისა მშვე-

ხელთ აღმატებული ქვეყანაში და ინდოეთში, მრავლის სახელოვნების
მკვნილი, ხეში შეილი ხოსროეშირ? შენი მოადგილე და შენებ რომი
მებრძოლდე, შუადღის აყლიმის ხელმწიფის წინ მოედანზედ მრავლად სხე-
ლოების გამოამხენი, ხოსროეშირ: რაც შენ პატივს მათში წასულხარ, მოე-
დანი ცარილი არ დაუგლიო, ესე თქვა და თეაღთაგან სრემლემი გარ-
დმოყარა, ახს შეილო ხემო სპეყარლო ხოსროეშირ, დღე და დამე
შენგან საგონებელი შარამნი შაფის მთიდამ მოსულა და შენ საღლა ხა-
რო, რა ესე თქვა უცნობო შეიქმნა, რა შარანლოთე ფაღაენთა შარინ-
შაპს ხმა გაიგონეს, დიდის მწუხმუბით ქველამ თეაღთაგან სრემლენი
გარდმოიღინეს, ამ სიტყვასა ზედა შშანგ-შაპს შეწუხდა და ცულოთ შე-
მოყარა, შემდეგ შარამანმა რაინდ-ნარას და შაქლაილო-პესთარმა რებრძანა, წა-
დით და იმ ტახტზედ მსხდომნი სინდისტნის ხელმწიფენი ხელ შეკრულთ
ნი მთასხითო, შემდეგ საჰმანს უბრძანა: მკალოჯადო ანდასტა აიარს მი-
ცო და შენ წადი შარამიჯინა შეკრობილი მოიყვანეო, საჰმანმა მკა-
ლოჯადო ანდასტა აიარს მისცა და თეით შარამიჯინსაჰყენ წაჩვიდა, ნა-
ხა რომ შარამიჯინს რამდონიმე მარდუხორმებდა შემოეყარებო და ცრის
მხრისაჰყენ გაქცევას აპირობს, და ციხეში მყოფნი რინტა ეინ არიან, კაც-
ნი თუ დედაკაცი ყოფენი ცრთი ხმიდა, ციხიდამ გარდმოიძახიან, უშეე-
ლეთ შარამიჯინი გაქცაო ნუ გაუშეებთო, ამ ყამჯდ ნახეს რომ, თეიანთ
მომშველებელი და მარდუხორმების ამომწყვეტი, საჰმან-აღამიხად განრის-
ხებულს ვეშაპით შარამიჯინს წინ გარდაუდგა, რა ციხეში მყოფთა ესე
იხილეს დიდს სიხარულით უყურებდნენ, რა ყარამიჯინმა საჰმანი დაინახა
სპილო მიქუსლა და საჰმანს თვისი მძიმე დასტარები მოუქნივა, იმ ციხეში
მყოფნი დიდად შეწუხდნენ, და თქვეს: ვაჰთუ ამ წყეულმა საჰმანს აეროს
რამეო, საჰმანმა მას მოქნიულს დასტარებს თვისი ას რთხმოც ღრტიანი
ნაჯახი შემოაქრა, და რამტონიმე ხანჯლოები და ჯაჭვები დასწყეიტა და ის
დასტარები ზურგსა მოხედა, მაგრამ ეთა მცირე ჯოხი დაუკრავს, ისრე
არად შეიმჩნეა, შარამიჯინს ეწაღა, რომ სწრაფად გაეელო და გაქცე-
ულიყო, რა საჰმანმა ესე იხილა წამოეწია და თვისი ნაჯახის ჯიგლიგი
ზურგსა ესრედ წაჰკრა რამ ცხვირ-პირიდამ სისხლი წასქდა, თეალოთ და-
უბნელდა და ძირს გარდმოვარდა, საჰმანმა ორივე ხელები მაგრად შეუ-
კრა ჯაჭვი ყელზედ მბაბა და შშანგ-ხელმწიფესთან მოიყვანა, ამ ჟამად
რაინდ-ნარამ და შაქლაილო-პესთარმა, მეთან-შაჰა, ხარჯანი-პინდი, მურგანა
ბეღლანდ-ქაშანი და სხვანი სინდისტნის დიდებულნიც ხელ შეკრულნი თა-
ეიანთ ტახტით და სპილოებით შშანგ-შაპს წინ მოასხეს, რა სინდის-
ტნის ფალოენებმა შარამან დაინახეს, უნამეტნავესის შიშისაგან სიცოც-
ხლე აღარ შერჩათ და დასტა-დასტად გაიქცნენ, შშანგ-შაპს ლაშქართა
იმ დროს ჟამი დაიციეს, გაქცეულს მარდუხორმებს დაერივნენ და სულ-
კუდით ქვა ასროლინეს, რა მარდუხორმებმა და სინდელებმა ნახეს რომ
ჭერიდამ შავი ღრუბელი გამოჩნდა, რა იგი შავი ღრუბელი იხილეს.

ქრისტიანული რელიგიის მიხედვით, მსწრაფლად გამოძრუნდნენ და მათა უმანგ-შაპა და პარამიჯნი პრინციპებოღენ სულ ყურდანი იმართან: შემოკრობნენ, რა მონათქმუნის დედასი შარამან დაინახა, თაუ შინს ცუდი და ღირის ტი-
რანდით მოვიდა შარამანს ვარდაუბია და უთხრა: შეილო შარამან სად
არის ჩემი საყვარელი ხოსრუეში, რდამე შენ და იმას ერთად არ ვიყუ-
რებო? რა შარამანმა ესრეთი მწყურებლის იხდა გაგონა აღარ დააკლო,
მსწრაფლად მივრდეს სულსა აკოცა და მოახსენა მანოვანთა თაუო ჩუ შუ-
წყებ ბოლხ შთა, შენი შეილო ხოსრუეში თაუნდსარ-ჯადოხაგან მო-
ვარჩინეო. სხენი თაუნდსარ-ჯადოხი აქ ჯადოს მნ ქანებით შეეყ-
რათ ყურდანი ლეთით მწყურებდით ახთან, იგონი და სხვა ჩემნი ლაშქარ-
ნი, უწყებდ მოკლენო. სხენი ბევრი ჯამ მქეს მოახსენებელი მსწრაფი რომ
დესაკ ლეთის მოწყურებით ღრახ იქმნება მაშინ მოწყურებნებო, რა შარ-
ამანშიამ შარამანთა და თურუნთა თაუნდსარ-ჯადოხითა და ბაროვანთა შარ-
ამანსაგან უწყ მოახსენეს, უწყებოთა სიხარულოსა მრეცნენ, ყველამ შარ-
ამან-ღმერთსა შეეყურეს და დიდი ქება შექსნეს, შარამანმა საჰმანს უბრ-
ძნა შარამიჯნი და მკალი-ჯადო უმანგ ხელმწიფესთან მოახსიოთ,
რა შარამიჯნი, მეთან-შაპა, სარჯანი-შინდი, ბურჯან ბელიან-ქამანი,
მკალი-ჯადო და სხენი სინდისტრის დიდებულნი და თაუნდსარ-ჯადოხი ხელო-
შეკრულნი ღირანხეს და ტყვეთ უმანგ-შაპასთან მოყვანილნი, შარამანთა
ღმერთს მადლოდა შესწირეს. შარამიჯნი და დიდად შარამიჯნიწმინდანი ერთი
მართანი შეჰყურეს, გაიწია და იგი ჯაჭვი რომლითაც შეკრული იყო და
ლეწა და შარამანს შემოჰტრია, ყოველთა იქ მყრთთა თაუნდსარ-ჯადოხითა შარ-
ამიჯნისა ესრეთი გულდენობა დიდად გაიკვირეს. რა შარამანმა იხ-
და რომ შარამიჯნიმა ჯაჭვები დაწყვიტა და მას შეუტრია, ესრედ გან-
ჩინდა რომ შინა გულის ძველის ხმა, ხატისა ალაჯსა იმპრდა, ტანის მა-
ლანი აქ შარამან და ჯაჭვში და ჯაჭვში ისრებსავით დაეჩარნენ, ამ პირ-
ველთა უმანგ-შაპასთან შეკრულობაში შარამიჯნის სითამამე შარამანმა დი-
დად უწყებდა და ისრეთის მრისხანების თაულით შემოხელა, რომ შარ-
ამიჯნის დანა თაუნდსარ-ჯადოხითა შარამანის ესრეთს მრისხანებით, შემოხელა
ველა გულდო, გონება მიებადა და პირქვე მიწასა დაეცა, მაგრამ შარ-
ამანის მრისხანება არც თუ მკაშინ დასტრა, რიივე თაუნდსარ-ჯადოხით
ბისაგან ცოცხლებდო ურელებდა და ვერა რომელმან შებედა სიტყვის
მოხსენება, რა შარამანისაგან დაეცრა და ნახა რომ შარამიჯნი გულთ
შემოკრობილი გდა, აქეთ იქით მიიხედ-მოიხედდა, ნახა რომ საჰმანს შარამი-
ჯნის მაგრად შეკრა ნებაეს, შარამანმა შემოსახა დაეხსენ მაგ წყეულ-
სა-ენადა, რა შეუძლიანო. რა შარამიჯნი გონებას მოგვო ზე აღზდა
და ესრედ შეშინებულოყო, რომ შემოდგომის ფურცელსავით თარადა
აქეთ იქით მიიხედ-მოიხედდა, შარამანი და იგი საჰმან დევი დაინ და
სხვა დევები ხელმოქლომილნი შარამანს უყურებდნენ, იგინიც ესრედ

განრისხებულნი იყვნენ რომ თუ, შარამანს ებრძანა, ერთის თვალის და-
ხამბამებაზედ მიწასთან გასწორებდნენ. რა შარამიჯინმა შარამანის ეს-
რეთი მოწყობება ნახა დიდად გაუკვირდა და სთქვა: ესრეთი მოწყობება,
თუ არ საბუყრანისაგან, სხვა არვისაგან არ იქმნებოდა, რაც მე ამან და-
მითმოეო. მსწრაფლად მოვიდა, შარამანის წინაშე პირი მიზანზედ დასდევ-
და თავის დანაშაულის მიტევებას ევედრებოდა, მიბრუნდა და უშანგ-
ხელმწიფე დალოცა, შემდეგ ცალს მუხლზედ დაიხოქა და შარამანს მო-
ახსენა: საბუყრანო! უბრძანეთ თავი გამაგლებინონ, რომ სხვათა უმეცარო-
თა შინისთანა ფალაქანზედ ესე ვითარი არ იკადრონო. რა შარამანმა
მისგან ისრეთი მხურვალე ვედრება მოისმინა შეიწყალა, მივიდა ხე ააყენა
და კისერზედ ხელი გარდასდევ და უშანგ-შაჰასთან მჩიყვანა, შარამიჯინმა
მა უშანგს და შარიბ-შაჰას ხელსა აკოცა. შარიბ-შაჰამ ხეი თავისს სარ-
წმუნოებაზედ მოაქცია, კერპობაზედ ხელი აღებინა და საბოთ ლეთის
მლოცავეი გახადა, შემდეგ შარამანმა საჰმანს უბრძანა: ერთი მურასა ში-
მელ შეკაზმული ცხენი მოაყუანინა. უშანგ-შაჰას შერდ კუთხიანი თავი
დახსა დახურეს და სახელმწიფო ტანისამოსით შემოსეს, შემდეგ შარამ-
მანი მივიდა მხარსა შეუჯდა აყუანა და ცხენსა შესესა საჰმან, რაინდ-ნარა
და მაჰლაილ-აესთარი უშანგ-ხელმწიფეს წინ გაუძღვენენ, შემდეგ შარიბ-
შაჰაც ცხენსა შესევს, ვინცა-ვინ პურობილნი იყვნენ სამსა ცდა სამნი
ხელმწიფენ, ხუთასნი დიდებულნი და ფალაქანნი უშანგ-შაჰასთან გან-
თავისუფლებულნი, ყუელანი ცხენებზედ შესხდნენ, საბუყრანიც, თვისსა
უქეს ფეხოვანს ზღვის ნადირსა შეჯდა და იმ სწმს დევითა უბრძანა: მსკა-
ლი-ჯაღო, მეთან-შაჰა, სარჯანი-ჰინდარ, ბურგანი და სხვანი სინდის-
ტნის პურობილნი დიდებულნი უშანგ-შაჰას წინ გაუძღვარიეთო და მა-
თაც ბრძანებისა შებრ, ყოველნი ხელ-შეკრულნი წინ გაუძღვარიეს, მარ-
ჯვენას მხარეს, სამოცდა თორმეტის-მწყურთის სიმაღლის მქონებელი რა-
ინდ-ნარა დევი მოზღვედა, თვისის მძიმე ლანტითა მარცხენას მხარეს ოთ-
ხმოცდა ცხრის მწყურთის სიმაღლის მქონებელი, მაჰლაილ-აესთარი მოს-
დევდა, შეივდი თავი ება, მხარეზედ ერთი უცხო დასტარები ედევ, ამ დას-
ტარებს ჩვიდმეტი ჯინჯილი ება, იმ ჯინჯილების ბოლოზედ ხუთას ხუ-
თას, ლიტრიანი ბურთები ება. ხელმწიფეს წინ საჰმან აღამიზად მოუძ-
ლოდა სამოცდა თხუთმეტის მწყურთის სიმაღლის მქონებელი იყო, ხელთა
ას ოთხმოც ლიტრიანი ნაჯახი ეკირა, მეორეს ხელით მსკალი-
ჯაღო ეკერა და ესრეთის ყოფით მიუძღოდა ხელმწიფეს, რომ მნახავთა-
თვის საზაროდ ემა იყო. შარამანი და სხვანი ხელმწიფეს აქეთ და იქით
მისდევდნენ და ისრეთის დიდებით მიჰყვანდათ, მრავალი ჯაღოს ლაშქ-
რი შეეპყრათ და წინ მიჰყვანდათ. მრავალნი სულნი, მსკალი-ჯაღოს
სხვა და სხვა სახედ გარდაექცია, ჯაღოს მანქანებით, ზოგნი ნადირათ
და ზოგნი ფრინვლად. რა მათ შარამანი დაინახეს მოვიდნენ და მსკალი-
ჯაღოსაგან შესრევდეს. და რა იგი ბილწი შეკრული ნახეს, ერთობით

შეუტევს, უნდაღათ რომ მკვალი-ჯადოსათვის ენოთ რამე, მაგრამ შე
რა შეეძლოთ რა, ხან მკვალი-ჯადოს შეუტევდნენ და ხან პარამანთან
ტარილით მოვიდოდნენ, პირს მიწაზედ უსუამდნენ, თავიანთ თავზედ
მტვერს იყრიდნენ და მკვალი-ჯადოს სიკვდილს ევედრებოდნენ. ამ
ჟამად უშანგ-შაპის სალაფარდასთან მოვიდნენ, პარამანმა ნახა რომ იქ
რამბრანნიმე ფალაგანნი დაჭრილნი იწვნენ. ამხელდ ღიდად შესწუხდა
და ისრეთას თვალით შემოხედა მკვალი-ჯადოს რომ, შიშით გულის
გახეთქას მკირელა უკლდა, რომელნიც პრანელნი ფალაგანნი ძნ სხე-
ლი იყვნენ ღიდად დიდებით იახლნენ. უშანგმა ბრძანა: იმ ციხის პირისა
პირ სახელმწიფო კარაგის დადგმა, მაშინუე ორმოც კუთხიანი კარაგი
დადგეს, იმ კარაგში ერთი სახელმწიფო ტახტი დადგეს რომელს ოცდა
თოთხმეტი ოქროს ფეხი ჰქონდა. იგი ტახტი მძიმის ფაჩხით დაფინეს
და მშპს საჩრდილოდ თავს სახელმწიფო ქალაქი დადგეს. იმას უკან
ოთხას ოთხმოცდა ოთხი ვეზირის სკამები დადგეს, ამასთან სამას ცამე-
ტი სამუნჯდნო სკამები დადგეს, მარჯენიუ და მარცხენი, შეიღთა იყლიმ-
თა ხელმწიფეების სკამებო დადგეს, სამოცდა სამი სკამი სხვა დადგეს სხ-
ვათა დიდებულთათვის, ესენი სულ მურასად იყო. ამათ გარდა შეიღთს
ოქროს სკამები დადგეს, ხელმწიფის შეიღებისათვის, რვა ასი ვერცხლი
სკამები დადგეს სპასალარებისათვის, ათას სამასი ფოლადის შექნილი
სკამები დადგეს ფალაგნებისათვის. რა ყოველი ესრედ გააწყეს და მარ-
ხნენ, პარამანმა საქმანს უბრძანა: უშანგ-ხელმწიფის ტახტის მარჯენა
მხარეზე ორი ტახტი დადგითო, ერთი რაპინდისათვის და მეორე ჰი-
ბილ-გაბარის სულთანისათვის, ამათთან ერთი მურასა ტახტი ფერიათ
ხელმწიფის შაჰალ-შაჰისათვის. ამას გარდა უშანგ-ხელმწიფის ტახტის
მარჯენა მხრისაკენ ქვეით, შვიდნი ტახტი დაადგმეინა, ჰინისტის ხელ-
მწიფეთათვის მარცხენა მხარეს თორმეტი ტახტი დადგეს, ბნელეთის
ხელმწიფეებისათვის, ამას გარდა მარუნ-შაჰას თილისშირამ გამოყვანილს
თორმეტის დევებისათვის თორმეტი ტახტი დაადგმეინა, ამას გარდა
მუი-ქაბუთის ხელთანის ანგურ-დევისა და მუი-სურხაბის სულთანის
ან ყაფუზ-დევისათვის თითო ტახტი დაადგმეინა, ამას გარდა სხვათა
დევთა და ფალაგნებისათვის ფოლადის სკამები დადგეს, სხვაც კიდევ
მრავალი სკამები დადგეს, რაღა ზრდილად მოგახსენოთ, ესრედ კარგათ გა-
აწყეს ყოველთაე რომ კაცის გონება ვერ მისწედებოდა, ხელმწიფის ტახ-
ტის უკან უსხო და უსხო ტახტები დადგეს ბააოვანთა-თვის, იქ მყოფ-
თა დიდებულთა დიდად უკვირდათ, პარამანს რათ უნდა ამტონი ტახ-
ტები და სკამებო? რა ყოველიე ესრედ გაარგა მხეცილამ ჩამოხტა,
პარამიჯინიც ჩამოხტა მიფიდნენ და უშანგ-შაჰს ცხენდამ ჩამოხდინეს,
მარჯენა ხელი პარამანს ეჭირა და მარცხენა პარამიჯინსა და ესრეთის
დიდებით ტახტზედ აღიყვანეს, შარიბ-შაჰაც ტახტზედ აღიყვანეს და დსევს,
პარამანს თვისსა ბედნიერს საფალაგნო სკამზედ დაჯდა შემდეგ შარ-

ნელნი და შურანელნი სპასალარნი, დიდებულნი და ფალაანნი თაჲ-თა-
უანთ განწყებულს აღავს დასბდნენ, თორმეტნი ათასნი რაქროს ქსო-
ვილით მურასად მორათულნი მსახურნი ხელმწიფეს თავს აღდგნენ ჩვეუ-
ლებისამებრ ეით უშანგას ხელმწიფობას ეკადრებოდა.

ამჲს შარამანის ლაშქრის მოსვლა ჰაჩიღამ დეითა, ფრიათა
და სხვათა შარავალთა ჯართა უშანგისა და შარამანის წინაშე.

იმ ჟამად ნახეს რომ, ჰაჩიღამ ოცდა ოთხი დიდრონი ღრუბელი
გამოჩნდა, ესრეთ რომ აღმოსაელეთი და დასაელეთი აღარ იხილებოდა,
მათმა სიმრავლეგ მზის სხივი დაქუარა, სადაც უშანგ. შაჰას ლაშქარი
იღგა იქით მომართეს და ლაშქარმა ჰაჩიღამ მიწაზედ ჩამოხდომა დაიწ-
ყო. იმითი ხშირობა ეს ქვეყანაზედ დაკუმის ხმას ჰგებდა, იქ მყოფნი
მრანელნი დიდს შიშსა და შურხარებას მიეცნენ, ჰაჩიღი ყურება დაიწყეს
და მრავალი რიგი საშინელი ხანახაებოი ნახეს, დიდრონი მინარის მგაფ-
სნი სხვისა და სხვის სახის მქონებელი ღვევები ნახეს, რომელნიმე ლო-
მის თავიანი რომელნიმე ფეშის თავიანი, სხვისა და სხვის მხეცების
მხზავსნი, ყოველნი თითო ნადირზედ შემსხდაჩიყნენ და მოვიდოდნენ.
მრანელნი და შურანელნი ეინცა-ეინ იქ იყვნენ და მათ ხედვიდნენ,
დიდსა შიშსა მიეცნენ, არამც ესენიც ჯადოთ ლაშქარნი იყვნენ და აეს
ფათერაკს ხელმეორედ მიგვეცნო. შემდეგ თუმცა შეიტყეს რომ შარამა-
ნის ლაშქარნი იყვნენ მაგრამ, დეითაგან კიდევ იშიშვიდნენ, ეაი თუ
ამათგნ გვენოს რამეო. რა შარამანმა მრანელთა და ხელმწიფეების ისრეთი
შეშინება იხილა მაშინვე ზუ აღზდგა ხელმწიფესა და დიდებულთა
მოახსენა; თქვენ იმათგან ნურას იშიშვიით, ის შაჲი ღრუბელი რომ ჰჩანს
დეითა ორთქლია და ეს ხმები მათის ფრთების ქნევის ხმა არისო. იქ
ოცდა ოთხჯერ ასი ათასი დეისა, ჯინისა და ფერიის ლაშქარი არის,
ღვთის შეწევნითა და ხელმწიფეოთ თქვენის დღევადელობით წაველ და ესე
ყოველნი ჩემის ხმლით დაეიჭირე და მრავალის ცდით დაეიმორჩილე,
ჩემთვის შესაწევნელად და თქვენს მონად გაეხადე, იმათგან ასეთი ხათ-
რიჯაპი ვარ რომ, ჩვენის მტრისა მტერნი არიან და მოყვრისა მოყვარე-
ნი. ამ ჟამად ოცდა ოთხი სახელმწიფეო ტახტი გამოჩნდა, თვითო თვი-
თო იყლიმის ხარჯით იყო გაქეთებული მისებრი ხელოვნება კაცს თეა-
ლით არ ენაზა, მოვიდნენ და იმ აღავს ჩამოხდნენ. მრან-შურანის დიდ-
ბულნი სრულეობით შეიკრიბნენ, დასტა-დასტად დაეწყენ და იმათ თაშ-
შას უყურებდნენ, ლაშქართა დაქცებთა შინა მყოფთა დიდი სინარული
და ნაღარის ცემა შეეკმნათ, მეორეთ მოსეღეს დაფის ცემის ხმას ემსგა-
სებოდა, ყოველი ხული იმას ნატრობდა და ხატობდა შარამანი მათის
მთილად მოსულთა ზა ახლა რა რიგი ხანის ფალაანი შეეკმნილო, ის ენა-
ხლოთ, მისს შევენებასა აღმოსაელეთილად ეიდრე დასაელეთის განუ-

წათლებიან, იმ ქვემო შაჰმანმა საქმანს უბრძანა: შენ წადიო და ქათუ-
ბითდამ მოშაგელნი ჯარნი მიწახედ ჩამოახუნეო და კოველნი ხელმწი-
ფენი თვისის დიდებულებით, ხელმწიფე უშანგ-შაჰს იახლონო, პირუ-
ლად უშანგ-შაჰს მამა, მუქლიელიან-შაჰა, შემდეგ ამითთან ხოსროეშირი
ზოაკ-ნოეჯოანი, ბაჩამ-ასთარელი, ზორაბ-სისტანელი და დევებისაგან
ქანთუჭაღვი შირსარი იყი ათასის ქუი-ათეშის დევებითა, რაჰინდის ზი-
ბილ-გაბარის სულთანნი, ბაჰმან-შაჰა, შათრანი, ბარამ-ჯიბილი, ბარდან ქემან-
შანგის ციხისაგან აქენ-ნარა, ჯინისტნიდამ დახსნილი შეიდასი ადამიანთ
ფალაენნი, კიდევ დევთაგან საქმან-ნარა დევ-ბაჰთარი მოეთის ზღვის
გამოყვანადღ ბერი დევი, ოცი ათასი ქუი-სამაეთის დევები მოვიდნენო,
ამითთან ქუი-სურხაბის ციხიდაჲ, უკიანფს ზღვის ძირიდამ რომ დევები
გამოეასხი, იმ ზღვის ქალაქში რომ ეყავი და მრავალი უცხო სანახაე-
ბი ენახე, იქიდამ ბრალდით ქმნილი სახლი რომ გამოვიტანე ისიცა და
სარეის ურამანის დედა ბერთარ-ბანო უშანგ-შაჰის დედა სეფი-ბანო,
უშანგ-შაჰის ცოლი დილაფრუხ, რაჰინდ, მულჩინ-ბანო, სურხაეარდ ზო-
რაბ-შაჰის ცოლი. მუშთარი-ბანო და აჰანგის ციხიდამ ქუი-სურხაბის მთა-
ზედ ნაშოენი ადამიანთ ქალი შეიდასი, ბალი-ირამის ქალი მოვიდნენ და
თვი ბროჯოს სახლიც თან მოიტანონ, იმათგან ხუთი ათასი ფერია, ხუთი
ათასი იფრითნი, ამათ გარდა ბნელფთის ქვეყნის ფალაენნი, სურხარაბის
პრდევანი მოვიდეს, მუქიდის ზღვის ორმოცნი დენი მოვიდნენ სათიგას-
წიონ და დადგნენ, ენცა-ენ პერობილნი ჰყენან ან სინდისტნელნი და ან
მარდუხორბნი დაჯადონი ხელმწიფეს მოართონ, თეიფონ შაჰპალ-შაჰა ოცი
ათასის გულისტამის დიდებულებით ხელმწიფეს ხხილოს და შარი-ზედი
დევი წინ გამოუძღეს, შემდეგ ამასთან შეიღნი ჯრისტნის ხელმწიფენი
და სავზაბარის და შაჰარი ჯანანის სულთანნი სეილან-შაჰა ანი ათა-
სის სავზაბარის და შაჰარი-შანანის დიდებულებითა და ფალაენებითა ბულის-
ტამ-ბალირამის ფალაენებით და ფერიებდა მოვიდნენ, ამითთან ზო-
რაბ-შაჰა მოვიდეს, ამითთან ქუი-სურხაბის ფალაენნი შამთუს ხელი დე-
ვი მოვიდეს, შემდეგ აზაჯგ მუთარის სულთანი მამუხ-შაჰა ასი ათასის
ჯინითა და თვისის პერობილებითა სეილან-შაჰის ჯარში მოიყვანონ ოცი
ათასის ქეითის დიდებულები და მათ წინ ჩაი-სარჯათის სულთანი შანთუბ-
სჯალი დევი მოვიდეს, შემდეგ ხურამბათის სულთანი შაჰრი-გუქრანგის
ხელმწიფე ჰუმიათ-შაჰა ასი ათასის ხურამბათის ლაშქრითა, თვის ძმის
მამუხ-შაჰასთან შეიყარნენ და მოვიდნენ, თეითონ მამიან-შაჰა ოცი
ათასის ბორანგის დიდებულებითა ყველანი. რაღა ბრძლად მოგახსენოთ
როგორც შაჰმანს საქმანისათვის ებძანა კოველნი ესრეთ დასტა დას-
ტად მოვიდნენ და შეიღი იყლიმის ხელმწიფესა და უშანგს ხელსა აკო-
ცესა და ყველანი თანთავის შესაფერს და განწესებულს ალაგს შეიღნენ
და დასხდნენ, შემდეგ ხელმწიფემ სუფრის მოღება ბრძანა: და მოიღეს
მათი შესაფერს სუფრა, რა გვარადაც მათ შეეფერებოდათ, მეჯლიში გა-

იმათა, რა ღვინის სმის ქვეშე შეიღწენ, ყოველი ფალაქანი
შარამანის სიკეთეს და ფალაქობას აქებდნენ. რა უშანგ-შაჰამ თვისი
ესეთი ღვინობა ნახა: ღმერთს მადლობა შესწირა და მუნ მსხდომნი ყო-
ველნი მოიკითხა, შემდეგ ბძანა: მეთან-შაჰამ, სარჯანი-ჭინდი, და ბურ-
გან-ბელანდ-ქამანი მოასხითო. მაშინვე საშინე ხელ შეკრულნი მორთეს.

აქა განკითხვა უშანგ ხელმწიფისაგან მეთან-შაჰასი, სარჯანი-
ჭინდისა და ბურგან-ბელანდ-ქამანი.ა.

რა ხელმწიფის წინაშე დააყენეს, ხელმწიფეს თავი დაუკრეს, უშანგ-
შაჰამ შეხედა მეთან-შაჰას და უთხრა: გწამს ცისა და ქვეყნის დამბადებელი
ღმერთი, რომ ერთს კაცისათვის, რომელსაც სახელად შარამანი ჰქვიან ასეთი
ძალი და ძლიერება მიუცია, რომ ესე მადენი ქვეყანა დაუკრიაო და
ამასთან საშინელი ღვინობი დაუმორჩილებიაო. აწ მოვიდ შენცა შენს
ძმასავით ცეცხლის ქონებისაგან ხელი აიღეო ცისა და ქვეყნის შემოქ-
მედი ღმერთი იწამეო და შენსავე ქვეყანასა ისევ მოგცემო. თუ რომ
ერთს ღმერთს არ იწამებთ, უბძანებ რომ დაუყოვნებლად სიკვრილსა
მიგცენო და თქვენს სახსენებელს ქვეყანაზედ ამოვაგდებო. რა ესეთი სიტყვა
გაიგონა ხელმწიფისაგან, სიმშვიდისა და შერაცხუის ბძანება, მეთან-შაჰამ
სარჯანიმ და ბურგანმა მაშინვე ხელმწიფის ტახტ წინა თავიანი
სცეს და მოახსენეს: ყოელის ქვეყნის ამალღებულთა ხელმწიფეთა ჩვენ
თქვენი მტირე მონა გახლავართ, და რომელიც თქვენი ბძანება არის ის
აღსრულდესო დღეს წალმა თქვენის ბრძანების მორჩილნი ვართო. რა
ხელმწიფემან იმათი დამორჩილება მოისმინა ბძანა: ჰყობილებისაგან
გაანთავისუფლეთო, წარმოდგენ უშანგ-შაჰას ხელსა აკოცეს, შემდეგ
ბძანა: ალაგი უჩვენეთო თავითვის შესაფერს ალაგს დასხითო, მიუძღუ-
ნენ ალაგი უჩვენეს და ესენიც მათ მსხდომთან დასხდნენ, შემდეგ ხელ-
მწიფემ ბძანა: მჰყალი-ჯადო მოიყენეთო და მსწრაფლად მოიყენეს
ხელმწიფემ უბრძანა: მჰყალი მოდი ამტონს ეშმაკურს ჯადოებზედ ხე-
ლი აიღე, საბათი ღმერთი იწამე და შენ უნებლად განგათავისუფლე-
ბო. რა მჰყალი-ჯადომ ესე გაიგონა ღმერთს გმობა დაუწყეო, აწ ჯამად
ბარდანქეშან თავის ადგა, ხელმწიფემ და შარამანმა, მისი სიკვდილი ანი-
შნეს. ბარდანქეშანმა თავისი ბასრი ნაჯახი ესრედ შემოჭკრა რომ თავი
ბურთივით გააგდებინა. რა იგონა მადელი მოქალაქე, ისრეთი კვამლით ავირ
და რომ, იგი ადვილი ჯოჯობეთს დაემგზავესა, რომელიც მისგან სხვა
და სხვა სახედ შეცვლილნი იყვნენ პირუტყვით, მხეცად, თუ ფრინველად
ყოველნი იქ მოვიდნენ. ბარდანქეშანმა მათ ყველას იმ ბილწის სისხლი
ასხურა და თვისადე სახედ იქცნენ. ბოლოს იგი თვითონ ძალით მოვი-
და, რა მასაც სისხლი ასხურეს და თავის სახედ შეიტყალა, ნახეს რომ
შახამფარ ხათი იყო, მან ხელმწიფე დალოცა, შარამანს ქიმა შეახსო მია

ედა და თავის ადგილს დაჯდა, შემდეგ იქნა ფრინველნი მოვიდნენ და
იმ სისხლში ბანება დაიწყეს. მათგან ისრეთი საშინელი კვამლი იფარდა
რომ იქურობა გოგოხეთს დაემგზავსა. რა კვამლი გარდასწყდა ნახეს
რომ ერთი შერთანჯა და ერთი ასიმ აიარნი იყენენ. მოვიდნენ ხელმწი-
ფე დალოცეს და შარამანს ქება და მადლობა მოახსენეს. შემდეგ მიჯ-
ლოსი გაიყარა. შარამანი და სარეხურამანი თვისსა კარავა მივიდნენ.
შარამანმა სამანს მარდანიქმანს და თაინდნარას უბრძანა: ხოსროე-
შარასა და გულჩინის ქორწილის თადარიგი ნახეთო. მათ ქორწინის თა-
დარიგი იწყეს და მერმე წესისამებრ თვისსა ქორწილი უყვეს. ათს დღე-
სინი და ქორწილი იყო, და შემდეგ ხოსროეშირ და ბუღინ თვისსა
საწოლსა წაიღნენ, და იყენენ მარადის ღებინსა და შექცევასა შინა და
არა რას მწუხარებდნენ.

ამა მოჰყალი-ჯადოს ძმის აღკაფ-ჯადოსაგან ხოსროეშირისა,
შათარისა, ბარდანქუშანისა და შაკალის ვალუხის მოტაცება,
და შარამანისაგან მათდბ საძებრად წასვლა. აღკაფ-ჯადოს სიკვ-
დილი და ფალავნებისა და ქალის გამოსხნა.

იმ ეამ დ რა წყალოსა, შალანგსარისა და აზრილ-ჯადოს უფროს-
მა ძმამ აღკაფ-ჯადომ ესე შეიტყო, მაშინვე ესე სთქვა: ღითა ჩემნი ძმა-
ნი შარანელთაგან ამოწვეტილანო? მაშინვე ამაღ სამტეროდ წამოვიდა,
შეშინვის ლაშქარში მოვიდა და გრძნებით შათრან, ხოსროეშირ და ბარ-
დანიქმანი ვარებდამ მძინარენი მოიპარა და თვისსა სამყოფსა რომელსა
ცეცხლის ზღვა ეწოდების მუნ მიიყენა. ამაღად გამობრუნდა მეორეს
დღეს და შაკალი-ფერიის რაი ქალი ხათეშა და შუშან-შაჰა მოიპარა და
ეწინა საყრობილეთა შეიყენა. რა შარამანმა ესე ამბავი შეიტყო
ღიღის ბანს დაუქრდა და შემდეგ სთქვა: ყოველი სიხარული დამშხამდომ,
დადგა და ლმერთს მხურვალის გულით და ცრემლით ეფლრება დაუწყო,
იმათი ზოგნასათეს. შემდეგ სამშანს უბრძანა: ეს ამბავი ვისგან გგონიარ,
ან ამისი მომქმედი ვინ უნდა იყოსო? სამანმა მოახსენა: თალაუანო,
მოჰყალი-ჯადოს უფროსი ძმაჰყავს, რომელსა სახელად აღკაფი ეწოდე-
ბა, ის ჩრდილოეთის მხრისაკენ ცეცხლის ზღვაში მკვიდრობს და უქვე-
ლად რა თავისი ძმების ჩაძალდება შეუტყვია, მოსულა ეამი დაუყია და
იგინი მოუპარავსო. მაშინ შარამანმა უბრძანა: თქვენ აქ კარგათ იფრ-
მ ლეთ რომ კიდევ არავის ანოა? რაო ლაშქარსა და მე შეწყენითა
წეთასათა წავალ, ნუ ფუ რვი ფალავანნი დაეიხნარა რა ესე სთქვა: ხელ-
მწითვეს გამოვსალმა, მშველდისარი აღლა, მიღე-ყაჰყამი წელთა შემო-
არტვა, სხვა იარალი არა რა წაიღო, შეშფობარზედ ახედრდა და ჩრდი-
ლოეთისაკენ გაემართა. გზაა ზღვან ურიცხენი ენებანი და გზსა დაღ-
ნი განვლო, იცდა სათი დღე იარა და ფრთს ბიბანს აღავს, სიარულში

ერთი ორმოს პირზედ მჯდომი ჯადო იბილა. ლმერთს მადლობა მისცა და სთქვა ეგონებ რომ იგი ფალაქიანი ამ ორმოსა შინა იყენებო, თუ-
სი შეშფაობარი მსწრათელ გაქუსლა: იმ ორმოს პირს შევიდა დადგა და
სთქვა: ამაში ჩაეარდას სიკედლილი მირჩევიანი, მარამ ჩაუსელდობა, ხომ არ იქმნებარ და რაც ლმერთს განგება იყოს იგი აღასრულდესო, მა-
რუნ-შაჰას თილისმაზედ ეს ხომ უფრო ძნელი არ იქმნებარ. მაშინ
ორი ნაწილი დედამიწისა გაეიარეო, ლმერთმან დამითარაო და ახლაც ლმერ-
თივე დამითარაესო. აღრათ-ჯადომ შორეთვე შარამანი დაინახა ერთი დი-
წრელა და იმ ორმოში ჩაიჭრა. რა შარამანი ორმოს პირზედ მდგარიყო
ამ ფიქრსა და საგონებელსა იყეს, უჩინოდ რაღამაც ახწივა და იმ
ორმოს ძირს დასვა. ამ ორმოს ძირს ერთი სახლი იბილა, მას შიგან
ტახტი იყო მდგომარე, მას ზედანი ორნი ეინმე ისხდნენ, ხელმწიფეების
ტანისამოსით მოართულნი, თურმე შაჰალი ფერის ქალები იყენენ, ხე-
ლები შეკრულნი, რა შარამანმა იგინი იბილა მწარედ შესწობდა მივიდა
ჯაქებო დაუწყებო და იგინი გაანთავისუფლა, ხოტ-შაჰამ მოახსენა: ემად-
ლობ ლმერთსა საბუყრათო რამ კიდევ შენის შემწობით გამოვიხსენ-
თო. მაშინ შარამანმა იგინი კარზედ გამოიყვანა, იმათ თავიანთ ამბავი
უამბეს. შარამანმა იგი ორმოს პირზედ მჯდომი ჯადო დაიჭირა და
მაგრად შეკრა, მუნ კიდევ მრავალნი ფერიანი იყენენ პყრობილად იგი-
ნი გაანთავისუფლა და უბრძანა: თქვენ გაისარჯენით და აღრათ-ჯადოს
სამყოფის სიხლოვის მიმრეყანეთ, რომ მალე მივეშველო, მან წყეულ-
მან იმ პყრობილებს არა აუტეხას რაო. მაშინვე ფერიათა შარამან და
ის ორნი შაჰალის ქალები ზურგთა იტვირთეს და ქიყენად ამოიყვანეს,
იგი წყეული ჯადო შეკრული ერთს კიდევზედ გარდადგეს და იმან სული
თქესი გოჯობესთ მიბარა, ერთმა ფერიამ შეშფაობარი იტვირთა და სამს
დღეს ჰაერში იარეს მეოთხეს დღეს ცეცხლის ზღვასთან მიადწიეს, იგი
ადგილი ისრეთი საზარელი-სანახავი იყო რომ მხილველი ყურებას ვერ
გაუძლებდა, რა ძირს ჩამოხდნენ შარამანმა მხურვალედ ილოცა, წამოდგა
ისმიაზიმი დასწერა ისარს დაკრა და მას ცეცხლსა შესტყორცნა, მაშინვე
ის ცეცხლი გაქრა, ნახა რომ აღრათ-ჯადო იქა ზის და რაღამაც ლაჰა-
რაკობს, თურმე აქა წყეული შარამანის ამბავს ლაჰარაკობდა ესრედ, ვი-
თა შარამანთან გაგზავნილი ჯადო აღარ მოვიდა რომ, ეს ფალაქები
სხვა და სხვა ტანჯით მოეკლათ. ამ ლაჰარაკში რომ იყო, ნახა რომ
თვისი გრძნებით მოკიდებული ცეცხლი, უცრად განქარდა და მტირელა
უკლდა აღრათის სიკოცხლის გაფრენას. აღრათ განკვირებული
და შეწუხებული იკმუნებოდა, ეს რა უნდა იყოსო? ამასობაში შარამანის
ყვირლის ხმა მიესმა. ამაზედ ჯადო დიდს მხარულებას მიეცა და ენება
რათა შარამანი შეეპყრა და მსწრათელ ოთხშორს სხვათა და სხვას თილის-
მის გაკეთებას ეცადა მარამ ძალითა ლმერთათა შარამანს ეგრა აენორა,
რა ესე იბილა მსწრათელ უჩინო შეიქმნა გაიქცა შინ შეფარდა და დიდ

მედი: მარამ ქარამანმა იმპიაზამის ლოცვით ჯადო გამოაცხადა, შეკურა
და ვაქეთ მაგრა შეკრა, პეტრეთვე სხვანი ჯადონი აპარებდნენ დამალ-
ვისა მარამ ეყო შეიძლება, ყველანი დაიქარა შეკრა და ისრე დაყარა ან
ამდ რა მრანელნი ფალაქიანი ხოსროე შირ, შათრან და მარდან ქეშანა,
საქრობალები იყვნენ და სიკაცხლისაგან სსრა წარკვეთოდათ, ამს
ამბობდნენ ავერ ხენი სიკედლის დღე მოახლოვდა და დღეის წაღმა
მოეშორდით ხენს ხელმწიფესა და შეგობართა, ხენი სიკედლი კიდევ
ძაღლოდა ღმერთსა, მარამ ამ წყეულსა კიდევ ჯადო გაუგზავნია მარამ
ნაშ შესაქრობლად და არამც სააბუიარანი დაიქიროს და მოკლასო. ამ
დაბარაკში დღად სჯაროდნენ, ერთმანერთთან დანაშაულის შენდობას
იბრძოდნენ და ერთმანერთს ვსალმებოდნენ, ამ დროს მარამანის ყოი-
რადის ხმა შეესმათ. რა დაიდასტურეს რომ ეს მარამანის ხმა არისო
უზომოსა მხარულეებასა მიეცნენ და ესრედ ეგონათ დღეს ეიშობენითო
მარამანს ეურება დაიწვეს და ამბობდნენ, ენახათ მარამან რას იქსო.
ამ სიტყვებზედ ნახეს რომ მარამანმა აღრათ-ჯადო ხელაფებ შეკრულს
ჩამათთან შეთრია და დაგდო, შემდეგ მივიდა და იგი პერობილნი გაან-
თავისუფლა, შემდეგ ფალაქიანი მოვიდნენ მარამანს პირსა და მუნღხედ
კოცნა დაუწყეს და ქება შეასხეს, მარამანმა უბრძანა: მარდანქეშანო
მოვიდ და ესე ჯადონი დახოცეო, გულდაიწვარმა მარდანქეშანმა იგინი
ხე და სხვა ტანჯვით დახოცა, შემდეგ მარამანმა ბრძანა და იგი გა-
დოთ სამკოთი დაანგრიეს და ზღვაში გაზდაყარეს, რომ აქ სხვა ჯადო
ღარ დღევო. ამ დაქცევაში ურაცხეი ძვირფასო საქოფილი იპოვნეს,
მარამანმა იგინი უმანგისათვის შეანახინა დამეჭლა და წაძრვიდნენ ფე-
რებმა ესენს ზურგთა შეისვეს, ქაერში აღფრინდნენ და უშანგ ხელმწი-
ფეს წინაშე მოიყუანეს, ხელმწიფე და დიდებულნი წინ მიეგებნენ და მარ-
ამან დიდის პატივით მიესალმნენ. რა საღამსა და ერთმანერთის შშენ-
ლობით ნახვის მილოცვას შერჩნენ, ოცდა ოთხნი ხელმწიფენი უშანგ-
შაქს გამოესალმნენ, თავიანთ ქვეყნებში წასასვლელოდ. მარამანმა ყუ-
ლას თავისი საფერი ფეშქაშები მიართვა და ბოდში შოიბოდა. უშანგმა
მათ თავიანთი ქვეყნები უბოძა, თავის სახელზედ თეთრის მოკრა უბრ-
ძანა და სთხოვა თქვენს ლოცვაში ნუ დამოიწვევით ხოლმეო, ეისთი-
საკრა შემეცოდებინოს მომიტყვეთო, თქვენს წიგნსა და ამბავს ნუ
დამაკლებთო და თქვენს ქვეყნებს გაუფრთხილდითო, და თუ გაგიჭირ-
დესთ რამე, ანუ მილაერი მტერი მოგიბტესთ, მაკოდინეთ ხოლმეო, მთ
მდამლად თავი დაუკრეს მაღლობა მოახსენეს და თავიანთ ქვეყნებში
წარვიდნენ. უშანგ ხელმწიფე, მარამან, სარეიბურმან და სხვანი ვინც
მუნ დაჩნენ მარადის ღებანსა და შექცევასა შინა იმყოფებოდნენ, და
დღითი ეწუბარება აღარა ჰქონდათ რა სიხარულა და შეეებასა შინა
დროს ატარებდნენ.